

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
ПРИ ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ

**Галузь науки
"Державне управління" в Україні:
стан, проблеми та перспективи
розвитку**

Національна наукова доповідь

Київ
2012

*Схвалено Вченою радою Національної академії державного управління
при Президентові України
(протокол № 196/8-15 від 8 листопада 2012 р.)*

Редакційна колегія :

Ю. В. Ковбасюк (голова), **К. О. Ващенко** (заступник голови), **Ю. П. Сурмін** (заступник голови, керівник проекту), **О. М. Руденко** (координатор проекту), **В. С. Загорський**, **М. М. Іжа**, **В. А. Ландсман**, **С. М. Серьогін**, **Л. М. Гогіна**, **В. А. Дон**, **Л. І. Загайнова**, **С. В. Загороднюк**, **І. В. Козюра**, **Н. В. Корень**, **Т. П. Крушельницька**, **Р. А. Науменко**.

Г15 **Галузь науки "Державне управління" в Україні: стан, проблеми та перспективи розвитку** : нац. наук. доп. / редкол. : Ю. В. Ковбасюк, К. О. Ващенко, Ю. П. Сурмін та ін. ; за заг. ред. д-ра наук з держ. упр., проф. Ю. В. Ковбасюка, д-ра політ. наук, проф. К. О. Ващенко, д-ра соц. наук, проф. Ю. П. Сурміна (кер. проекту), д-ра наук з держ. упр., доц. О. М. Руденко (координатор проекту). - К. : НАДУ, 2012. - 184 с.

У науковій доповіді вперше представлено системний огляд розвитку галузі науки "Державне управління" в Україні в контексті здійснення суспільних реформ; розкрито історію її заснування, визначено проблемне поле та шляхи модернізації. Проаналізовано та розкрито особливості й тенденції розвитку галузі науки на регіональному рівні. Надано оцінку стану наукового забезпечення основних сфер державного управління, процесів демократичного врядування та розвитку громадянського суспільства. Визначено концептуальні засади інституціоналізації галузі науки "Державне управління" в сучасному українському соціумі.

УДК 35:165+005.1

1. СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ТА ПРОБЛЕМНЕ ПОЛЕ ГАЛУЗІ НАУКИ "ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ"

1.1. Короткий категорійно-термінологічний апарат галузі науки "Державне управління"

Аналітична діяльність у державному управлінні - різновид аналітичної діяльності, який передбачає дослідження певних процесів, явищ, об'єктів державного управління шляхом їх розкладу на більш прості складові елементи, встановлення взаємозв'язків та взаємодії між ними з метою виявлення закономірностей і принципів, унаслідок яких міркування щодо вибору рішень набувають доказового характеру.

Базові положення науки управління - низка наукових положень, необхідність урахування яких у сучасній управлінській діяльності, зокрема в процесі формування управлінських рішень, фактично є аксіомою.

Базові принципи державного управління - вихідні, найбільш загальні постулати, дотримання яких забезпечує наукову обґрунтованість діяльності у сфері державного управління.

Безперервна освіта державних службовців - процес і принцип формування особистості державного службовця, який передбачає створення таких систем освіти, які відкриті для працівників будь-якого віку і супроводжують їх протягом усього терміну професійної діяльності на державній службі, сприяють їх постійному розвитку, залучають їх до безпосереднього процесу оволодіння певним рівнем систематизованих професійних знань, умінь, навичок, способів поведінки (спілкування).

Сучасна парадигма державного управління - трирівнева парадигма, що відображає основні рівні досліджень у сфері державного управління: опис особливостей та властивостей державного управління, систематизацію пізнавальних підходів, основні прикладні сфери та їх концентрування.

Вчена рада Національної академії державного управління при Президентові України - вищий дорадчий колегіальний орган Національної академії державного управління при Президентові України (далі - Національна академія). Створена для погодженого вирішення питань, що належать до компетенції закладу, обговорення найважливіших напрямів діяльності, реалізації покладених на неї завдань, а також перспектив розвитку закладу. Вчену раду очолює президент Національної академії.

Галузь науки "Державне управління" - відносно самостійна сфера наукових досліджень, об'єктом якої є державне управління як вид професійної діяльності, а предметом залежно від змісту науково-практичного завдання - ті чи інші технологічні або аксіологічні її виміри. У першому випадку йдеться про пошук ефективних оптимальних та раціональних способів і засобів досягнення цілей державно-управлінської діяльності, в другому - про оцінку соціальних, економічних, політичних, культурних, екологічних та інших наслідків цієї діяльності. За змістом це наука про технологію та сенс або суспільне призначення державно-управлінської діяльності, за гносеологічними особливостями - науково-практичний тип знання, на відміну від емпіричного чи теоретичного. Він виникає в умовах, коли вирішення певних практичних проблем стає неможливим без застосування наукових знань і методів. У методологічному плані Г.н."Д.у." характеризується пріоритетним використанням методів, притаманних "інженерно-конструктивному", або технологічному, рівню пізнання, що виникає в умовах НТР.

Гіпотеза в дослідженнях з державного управління - форма розвитку знань у галузі державного управління, що являє собою наукове припущення, яке потребує доведення і висувається для теоретичного обґрунтування нової ідеї, забезпечує перехід до нового знання, створення нової теорії. Наукові гіпотези в державному управлінні розглядаються в контексті розвитку державно-управлінських відносин, висуваються для вирішення конкретного завдання чи розв'язання існуючих суперечностей.

Державне управління - діяльність держави (органів державної влади), спрямована на створення умов для якнайповнішої реалізації функцій держави, основних прав і свобод грома-

дян, узгодження різноманітних груп інтересів у суспільстві та між державою і суспільством, забезпечення суспільного розвитку відповідними ресурсами.

Діагностика в державному управлінні - аналіз стану об'єктів та процесів у системі державного управління з метою виявлення проблем їх функціонування та розвитку. Вона включає комплексне обстеження стану діяльності органів державного управління або їх структурних підрозділів, пошук організаційних суперечностей, труднощів функціонування та розвитку, невизначеності у цілях, нормах, функціях, завданнях.

Дослідження наукові в галузі державного управління - вид наукової діяльності, що передбачає ретельний розгляд теоретичних, методологічних та практичних засад державного управління з метою пізнання та встановлення закономірностей побудови і функціонування системи управління. Дослідження в цій галузі охоплюють проблеми становлення і розвитку державного управління, спрямовані на виявлення законів, принципів, тенденцій, а також розроблення на їх основі підходів, методів і технологій вирішення таких проблем. Відмітною рисою Д.н.г.д.у. є те, що вони поза іншими джерелами дослідження обов'язково базуються на чинних законодавчих та нормативно-правових документах. Наукові дослідження фактично є інноваціями в галузі державного управління, які покликані вдосконалити систему державного управління з урахуванням сучасних вимог суспільства до влади, створити реальні передумови здійснення переходу від емпіризму до науковості державного управління, надання йому характеру випереджального управління.

Європейська асоціація навчальних закладів з державного управління (англ. *The network of Institutes and Schools of Public Administration in Central and Eastern Europe, NISPAcee*) - міжнародна організація навчальних закладів Центральної та Східної Європи, які здійснюють освітню та наукову діяльність у галузі державного управління. Мета NISPAcee - об'єднання зусиль для вирішення існуючих проблем і проблем, що виникають у діяльності цих закладів, безперервний аналіз потреб членів організації з пропозиціями ефективних шляхів їх вирішення, впровадження сталого досвіду організації публічного адміністрування Західної Європи. Основними завданнями NISPAcee є: організація мережі навчальних закладів з державного управління, допомога з професійної підготовки та освіти у цій галузі, сприяння проведенню досліджень, розвиток всебічного консультування, налагодження діалогу у сфері Захід-Схід, кооперація навчальних закладів з державного управління, юридична підтримка.

Європейське агентство з координації наукових досліджень (англ. *European Research Coordination Agency, EUREKA*) - науково-технічна програма, започаткована з ініціативи президента Франції Франсуа Міттерана та заснована на I Конференції міністрів країн-учасниць програми в липні 1985 р. EUREKA - це інформаційна мережа, що охоплює всю Європу і спрямована на здійснення конкурентоспроможних на світовому ринку досліджень та розробок (R&D) невійськового призначення. Повноправними учасницями програми EUREKA є: Австрія, Бельгія, Великобританія, Греція, Данія, Європейський Союз, Ірландія, Ісландія, Іспанія, Італія, Литва, Люксембург, Нідерланди, Німеччина, Норвегія, Польща, Португалія, Росія, Румунія, Словенія, Туреччина, Угорщина, Фінляндія, Франція, Чеська Республіка, Швеція, Швейцарія, асоційованими членами - Албанія, Болгарія, Естонія, Латвія, Словаччина, Україна, Хорватія, Ізраїль.

Загальні методологічні підходи - низка загальних наукових підходів до вирішення широкого кола методологічних завдань у різних сферах діяльності.

Загальні принципи управління - базові положення та правила, що відображають у практиці соціального управління універсальні закономірності, відносини і процеси й забезпечують стабільність та ефективність управлінських процесів у суспільстві. Серед **З.п.у.** можна виокремити: законність, демократизм, публічність, централізацію та децентралізацію, плановість, ефективність.

Комплексний науковий підхід в управлінні - загальний спосіб дослідження суспільного управління, який виходячи з його складності та неоднозначності в методологічному плані дає можливість вийти за межі суто адміністративно-управлінської сфери й застосувати методи інших наукових знань - політології, економіки, юридичної науки, державного управління, менеджменту, історії, соціології, філософії, психології тощо.

Комплексний підхід у професійному навчанні державно-управлінських кадрів - поєднання в навчанні всіх напрямів розвитку особистості: інтелектуального, морально-етичного, вольового, емоційного, компетентнісного і професійного.

Методи державного управління - способи владного впливу державних органів на процеси суспільного і державного розвитку, діяльність державних структур і конкретних посадових осіб. **М.д.у.** безпосередньо пов'язані з практичною реалізацією державної влади, її керуючим впливом на об'єкти державного управління відповідно до інтересів і волі держави, із забезпеченням реалізації цілей і функцій державного управління, оскільки в них містяться механізми встановлення взаємовідносин між суб'єктом і об'єктом державного управління, реалізації компетенції суб'єктів державного управління відповідно до їх владно-управлінських повноважень.

Методи дослідження управління - сукупність різноманітних загальних способів вирішення управлінських проблем. **М.д.у.** можна класифікувати на теоретичні (абстрагування, аналізу і синтезу, моделювання та ін.) та емпіричні (спостереження, порівняння, експертних оцінок та ін.).

Методологія досліджень державного управління - наукова дисципліна, спрямована на дослідження комплексу явищ інструментальної сфери науки державного управління та наукової діяльності в галузі державного управління, вивчення закономірного й оптимального зв'язку наукового результату і засобів його досягнення, з'ясування сутності пізнавального інструментарію і меж його продуктивного застосування. Методологія вирішує завдання вдосконалення, оптимізації наукової діяльності, спирається на розроблені нею світоглядні й загальнометодологічні орієнтири та постулати. Методологічні основи науки державного управління існують поза цією наукою, за її межами і не виводяться із самого дослідження.

Надання державному управлінню наукового характеру - процес, що передбачає широке використання наукових досягнень на всіх рівнях і в ланках системи державного управління, передусім результатів досліджень у сфері політології, права, філософії, соціології, економіки, екології та інформатики; сприяння розвитку наукових досліджень з актуальних проблем державного управління, зокрема розробленню нових управлінських технологій та впровадженню їх досягнень у практику; залучення науковців до аналітичної роботи в органах державної влади; підвищення рівня забезпеченості апарату системами підтримки прийняття рішень на базі сучасної управлінської методології та використання засобів інформатизації і комп'ютеризації.

Наукові спеціальності державного управління - поняття, що відображає структуру галузі науки "Державне управління", закріплену в "паспортах спеціальностей". В Україні державне управління як наукову галузь запроваджено в 1997 р. з таким переліком спеціальностей: 25.00.01 - теорія та історія державного управління; 25.00.02 - філософія державного управління; 25.00.03 - організація та управління в державних установах; 25.00.04 - регіональне управління; 25.00.05 - галузеве управління; 25.00.06 - місцеве самоврядування. У 2002 р. Постановою ВАК України "Про затвердження паспортів спеціальностей "Державне управління" від 15 травня 2002 р. № 17-11/5 були затверджені нові спеціальності, які діють донині: 25.00.01 - теорія та історія державного управління; 25.00.02 - механізми державного управління; 25.00.03 - державна служба; 25.00.04 - місцеве самоврядування. Для кожної спеціальності розроблено паспорт спеціальності.

Національна (до серпня 2003 р. - Українська, УАДУ) академія державного управління при Президентіві України - головний державний вищий навчальний заклад у загальнонаціональній системі підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб органів місцевого самоврядування, керівників державних підприємств, установ і організацій I-II номенклатурних груп та відповідного кадрового резерву, утворений Указом Президента України "Про систему підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців" від 30 травня 1995 р. № 398, підзвітний Президентіві України і входить у систему органів виконавчої влади. Першим ректором НАДУ був В.І.Луговий, доктор педагогічних наук, академік АПН України. У структурі закладу діють Інститут підвищення кваліфікації керівних кадрів, науково-дослідний Інститут проблем державного управління та місцевого самоврядування, чотири регіональних інститути державного управління - Дніпропетровський, Львівський, Одеський та Харківський.

Національна система підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування - сукупність навчальних закладів, що являють собою певну цілісність, єдність, перебувають у взаємовідносинах і зв'язках один з одним і із зовнішнім середовищем та забезпечують професійне навчання працівників органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також керівників дер-

жавних підприємств, установ і організацій. В організаційну структуру національної системи входить Національна академія - головний вищий навчальний заклад у цій системі, який має найвищий - IV рівень акредитації. У Національній академії, її Дніпропетровському, Львівському, Одеському та Харківському регіональних інститутах державного управління проводиться навчання за магістерською програмою керівного персоналу вищої і середньої ланок державного управління та місцевого самоврядування на базі вищої освіти, а також підготовка науково-педагогічних і наукових працівників за спеціальностями освітньої і наукової галузей "Державне управління". Підвищення кваліфікації зазначеної категорії кадрів проводиться в Інституті підвищення кваліфікації керівних кадрів Національної академії та чотирьох центрах підвищення кваліфікації кадрів її регіональних інститутів; 15 акредитованих вищих навчальних закладах Міністерства освіти і науки України, що готують магістрів державної служби; Академії муніципального управління, яка готує на базі середньої освіти бакалаврів та спеціалістів для роботи в органах місцевого самоврядування та у певних сферах державного управління; 23 центрах перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, керівників державних підприємств, установ та організацій, що працюють в Автономній Республіці Крим, областях, м. Києві та Севастополі; понад 70 галузевих навчальних закладах післядипломної освіти.

Неперервне навчання державно-управлінських кадрів - професійний розвиток державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування та накопичення ними знань упродовж усього професійного життя. Концепція неперервної освіти схвалена ЮНЕСКО, Міжнародною організацією праці, Радою Європи. В Україні принцип неперервності покладено в основу Національної доктрини розвитку освіти.

Політика науково-технічна (державна науково-технічна політика) - складова соціально-економічної політики України, яка визначає основні цілі, напрями, принципи, форми і методи діяльності держави в науково-технічній сфері, змістом якої є інтелектуальна творча діяльність, спрямована на одержання і використання нових знань у всіх галузях техніки і технологій шляхом проведення науково-дослідних, дослідно-конструкторських (НДДКР), проектно-конструкторських, технологічних, пошукових та проектно-пошукових робіт, виготовлення дослідних зразків або партій науково-технічної продукції, а також виконання інших робіт, пов'язаних із доведенням наукових і науково-технічних знань до стадії їх практичного використання.

Умови та вимоги до дослідження теоретико-методологічних засад формування державно-управлінських рішень - розгляд держави як великомасштабної соціальної системи, а державного управління - як відповідної системи управління - суб'єкта управління, об'єктом управління для якого є все суспільство; аналіз та синтез таких рішень як невід'ємної складової державно-управлінського процесу, елемента й результату державно-управлінських відносин; урахування при формуванні управлінських рішень державного рівня цілей розвитку як одного з найважливіших завдань державно-управлінської діяльності, надання останній стратегічного характеру; використання системного та ситуаційного підходів на всіх етапах дослідження з притаманним їм широким застосуванням морфологічних (структурно-логічних), функціональних та інформаційних моделей, а також досягнень багатьох наук у межах концепцій загальної теорії систем та теорії ієрархічних систем; покладення в основу дослідження теоретичних моделей суб'єкт-об'єктних відносин (універсальна модель управлінського циклу), суб'єкта (модель управлінського процесу, що складається з функцій управління, моделі управлінських функцій) і об'єкта (загальні моделі діяльності) управління; врахування при формуванні таких рішень концепції розвитку управлінських технологій шляхом типізації управлінських ситуацій, виділення найбільш характерних форм, процедур і операцій, а також відсутності універсальних рецептів досягнення їх ефективності внаслідок впливу численних факторів.

1.2. Сутність та особливості галузі науки "Державне управління"

В Україні галузь науки державного управління офіційно запроваджена Постановою Кабінету Міністрів України "Про затвердження переліку галузей науки, з яких може бути присуджений науковий ступінь" № 1328 від 29 листопада 1997 р. Цьому передували відповідні постанови й накази ВАК України, міністерств освіти, науки і технологій, постанова Кабінету Міністрів України № 507 від 24 травня 1997 р. про визнання державного управління як нової освітньої галузі.

Безпосередньо причетними до цих процесів були люди, що стояли у їх витоків - професор В.І.Луговий - колишній ректор Національної академії, проректори: В.М.Князєв, В.А.Куценко, Б.О.Кравченко, проректори-директори регіональних інститутів: О.П.Якубовський, С.М.Серьогін, Г.І.Мостовий, А.О.Чемерис та їх заступники: В.М.Кривцова, Ю.П.Шаров, В.В.Корженко, А.В.Ліпенцев та ін. Згодом активну участь у розбудові науки державного управління взяли керівники Інституту проблем державного управління та місцевого самоврядування: В.Д.Бакуменко, В.Д.Бондаренко, Ю.П.Сурмін, начальники управління організації фундаментальних та прикладних досліджень Д.О.Безносенко, С.В.Загороднюк, директор видавництва Н.А.Гегеля, В.А.Дон, начальник управління підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів В.О.Чмига, а також завідувачі, професори, доценти та молоді науковці кафедр, які були створені невдовзі.

Важливу роль у підтримці ініціативи Академії у запровадженні науки державного управління відіграли колишні керівники - високопосадовці: міністр освіти В.Г.Кремень, перший заступник міністра освіти В.П.Андрущенко, міністр науки і технологій В.П.Семиноженко, голова ВАК України М.І.Панчук.

З огляду на п'ятнадцятирічний досвід розвитку галузі науки державного управління найбільш важливим є питання про природу науки, оскільки не досить чітко усвідомлення та неадекватне розуміння цієї природи, зокрема сутності, внутрішньої структури, методологічних особливостей, історичних умов виникнення та суспільних завдань, які має вирішувати наука державного управління, призводить до різкого зниження ефективності і якості наукових досліджень, особливо дисертаційних. Як наслідок дрібнотем'я, низька методологічна культура дослідження та його бюрократизація (формальна відповідність вимогам МОНмолодьспорту України та внутрішнім нормативним документам), підміна дослідження реального об'єкта і вирішення дійсної, практичної проблеми аналізом текстів інших авторів, дискусією навколо понять тощо. Іншим аспектом визначення важливості цього питання є нарікання з боку представників суміжних, або традиційних наукових дисциплін - економічних, правових, політичних та ін. - стосовно "вторгнення" в їх царину. Звідси додаткові експертизи, повторні розгляди, виклики в експертну раду тощо, не враховуючи постійне нагадування з боку органів державної влади про необхідність посилення практичної спрямованості наукових досліджень та розробки дієвих рекомендацій.

Отже, суть дослідження природи науки державного управління полягає в тому, щоб увесь час, на кожному етапі дослідження намагатися не вийти за межі дозволеного (і недозволеного), дотримуватися певних мети, завдань, логіки, методології і технології аналізу, які задаються саме специфікою державно-управлінського підходу.

Наука державного управління - це сучасний, постнекласичний тип знань, притаманний інформаційно-технологічному суспільству. Якщо в класичній науці суб'єкт пізнання виносився за межі пізнавального процесу і наукової картини світу, а в некласичній допускався як "спостерігач", то в постнекласичній науці - це активний учасник пізнавального процесу, творець наукової картини світу, його нових реальностей, які хоч і допускаються його існуючими законами, але без втручання людини - її волі, бажання, творчої фантазії, цілепокладання і практичної діяльності - неможливі.

Іншими словами, "світ без людини" стає "світом людини", виступає як її проект. Наука і практика стрімко рухаються назустріч одна одній, перетинаються, взаємно збагачуються і трансформуються в якісно нові форми: практика стає "наукоємною", а наука - практичною: проективно-конструктивною, або технологічною як за змістом, так і за способом пізнання, ставлення до світу в цілому. Можна також вважати, що на зміну традиційному, просвітницькому типу знання, яке відповідало на запитання "що" і "чому", приходять інженерна наука в широкому розумінні, яка вчить тому, "як" досягати певної мети у різних сферах життєдіяльності людини і суспільства - від виробництва до духовних практик.

У сучасній літературі, присвяченій філософським проблемам науки і техніки, а також логіці та методології науки, все частіше трапляється термін "технонаука" для позначення методологічних особливостей сучасного етапу розвитку наукового пізнання, зокрема таких нових наукових дисциплін, як теорія інформації, кібернетика, комунікативні, в тому числі PR-технології, нано-наука і нанотехнології, генетика і наноінженерія, біотехнологія, соціальна технологія та ін. Про "технонауку" йшлося також на останньому XIV Міжнародному конгресі з логіки, методології та філософії науки, який відбувся з 19 по 26 липня 2011 р. у Франції (м. Нансі). Як зазна-

чають учасники цього конгресу Є.А.Мамчур та В.Г.Горохов, "технонаука - це не технічна наука", а нова форма організації науки, що інтегрує в собі багато аспектів як природознавства і техніки, так і гуманітарного пізнання" [2, с. 177].

У гносеологічному плані можна стверджувати про появу третього, технологічного рівня пізнання на відміну від емпіричного та теоретичного. Його сутність полягає не тільки в практичному використанні емпіричних і теоретичних знань, а й в особливій формі пізнавального процесу, який відбувається в інженерній практиці і завершує увесь цикл пізнання. На технологічному рівні пізнання, який здійснюється в інженерній практиці, розробляється особлива методологія та відбувається певна селекція загальнонаукових методів, зокрема моделювання, експерименту, системного підходу, структурно-функціонального аналізу, прогнозування, програмно-цільового підходу тощо, насамкінець відбувається реорганізація форми проведення наукових досліджень (проекти, гранти та ін.).

Особливістю сучасного етапу розвитку наукового пізнання є взаємозв'язок двох суперечливих тенденцій - технологізації і гуманітаризації науки. Якщо перша безпосередньо пов'язана з перетворенням науки на безпосередню продуктивну силу в епоху НТР, то друга - з усвідомленням місця і ролі науки в системі культури, що актуалізує її (науки) ціннісно-сміслові виміри, наприклад відповідальності вченого і технолога перед суспільством, соціальних, економічних, демографічних, валеологічних та інших гуманітарних наслідків тих чи інших інновацій, меж втручання в природу самої людини внаслідок генно-інженерних експериментів тощо.

Важливими передумовами формування науки державного управління як знання сучасного, постіндустріального типу є перетворення управлінської діяльності в основу суспільного виробництва та вирішальний фактор розвитку суспільства в цілому, а також її професіоналізація та інтелектуалізація. Знання стає основним засобом управління. Тому науковий супровід управління і наукове виробництво необхідних для успішного управління знань стають питаннями конкурентоспроможності як окремих установ і організацій, так і держав.

Ураховуючи зазначене вище, можна стверджувати, що наука державного управління репрезентує комплекс знань про технологію та сенс державно-управлінської діяльності. Якщо в першому випадку йдеться про знання найбільш ефективних, оптимальних та раціональних способів і засобів досягнення певних державно-управлінських цілей, то в другому - про їх сенс. Це відповіді на запитання "навіщо?", "яка ціна питання, у тому числі прийнятих або неприйнятих своєчасно рішень?", "які їх соціальні наслідки?" Взагалі, яке суспільне призначення державного управління і на кого, зрештою, має працювати "державна машина"? Ці та інші ціннісно-сміслові виміри та питання становлять блок філософсько-світоглядних, аксіологічних та морально-етичних проблем, без вирішення яких теорія і практика державного управління набувають технократичного або бюрократичного характеру. Якщо предметом дослідження галузі науки державного управління є ті чи інші технологічні або аксіологічні виміри, питання та проблеми, що виникають у реальній управлінській практиці, "задаються" суспільством чи з'являються як "виклик історії" тощо, то виникає запитання: яке місце в структурі науки державного управління займає класична теорія пізнання з її діалектикою суб'єкта і об'єкта, проблемою істини тощо? Взагалі, як це не парадоксально, виникає запитання: "чи існує в теорії державного управління власне пізнавальний момент?" Якщо так, то в якій формі? Якщо не існує, то чи можна таку теорію вважати наукою? (Аргумент тих, хто все ще не визнає державне управління як науку).

Ствердна відповідь на ці запитання передбачає подолання "консервативної сили", традиційних уявлень про науку, її об'єкт, предмет, засіб, тип суб'єкта, характер теорії тощо. Ключовим моментом у поясненні суті науки державного управління є розуміння її проєктивно-конструктивної природи. Це означає, що об'єктом пізнання виступає не стільки сам зовнішній об'єкт як частина об'єктивної реальності з її властивостями, закономірностями, законами існування і т.ін., скільки дія з ним, яка, по суті, має управлінський зміст, оскільки це: а) цілеспрямований вплив на об'єкт для отримання певного, потрібного суб'єкту ефекта, результату; б) на передній план тут виступає не матеріальна (закон), а ідеальна (мета) причинність. По суті, управління - це дія цільової причинності, реалізація задуму суб'єкта як творця. Управління тим і відрізняється від звичайної, в тому числі виконавської діяльності, що воно детермінується образом, моделлю потрібного майбутнього, а не просто наявними ресурсами і можливостями. За великим рахунком, управління створює нові ресурси і можливості. В екзистенційному плані - це прорив із

сфери неможливого у світ можливого і дійсного, це - самовизначення і самоствердження людини як суб'єкта перед туманним і тривожним майбутнім.

Отже, об'єктом науки державного управління виступає саме управління, а предметом - сам зміст реальної управлінської проблеми, пошук оптимальних шляхів її вирішення, знаходження найбільш ефективних способів досягнення управлінських цілей та раціональних засобів, доцільних і прийнятних як у технічному, так і в гуманітарному розумінні.

У науці державного управління предмет дослідження є не стільки "даним", скільки "заданим". Метою дослідження виступає розроблення певного проекту, моделі, "механізму", технологічної ("дорожньої") карти, "рецептів", "практичних рекомендацій" тощо, які вирішують певну управлінську проблему. З переходом від теорії до практики, від науки до технології процес пізнання не закінчується, навпаки, він тільки вступає у завершальну і вирішальну фазу. Фактично завершення пізнавального циклу збігається з "останнім актом" науково-технічної творчості, коли предмет стає новоствореним об'єктом, що виявився "життєздатним" (таким, що ефективно працює, відповідає різноплановим критеріям - економічним, соціальним, політичним, гуманітарним).

Стає також зрозумілим, що істина в науці державного управління вже не може розглядатись суто гносеологічно, як адекватне відображення об'єкта в суб'єкті. Це скоріше істинний, єдино правильний шлях до об'єкта, у плані як його пізнання, так і практичного перетворення, в кінці якого вже не поняття має відповідати своєму об'єкту, а навпаки, об'єкт відповідає своєму поняттю - проекту, конструкту, людському задуму, управлінській меті. В онтологічному плані вказаний шлях, або спосіб пізнання та практичного перетворення об'єкта, має законодавчий характер, тобто здійснюється як за логікою (об'єктивними законами існування) самого об'єкта, так і за логікою і цілями існування суб'єкта, свободою його волевиявлення. Істина - це результат співтворчості суб'єкта і об'єкта, суб'єкта і суб'єкта, збігу, стикання процесів суб'єктивної об'єктивної і об'єктивної суб'єктивної.

Розглянемо докладніше питання про суб'єкт науки державного управління і про те, яким вимогам він має відповідати. Взагалі суб'єктом будь-якої діяльності є людина, яка має відповідати двом якостям: а) бути носієм суб'єктивності (не плутати із суб'єктивізмом), тобто мати здатність виробляти і реалізовувати власне ставлення до дійсності; б) мати певні здібності, знання, уміння та навички, необхідні для певного виду діяльності.

Управління є універсальною, загальнопрактичною формою діяльності, яка вимагає від його суб'єкта, крім названого, ще й організаційного таланту, відповідальності, волевих якостей (наполегливості у досягненні цілей, здатності працювати в екстремальних умовах, витримувати перенапруження тощо), інженерного мислення (здатності знайти вихід з будь-якої кризової ситуації, прийняти оптимальне рішення і т. ін.), і, нарешті, мудрості та відкритості для інновацій.

У галузі науки державного управління суб'єкт пізнання повинен поєднувати в собі якості вченого, інженера і практика, крім того, бути творчою і високоморальною людиною, керуватися не тільки "інтересами", а й ідеями суспільного блага, служіння народів, духовними цінностями.

Структуру галузі науки державного управління можна розглядати як із зовнішньої, формальної, так і внутрішньої, змістової сторін. У першому випадку йдеться про структуру наявних спеціальностей, затверджених ВАК, яка є недосконалою, у другому - про внутрішню форму організації самого змісту діяльності в галузі науки державного управління. Ця внутрішня форма утворює своєрідний методологічний трикутник, сторонами якого є аксіологічний, пізнавальний та технологічний аспекти державно-управлінської наукової діяльності, яким мають відповідати певні блоки спеціальностей. До блоків можуть входити такі спеціальності:

- аксіологічного - філософія державного управління; соціологія державного управління; психологія державного управління; етика державної (чи ширше - публічної) служби тощо;

- пізнавального - історія державного управління; теорія державного управління; методи і форми (чи методологія) державного управління;

- технологічного - технології державного управління (або соціальні технології в державному управлінні; сьогодні це - "механізми державного управління", що значно спрощує суть "техно", як "мистецтва, майстерності, вміння" згідно з античним розумінням цього поняття); державне управління на центральному, регіональному та місцевому рівнях; організація та управління в державних установах; державна служба та служба в органах місцевого самоврядування.

Кількість спеціальностей у блоках можна збільшувати або зменшувати залежно від об'єктивних потреб і суб'єктивних можливостей. Але принцип методологічного трикутника має зберігатися.

Наведемо ще одне зауваження стосовно передісторії та історії науки державного управління. Передісторія науки сягає корінням сивої давнини: від державно-управлінських ідей і висловлювань Конфуція, Лаодзи, давньоєгипетських жерців, античних філософів - Сократа, Платона, Аристотеля та інших - аж до Нового часу, коли з'являється експериментальне природознавство і власне класична наука. До передісторії можна віднести також геніальні ідеї Ш.Монтеск'є та П.Орлика стосовно принципу поділу державної влади на три відомі гілки. Але це теж ще не теорія державного управління.

Протягом першої половини ХХ ст. концептуально оформлюються три парадигми державно-управлінської думки: політична, менеджерська і правова, які віддають перевагу одній із гілок влади: відповідно законодавчій, виконавчій, судовій. Те, що їх об'єднує, - це загальна, так би мовити, "провладна" парадигма мислення, а не власне управлінська, яка б спиралася на загальну теорію організації та управління в природі (універсумі) та суспільстві. Вперше ідею такої теорії висунув вітчизняний філософ О.О.Богданов у 1913 р. у своїй знаменитій "Тектології" або "Загальній організаційній науці". В наступний період ця ідея отримала розвиток з виникненням кібернетики, теорії "порядку із хаосу" І.Пригожина і сучасних космогонічних теорій еволюції Всесвіту. Проте універсальної теорії організації та управління все ще не існує. Але стало зрозумілим, що в умовах інформаційно-технологічного суспільства та з виникненням проєктивно-конструктивної парадигми пізнання феномен влади як "вольового відношення" (Гегель), або здатності підкорювати волю одних волі інших, є лише частковим і далеко не кращим епіфеноменом організації та управління в суспільстві. Вже сьогодні можна навести безліч прикладів успішних управлінських практик, побудованих не за принципом "панування-підкорення", а за логікою співробітництва і взаємодопомоги, партнерства, а не конкуренції. Особливо важливо науково осмислювати ці практики і поширювати їх в наш кризовий час і з огляду на глобальні загрози, які потребують консолідації суспільства і задіяння творчих сил колективного інтелекту.

В інформаційному суспільстві, коли знання стає основним засобом виробництва та управління і з'являється глобальна інформаційно-технологічна та комунікативна мережа, підтримуються традиційні основи чи "ресурси" (Е.Тоффлер) влади - насилля та гроші. Без перебільшення можна стверджувати, що інформаційно-комунікативні технології - це технічна основа глобальної демократії. Інша справа, як скористатися новими можливостями і хто здобуде перемогу в битві за новий ресурс: влада чи суспільство?

Отже, наука державного управління формується саме в наш час і її актуальність зростатиме в процесі трансформації України в інформаційне суспільство та інтеграції в глобальну спільноту.

1.3. Інституційний розвиток галузі науки "Державне управління" в Національній академії

Галузь науки "Державне управління" - це наукова дисципліна сучасного, постіндустріального, інформаційно-технологічного етапу розвитку суспільства. Передумовами її виникнення та конституювання як відносно самостійної сфери знань є: професіоналізація державного управління, виокремлення його в особливий, визнаний державою і суспільством вид професії; перетворення управлінської діяльності в основу суспільного виробництва і вирішальний фактор суспільного розвитку, а науки - на безпосередню продуктивну силу, трансформація наукового знання із засобу освіти у засіб управління та спосіб побудови управлінських технологій. Галузь науки "Державне управління" є визнаною як в Україні, так і в передових країнах світу. Рівень її розвитку є показником ефективності та інноваційності державного управління, його здатності оперативно та адекватно реагувати на виклики часу.

Основними напрямками діяльності в розвитку наукової галузі "Державне управління" є:

- потреби в розвитку галузі, формування її проблемного поля, стратегії, магістральних напрямів, тематичних пріоритетів, а також урахування прикладного, технологічного спрямування галузі на практику державного управління, підвищення результативності наукових досліджень шляхом забезпечення якості інтелектуального продукту з погляду як прирощення но-

вого знання, так і впливу на практику державного управління, що забезпечується координацією наукової діяльності;

- науковий супровід діяльності Президента України та центральних органів влади, формування і реалізація державно-управлінських реформ шляхом надання послуг з експертно-аналітичної та проектної діяльності з модернізації державного управління і місцевого самоврядування, участі у розробці та експертизі проектів нормативно-правових актів і розробки концепцій та програм державно-управлінських реформ;

- задоволення потреб у динамічному інституційному розвитку Національної академії;

- наукове забезпечення системи професійного навчання державно-управлінських кадрів, передусім потреб навчального процесу в Національній академії через науково-методичне забезпечення освітньої діяльності в галузі державного управління, підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування; розвиток освітніх ресурсів, стандартів типових планів та учбових програм.

Метою наукової діяльності Національної академії є: проведення фундаментальних і прикладних наукових досліджень з проблем державного управління, місцевого самоврядування та підготовка науково-педагогічних і наукових кадрів вищої кваліфікації в галузі науки "Державне управління".

1.3.1. Система наукової діяльності

Структура наукової діяльності Національної академії включає такі форми:

1. *Проведення фундаментальних і прикладних наукових досліджень у науковій галузі "Державне управління"*, в тому числі виконання науково-дослідних робіт (НДР) у межах комплексного наукового проекту "Державне управління та місцеве самоврядування", який фінансується за рахунок державного бюджету, участь у реалізації державних і галузевих наукових програм, виконання наукових досліджень за договорами на замовлення органів державної влади та органів місцевого самоврядування, участь у міжнародних наукових програмах і проектах за грантами вітчизняних й міжнародних фондів, організацій тощо.

Фундаментальні наукові дослідження спрямовані на отримання нових знань про закономірності суспільного розвитку, розбудови ефективної системи державного управління і системи місцевого самоврядування, їх взаємодії та взаємозв'язку, *прикладні* - на одержання і використання нових знань для досягнення практичних цілей системи державного управління і системи місцевого самоврядування.

2. *Виконання дисертаційних досліджень у процесі підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації* через аспірантуру, докторантуру та інститут здобувачів наукового ступеня кандидата, доктора наук з державного управління. За ініціативою Національної академії у 1997 р. галузь науки "Державне управління" було внесено до переліку галузей науки, з яких може бути присуджений науковий ступінь (постанова Кабінету Міністрів України від 29 листопада 1997 р. № 1328). У цьому ж році відбулися перші захисти дисертацій у спеціалізованих вчених радах Національної академії.

3. *Проведення соціологічних досліджень і наукової експертизи за договорами на розробку наукової продукції* за замовленнями органів державної влади, органів місцевого самоврядування, установ та організацій.

4. *Розвиток наукових шкіл відповідно до предметних меж галузі науки "Державне управління"*.

5. *Науково-методична підтримка спеціальностей освітньої галузі "Державне управління"*. За ініціативою Національної академії у 1997 р. (постанова Кабінету Міністрів України від 24 травня 1997 р. № 507) було запроваджено окрему освітню галузь "Державне управління", а спеціальність 8150000 "Державне управління" включено до переліку спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за відповідними освітньо-кваліфікаційними рівнями.

Спрямування наукової роботи Національної академії на супровід освітньо-професійних і професійних програм підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування сприяє впровадженню наукових досягнень

та інновацій у навчальний процес, інтеграції інформаційного науково-освітнього простору, науково-методичному забезпеченню реалізації адміністративно-суспільних реформ в Україні. Тому першочерговими результатами наукової діяльності необхідно вважати: розробку підручників, навчальних посібників для нових магістерських програм за відповідними спеціальностями; підготовку методичних матеріалів для системи підвищення кваліфікації державно-управлінських кадрів; навчально-методичні розробки для використання в системі професійного навчання та практичній діяльності державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування.

6. *Науково-організаційна діяльність*, що спрямована на координацію, методичне, організаційне забезпечення наукової і науково-педагогічної діяльності, а також її інформаційно-аналітичне забезпечення в науковій і освітній галузі "Державне управління".

7. *Експертно-аналітична діяльність*, що спрямована на науково-консультаційний супровід роботи органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Участь у розробці та реалізації проектів державних і галузевих наукових програм.

Кадровий потенціал та наукові дослідження Національної академії спрямовані на забезпечення роботи органів державної влади та органів місцевого самоврядування. За участю наукових і науково-педагогічних працівників Національної академії розроблялися проекти стратегічних документів держави: Конституції України, законів України "Про державну службу", "Про місцеве самоврядування в Україні", "Про місцеві ініціативи", "Про засади державної регіональної політики в Україні", Стратегії державної кадрової політики на 2012-2020 роки, Концепції державної міграційної політики та ін.

Науково-педагогічні працівники Національної академії постійно готують інформаційно-аналітичні матеріали за дорученням Адміністрації Президента України, Кабінету Міністрів України, Національного агентства України з питань державної служби (далі - Нацагентство, до 2011 р. - Головне управління державної служби України), зокрема пропозиції щодо структури та змісту проекту Закону України "Про систему підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування". Науковці Національної академії взяли участь у розробці Указу Президента України "Про день державної служби"; в реалізації Заходів на виконання Комплексної програми підготовки державних службовців і Орієнтованого плану розгляду на засіданнях Кабінету Міністрів України та урядових комітетів найважливіших питань соціально-економічної політики, спрямованих на виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів у 2003-2004 рр.; у 2011 р. - до Нацагентства надіслано проект Концепції проекту Закону України "Про основні засади державної політики у сфері підготовки державних службовців" (Львівський регіональний інститут державного управління Національної академії), підготовлено та надіслано до Нацагентства Методичні рекомендації щодо розробки професійних програм підвищення рівня професійної компетентності державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад (схвалені Вченою радою Інституту підвищення кваліфікації керівних кадрів, протокол № 3 від 10 травня 2012 р.); на замовлення Головного управління з питань внутрішньої політики Адміністрації Президента України щоквартально проводиться дослідження соціально-економічного стану та інформаційного простору у Львівській області. Також на замовлення Львівської обласної державної адміністрації працівниками регіонального інституту розроблена Концепція кадрової регіональної політики.

Науковці Національної академії беруть безпосередню участь у підготовці документів щодо її реформування. На забезпечення виконання Указу Президента України від 9 грудня 2011 р. № 1110 "Питання реформування Національної академії державного управління при Президенті України" Вченою радою Національної академії 20 березня 2012 р. було затверджено План дій на 2012-2015 роки. На виконання стратегічних завдань модернізації Національної академії та системи професійного навчання державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування у 2006 р. розроблено "Дорожню карту", в якій визначено першочергові заходи та етапи їх реалізації. Підготовлено Проект Концепції подальшого розвитку Національної академії у 2005-2010 роках, який схвалено Кабінетом Міністрів України та подано на розгляд Президента України.

Представники Національної академії взяли участь у засіданнях робочої групи з опрацювання проектів нормативно-правових актів щодо питань стандартизації медичної допомоги, підготували аналітичні довідки Кабінету Міністрів України про результати моніторингу щодо

розробки та реалізації державних соціальних стандартів у сфері охорони здоров'я та галузевих стандартів надання медичної допомоги; про виконання у 2002-2011 рр. Постанови Кабінету Міністрів України від 10 січня 2002 р. № 14 "Про затвердження Міжгалузевої комплексної програми "Здоров'я нації" на 2002-2011 роки", а також проект методичних рекомендацій щодо розробки державних стандартів надання медичної допомоги, які надіслані до МОЗ України; взяли участь у підготовці проекту Національної доповіді у Комітеті з прав інвалідів ООН про вжиті заходи, спрямовані на здійснення Україною зобов'язань у рамках Конвенції про права інвалідів, а також у розробці Закону України "Про внесення змін до деяких законів України щодо прав інвалідів" від 22 грудня 2011 р. № 4213-VI.

Національна академія здійснює науково-методичне забезпечення Всеукраїнського конкурсу "Кращий державний службовець", конкурсу з добору кандидатів до Президентського кадрового резерву "Нова еліта нації".

8. *Проведення науково-комунікативних заходів.* На сьогодні Національна академія проводить значну кількість спільних з іноземними партнерами науково-комунікативних заходів у галузі науки державного управління, державної політики та освітніми закладами в цих галузях. При цьому в науковому просторі України відчувається певна "автономність" галузі "Державне управління" за науково-комунікативними контактами з науковими установами України.

9. *Науково-видавнича діяльність.* У Національній академії видається низка періодичних наукових і науково-інформаційних журналів: "Вісник Національної академії державного управління при Президентові України", "Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президентові України", журнал експертно-аналітичних матеріалів та наукових розробок Інституту проблем державного управління та місцевого самоврядування "Аналітика і влада", міжнародний журнал "Електронне урядування", "Науково-інформаційний вісник з державного управління", а також "Інформаційний дайджест галузі науки державного управління" (започатковано в 2010 р. у двох томах) та електронний науковий фаховий журнал "Державне управління: теорія та практика". Систематично розширюється книжковий та електронний фонди бібліотеки, поповнюється банк даних електронного каталогу.

10. *Міжнародна наукова діяльність,* участь Національної академії в міжнародних проєктах за грантами вітчизняних і міжнародних фондів, організацій, що здійснюється відповідно до вимог вітчизняних і міжнародних фондів, організацій.

Національна академія є членом Асоціації інститутів і шкіл державного управління країн Центральної та Східної Європи (NISPAcee), Міжнародного інституту адміністративних наук (IAS), Європейської акредитаційної асоціації з державного управління (EAPAA).

Членство Національної академії у низці міжнародних фахових організацій, участь у багатьох проєктах і програмах міжнародного співробітництва сприяли формуванню закладу як сучасної інституції. Як результат Національну академію безпрецедентно для Східної Європи було визначено місцем і організатором проведення XVIII Міжнародного конгресу з підготовки вищих державних службовців, який відбувся в Україні 15-17 червня 2005 р., а також XV щорічної конференції Асоціації інститутів і шкіл державного управління Центральної та Східної Європи (NISPAcee) "Лідерство і менеджмент у державному секторі: цінності, стандарти та компетенції в Центральній і Східній Європі", яка відбулася 17-19 травня 2007 р. у м. Києві.

Президент Національної академії бере участь у щорічних конференціях директорів інститутів і шкіл державного управління Європейського Союзу (DISPA). Працівники Національної академії виступають експертами, консультантами, тренерами міжнародних організацій та проєктів Світового банку, ООН, ЄС, USAID, CIDA, SIDA, МВФ тощо.

Національна академія бере активну участь у міжнародних проєктах. Це:

- проєкт Twinning "Підтримка розвитку та вдосконалення системи підготовки державних службовців в Україні" (за фінансової підтримки ЄС);
- проєкт "Електронне урядування" (за фінансової підтримки Організації з безпеки і співробітництва в Європі);
- проєкт "Регіональне урядування та розвиток" (за фінансової підтримки Канадської агенції міжнародного розвитку (CIDA));
- проєкт "Розбудова спроможності до економічно обґрунтованого планування розвитку областей і міст України" РЕОП (за фінансової підтримки Канадської агенції міжнародного розвитку (CIDA));

- швейцарсько-український проект "Підтримка децентралізації в Україні" DESPRO (за сприяння Швейцарської агенції з розвитку та співробітництва в Україні (SDC));
- українсько-швейцарський проект "Сприяння розвитку освіти для демократії в Україні" (за фінансової підтримки Державного секретаріату з освіти та досліджень Швейцарської Конфедерації);
- програма сприяння Парламенту ІІ: Програма розвитку законотворчої політики (за фінансової підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (USAID));
- проект "Реформа державного управління з метою підтримки децентралізації в Україні" (за сприяння та фінансової підтримки Уряду ФРН) та ін.

Проведення міжнародних заходів та залучення міжнародних проектів є визначальним у процесі реформування системи навчання і підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування. Національна академія вивчає та переймає кращий міжнародний досвід з метою реорганізації існуючої навчальної системи та навчальних програм. У проведенні цієї реформи Національна академія та її регіональні інститути державного управління активно співпрацюють з Німецьким центром міжнародної міграції та розвитку (www.cimonline.de), за сприяння якого експерти з Німеччини працюють у Національній академії на постійних засадах.

1.3.2. Інституційна структура наукової діяльності

Потужним імпульсом для подальшого розвитку Національної академії стало схвалення Закону України від 17 листопада 2011 р. № 4050-VI "Про державну службу", прийняття указів Президента України від 1 лютого 2012 р. № 45/2012 "Про Стратегію державної кадрової політики на 2012-2020 роки", від 12 березня 2012 р. № 187/2012 "Про Національний план дій на 2012 р. щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010 - 2014 роки "Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава", від 9 грудня 2011 р. № 1110/2011 "Питання реформування Національної академії державного управління при Президентові України".

Концепцією реформування Національної академії, затвердженою Указом Президента України від 9 грудня 2011 р. № 1110/2011, передбачається посилення її ролі в розвитку державного управління як галузі науки та формуванні теоретико-методологічних засад реалізації державної кадрової політики шляхом:

- підвищення ефективності наукових досліджень із проблем модернізації державного управління, його кадрового забезпечення;
- започаткування проведення щорічних всеукраїнських науково-практичних конференцій з проблем державного управління та місцевого самоврядування за участю державних діячів, вітчизняних та іноземних учених;
- удосконалення навчання аспірантів і докторантів;
- посилення взаємодії та співпраці з центрами підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування та керівників державних підприємств, а також зі спеціалізованими вченими радами інших навчальних закладів, у яких здійснюється захист дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата і доктора наук з державного управління.

На вирішення всіх цих завдань спрямований інституційний розвиток Національної академії. Інституційні зміни розпочались ще у 2011 р. Упроваджено нову структуру закладу шляхом реорганізації основних навчальних і організаційно-управлінських підрозділів. З метою більш чіткого розмежування навчання кадрів вищого та середнього управлінських рівнів започатковано (і триває в 2012 р.) процес утворення в складі Національної академії нових навчально-наукових інститутів:

- Інституту вищих керівних кадрів - для забезпечення підготовки осіб, призначених на політичні посади, державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування І-ІІІ категорій;
- Інституту державної служби та місцевого самоврядування, який здійснюватиме підготовку магістрів за спеціальностями освітньої галузі "Державне управління" на ІV-VІІ категорії посад державних службовців з галузевим спрямуванням за конкретними напрямками соціального управління: у сфері національної безпеки, охорони здоров'я, регіонального управління, місцевого самоврядування, електронного урядування, освіти. Місія Інституту державної служби та місцевого самоврядування полягає в науковій та практичній підготовці сучасного високо-

кваліфікованого, конкурентоспроможного фахівця у сферах державного управління та місцевого самоврядування, здатного надавати якісні управлінські послуги і реалізовувати стратегії у сферах суспільного життя;

- Інституту "Вища школа державного управління" - для формування Президентського кадрового резерву "Нова еліта нації";

- Інституту "Вища школа державного управління" - унікального, єдиного в Україні навчально-наукового інституту, створеного в Національній академії з метою формування нового елітного корпусу державної служби.

Ключовим пріоритетом діяльності Інституту є впровадження спеціальної освітньо-професійної програми підготовки магістрів публічного адміністрування. Програма розроблена Національною академією спільно з Вищою школою управління та права (м. Берлін) за сприяння та підтримки уряду Федеративної Республіки Німеччини з урахуванням кращих європейських практик підготовки фахівців для сфери публічного адміністрування. Ця програма орієнтована на підготовку сучасних фахівців для роботи у сфері публічного адміністрування, які забезпечать європейський рівень надання адміністративних послуг на засадах впровадження в практичну діяльність принципів "Good Governance" - доброго "належного" врядування. Підготовка молодих фахівців здійснюється за трьома спеціалізаціями: "Демократичне врядування", "Європейська співпраця", "Регіональний розвиток". Серія навчальних дисциплін викладається англійською мовою. У рамках навчання передбачається обов'язкове стажування в органах державного управління в Україні та за кордоном. Слухачі, які виявили під час навчання кращі знання, вміння, здібності до аналітичної роботи, вільно володіють іноземною мовою, будуть проходити стажування за кордоном і матимуть змогу продовжити навчання в одному із вищих навчальних закладів Франції, Німеччини та Польщі.

Крім того, в Інституті "Вища школа державного управління" запроваджується діяльність наставників для супроводу навчання кожного слухача з метою формування професійної компетентності, ділових і морально-психологічних якостей, необхідних для виконання службових обов'язків.

Інституціональна структура організації, проведення і забезпечення наукової діяльності Національної академії включає: Національну академію як головний державний вищий навчальний заклад системи, підзвітний Президентові України, що провадить діяльність в освітній і науковій галузях "Державне управління", - здійснює магістерську підготовку державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування; підготовку кадрів вищої кваліфікації - кандидатів і докторів наук; підвищення кваліфікації державно-управлінських кадрів та викладачів, які залучаються для проведення їх професійного навчання; надає інформаційно-методичну допомогу навчальним закладам системи. У складі Національної академії функціонують Дніпропетровський, Львівський, Одеський та Харківський регіональні інститути державного управління, Інститут підвищення кваліфікації керівних кадрів, навчально-науково-виробничий комплекс "Академія дистанційної освіти", науково-дослідний Інститут проблем державного управління та місцевого самоврядування; 4 центри (факультети) підвищення кваліфікації кадрів у регіональних інститутах; управління організації фундаментальних та прикладних досліджень, управління підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів, управління інноваційних освітніх технологій, відділ інформаційно-бібліотечного забезпечення, управління з видавничої діяльності, Вчена рада, Науково-методична рада, Науково-експертна рада (до якої включено секцію з координації наукових та дисертаційних досліджень); Рада з питань інформатизації, спеціалізовані вчені ради, заплановано створення Координаційної міжвідомчої ради з питань розвитку галузі науки "Державне управління". Усі зазначені складові інституціональної структури виступають суб'єктами наукової діяльності, які виконують завдання науково-організаційного характеру та ресурсного забезпечення щодо наукової діяльності Національної академії.

Кафедри Національної академії забезпечують наукову роботу, розробляють і вносять пропозиції щодо тематики НДР, дисертаційних досліджень, організують їх виконання, здійснюють науково-експертну та науково-консультаційну діяльність, а також залучають до наукової діяльності слухачів Національної академії, зокрема при підготовці ними магістерських робіт.

Інститут проблем державного управління та місцевого самоврядування - основний структурний підрозділ, призначений для виконання наукових досліджень у сфері державного управління й місцевого самоврядування, а також організаційного і консультаційного забезпечення експертно-аналітичної діяльності в Національній академії та її регіональних інститутах.

Найвагоміший результат наукової діяльності Інституту - підготовка і координація фундаментального видання "Енциклопедія державного управління" у восьми томах. Це унікальне видання є першою в Україні широкомасштабною спробою структуризації та інтеграції наукових знань з державного управління, яке започаткувало формування підсистеми цілісної термінологічної системи державного управління і місцевого самоврядування в Україні. Видання Енциклопедії є закономірним етапом розвитку галузей науки і освіти "Державне управління", що сприяє вирішенню багатьох суперечливих питань теорії і практики державотворення, формуванню тезауруса державно-управлінської науки, упорядкуванню її понятійно-категорійного апарату.

Управління організації фундаментальних та прикладних досліджень здійснює науково-організаційну діяльність, що спрямована на методичне, організаційне забезпечення, координацію наукової діяльності та інформаційно-аналітичну підтримку виконання відповідних наукових досліджень у Національній академії та її регіональних інститутах.

Для здійснення науково-організаційної діяльності в *регіональних інститутах державного управління Національної академії* створюються відповідні підрозділи, діяльність яких спрямована на методичне, організаційне забезпечення, координацію наукової діяльності та інформаційно-аналітичну підтримку виконання наукових досліджень.

Управління міжнародного співробітництва спрямовує свою діяльність на налагодження міжнародного співробітництва Національної академії з метою забезпечення стратегії її подальшого розвитку шляхом: збирання, накопичення, адаптації міжнародного передового досвіду; налагодження міжнародних зв'язків Національної академії; координації закордонних стажувань; розробки та первинного супроводу міжнародних проектів щодо покращення системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців, а також реформування державного управління в цілому. Управління налагоджує співробітництво в напрямі залучення міжнародної допомоги до процесу реформування та подальшого розвитку Національної академії з посольствами країн ЄС, Канади та США, Представництвом Європейської Комісії в Україні, Світовим банком, Канадським агентством з міжнародного розвитку (CIDA), Британською Радою, Німецьким товариством технічної співпраці (GTZ), Фондацією "Україна-США", Польсько-українською фундацією співпраці, Фондом "Євразія", Фондом Ганса Зайделя (HSSF), Міжнародним фондом "Відродження".

Інші зазначені вище структурні підрозділи беруть участь у реалізації в межах повноважень стратегічних пріоритетів державної політики у сфері підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації, організаційно-методичному і координаційно-аналітичному супроводі підготовки науково-педагогічних і наукових кадрів, організації та проведенні науково-комунікативних заходів (науково-методичних конференцій, навчально-методичних семінарів, семінарів-нарад), організації підготовки державних службовців, обліку і контролю, вдосконаленні освітніх технологій та інформаційно-ресурсного забезпечення навчального процесу та науково-дослідної діяльності в Національній академії.

З метою систематичної наукової комунікації провідних науковців, молодих дослідників та практиків-управлінців щодо визначення тенденцій розвитку державного управління на базі Національної академії систематично проводиться *Науково-методологічний семінар*, який має статус офіційного науково-комунікативного заходу Національної академії і покликаний сприяти формуванню активної дослідницької позиції вчених, розширенню їхнього наукового світогляду шляхом обговорення актуальних проблем теорії та практики державного управління. Метою проведення таких семінарів є спрямування результатів наукових досліджень на підвищення інституційної спроможності Української держави; актуалізація ролі і місця науковців Національної академії в експертно-аналітичному та консультативному супроводі суспільно-політичних реформ; сприяння систематизації та розповсюдженню сучасних галузевих та міждисциплінарних знань, оволодінню новітніми досягненнями наукової методології, ознайомленню із зарубіжними теоретичними напрацюваннями та практичним досвідом державотворення.

На базі Національної академії утворено *Всеукраїнську громадську організацію "Українська академія наук з державного управління"*, метою якої є координація, інтегрування та пропагування галузі науки, а також *Асоціацію докторів наук з державного управління*, члени якої активно залучаються до роботи в експертно-консультативних, інформаційно-аналітичних та науково-методичних комісіях урядових установ.

Постійно діючі колегіальні, консультативно-дорадчі органи Національної академії створено для спрямування зусиль провідних науково-педагогічних, наукових працівників і структурних підрозділів Національної академії, що здійснюють науково-педагогічну, наукову і науково-організаційну діяльність, на вирішення завдань щодо визначення пріоритетних напрямів фундаментальних та прикладних наукових досліджень Національної академії і проведення наукової експертизи запланованої тематики й результатів науково-дослідних робіт.

Науково-експертна рада є постійно діючим колегіальним, консультативно-дорадчим органом Національної академії, який створено для спрямування зусиль провідних науково-педагогічних, наукових працівників і структурних підрозділів Національної академії, що здійснюють науково-педагогічну, наукову і науково-організаційну діяльність, на вирішення таких завдань: визначення пріоритетних напрямів фундаментальних та прикладних наукових досліджень Національної академії в галузі науки "Державне управління"; проведення наукової експертизи (дослідження, перевірка, аналіз та оцінка наукового рівня об'єктів експертизи і підготовки обґрунтованих висновків для прийняття відповідних рішень стосовно таких об'єктів) запланованої тематики і результатів науково-дослідних робіт, що виконуються в Національній академії; розгляд пропозицій наукових досліджень (відповідно до встановлених пріоритетних напрямів) та формування на їх основі проекту плану науково-дослідних робіт для внесення його на розгляд Вченої ради Національної академії; аналіз актуальності та ефективності науково-дослідних робіт на кожному етапі їх виконання, експертного контролю якості виконання наукових досліджень; розроблення рекомендацій щодо забезпечення актуальності та підвищення ефективності наукових досліджень, що проводяться в Національній академії у галузі наук "Державне управління"; координація наукових досліджень установ, що входять до складу Національної академії; проведення наукової експертизи проектів і програм міжнародного наукового співробітництва; прийняття рішень з питань відкриття та закриття напрямів і тем науково-дослідних робіт, розподілу коштів держбюджетного фінансування науково-дослідних робіт; розроблення пропозицій до змісту паспортів спеціальностей у галузі науки "Державне управління"; сприяння організації експертно-аналітичного та наукового супроводу діяльності секретаріатів Президента України та Кабінету Міністрів України, а також центральних і місцевих органів державної влади, органів місцевого самоврядування з питань, віднесених до компетенції Національної академії, або там, де є науковий доробок її вчених.

Важливим кроком у напрямі модернізації наукової діяльності стала підготовка установчих документів щодо створення *Координаційної ради* як постійно діючого консультативно-дорадчого органу, утвореного при Національній академії з метою сприяння розвитку й актуалізації та координації тематики прикладних наукових досліджень з державного управління, що виконуються в наукових установах і вищих навчальних закладах України. До складу Координаційної ради входять Голова Національного агентства України з питань державної служби та президент Національної академії (за посадами) як співголови Координаційної ради; віце-президент Національної академії, відповідальний за науковий напрям її діяльності (за посадою), голови спеціалізованих вчених рад у галузі науки "Державне управління" (за посадою), голова експертної ради науки з державного управління МОНамольспорту України, керівники вищих навчальних закладів, наукових установ, які забезпечують підготовку й атестацію наукових кадрів вищої кваліфікації з державного управління та їх заступники, відповідальні за науковий напрям діяльності (за згодою), провідні вчені галузі науки "Державне управління".

Такі досягнення та амбіційні пріоритети потребують постійного удосконалення та розширення інфраструктури наукової галузі "Державне управління". До неї сьогодні входять:

- Національна академія та її регіональні інститути;
- вищі навчальні заклади IV рівня акредитації системи Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, відібрані Національним агентством України з питань державної служби на конкурсній основі з метою надання державного замовлення на підготовку магістрів за спеціальністю "Державне управління" та "Державна служба" для зайняття в подальшому посад V-VII категорій державних службовців;
- галузеві вищі навчальні заклади.

Подальший інституційний розвиток Національної академії передбачає передусім закріплення її правового статусу, структурно-функціональну модернізацію, оновлення організацій-

ної, управлінської, інформаційно-комунікативної та інших структур. Вирішення цього завдання потребує прийняття цілісного комплексу основних проектів документів та нормативно-правових актів щодо модернізації діяльності Національної академії, ключових напрямів реформування сфери кадрової політики, системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, які нині вже розроблені науковим колективом Національної академії. Це:

Стратегія розвитку Національної академії державного управління при Президентіві України як головного вищого навчального закладу у загальнонаціональній системі підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування зі спеціальним статусом. Головними напрямами Стратегії розвитку Національної академії є: забезпечення її функціонування як консультативного та дорадчого органу, безпосередньо підпорядкованого Президенту України; створення цілісної системи якісного навчання за світовими стандартами та розширення сфери професійної підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації висококваліфікованих кадрів для державного управління та місцевого самоврядування на базі Національної академії та її регіональних інститутів; забезпечення лідерської ролі Національної академії в Україні в науковій та освітній галузі "Державне управління"; запровадження сучасних технологій та методик моніторингу суспільно-політичних, державно-управлінських, соціально-економічних, гуманітарних та інтеграційних проблем України з метою надання якісних експертно-аналітичних послуг, а також зміцнення зв'язків з органами державної влади та органами місцевого самоврядування; належне інфраструктурне, інформаційно-технічне, кадрове та фінансове забезпечення діяльності Національної академії та її регіональних інститутів;

- проект Положення про Національну академію державного управління при Президентіві України;

- проект Комплексної програми розвитку Національної академії державного управління при Президентіві України та заходи щодо її реалізації;

- Концепція розвитку системи наукової діяльності Національної академії державного управління при Президентіві України;

- Концепція розвитку галузі науки "Державне управління";

- Концепція та проекти документів утворення провідної наукової установи з питань державної кадрової політики та проблем державного управління на базі Інституту проблем державного управління та місцевого самоврядування Національної академії.

Також розроблені заходи щодо реалізації Стратегії державної кадрової політики на 2011-2020 роки, визначеної Указом Президента України від 1 лютого 2012 р. № 45/2012 "Про Стратегію державної кадрової політики на 2012-2020 роки", та підготовлено наукову доповідь "Державна кадрова політика в Україні: стан, проблеми та перспективи розвитку".

Таким чином, запровадження інституціонального реформування, його подальше вдосконалення мають забезпечити модернізацію та випереджальний розвиток Національної академії щодо актуальних проблем, які постають у державному управлінні України. У зв'язку із адміністративно-суспільною трансформацією посиляться вплив Національної академії на розвиток держави, він стане ефективним та незворотним, якщо запрацює міцна інноваційна система інституцій, спрямована на виховання нового покоління управлінців-професіоналів та експертно-науковий супровід діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

1.4. Проблеми розвитку державно-управлінської науки та напрями їх вирішення

Безперечно, розвиток науки "Державне управління" пов'язаний з певними невирішеними проблемами. До найбільш важливих проблем *загальнотеоретичного та методологічного характеру* галузі науки "Державне управління" можна віднести такі:

- нерозвиненість методології, методів, інструментів, механізмів, технологій наукового пізнання, їх необґрунтоване запозичення з інших галузей науки. Потрібно створювати власний методологічний зміст і адаптувати до державно-управлінської пізнавальної діяльності загальнонаукову та галузеву методологію;

- нерозвиненість понятійного апарату державного управління. Необхідним є конкретизація державно-управлінського знання через розробку понять, категорій і їх систематизацію в глосаріях, словниках та енциклопедіях; підготовка базових монографій, підручників та навчальних посібників з проблем державного управління і місцевого самоврядування;
- розрізненість, несистемність, неінтегрованість знання (цю проблему можна вирішувати за допомогою селекції наукової новизни проведених досліджень);
- відсутність національної концепції державного управління (вказана концепція потребує розробки).

Важливою проблемою також залишається стихійність розвитку наукової галузі "Державне управління". Відсутнє цілеспрямоване наукове бачення проблематики та прогнозування її розвитку, використання інструментів ефективного інноваційного розвитку є безсистемним.

Послідовна тематична політика диктує необхідність загальнонаціональної координації фундаментальних та прикладних досліджень у галузі науки "Державне управління". Для цього необхідно, з одного боку, формувати координаційні органи, які б надавали інституційну підтримку галузі, а, з другого боку, важлива розробка комплексу технологій для забезпечення цієї роботи. При цьому тематика наукових досліджень Національної академії має бути узгодженою з тематиками досліджень інших вищих навчальних закладів держави, проходити загальнонаціональну експертизу.

Така координація наукової роботи потрібна виходячи з потреб діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, а також на національному рівні. Необхідно визначити правовий та адміністративний статус Національної академії стосовно її провідної ролі як навчального та наукового закладу, що здійснює координацію наукової діяльності у відповідних галузях наук.

Вирішення цього питання передбачає оновлення нормативно-правової бази та інституційного розвитку, а саме:

- розробку стратегії розвитку галузі науки "Державне управління", інших концептуальних та програмних документів;
- формування єдиного національного координаційного центру організації та проведення наукових досліджень;
- створення проблемних науково-дослідних лабораторій і центрів для наукового супроводу стратегічних напрямів розвитку суспільства та державного управління; зокрема центру розробки, перевірки та впровадження державно-управлінських інновацій; центру розробки методичних інновацій, центру забезпечення наукового супроводу державно-управлінських реформ; центру державно-управлінського консалтингу та проектування; центру розробки, перевірки та впровадження державно-управлінських інновацій.

Планування номенклатури досліджень має переважно поточний, фрагментарний характер, до цього часу ще діють їх застарілі організаційні форми, які реалізуються шляхом простого розподілу наукових тем між кафедрами та інститутами.

Не розгорнута політика розвитку спеціалізацій у структурі наукової галузі, не задіяний програмно-цільовий підхід, який дає змогу скласти загальне уявлення про цілісність системи планування і впровадження наукових результатів.

Отже, управління науковими дослідженнями вимагає суттєвого вдосконалення, і, насамперед, удосконалення нормативно-правового забезпечення наукової роботи. Головним є формування та узгодження в науковому співтоваристві реальних вимог до кількісних та якісних параметрів наукових розробок, тем науково-дослідних робіт, роботи окремих колективів, показників для індивідуального планування та звітності. Для цього необхідно розробити і запровадити систему нормування наукової діяльності та персональної звітності за її результати та оптимізувати систему обігу документів наукової роботи, розробити нові стандарти подання анованих звітів про виконання НДР.

Раціоналізація координації НДР, недопущення дублювання її тематики неможливі без створення інформаційної системи наукових досліджень у галузі науки "Державне управління". Серйозна модернізація управління науковими дослідженнями вимагає формування надійних механізмів планування, експертизи, контролю якості та впровадження результатів наукових досліджень. Ідеться про розробку та впровадження кількох важливих технологічних підсистем:

- підсистеми визначення та планування досліджень за відповідними темами;
- підсистеми наукової експертизи результатів НДР;
- підсистеми контролю якості наукової роботи;
- підсистеми запровадження новітніх технологій оперативних експертно-аналітичних та соціологічних досліджень з використанням електронного формату.

Вирішення цього питання потребує забезпечення загальнонаціональної координації фундаментальних та прикладних досліджень у галузі науки "Державне управління". Безсумнівно, ця робота розпочинається з формування тематичних пріоритетів фундаментальних і прикладних досліджень. З цією метою:

- розробляються система планування, експертизи та контролю за якістю і впровадженням результатів наукових досліджень, методика визначення пріоритетних напрямів та проблематики на перспективу відповідно до потреб держави й суспільства; методика оцінювання їх результативності та практичної затребуваності;
- посилено конкурсну складову організації наукових досліджень; запроваджуються конкурси (тендери) на найбільш потужні наукові розробки (базові підручники, концепції, проектні розробки); планується проведення конкурсів на кращу роботу молодих науковців;
- створено та постійно оновлюються інформаційні бази даних про наукові та експертно-аналітичні дослідження;
- планується створення Міжвідомчої проблемної комісії при президентів Національної академії з координації та проведення науково-дослідних робіт у галузі науки "Державне управління" за участю представників органів державної влади.

Крім того, виникає потреба в створенні та впровадженні системи контролю якості НДР, яка передбачає рецензування дисертаційних, фундаментальних та прикладних досліджень із залученням провідних незалежних експертів, фахівців органів державної влади та місцевого самоврядування; удосконалення фінансової складової наукової діяльності шляхом переходу до програмно-цільового фінансування замість розподілу ставок на кафедри, перегляд оплати праці наукових і науково-педагогічних працівників з метою стимулювання реального індивідуального внеску, підвищення якості результатів досліджень; започаткування в органах державної влади майданчиків упровадження результатів наукових досліджень; створення механізму взаємодії наукової діяльності з бізнес-структурами, політичними партіями та іншими організаціями "третього сектору". Доцільним може бути створення системи підвищення кваліфікації та стажування наукових, науково-педагогічних кадрів, запровадження науково-методологічних і навчально-методичних семінарів, стажувань, короткотермінових форм навчання науковців.

Наступною проблемою є не досить висока якість наукових досліджень, інтелектуальних продуктів, дисертаційних досліджень, їх невідповідність досягненням сучасної світової науки, вимогам часу. Практично відсутні нормопроектні розробки, технології, програми, концепції тощо. Недостатньо високий рівень інтеграції освітньої, наукової галузі та практики державного управління.

Для розв'язання цих проблем необхідно забезпечити оптимальне поєднання навчального процесу з фундаментальними та прикладними науковими дослідженнями; спрямувати їх на інноваційний розвиток системи державного управління; тобто навчальний процес має бути забезпечений так званою "навчальною літературою нового покоління", відповідними науковими розробками, монографіями, довідковими та хрестоматійними виданнями.

Тісно пов'язана з попередньою проблема якості підготовки наукових, науково-педагогічних кадрів з державного управління, що не завжди відповідає потребам у якісному оновленні кадрового корпусу державних службовців усіх рівнів.

Не дієвим є механізм нарощування інтелектуального потенціалу та розвитку галузі. Практично відсутня цілісна система підвищення кваліфікації наукових і науково-педагогічних працівників, що також негативно впливає на якість наукових досліджень та навчального процесу.

Повільно формуються наукові школи галузі науки "Державне управління" відповідно до її предметних меж. Те, що сучасний стан наукової галузі дає підстави стверджувати про становлення української школи державного управління, не підлягає сумніву. Проте потрібно виробити вимоги до цієї наукової школи, відповідну стратегію її формування, що забезпечить коригування тематичного простору досліджень, експертизу концептуальних напрацювань в аспекті їх

перспективності, підвищить рівень інтелектуального життя та вимог до якості наукових досліджень. Але для цього необхідно активно запроваджувати нові форми й види підготовки освітніх та наукових продуктів і послуг.

В інституційному плані важливого значення набуває необхідність створення Ради молодих науковців.

Наступна проблема пов'язана з тим, що підготовлені кадри недостатньо залучаються до наукових досліджень, аналітичної роботи в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, унаслідок чого вони втрачають наукову кваліфікацію.

Важливим елементом удосконалення системи навчання аспірантів і докторантів є впровадження інноваційних технологій, переорієнтація тематики дисертацій з урахуванням пріоритетів та стратегії розвитку держави, модернізація системи підвищення кваліфікації; участь у розробленні профілів компетенції.

Ще однією проблемою є відсутність результативного впливу наукових досліджень на державне управління, безсистемність у впровадженні результатів досліджень у практику державного управління, формальний характер цих впроваджень, що виникає через відсутність чіткого механізму формування державного замовлення.

Недостатньо активною є експертно-аналітична діяльність щодо надання експертно-консультативних, інформаційно-аналітичних, науково-методичних та інших послуг з питань теорії і практики державного управління та місцевого самоврядування. Значна частина наукових досліджень сьогодні спрямовується на забезпечення потреб навчального процесу, що, безперечно, важливо. Проте необхідно активізувати роботу з розробки аналітичних матеріалів та пропозицій з актуальних питань державотворення для зацікавлених державних органів, експертної оцінки проектів рішень стосовно можливого впливу на суспільно-політичну ситуацію в державі та відповідних регіонах. Важливо запровадити практику презентації результатів науково-дослідних робіт для представників органів державного управління, місцевого самоврядування, бізнесу та громадських організацій.

Таким чином, зазначені проблеми вказують на недостатню розвиненість національної системи організації наукових досліджень та підготовки кваліфікованих фахівців у сфері державного управління, що передбачає постійний моніторинг потреб органів державної влади та органів місцевого самоврядування у відповідних наукових розробках, експертній оцінці управлінських рішень та фахівцях. Вирішення зазначених проблем передбачає передусім перехід до планомірного, цілеспрямованого розвитку наукових досліджень та запровадження інноваційного підходу до підготовки науково-педагогічних кадрів.

Разом з тим запропоновані підходи досягнення стратегічних пріоритетів дадуть змогу забезпечити випереджальний розвиток галузі науки "Державне управління" за умови комплексного розуміння проблем, використання інноваційних механізмів їх розв'язання і створення єдиного центру координації наукових досліджень та підготовки науково-педагогічних кадрів у цій галузі.

1.5. Комплексний науковий проект Національної академії "Державне управління та місцеве самоврядування"

Наукова діяльність Національної академії спрямована як на науковий супровід навчального процесу, так і на наукове забезпечення розв'язання актуальних проблем державного управління та місцевого самоврядування. Ця спрямованість, а також потреби розвитку галузі науки "Державне управління" та становлення відповідних наукових шкіл, започаткованих у закладі, визначають конкретний зміст фундаментальних і прикладних наукових досліджень в Академії.

На основі системного підходу сформовано комплекс наукової діяльності в Національній академії (рис. 1.1).

Наукові дослідження є пріоритетним напрямом діяльності Національної академії з часу її заснування. Планова наукова робота проводиться в Національній академії з 1996 р. із запровадженням комплексного наукового проекту "Державне управління та місцеве самоврядування". У 1997 р. Постановою Кабінету Міністрів України № 1328 "Про затвердження переліку

галузей науки, з яких може бути присуджений науковий ступінь", інституціоналізовано цей науковий напрям в окрему галузь науки "Державне управління". Основною метою комплексного наукового проекту "Державне управління та місцеве самоврядування" є виконання фундаментальних досліджень та прикладних розробок відповідно до предметних меж галузі науки "Державне управління", спрямоване на одержання нових знань та розроблення шляхів використання теоретичних знань у науково-практичному забезпеченні діяльності органів державної влади та управління, навчанні державних службовців та керівників державних установ, підприємств, організацій. Наукова робота за комплексним проектом фінансується з Державного бюджету України в обсязі 10% від державних коштів, що виділяються на утримання Національної академії.

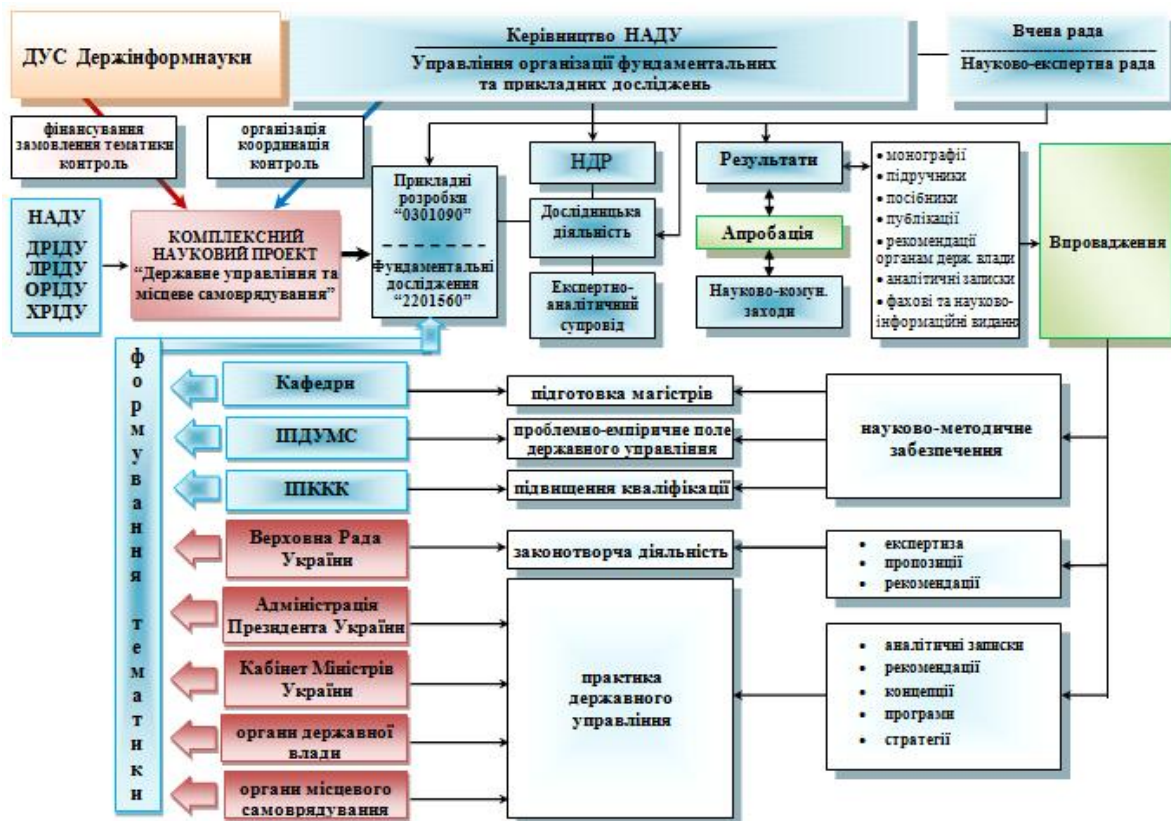

Рис. 1.1. Комплекс наукової діяльності Національної академії

Кількість тем науково-дослідних робіт у 1996 р. становила 15. З 1997 р. кількість тем науково-дослідних робіт постійно зростає, що проілюстровано на рис. 1.2 та в табл. 1.1.

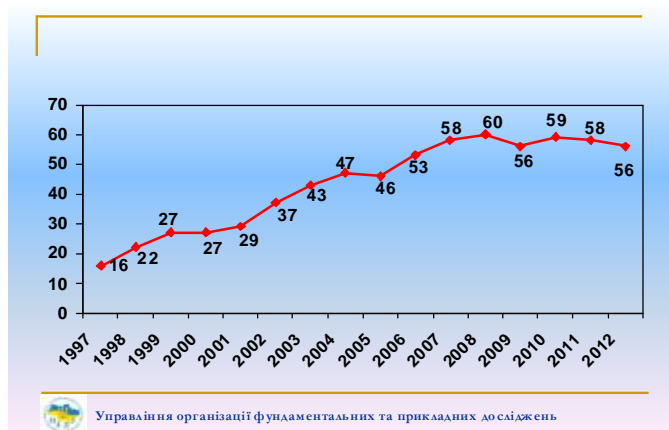

Рис. 1.2. Кількість науково-дослідних робіт за комплексним науковим проектом "Державне управління та місцеве самоврядування"

**Кількість науково-дослідних робіт за комплексним науковим проектом
"Державне управління та місцеве самоврядування" у 2012 році**

Вид науково-дослідної роботи	Всього	Національна академія (м. Київ)	ДРІДУ	ЛРІДУ	ОРІДУ	ХарРІДУ
Фундаментальні дослідження у сфері державного управління	17	11	1	1	2	2
Прикладні розробки з державного управління	39	22	4	4	5	4

Наукова діяльність Національної академії передбачає проведення науково-дослідних робіт, оприлюднення та публікацію їх результатів, запровадження наукових результатів.

Наукові дослідження в Національній академії проводяться планово. Пріоритет при їх плануванні віддається дослідженням і розробкам, напрямами яких є:

- виконання науково-дослідних робіт в межах комплексного наукового проекту "Державне управління та місцеве самоврядування";

- запровадження демократичних інституційних стандартів професійної діяльності державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування;

- забезпечення експертно-аналітичного супроводу діяльності Президента України, вищих та центральних органів державної влади України;

- упорядкування нормативно-правового забезпечення системи професійного навчання;

- розвиток наукових знань у науковій галузі "Державне управління";

- інституційний розвиток Національної академії;

- модернізація системи професійного навчання державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування;

- виконання замовлень Президента України, Кабінету Міністрів України, центральних органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування;

- виконання державних наукових і науково-технічних програм.

Тематика НДР формується з урахуванням вимог Стратегії реформування системи державної служби в Україні, Комплексної програми підготовки державних службовців, затверджених указами Президента України від 14 квітня 2000 р. № 599 та від 9 листопада 2000 р. № 1212, Стратегії державної кадрової політики на 2011-2020 роки, Програми економічних реформ на 2010-2014 роки "Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава".

Головними виконавцями науково-дослідних робіт в Національній академії та її регіональних інститутах державного управління є кафедри.

Зі створенням у 2000 р. кафедри європейської інтеграції розширюється і тематика НДР, зокрема розпочинається дослідження систем державного управління країн Європейського Союзу в інтеграційному процесі та механізмів координації політики європейської інтеграції.

У 2001 р. з утворенням кафедри інформаційної політики виконано низку наукових досліджень, результатами яких стало комплексне окреслення, визначення й обґрунтування основних теоретико-методологічних засад функціонування системи інформаційної політики в Україні. Теоретично обґрунтована концепція електронного уряду, сформовані принципи його інформаційно-технологічного забезпечення, висвітлені основні завдання та проблеми створення і впровадження електронного урядування в Україні. Проведено аналіз сучасного стану і основних проблем інформаційної політики.

Заснування у 2002 р. у складі Української (із серпня 2003 р. - Національної) академії науково-дослідного Інституту проблем державного управління та місцевого самоврядування забезпечило якісно новий етап розвитку фундаментальних і прикладних досліджень. Зокрема, була створена система цілісної термінології науки державного управління, яка спочатку була відображена в окремих словниках-довідниках з державного управління, потім - в енциклопедичному словнику з державного управління та в Енциклопедії державного управління у восьми томах. Енциклопедія систематизує, узагальнює та стандартизує основні поняття галузі знань "Державне управління". На цей час проводиться робота з підготовки Довідника "Фундатори українського державотворення та провідні вчені галузі науки "Державне управління".

Напрямок досліджень проблем національної безпеки започатковано в 2003 р. з утворенням кафедри національної безпеки. Розпочинаються дослідження з підвищення ефективності державного управління системою забезпечення національної безпеки в політичній, економічній, військовій, інформаційній та інших сферах.

З 2006 р. започатковано напрями досліджень з політичної аналітики та прогнозування й управління суспільним розвитком.

Зміни, що відбулися в тематиці й змісті наукових досліджень, останнім часом були зумовлені, передусім, переорієнтацією роботи Національної академії на забезпечення модернізації професійного навчання державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, а також важливістю розгортання досліджень у напрямках забезпечення діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, здійснення державного управління окремими галузями тощо. Для досягнення цієї мети розроблено нову тематику досліджень на основі отриманого переліку від органів державної влади та місцевого самоврядування.

Зокрема, з 2007 р. у Національній академії тематика науково-дослідних робіт спрямовувалася на забезпечення процесу модернізації професійного навчання державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування відповідно до Указу Президента України від 2 червня 2006 р. № 474 "Про деякі питання Національної академії державного управління при Президентові України".

На виконання вищезгаданого Указу Президента України у сфері наукової діяльності було заплановано:

1) виконання науково-дослідних робіт комплексного наукового проекту щодо наукового забезпечення пріоритетних напрямів "Дорожньої карти", а саме:

- запровадження демократичних інституційних стандартів професійної діяльності державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування;
- забезпечення експертно-аналітичного супроводу діяльності Президента України, вищих та центральних органів державної влади України;
- упорядкування нормативно-правового забезпечення системи професійного навчання державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування;
- удосконалення фінансового забезпечення системи професійного навчання державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування, зокрема обсягів та механізмів фінансування відповідно до європейських стандартів;
- започаткування професійної підготовки вищого керівного складу ("Золотого резерву") органів державної влади та органів місцевого самоврядування України;
- запровадження регулярного підвищення кваліфікації державними службовцями;
- розробка та запровадження підготовки професійного магістра публічного адміністрування (МПА);
- науково-методичний супровід створення нормативних дисциплін з демократичного державного управління, публічної політики та європейських справ;

2) налагодження зв'язків з органами державної влади та місцевого самоврядування для здійснення наукового супроводу їх діяльності;

3) проведення наукових комунікативних заходів;

4) наукове забезпечення процесу перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування.

На виконання наказу президента Національної академії від 30 жовтня 2008 р. № 249 "Про організацію розроблення навчально-методичного забезпечення нових спеціальностей" започатковано напрям виконання науково-дослідних робіт - Науковий супровід магістерських програм освітньої галузі "Державне управління".

Організацію проведення наукових досліджень у Національній академії очолює президент Національної академії та перший віце-президент. Основні наукові роботи виконують кафедри, Інститут проблем державного управління та місцевого самоврядування, Інститут підвищення кваліфікації керівних кадрів.

Зростає кількість науковців, що залучаються до виконання науково-дослідних робіт. Так, якщо у 1996 р. у НДР брали участь 25 кандидатів і 8 докторів наук, то у 2000 р. - 117 кандидатів і 68 докторів наук, у 2006 р. - 279 кандидатів і 89 докторів наук, у 2010 р. - 294 кандидати і 118 докторів наук, у 2011 р. - 201 кандидат та 83 доктори наук. Динаміка кількості виконавців НДР наведена на рис. 1.3.

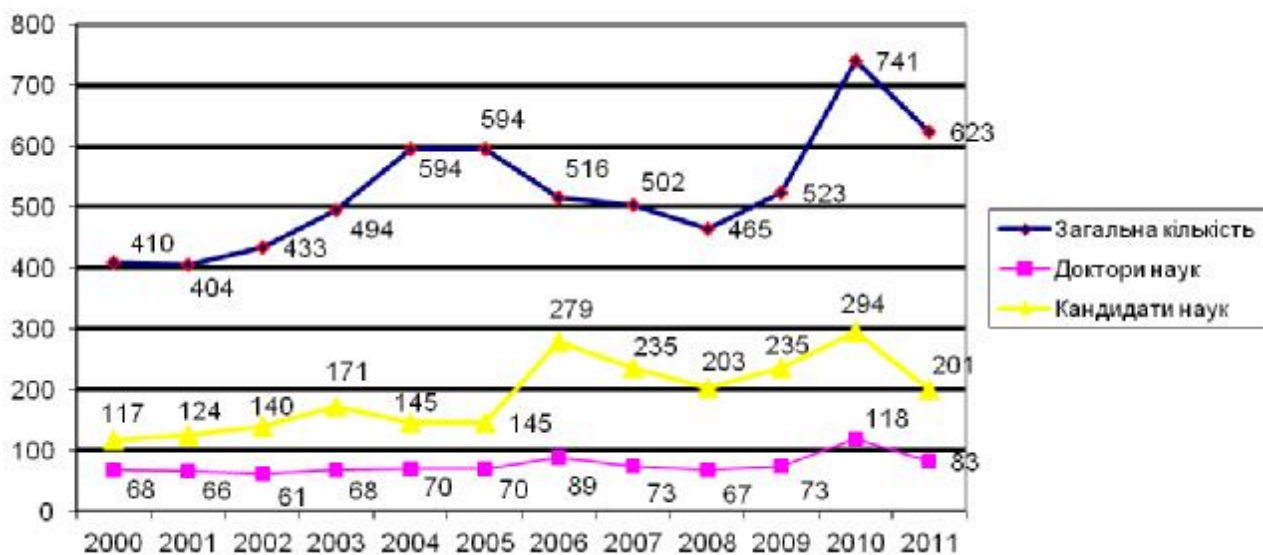

Рис. 1.3. Динаміка кількості виконавців науково-дослідних робіт комплексного наукового проекту "Державне управління та місцеве самоврядування"

При цьому до наукової діяльності залучається все більша кількість викладачів, науковців, працівників структурних підрозділів Національної академії. З 2009 р. на виконання Наказу президента Національної академії від 10 грудня 2008 р. № 67-Н "Про залучення слухачів, аспірантів та докторантів до науково-дослідної роботи" з метою забезпечення зв'язку підготовки магістрів, наукових і науково-педагогічних кадрів з науково-дослідною роботою до виконання НДР почали залучатися слухачі, докторанти, аспіранти та здобувачі наукового ступеня протягом усього періоду навчання в Національній академії.

Таким чином, відбувався розвиток власного наукового кадрового потенціалу, що створило передумови для формування наукових шкіл у галузі науки "Державне управління".

Науково-дослідні роботи виконуються відповідно до таких наукових напрямів:

- *Теорія та історія державного управління* (започатковано в 1995 р. разом із створенням кафедри державного управління і менеджменту та відповідних кафедр регіональних інститутів державного управління);

- *Право і законотворчий процес* (з 1996 р. кафедрою права і законотворчого процесу досліджувалися проблеми правової культури як одного з вагомих факторів утвердження України як демократичної, правової держави);

- *Державне управління економічною сферою* (у 1992 р. була створена в Інституті державного управління і місцевого самоврядування при Кабінеті Міністрів України перша кафедра економічного профілю - "Економіки і фінансів". З 1999 р. в Національній академії дослідження економічного напрямку проводять кафедри економічної теорії та історії економіки (з 2012 р. кафедра управління національним господарством), економічної політики та відповідні кафедри регіональних інститутів державного управління);

- *Державне управління у сфері освіти* (з 1999 р. зі створенням кафедри управління освітою проведено низку досліджень з вивчення державного управління освітою в Україні, становлення державно-громадського управління освітою в Україні та реформування державного управління освітою в Україні. Крім того, дослідження з державного управління освітою виконують кафедри відповідного напрямку регіональних інститутів державного управління);

- *Державна служба* (розпочато з 2003 р. у зв'язку із започаткуванням нової спеціальності 25.00.03 - державна служба. За цим напрямом науково-дослідні роботи в межах комплексного наукового проекту "Державне управління та місцеве самоврядування" виконують: кафедра державного управління і менеджменту, Інститут проблем державного управління та місцевого самоврядування, регіональні інститути державного управління);

- *Інформаційні технології* (зі створенням у 1995 р. кафедри інформаційних технологій була сформована наукова школа з науково-методичним напрямом "Комп'ютерна підтримка прийняття рішень на різних рівнях державного управління");

- *Інформаційна політика* (з 2001 р. з утворенням кафедри інформаційної політики (з 2012 р. кафедра інформаційної політики та технологій);

- *Підвищення кваліфікації державних службовців* (виконуються з 1996 р. Інститутом підвищення кваліфікації керівних кадрів);

- *Європейський досвід, європейська інтеграція* (з 2000 р. засновано кафедру європейської інтеграції, яка разом із спорідненими кафедрами регіональних інститутів державного управління ініціювала дослідження системи державного управління країн Європейського Союзу в інтеграційному процесі та механізми координації політики європейської інтеграції);

- *Кадрова політика* (цей напрям досліджують кафедра державного управління і менеджменту, Інститут проблем державного управління та місцевого самоврядування й відповідні кафедри регіональних інститутів державного управління).

Виконання досліджень з кадрової політики зумовлено такими нормативними документами, як Комплексна програма підготовки державних службовців, затверджена указом Президента України від 9 листопада 2000 р. № 1212, та Стратегія державної кадрової політики на 2011-2020 рр.

Зокрема, досліджено формування кадрового складу державних службовців і вдосконалення їх атестації, сучасні проблеми, стратегічні підходи, формування та використання елітних кадрів для виконавчої влади, концептуальні засади регіональної кадрової політики, розроблення єдиної системи управління персоналом у системі державної служби та служби в органах місцевого самоврядування);

- *Соціальна і гуманітарна політика* (цей напрям започаткований кафедрою соціальної і гуманітарної політики з 1996 р.);

- *Ділова українська мова у державному управлінні* (з 1998 р. кафедрою української мови (з 2011 р. - кафедра україністики) Національної академії (м. Київ) та спорідненими кафедрами регіональних інститутів державного управління започатковано дослідження з ділової української мови, культури мовлення державних службовців);

- *Державна політика* (з 1996 р. кафедрою політології, яка трансформована у кафедру державної політики та управління політичними процесами, розпочинається дослідження державної політики);

- *Політична аналітика та прогнозування* (кафедрою політичної аналітики та прогнозування з 2006 р. започатковано новий напрям досліджень з політичної аналітики та прогнозування);

- *Регіональне управління та місцеве самоврядування* (з 1996 р.);

- *Національна безпека* (започатковано в 2003 р. з утворенням кафедри національної безпеки);

- *Філософія державного управління* (цей напрям фундаментальних досліджень започатковано в 1996 р. доктором філософських наук, професором, проректором з наукової роботи УАДУ (Академії) В.М.Князевим. Науково-дослідні роботи виконувались у рамках наукового супроводу спеціальності 25.00.02 - Філософія державного управління. З 1999 р. утворено кафедру філософії і методології державного управління);

- *Управління суспільним розвитком* (започатковано в 2006 р. кафедрою управління суспільним розвитком);

- *Державне управління у сфері охорони здоров'я* (дослідження виконуються кафедрою управління охороною суспільного здоров'я та відповідними кафедрами регіональних інститутів державного управління з 1996 р.).

Щороку в Національній академії відбуваються презентації результатів науково-дослідних робіт комплексного наукового проекту "Державне управління та місцеве самоврядування". При підготовці презентацій науковими колективами здійснюється моніторинг виконання науково-дослідних робіт за такими показниками:

1) актуальність науково-дослідної роботи;

2) новизна отриманих результатів;

3) практична значущість наукових результатів для органів державної влади та місцевого самоврядування;

4) узагальнення світового досвіду та його адаптація до потреб державного управління;

5) використання наукових результатів;

- у магістерських програмах;
- у програмах перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування.

В обговореннях беруть участь керівники, виконавці науково-дослідних робіт, докторанти, аспіранти, здобувачі, слухачі Національної академії. Під час презентацій висвітлюються основні результати наукових досліджень, шляхи їх упровадження в діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування, у процес підготовки магістрів освітньої галузі "Державне управління" та систему підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування.

Результати науково-дослідних робіт друкуються у фахових наукових виданнях з державного управління, наукових виданнях України та зарубіжних країн. Так, упродовж 2011 р. науковцями Національної академії та її регіональних інститутів підготовлено Енциклопедію з державного управління (у восьми томах, в яку увійшло понад 3000 публікацій статей), 62 монографії, 12 підручників, 134 навчальних посібники, 264 методичні рекомендації, 3674 статті у наукових виданнях, доповідей та тез науково-практичних конференцій (усього 2776 публікацій).

Динаміка кількості публікацій відображена на рис. 1.4.

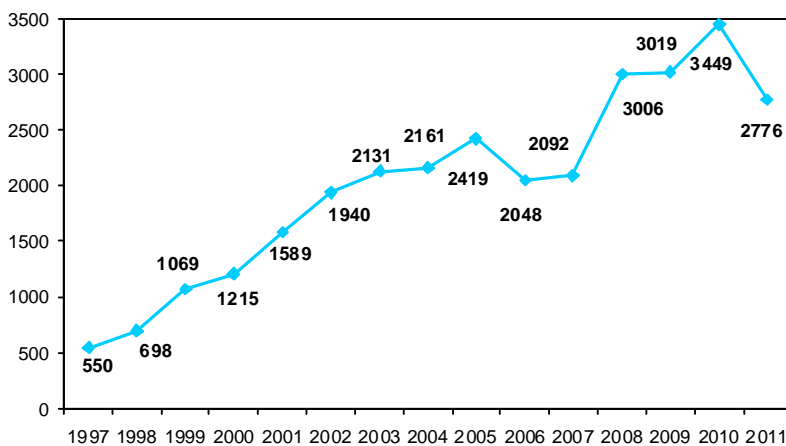

Рис. 1.4. Динаміка кількості публікацій працівників Національної академії

З метою науково-методичного супроводу спеціальностей освітньої галузі "Державне управління" надруковано серію видань "Бібліотека магістра". До серії увійшли підручники й посібники, підготовлені за результатами науково-дослідних робіт у межах комплексного наукового проекту "Державне управління та місцеве самоврядування". Видання було здійснено за підтримки Національного агентства з питань державної служби України.

До серії видань увійшло 22 підручники та навчальних посіб-

ники, 2 з яких мають гриф МОН України ("Стратегічне управління людськими ресурсами" та "Маркетинг") (рис. 1.5). За спеціальностями освітньої галузі "Державне управління" їх можна розподілити таким чином: за спеціальністю "Державне управління" - 13, по одній за спеціальностями "Державне управління освітою", "Державне управління у сфері охорони здоров'я", "Публічна політика і управління" - 1, "Електронне урядування" - 1, "Публічне адміністрування", "Регіональне управління" - 2, "Управління суспільним розвитком" - 2.

Тематичні напрями серії видань такі: Кадрова політика і державна служба, Гео економічна політика України, Ораторське мистецтво, Ділова українська мова в державному управлінні, Державна служба в Україні: соціально-правовий та організаційний аспекти, Стратегічне управління людськими ресурсами, Взаємодія органів державної влади та громадянського суспільства, Державне регулювання економіки та економічна політика,

Рис. 1.5. Підручники серії видань "Бібліотека державного службовця"

Управління якістю освіти у вищих навчальних закладах, Економіка та фінансування охорони здоров'я, Територіальна організація влади в Україні, Управління структурними зрушеннями та інноваційно-інвестиційними процесами в економіці України, Комунікативна парадигма суспільного розвитку, Маркетинг, Аксіологія державного управління, Організаційна культура управління ризиками, Трудове право, Стандарти європейського врядування, Основи регіонального управління в Україні, Інституалізація суспільного розвитку, Електронне урядування, Теоретико-методологічні засади наукових досліджень в галузі державного управління.

Видання розраховані на слухачів освітньої галузі "Державне управління", аспірантів, докторантів, працівників органів державної влади та місцевого самоврядування та всіх тих, хто цікавиться проблематикою державного управління.

З 2007 р. почав виходити щоквартальний Науково-інформаційний вісник з державного управління, а також розпочато видання наукових продуктів за результатами науково-дослідних робіт.

З 2008 р. започатковано практику виконання наукових досліджень відповідно до тематики, рекомендованої органами державної влади та органами місцевого самоврядування, а також презентацію результатів науково-дослідних робіт.

З 2009 р. видається Інформаційний дайджест досліджень у галузі науки державного управління.

З 2010 р. друкується серія видань із висвітлення зарубіжного досвіду державного управління.

Проблеми виконання науково-дослідних робіт:

- невідповідність якості наукових досліджень сучасним вимогам галузі науки "Державне управління";

- недостатньо розвинутий механізм адаптації результатів діяльності Національної академії до потреб органів державної влади та органів місцевого самоврядування;

- недостатня практична орієнтованість наукових досліджень до потреб державного управління, державної служби України та розвитку навчального процесу Національної академії її стратегічного оновлення в аспекті впровадження передового світового досвіду;

- недосконалість системи управління, планування та координації наукових досліджень.

Перспективні напрями виконання НДР:

- розроблення та впровадження стратегії розвитку наукових досліджень у галузі науки "Державне управління";

- визначення на довго- та короткострокову перспективи напрямів, проблематики, тематики наукових досліджень;

- створення системи управління якістю виконання наукових досліджень у Національній академії;

- посилення практичної орієнтованості наукових досліджень;

- поєднання кафедрального, міжкафедрального та проектного способів організації виконання НДР;

- запровадження проектного менеджменту, новітніх технологій, оперативних експертно-аналітичних та соціологічних досліджень з використанням електронного формату;

- підготовка базових підручників з державного управління і державної служби та основних монографій з державно-управлінських реформ.

Шляхи вдосконалення виконання науково-дослідних робіт:

- розробка стратегії та програми розвитку наукових досліджень у галузі науки "Державне управління";

- періодично оновлюваний перелік напрямів, проблематики, тематики наукових досліджень;

- запровадження системи управління якістю наукових досліджень у Національній академії;

- функціонування майданчиків упровадження результатів наукових досліджень Національної академії в органах державної влади та місцевого самоврядування;

- функціонування в Національній академії проблемних науково-дослідних лабораторій та центрів, що здійснюють науковий супровід стратегічних напрямів розвитку суспільства та державного управління;

- запровадження системи нормування наукової діяльності, персональної звітності за її результати та система обігу документів;

- робота експертних груп за пріоритетами суспільно-політичних реформ;

- упровадження кафедрального, міжкафедрального та проектного способів організації виконання НДР;
- запровадження новітніх технологій оперативних експертно-аналітичних та соціологічних досліджень з використанням електронного формату;
- довгострокове міжнародне співробітництво за системою договорів та проектів.

1.6. Міжнародні проекти та наукова співпраця Національної академії

Міжнародне співробітництво є одним із невід'ємних компонентів і стратегічних напрямів діяльності та розвитку Національної академії. Заклад активно розвиває міжнародне співробітництво як в Україні, так і за її межами, формуючи тим самим свій європейський та світовий імідж.

У структурі Національної академії функціонує Управління забезпечення міжнародних зв'язків, яке виступає основним структурним підрозділом у реалізації міжнародної діяльності і покликане сприяти розбудові Національної академії як міжнародно-орієнтованого навчально-наукового комплексу, визнаного на світовому рівні, гуманізації міжнародних відносин, утвердженні етичних норм міжнародного спілкування.

Міжнародна діяльність базується на започаткуванні та розвитку взаємовигідного співробітництва Національної академії на дво- та багатосторонній основі з кращими зарубіжними навчальними закладами, дослідницькими установами, міжнародними організаціями та фондами; забезпеченні членства Національної академії в міжнародних організаціях та асоціаціях; організації різноформатних комунікативних заходів за міжнародною участю; дослідженні міжнародного досвіду у сфері публічного адміністрування, державної служби, підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування; залученні міжнародного досвіду із запровадження та розвитку демократичного врядування в Україні та розробки нових освітніх і наукових продуктів.

Національна академія та її регіональні інститути підтримують партнерські зв'язки з 207 зарубіжними і міжнародними інституціями із 34 країн світу.

1.6.1. Основні міжнародні програми і проекти, реалізовані Національною академією

Програми Європейського Союзу

У 1993-1996 рр. академією в консорціумі з навчальними закладами державного управління країн ЄС (Франції, Великої Британії, ФРН) реалізовувався проект TACIS "Підсилення інституційного і ресурсного розвитку Інституту підвищення кваліфікації кадрів та регіональних центрів підвищення кваліфікації державних службовців".

У 2000-2002 рр. Академія в консорціумі з експертами ЄС під керівництвом Фонду Ніколаса Вітсена (Нідерланди) здійснювала проект TACIS "Підтримка реформи Уряду і центральних органів виконавчої влади", у рамках якого проводилося навчання працівників Адміністрації Президента України, Секретаріату Кабінету Міністрів України, центральних органів виконавчої влади. Фахівці Академії залучалися до організації та викладання навчальних курсів і проведення досліджень у робочих групах проекту за тематикою: адміністративна реформа та європейська інтеграція, запровадження інституту державних секретарів в Україні, державні закупівлі, електронне врядування, адміністративна юстиція тощо.

У 2004-2007 рр. за фінансової підтримки Європейської Комісії в рамках програми TEMPUS Національна академія реалізувала *проект "Справедливе оцінювання - Мережа дистанційного навчання для викладачів" (TRAST)*. Метою проекту було запровадження сучасних методів і технологій педагогічного оцінювання в практику педагогічної діяльності освітніх інституцій.

У 2004-2009 рр. Національна академія разом з регіональними інститутами державного управління брала участь в реалізації *проекту ЄС TEMPUS "Тренінгові програми для підготовки державних службовців України (V-VII категорій) із питань європейської інтеграції"* (у консорціумі з Університетом Лондон Метрополітен (Великобританія), Університетом Коледжу Корку (Ірландія), Університетом Гренобля П'єр Мендес (Франція). Результатом проекту стало запровадження навчальних програм з європейської інтеграції та європейських студій (в очному та дистанційному форматах) для державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування згідно з визнаними міжнародними стандартами.

У 2009-2011 рр. в Національній академії реалізовувався *проект ЄС з інституційного розвитку Twinning "Підтримка розвитку та вдосконалення системи підготовки державних службовців в Україні"*, який фінансував Європейський Союз у рамках Європейського інструменту сусідства і партнерства (ЄІСП). Метою проекту була модернізація існуючої системи підготовки державних службовців в Україні шляхом визначення нових стратегічних засад державної політики у підготовці державних службовців, підвищення ефективності діяльності Національної академії та її регіональних інститутів державного управління, підвищення навчального потенціалу Національної академії з акцентом на підвищенні кваліфікації та формуванні нових професійних навичок державних службовців. Партнерами Національної академії виступили Національне агентство України з питань державної служби, Національна школа управління (ЕНА) Франції та Національна школа державного управління (KSAP) Польщі.

У процесі здійснення проекту були напрацьовані стратегічно важливі документи і рекомендації, які були покладені в основу нормативно-правових актів, прийнятих керівництвом держави. Зокрема, напрацювання проекту були враховані при підготовці указів Президента України № 783/2010 від 23 липня 2010 р. "Про розроблення проекту концепції реформування Національної академії державного управління при Президентові України", № 806 від 12 серпня 2010 р. "Про першочергові заходи щодо вдосконалення формування та реалізації державної кадрової політики", № 1110/2011 від 9 грудня 2011 р. "Питання реформування Національної академії державного управління при Президентові України", № 45/2012 від 1 лютого 2012 р. "Про стратегію державної кадрової політики на 2012-2020 роки"; постанови Кабінету Міністрів України № 564 від 7 липня 2010 р. "Про затвердження Положення про систему підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування"; розпорядження Кабінету Міністрів України № 1198-р від 28 листопада 2011 р. "Про схвалення Концепції реформування системи підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад".

За результатами проекту 21 вересня 2011 р. підписано Меморандум про співпрацю між Національним агентством України з питань державної служби, Національною академією державного управління при Президентові України та навчальними закладами системи підготовки державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування в Україні.

На виконання Указу Президента України від 9 грудня 2011 р. та з урахуванням рекомендацій проекту ЄС Twinning відбулося реформування Національної академії, в структурі якої було створено три нових навчально-наукових інститути: Інститут "Вища школа державного управління", Інститут вищих керівних кадрів та Інститут державного управління і місцевого самоврядування. Розроблені нові стратегічні документи Національної академії: План дій Національної академії на 2012-2015 роки, Концепція розвитку системи наукової діяльності Національної академії, Концепція розвитку магістерських програм галузі знань "Державне управління" в Національній академії та ін.

Для забезпечення подальшого сталого розвитку результатів проекту Національна академія підготувала та подала до Національного агентства України з питань державної служби заявку на новий проект ЄС Twinning "Посилення навчального та наукового потенціалу Національної академії державного управління при Президентові України", який був підтриманий Адміністративним офісом програми Twinning в Україні та Представництвом Європейського Союзу в Україні.

Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії (Великобританія)

У 1994-2003 рр. у Національній академії реалізовувався *"Проект інституційного підсилення (Україна)"* за фінансової підтримки Міністерства міжнародного розвитку Великобританії та Фонду Know How, основними компонентами якого були: удосконалення і сертифікація програми підготовки магістрів державного управління, розроблення навчальних ресурсів і навчальних дисциплін у дистанційному форматі, стажування слухачів і викладачів у Великобританії, проведення прикладних досліджень у галузі державного управління і місцевого самоврядування, розвиток системи регіональних закладів підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів.

Партнерство з Університетом Північного Лондона Великобританії (з 1 серпня 2002 р. - *Університет Лондон Метрополітен*), започатковане в 1995 р. у рамках цього проекту, дало можливість протягом семи років організувати стажування у цій країні слухачів і викладачів

Академії, викладання професорами та практиками з Великобританії курсів з державного управління, вивчення англійської мови, придбання книг і періодичних видань для бібліотеки Академії.

Згідно з Меморандумом про співробітництво між Національною академією та Університетом Північного Лондона слухачі Академії та її регіональних інститутів, які успішно опанували програму магістерської підготовки, розроблену спільно фахівцями двох навчальних закладів, отримували, крім диплома Академії, диплом Університету Північного Лондона, який засвідчував відповідність програми підготовки магістрів державного управління Академії європейським стандартам. Загалом 1260 випускників Академії отримали подвійні дипломи магістра державного управління.

У рамках проекту було створено професійну мережу місцевого самоврядування, яка об'єднала представників Академії та її філій (згодом - регіональних інститутів) і ключових практиків органів регіонального управління та місцевого самоврядування.

Разом з Університетом Лондон Метрополітен у консорціумі з Консультативною агенцією Північної Ірландії та Бялистоцькою школою державного управління Польщі Академією та її регіональними інститутами був реалізований ще один спільний проект *"Спеціалізовані програми з питань європейської інтеграції для підвищення кваліфікації державних службовців України II-IV категорій"*, фінансований Міністерством закордонних справ Великобританії. Результатом проекту стало: створення семи навчально-тренінгових програм з питань європейської інтеграції, які відповідають потребам у підготовці та підвищенні кваліфікації державних службовців; підготовка 40 тренерів для впровадження зазначених програм, підготовка та видання навчально-методичних посібників з питань європейської інтеграції; перепідготовка понад 300 державних службовців за новими навчальними програмами.

Федеративна Республіка Німеччина

Одним з головних німецьких партнерів Академії є *Фонд Ганса Зайделя в Україні*, співробітництво з яким було започатковане у 1995 р.

Спільна робота здійснюється за такими основними напрямками: участь німецьких фахівців з питань державного управління та місцевого самоврядування, методології викладання у навчанні державних службовців; допомога у підвищенні кваліфікації викладачів Національної академії, регіональних центрів та організаторів навчання державних службовців; проведення науково-методичних семінарів, розробка і видання навчально-методичної літератури; стажування у ФРН; допомога навчальним обладнанням, технічними засобами навчання, тиражуванням та комп'ютерною технікою.

За період співробітництва створено 40 навчальних програм, 42 науково-аналітичні розробки і методичні рекомендації. Усі вони були обговорені на міжнародних науково-практичних конференціях і надруковані у збірниках *"Актуальні питання організації навчання і методики в системі підвищення кваліфікації державних службовців"*.

У 1995-1998 рр. Академія брала участь у реалізації програми *"Трансформ" Федерального уряду Німеччини* за сприяння Міністерства внутрішніх справ ФРН, Академії Спілки німецьких службовців та представництва Фонду Ганса Зайделя в Україні. У рамках Програми відбувалися стажування в Німеччині слухачів, аспірантів, викладачів, наукових працівників Академії, державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, були розроблені навчальні курси для магістерської програми та програм підвищення кваліфікації. За сприяння Програми в Академії було створено Дидактичний центр для забезпечення методичної та технічної допомоги в організації і проведенні навчального процесу, здійснено його технічне оснащення комп'ютерами, відеотехнікою та іншим устаткуванням.

У 2007-2008 рр. спільно з *Баварською школою управління, Баварською академією адміністративного менеджменту та за підтримки Представництва фонду Ганса Зайделя в Україні* здійснювалася реалізація проекту *"Абетка демократичного врядування"* (навчання після призначення). У результаті здійснення проекту була розроблена професійна програма підвищення кваліфікації новопризначених державних службовців *"Абетка демократичного врядування"*. У процесі здійснення проекту розроблено навчальні модулі з права, управління персоналом, менеджменту, фінансів, проведена літня школа для розробників та тренерів навчальної програми, а також здійснено пілотний запуск навчальної програми в Інституті підвищення кваліфікації керівних кадрів Національної академії.

Протягом 2006-2009 рр. спільно з *Берлінською вищою школою управління та права (FHVR) за підтримки Німецького товариства технічної співпраці (GTZ) реалізовувався проект "Розробка магістерської програми публічного адміністрування (МПА)"* в контексті реалізації реформи публічного управління, який фінансувався Урядом Німеччини. У рамках проекту проводилися науково-практичні семінари та тренінги для представників Національної академії та її регіональних інститутів з напрямів "Інструменти регіонального розвитку та управління", "Інструменти європейської співпраці", "Інструменти демократичного розвитку", організувалися навчальні візити до Німеччини викладачів, працівників Національної академії. У результаті спільних зусиль була розроблена нова програма підготовки МПА відповідно до вимог європейських стандартів. У вересні 2007 р. відбувся перший набір слухачів на навчання. На навчання за програмою набираються слухачі, які володіють англійською мовою.

У 2009 р. в Національній академії був реалізований *проект "Реформа публічного управління в Україні: виклики, стратегії, майбутнє"* за підтримки Німецького товариства технічного співробітництва (GTZ) спільно із зовнішніми залученими експертами. У рамках проекту були проведені науково-практичні семінари для працівників Національної академії та ЦОВВ і підготовлена колективна монографія з реформи публічного управління з однойменною назвою, яка випущена видавництвом К.І.С. і розіслана на 1600 адрес у всі регіони України (центральні та місцеві органи влади, бібліотеки, вищі навчальні заклади та наукові інститути). Книга була презентована у Посольстві Федеративної Республіки Німеччини на міжнародному заході GTZ.

У 2011-2012 рр. було проведено цикл тренінгів з *підвищення кваліфікації викладачів з дидактики вищої школи*. Проект був виконаний спільно з *Академією наукового підвищення кваліфікації при Педагогічному інституті м. Гейдельберг (ФРН) за фінансової підтримки Німецького товариства міжнародного співробітництва (GIZ)*.

Спільно з *Фондом Фрідріха Науманна за Свободу* у 2010 - 2011 рр. Національна академія проводила *Форуми молодих державних службовців*, які відбувалися в Чернівцях, Донецьку та Львові. У форумах брали участь молоді державні службовці з різних областей України.

Французька Республіка

Співпраця з навчальними закладами Франції з підготовки державних службовців (Міжнародним інститутом державного управління, Національною школою управління, регіональними інститутами управління Лілля, Ліону, Метца та Нанта) була започаткована в 1993 р.

За підтримки *Міністерства закордонних справ Франції, сприяння Посольства Франції в Україні та Міжнародного фонду "Відродження"* і спільно з французькими інституціями-партнерами було реалізовано низку проектів з вивчення французького досвіду державного управління та стажування слухачів і викладачів Академії у Франції:

1997-1999 рр. - "Порівняльний аналіз організації систем державної служби країн Європи: досвід Франції" та "Стажування державних службовців у Франції";

2000 р. - "Державне управління і місцеве самоврядування в західних демократіях: вивчення досвіду Франції";

2001 р. - "Порівняльне дослідження систем державного управління і місцевого самоврядування України та Франції";

2003-2006 рр. - "Адміністративна реформа в контексті європейської інтеграції: порівняльне дослідження досвіду України та Франції".

У рамках цих проектів слухачі здійснювали наукові дослідження, які потім використовувалися при написанні магістерських робіт; відбувалося стажування і навчання слухачів, аспірантів, викладачів Національної академії у французьких навчальних закладах з підготовки державних службовців та державних установах Франції, поповнення бібліотечних фондів сучасною літературою з державного управління, підвищення кваліфікації викладачів французької мови.

За сприяння *Французького Інституту в Україні* проводилися курси французької мови для слухачів, викладачів та працівників Національної академії, удосконалювалося викладання ділової французької мови французькими фахівцями.

Національна школа управління (ENA) Франції була основним партнером Національної академії в процесі реалізації проекту ЄС Twinning "Підтримка розвитку та вдосконалення системи підготовки державних службовців в Україні" (2009-2011 рр.).

Канада

Академія спільно з канадськими партнерами, зокрема з *Канадським бюро міжнародної освіти (CBIE) та Канадським агентством міжнародного розвитку (CIDA)*, протягом усього періоду співробітництва (з 1995 - до цього часу) створили можливості для реалізації довготривалих проектів, спрямованих на розвиток Національної академії та її регіональних інститутів.

У рамках *проекту Канадського бюро міжнародної освіти "Підтримка реформи державної служби в Україні"*, що тривав з 1996 р. по 1999 р., здійснювалися розвиток системи підготовки і підвищення кваліфікації державних службовців, розробка нових курсів магістерської програми з державного управління, організація стажування слухачів, викладачів, працівників Академії, вищих державних службовців у Канаді, розробка методології соціологічного дослідження серед випускників Академії, проведення літньої школи для працівників та викладачів, переклад і видання підручників, посібників та досліджень з актуальних питань державного управління і державної політики.

Протягом 1999-2003 рр. реалізовувався *проект Канадського бюро міжнародної освіти "Створення потенціалу для розробки та аналізу напрямів державної політики"*, спрямований на розвиток потенціалу українських державних службовців в аналізі, розробці та впровадженні державної політики для підтримки і просування адміністративної реформи в Україні. Складовими частинами проекту були: підтримка Центру досліджень адміністративної реформи, організація стажування слухачів у Канаді і Польщі, розвиток нової спеціалізації "Аналіз державної політики" в рамках магістерської програми, створення Документальних фондів адміністративної реформи в Україні та країнах Європи. За чотири роки здійснення проекту розроблено 8 навчальних дисциплін, які покладено в основу спеціалізації, навчальні матеріали і посібники. За результатами стажування слухачів Академії в рамках проекту були підготовлені до друку збірники кращих аналітичних робіт стажистів.

У 1998-1999 рр. за фінансової підтримки NISPAsee та Канадського бюро з міжнародної освіти розпочалася активна *співпраця з школами державного управління Польщі* в містах Бялисток, Лодзь, Варшава (Національна школа державного управління - KSAP). Основним змістом співпраці було стажування та наукові дослідження слухачів.

У березні 2001 р. за *міжнародної технічної допомоги та фінансової підтримки Уряду Канади* (Канадського агентства міжнародного розвитку) та Світового банку в межах *проекту Світового банку "Український центр глобального дистанційного навчання"* створений Центр дистанційного навчання Академії, який став першим центром Навчальної мережі глобального розвитку в Євроазіатському регіоні - найсучаснішої інформаційно-комунікаційної мережі, яка на сьогодні об'єднує понад 100 подібних центрів у Європі, Америці, Азії та Африці. За роки діяльності Центр дистанційного навчання пройшов шлях від підрозділу, що функціонував як один з центрів Навчальної мережі глобального розвитку (НМГР), відповідальний за розвиток та розширення сфери діяльності НМГР, організацію та проведення заходів і навчальних програм НМГР в Україні та забезпечував запровадження дистанційної форми навчання в навчальний процес Національної академії, до потужного осередку розвитку інноваційних освітніх технологій та інформаційних ресурсів Національної академії. У червні 2009 р. на міжнародній конференції-виставці ElearnExpo-2009 у Москві Національна академія отримала диплом за краще впровадження дистанційного навчання (e-learning) в державному секторі.

У 2004-2005 рр. відбувся другий етап реалізації *проекту Світового банку "Український центр глобального дистанційного навчання" (GDLN DLC - Ukraine)* за фінансової підтримки Канадського агентства міжнародного розвитку, результатом якого стало створення в регіональних інститутах Національної академії Міжрегіональної мережі дистанційного навчання із забезпеченням відеоконференц- та інтернет-технологій.

У 2000-2003 рр. реалізовувався *проект Університету Делхаузі (Канада) та Економічного навчального центру Академії за фінансової підтримки Канадського агентства міжнародного розвитку "Канадсько-українсько-прибалтійська програма економічного навчання"*, який був спрямований на підготовку вищих керівних кадрів міністерств, державних комітетів, інших центральних органів влади та обласних державних адміністрацій з питань економічного менеджменту та аналізу економічної політики. У рамках проекту спільно з канадськими та балтій-

ськими експертами були розроблені навчальні матеріали з різних напрямів економічної політики, підготовлені і видані підручники і практичні посібники з питань економічного розвитку і державної політики.

У 2003-2007 рр. Національною академією спільно з *Канадським бюро міжнародної освіти* був реалізований проект *"Впровадження міжнародних стандартів знань з питань державного управління та державної політики"*, в рамках якого фахівці Національної академії залучалися для допомоги навчальним закладам країн Південного Кавказу (Азербайджан, Вірменія, Грузія) щодо розробки навчальних курсів з аналізу політики, передачі навчальних та інформаційних ресурсів.

Співпраця з Канадським інститутом урбаністики (CUI) відбувалася в 2010-2012 рр. у рамках проекту партнерства Канада-Україна *"Регіональне врядування та розвиток"*, який здійснювався за фінансової підтримки Уряду Канади, наданої через Канадське агентство з міжнародного розвитку (CIDA).

Триває реалізація проекту *"Розбудова спроможності до економічно обґрунтованого планування розвитку областей і міст України" (РЕОП)* у співпраці з *Конференційною радою Канади* (термін виконання - 2010-2014 рр.). Відібрано 12 викладачів Національної академії, які беруть участь у Проекті на постійній основі (4 викладачі від Національної академії та по 2 викладачі від кожного регіонального інституту). У рамках проекту планується розробити навчальний курс з обґрунтованого планування економічного розвитку, провести низку семінарів з економічного аналізу та планування економічного розвитку для посадових осіб обласного та міського рівнів, а також розробити і видати навчальні матеріали до цих курсів та семінарів.

Сполучені Штати Америки

Національна академія протягом багатьох років співпрацює з *Агентством США з міжнародного розвитку (USAID)*. У рамках цього співробітництва відбуваються семінари, тренінги, візити американських експертів, проводяться наукові дослідження.

У 1996-2000 рр. за фінансової підтримки *Інформаційного Агентства США та Програми Фулбрайта* здійснювалося партнерство Академії із *Школою державної служби імені Р.Вагнера Нью-Йоркського університету*, в рамках якого відбувалося залучення американських фахівців до викладання і розробки навчальних курсів і посібників, стажування викладачів і слухачів Академії, поповнення літературою бібліотечних ресурсів, проведення спільних науково-практичних конференцій.

У 2000-2001 рр. Академією спільно з американськими партнерами було реалізовано два проекти: *Програму державного департаменту США та Європейського Союзу "Стажкування державних службовців України" у межах Трансатлантичної програми підтримки громадянського суспільства в Україні; Програму стажування "Розвиток потенціалу державного сектора з метою прискорення реформ в Україні" у межах Польсько-американсько-української ініціативи про співпрацю (ПАУІС)*.

У 2011-2012 рр. здійснюється пілотний проект Програми сприяння парламенту: програми розвитку законотворчої політики (ПСП-II). Результатами проекту мають стати: організація модульного курсу для викладачів та аспірантів; довгострокова програма дистанційної освіти державних службовців; навчальна програма (тренінг) для нових депутатів та їх помічників; набуття досвіду державними службовцями з питання впровадження Закону України "Про доступ до публічної інформації"; організація тематичних лекцій для слухачів Національної академії за участю експертів програми ПСП II.

Швейцарія

Спільно з Інститутом міжнародних освітніх проектів Цюрихського педагогічного університету (Швейцарія) у 2008-2009 рр. кафедрою управління освітою Національної академії реалізувався проект *"Сприяння розвитку демократичної освіти в Україні"*. В рамках проекту в Національній академії за участю швейцарських експертів та представників Секретаріату Президента України, Секретаріату Кабінету Міністрів України та Міністерства освіти і науки України відбувалися семінари, круглі столи, навчальні візити науковців до Швейцарії та України, зокрема круглий стіл *"Статус демократичної освіти в системі освіти України"*, українсько-швейцарський симпозиум *"Сприяння розвитку освіти для демократії в Україні"*. Підготовлені також навчальні матеріали. Проект здійснювався на основі двосторонньої Угоди про співпрацю та в

рамках Угоди між Урядом України і Урядом Швейцарської Конфедерації про технічне та фінансове співробітництво від 13 жовтня 1997 р.

Разом із Швейцарським вищим інститутом публічного адміністрування (IDHEAP) Національна академія реалізувала проект з розробки та впровадження публічної політики. В рамках проекту двічі на рік відбувалися семінари-практикуми "Розробка та впровадження публічної політики" для представників центральних органів влади та Національної академії.

Інші країни

Крім названих вище, Академія звичайно співпрацювала і з представниками інших країн: Національна школа державного управління (KSAP, Польща) була співвиконавцем проекту ЄС "Twinning"; тісна співпраця відбувалася із представниками Академії та інститутів державного управління Росії (тижні закладів, взаємна участь у конференціях, круглих столах, форумах, спільні публікації тощо).

Традиційно обмінювалися навчальними візитами та брали участь у спільних конференціях з Національною академією заклади таких країн, як: Азербайджан, Грузія, Казахстан, Киргизстан, Таджикистан, Узбекистан та ін. Представники Китаю відвідують Національну академію з навчальними візитами; у роботі конференцій Національної академії беруть участь представники Латвії та Литви.

Багатосторонні міжнародні заходи

Завдяки активній міжнародній співпраці Національна академія набула широкого визнання за кордоном. Свідченням цього став XVIII Міжнародний конгрес з підготовки вищих державних службовців "Демократичний розвиток: вищі державні службовці та політико-адміністративні стосунки", проведений на базі Академії 15-17 червня 2005 р. Конгрес є форумом визначних посадових осіб, керівників органів державної влади й навчальних закладів, фахівців у сфері державного управління. Проведення Конгресу такого рівня і спрямування стало важливою подією в Україні. У Конгресі взяли участь 179 осіб із 20 країн Європи, Америки, Азії, Африки. Загалом на Конгресі відбулося 5 пленарних засідань, 12 засідань робочих груп і відеоконференція "Інноваційні технології та дистанційне навчання державних службовців: провідний досвід і сучасні тенденції".

Проведення наради консультативної групи з представниками міжнародних організацій та дипломатичного корпусу "Модернізація системи професійної підготовки та навчання державних службовців" (12 березня 2007 р.) сприяло віднесенню проблематики реформування державного управління та системи професійного навчання державних службовців до пріоритетних напрямів діяльності міжнародних організацій, які працюють в Україні. Представлення й обговорення на нараді стратегії реформування Національної академії дало змогу зацікавити й залучити до співпраці нових міжнародних партнерів.

Проведення на високому рівні 15-ї щорічної конференції NISPAsee "Лідерство та управління у публічному секторі: Цінності, стандарти та компетенції у Центральній та Східній Європі" (17-19 травня 2007 р.) стало ще одним важливим кроком до широкого міжнародного визнання Національної академії.

Міжнародна акредитація навчальних програм

Здійснюючи у 2002-2004 рр. підготовку до акредитації, Національна Академія запросила експертів NISPAsee та Національної асоціації шкіл державних справ та управління США (NASPAA), які провели оцінку якості магістерської програми у зіставленні з європейськими та американськими стандартами та надали допомогу в подальшій реалізації програми. З метою залучення всіх учасників навчального процесу та зацікавлених сторін до підготовки магістерської програми до європейської акредитації Національна академія розробила анкету оцінки якості програми та можливих шляхів її удосконалення і провела анкетування. На основі узагальнених результатів були сформульовані місія, освітня філософія та основні цілі магістерської програми, які були схвалені Вченою радою Національної академії.

У результаті копіткої роботи та ефективної координації підготовки відділом аналізу світового досвіду та міжнародної сертифікації навчальних програм Національна академія отримала 11 червня 2004 р. європейську акредитацію магістерської програми з державного управління Європейською акредитаційною асоціацією з державного управління (EAPPA) на період до 30 червня 2011 р. і стала четвертим закладом в Європі, що має акредитовану програму з державного управління, після Нідерландської школи державного управління (Нідерланди), Роттердамського університету Еразмус (Нідерланди), Гетеборзького університету (Швеція).

1.6.2. Наукові дослідження та договірна робота

Значне місце в міжнародній діяльності Національної академії займають дослідження міжнародного досвіду. Дослідження здійснювалися за різною тематикою:

- устрій та організація органів виконавчої влади, які вирішують питання державної служби, за виконуваними функціями: вироблення політики щодо розвитку державної служби та створення законодавчих актів; управління кадрами; навчання та оцінка державного службовця; інспектування та контроль; арбітраж; фінансування;
- міжнародний досвід щодо антикорупційних законів та кодексів етики державного службовця;
- механізми та шляхи вступу країн до Європейського Союзу;
- міжнародний досвід щодо навчальних програм з Кризового менеджменту в урядових школах державного управління;
- міжнародний досвід щодо планів дій урядів зарубіжних країн в умовах світової фінансово-економічної кризи;
- міжнародний досвід щодо організаційної структури та функцій органів, які займаються національною безпекою;
- міжнародний досвід щодо організаційної структури та функцій органів, на яких покладється охорона високопосадових осіб держави та державних установ;
- організація управління фінансами в урядових школах окремих країн ЄС, зокрема Республіки Франції та Республіки Польщі;
- організація структури сайтів урядових шкіл та порталів;
- повноваження Президента країни, регулювання його відносин з підлеглими інституціями та їх організаціями;
- міжнародний досвід для вдосконалення нормативно-правового забезпечення системи професійного навчання державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування і модернізації Національної академії за напрямками: визначення демократичних стандартів надання послуг державними службовцями та критеріїв оцінки професійної діяльності; визначення обов'язковості навчання або іспитів при кар'єрному просуванні державних службовців по службі; визначення способів фінансування професійного навчання (державне замовлення, навчання за контрактом); визначення суб'єктів професійного навчання.

За результатами досліджень були підготовлені презентації до публічних заходів Національної академії, аналітичні та порівняльні таблиці, звіти, проекти нормативних документів; бази даних, експертні висновки, інформаційні довідки та інші матеріали.

Проведення наукових досліджень та видання наукових праць, зокрема в Центрі досліджень адміністративної реформи, який підтримував публікації з актуальних питань державного управління і державної політики, організував консультації та поширення досвіду підготовки з аналізу політики, проводив роботу зі створення документальних фондів "Адміністративна реформа в Україні" та "Адміністративна реформа: світовий досвід", стали важливим результатом міжнародного співробітництва. У 2003 р. створені документальні фонди налічували: перший - 100 томів документів і матеріалів, згрупованих за тематичним принципом відповідно до основних напрямів Концепції адміністративної реформи в Україні, а другий - 51 том документів і матеріалів, у яких було представлено досвід таких країн, як: Великобританія, Німеччина, Польща і Франція. Матеріали фондів містяться в бібліотеці Національної академії.

У 1997-1998 рр. здійснювалися наукові дослідження та готувалися публікації з економічних питань, а також поповнювалися бібліотечні фонди Національної академії за фінансування Світового банку.

У 2002-2003 рр. науково-педагогічними працівниками Національної академії була реалізована низка міжнародних проектів наукових досліджень у партнерстві з представниками органів місцевого самоврядування. Національною академією досліджувалися такі теми, як: надання громадських послуг в умовах партнерських відносин між органами місцевого самоврядування та приватним сектором; створення організаційних та економічних засад перетворення комунального закладу охорони здоров'я великого міста у міське комунальне підприємство; дослідження інфраструктури громадських послуг на прикладі м. Львова; розробка стратегії розвитку

партнерства між органами місцевого самоврядування, приватним і неприбутковим секторами у сфері надання громадських послуг тощо.

Протягом усього періоду існування Національної академії її міжнародне співробітництво ґрунтувалося на міжнародних договорах, нормативно-правових актах України, міжнародних програмах технічної допомоги, угодах Національної академії із зарубіжними партнерами.

Національна академія активізує налагодження дво- та багатосторонньої співпраці з країнами-сусідами, країнами Європейського Союзу, провідними країнами світу, такими як Китай, США, Канада та іншими, країнами Середньої Азії.

Національна академія має підписані угоди про співробітництво із багатьма зарубіжними представництвами, міжнародними організаціями, школами-партнерами, зокрема такими як:

- Орловська регіональна академія державної служби (Росія);
- Академія управління при Президентові Республіки Білорусь;
- Національна школа державного управління (Республіка Польща);
- Китайська академія врядування Китайської Народної Республіки;
- Інститут міжнародних освітніх проєктів (ІРЕ) Цюріхського педагогічного університету (Швейцарія);
- Проєкт ЄС Tacis "Підтримка у виконанні Угоди про партнерство та співробітництво";
- Представництво Фонду Фрідріха Наумана "За свободу" (Німеччина);
- Компанія AERIC Inc. (Конференційна Рада Канади);
- Національна школа адміністрації Франції;
- Поволзька академія державної служби (Росія);
- Німецьке товариство технічного співробітництва (GTZ);
- Університет Лондон Метрополітен (Велика Британія);
- Вища школа управління та права, м. Берлін (Федеративна Республіка Німеччина);
- Академія управління при Президентові Киргизької Республіки;
- Організація "Tigri - Making Integrity Work" (Велика Британія);
- Міжнародне товариство "Україна - Польща - Німеччина";
- Канадський інститут урбаністики (Канада);
- Університет штату Огайо (США) - "Програма сприяння парламенту II: Програма розвитку Законодавчої політики України (ПСП-II)";
- Представництво Фонду Ганса Зайделя в Україні (Федеративна Республіка Німеччина);
- Фонд Ганса Зайделя (Федеративна Республіка Німеччина);
- Інститут підвищення кваліфікації державних службовців Республіки Таджикистан;
- Програма розвитку ООН;
- Академія наукового підвищення кваліфікації при Педагогічному інституті м. Гейдельберг (Федеративна Республіка Німеччини);
- Швейцарсько-Український проєкт "Підтримка децентралізації в Україні" (DESPRO);
- Європейський центр ім. Джорджа К.Маршалла з питань безпеки (Федеративна Республіка Німеччини).

1.7. Наукова діяльність Інституту проблем державного управління та місцевого самоврядування Національної академії

Інститут проблем державного управління та місцевого самоврядування був створений у складі Національної академії наказом ректора від 1 жовтня 2002 р. № 137 і став однією з перших науково-дослідних структур з державного управління в системі навчальних закладів на пострадянському просторі. Об'єктивними передумовами його функціонування було:

- теоретико-методологічне обґрунтування та практичне впровадження нових освітньої і наукової галузей "Державне управління", вжиття заходів щодо нормативно-правового та структурно-організаційного закріплення в Україні цих галузей;

- реалізація вимоги Закону України "Про вищу освіту" щодо здійснення наукової і науково-технічної діяльності вищим навчальним закладом III і IV рівнів акредитації та наявності у його організаційно-навчальній структурі науково-дослідного підрозділу;

- наявність у Національній академії значного наукового потенціалу, ефективно використання якого вимагало пошуку нових форм організації науки.

Відповідно до місії Національної академії в суспільстві - підтримка та підвищення ефективності системи державного управління України шляхом забезпечення органів державної влади та органів місцевого самоврядування високопрофесійними управлінськими кадрами вищої кваліфікації, розвиток освітньої та наукової галузей "Державне управління", сприяння вдосконаленню державної кадрової політики, стабільному соціально-економічному та політичному розвитку держави, забезпеченню прав і свобод людини - місією Інституту було визначено проведення фундаментальних і прикладних досліджень у сфері державного управління та місцевого самоврядування, впровадження їх результатів у практику, активізація розвитку наукових шкіл, посилення експертної та консультативної ролі Національної академії в процесах державотворення, забезпечення лідерської ролі закладу в розвитку освітньої та наукової галузей "Державне управління". Згідно з місією визначено основні напрями діяльності Інституту (рис. 1.6).

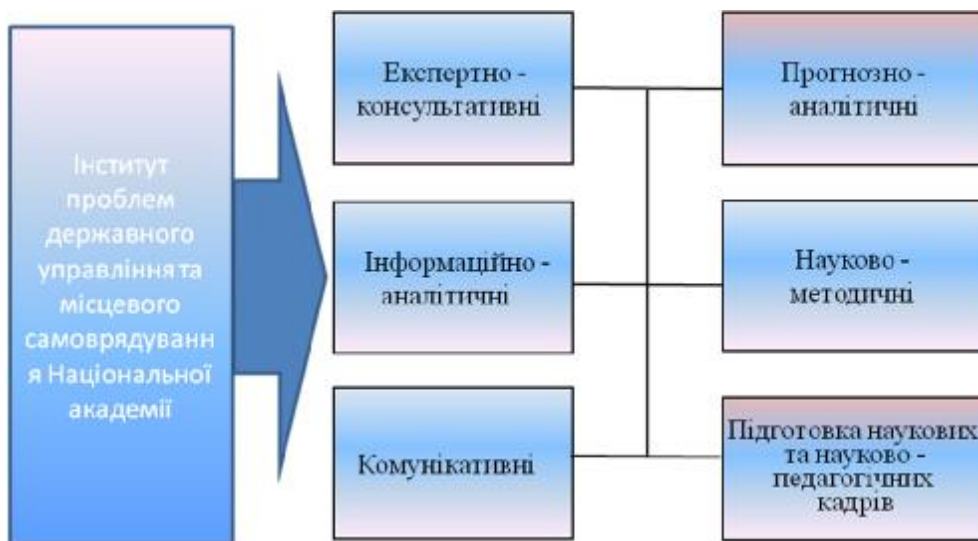

Рис. 1.6. Основні напрями діяльності Інституту проблем державного управління та місцевого самоврядування

Відповідно до стратегії розвитку Інституту, схваленої рішенням Вченої ради Національної академії в 2009 р., його наукова робота спрямована на дослідження найбільш актуальних проблем державного управління та місцевого самоврядування, кадрового потенціалу держави та державної кадрової політики, проблем модернізації державної служби та загальнонаціональної системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування, вивчення й упровадження сучасного зарубіжного управлінського досвіду, а також забезпечення наукового і експертно-аналітичного супроводу державотворчої діяльності вищих органів державної влади.

Головними напрямами діяльності Інституту визначено:

- проведення фундаментальних та прикладних наукових досліджень з проблем державного управління та місцевого самоврядування;
- виконання державних програм з питань професійного навчання державно-управлінських кадрів;
- концептуально-методологічне, науково-методичне та інформаційне забезпечення експертного консультування з актуальних питань державного управління та місцевого самоврядування;
- експертиза, оцінка та моніторинг розвитку громадянського суспільства з метою вироблення ефективних механізмів співпраці з органами державної влади;
- надання органам державної влади та органам місцевого самоврядування інформаційно-консультативних послуг з питань удосконалення механізмів прийняття та реалізації політичних та державно-управлінських рішень;

- науково-методичний супровід нормативних дисциплін та тренінгів з демократичного державного управління й публічної політики для представників органів державної влади та органів місцевого самоврядування;

- проведення комунікативних заходів з метою поглиблення взаємодії між органами державної влади та громадянськістю.

Сучасними формами діяльності Інституту є виконання наукових програм та інноваційних проектів, планових бюджетних та договірних науково-дослідних робіт, зокрема на замовлення органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, а також досліджень за вітчизняними й міжнародними грантами, здійснення наукової експертизи, проведення наукових та науково-практичних комунікативних заходів (конференції, симпозиуми, семінари, "круглі столи" тощо).

При плануванні науково-дослідних робіт пріоритет віддається дослідженням і розробкам, які виконуються за дорученнями Адміністрації Президента України, Секретаріату Кабінету Міністрів України та інших органів державної влади.

Визначення пріоритетних напрямів і тематики досліджень, координацію наукової та експертно-аналітичної роботи здійснює Вчена рада Інституту, яка створена та функціонує згідно з наказами ректора Національної академії "Про створення Інституту" від 1 жовтня 2002 р. № 137 та "Про затвердження Положення про Вчену раду Інституту проблем державного управління та місцевого самоврядування та її персонального складу" від 19 лютого 2003 р. № 23. Вона є його вищим дорадчим колегіальним органом, який функціонує шляхом демократичного, колективного обговорення і прийняття рішень з актуальних проблем поточної та перспективної діяльності Інституту.

Відповідно до своїх основних завдань Вчена рада Інституту:

- формує тематику досліджень за перспективними та щорічними планами, забезпечує якісне здійснення запланованих наукових досліджень;

- розробляє пропозиції щодо державного замовлення на проведення наукових досліджень з проблем державного управління та місцевого самоврядування в Інституті;

- ініціює розробку державних, галузевих, регіональних та інших програм за участю Національної академії;

- організовує та бере участь в експертизі державних цільових та наукових програм, проектів нормативно-правових актів, паспортів наукових спеціальностей, інших наукових розробок;

- сприяє здійсненню моніторингу досліджень у сфері державного управління і місцевого самоврядування, вивченню й узагальненню вітчизняного та зарубіжного досвіду організації і проведенню таких досліджень та обговорює їх результати;

- організовує самостійно або разом з іншими організаціями наукові та науково-практичні комунікативні заходи;

- узагальнює експертно-консультативну та науково-методичну роботу Інституту, надає консультаційні послуги;

- організовує взаємодію з органами державної влади та органами місцевого самоврядування щодо наукового забезпечення їхньої діяльності;

- проводить підготовку та атестацію науково-педагогічних й наукових кадрів в галузі науки "Державне управління".

У складі Вченої ради Інституту 18 докторів і кандидатів наук - працівників Інституту, Національної академії, центральних органів виконавчої влади та інших установ. Вчена рада розглянула і схвалила проекти Концепції модернізації наукових досліджень Національної академії, Стратегії розвитку Національної академії на період до 2015 року, Концепції реформування Національної академії, Концепції розвитку галузі науки "Державне управління", Стратегії державної кадрової політики України до 2020 року, Комплексної програми розвитку Національної академії державного управління при Президентові України до 2015 року та заходи щодо її реалізації.

Вчена рада Інституту схвалює рішення щодо перспективних напрямів наукової роботи його структурних підрозділів в контексті модернізації загальнонаціональної системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування та щорічні перспективні плани роботи; розглядає дисертації здобувачів наукових ступенів, проводить експертизу дисертаційних досліджень і результатів їх упровад-

ження; узагальнює підсумки роботи та готує рекомендації семінарів, круглих столів та науково-практичних конференцій.

Інститут врахував визначені Вченою радою Національної академії від 19 січня 2012 р., протокол № 189/1-1, "Основні пріоритети діяльності Національної академії на 2012 рік" та наказом президента Національної академії від 20 березня 2012 р. № 90 "Про затвердження плану дій Національної академії державного управління при Президентові України на 2012-2015 роки" стратегічні напрями модернізації наукової діяльності. Затверджено та виконуються заходи з реформування Інституту, розроблено Концепцію й проекти документів щодо утворення провідної наукової установи з питань державної кадрової політики та проблем державного управління на базі Інституту.

Проведення наукових досліджень в Інституті базується на принципах:

- поєднання фундаментальної та прикладної тематики НДР;
- орієнтації на актуальні проблеми державного управління та місцевого самоврядування;
- сприяння процесам модернізації загальнонаціональної системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування;
- реалізації міжнародних, вітчизняних академічних проектів;
- упровадження результатів НДР у практичну діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування;
- розробки теоретико-методологічних та концептуальних засад реформування Національної академії;
- забезпечення лідерських позицій Національної академії в розвитку галузі науки "Державне управління";
- забезпечення експертно-аналітичного, нормопроектного та прогнозно-інформаційного супроводу діяльності Президента України, центральних органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування щодо реалізації системних реформ в Україні.

Фундаментальні дослідження Інституту з питань теорії і практики державного управління, місцевого самоврядування здійснюються за такими напрямками:

1. Розвиток теорії та методології державного управління як галузі науки.
2. Теоретико-методологічні аспекти розробки енциклопедичних видань з державного управління України.
3. Науково-методологічне, інституційне та кадрове забезпечення реалізації державної політики у сфері реформування місцевого самоврядування.
4. Концептуальні засади державної кадрової політики в умовах державно-управлінських реформ.
5. Державна служба та професіоналізація кадрів у державному управлінні: моделювання, оцінювання, розроблення профілів професійної компетенції посад тощо.
6. Формування механізмів співпраці між інститутами громадянського суспільства та органами державної влади і місцевого самоврядування.
7. Розробка методології моніторингу діяльності центральних органів виконавчої влади, експертних опитувань та соціологічних досліджень з актуальних питань державного управління.
8. Державне управління в умовах інтеграції України до світового співтовариства: сценарні моделі розвитку суспільства.

Крім того, Інститут надає науково-методичні, експертно-консультативні, інформаційно- і прогнозно-аналітичні послуги (рис. 1.7).

Метою системного наукового та експертного консультування органів державної влади та органів місцевого самоврядування, здійснення прикладних досліджень з актуальних питань державного будівництва є сприяння у реформуванні вітчизняної системи державного управління, підвищення ефективності й результативності діяльності органів державної влади, налагодженні їх взаємодії із суб'єктами громадянського суспільства.

Робота Інституту щодо виконання експертно-консультативного та інформаційно-аналітичного супроводу діяльності органів державної влади є постійною і має повсякденний запит (рис. 1.8), зокрема:

- виконується в середньому близько 50 доручень на рік на проведення експертизи та надання інформаційних матеріалів для Адміністрації Президента України;
- кількість доручень з центральних органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування становить близько 80% від усього обсягу доручень.

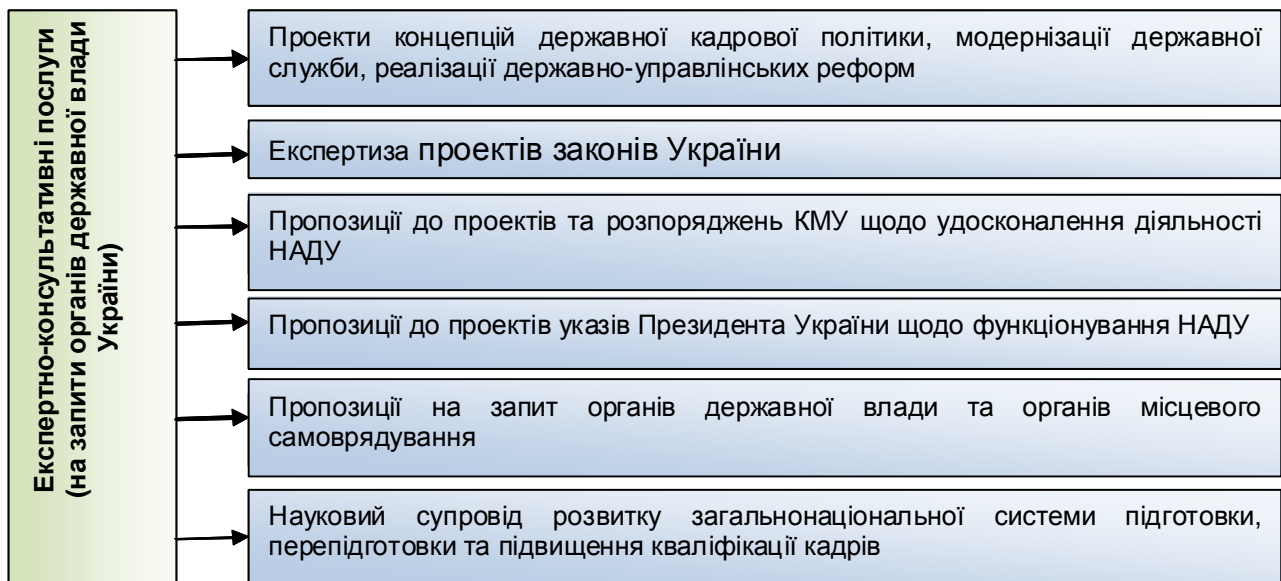

Рис. 1.7. Напрями діяльності Інституту проблем державного управління та місцевого самоврядування у сфері експертно-консультативного супроводу діяльності органів державної влади

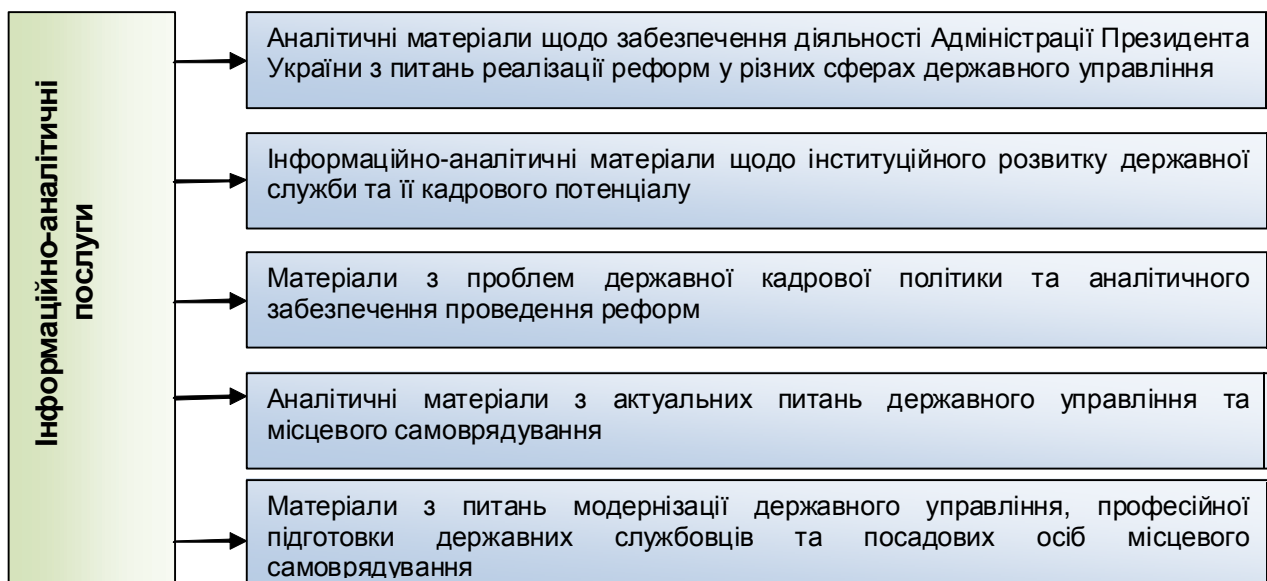

Рис. 1.8. Інформаційно-аналітичні послуги, що надаються Інститутом проблем державного управління та місцевого самоврядування

До найбільш важливих належать експертні та соціологічні дослідження Інституту. Проведено низку соціологічних опитувань з актуальних проблем державного управління, професійної підготовки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, європейської інтеграції України, реформування Національної академії. Серед них:

- Всеукраїнське експертне опитування стосовно реформи політичної системи в Україні та основних положень проекту Закону України "Про внесення змін до Конституції України", 2003 р.;

- два всеукраїнських експертних і два масових опитування: "Перспективи євроатлантичної інтеграції України", 2004 р.;
 - експертне опитування "Україна напередодні президентських виборів", 2004 р.;
 - два експертних опитування "Стан кадрового забезпечення місцевих органів виконавчої влади", 2005 р.;
 - два всеукраїнських експертних і два всеукраїнських масових опитування: "Перспективи євроатлантичної інтеграції України", 2006 р.;
 - експертне опитування "Характеристика стану загальнонаціональної системи підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування в Україні" й експертне опитування "Стан та перспективи реформування Національної академії державного управління при Президентові України", 2007 р.
 - інтернет-опитування "Якість освітніх послуг та їх забезпечення", 2008-2010 рр.
 - експертне опитування "Стан, проблеми та шляхи удосконалення магістерської підготовки за напрямом "Державне управління" у вищих навчальних закладах України" та експертне опитування "Імідж Національної академії у професійному середовищі", 2009 р.
 - інтернет-опитування "Подолання корупції в органах державної влади України" (2010 р.), "Професійне навчання управлінських кадрів", 2011 р., "Адміністративна реформа в Україні", 2012 р.
- Крім того, в Інституті:
- започатковано серію словникових енциклопедичних видань, присвячених узагальненню та вдосконаленню понятійно-категорійного апарату з державного управління;
 - розроблено оригінальні методики соціологічних досліджень з використанням сучасних інформаційних технологій, які впроваджені та апробовані на практиці;
 - започатковано серію базових навчальних підручників, посібників та монографій, наукових та науково-методичних розробок з державного управління;
 - підготовлено близько 500 експертних та інформаційно-аналітичних матеріалів за дорученням органів державної влади та органів місцевого самоврядування (рис. 1.9).

Види публікацій	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011р.
Монографії	4	3	3	1	2	1	3
Навчальні посібники, підручники	1	1	5	5	6	5	6
Статті	29	21	23	28	98	49	60
Тези	18	15	21	25	53	45	56

Рис. 1.9. Основні наукові публікації Інституту за 2005-2011 рр.

Найбільш вагомим науковим здобутком Інституту стала підготовка Енциклопедії державного управління - фундаментального наукового видання, яке презентує цілісну сучасну термінологічну систему державного управління і місцевого самоврядування в Україні. Ключову роль у цій роботі відіграв Інститут як координатор та організатор цього проекту (рис 1.10).

Рис. 1.10. Енциклопедія державного управління у 8 томах

ня (т. 1-3); галузеве і територіальне управління (т. 4, 5); державну службу (т. 6); публічне врядування (т. 8); глобалізацію та європейську інтеграцію (т. 7). Енциклопедія одночасно є досить повною за змістом, але разом з тим і відкритою термінологічною системою, нею зручно користуватися в науковій та освітній діяльності, оскільки її статті згруповані тематично за томами, що значно полегшує пошук потрібної інформації.

Загальний обсяг Енциклопедії становить понад 480 обліково-видавничих аркушів (близько 5,3 тис. сторінок), вона містить 3062 енциклопедичні статті, над змістом яких працювало 713 авторів, відомих науковців Національної академії, її регіональних інститутів та провідних наукових та освітніх закладів України.

У 2007 р. рішенням Вченої ради Інституту засновано журнал "Аналітика і влада" як збірка експертно-аналітичних матеріалів і наукових праць. Журнал має оригінальну концепцію побудови: поєднує теорію та практику державного управління, технології та аналітику, проблеми влади та результати наукових досліджень у галузі науки "Державне управління", соціологічних та політичних науках (рис. 1.11).

Журнал має свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації серії КВ № 15351-3923Р та внесений до Переліку наукових фахових видань України постановою президії ВАК України від 22 грудня 2010 р., протокол № 1-05/8 (Бюлетень ВАК України, № 2, 2011, с. 2). Виходить двічі на рік. Журнал має такі основні тематичні напрями:

- Актуальні проблеми суспільства і влади: теорія і практика.
- Управління у соціологічному, політологічному та державно-управлінському вимірі.
- Методологія та інструменти аналітики.
- Новітні наукові розробки в соціогуманітарній сфері.
- Експертно-аналітичний супровід державно-управлінських реформ.

У журналі протягом 2009-2011 рр. вийшло понад 200 статей співробітників, докторантів й аспірантів Національної академії та інших закладів України з проблем державного управління, модернізації загальнонаціональної системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, забезпечення реалізації державно-управлінських реформ. У журналі представлені огляди прикладної аналітики, зокрема: з питань якості освітніх послуг та їх забезпечення в Національній академії (за результатами опитувань слухачів), концептуальних засад розвитку науки, проблем та ризиків реформування центральних і місцевих органів державної влади.

Інститут бере активну участь у підготовці наукових та науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації Національної академії. Принципи організації роботи передбачають:

Головне призначення Енциклопедії - сприяння розвитку державності, підвищення ефективності державного управління та місцевого самоврядування в Україні, формування високого рівня адміністративної культури державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, розширення їх знань з питань державотворення.

Архітектура восьмитомної Енциклопедії поєднує основні напрями розвитку галузі науки "Державне управління" і практики державного управління і місцевого самоврядування, а саме: теорію, методологію, історію державного управління.

Рис. 1.11. Журнал експертно-аналітичних матеріалів і наукових праць Інституту проблем державного управління та місцевого самоврядування

- залучення докторантів та аспірантів до виконання НДР Інституту, активної участі в його діяльності;
- оволодіння аспірантами та докторантами методологією та логікою наукових досліджень;
- постійний контроль якості дисертаційних досліджень;
- обов'язкове впровадження результатів дисертаційних досліджень у практику державного управління та місцевого самоврядування.

Комунікативна діяльність Інституту - один із провідних напрямів наукової діяльності. Вона проявляється в активній безпосередній участі співробітників у вітчизняних і міжнародних науково-практичних конференціях, науково-методологічних семінарах, круглих столах, колоквиумах тощо.

Інститут є також організатором численних комунікативних заходів. Тільки протягом 2011 р. проведено круглі столи та науково-методологічні семінари:

- "Концептуальні засади стратегії розвитку Національної академії державного управління при Президентіві України";
- "Інноваційні підходи до реформування Національної академії державного управління при Президентіві України";
- "Тренінг в системі самореалізації державних службовців";
- "Державна служба України: актуальні проблеми та шляхи модернізації";
- "Методологічні засади аналізу та впровадження зарубіжного досвіду державного управління в умовах європейської інтеграції України";
- "Актуальні проблеми реформування Інституту проблем державного управління та місцевого самоврядування Національної академії державного управління при Президентіві України".

Відповідно до завдань щодо реформування Національної академії Інститутом розроблено низку проектів концептуальних засадничих документів. Головними серед них є:

- Проект Стратегії державної кадрової політики на 2011-2020 роки;
- Проект Концепції створення провідної наукової установи з питань кадрової політики та проблем державного управління на базі Інституту проблем державного управління та місцевого самоврядування;
- Проект Стратегії розвитку Національної академії як головного вищого навчального закладу зі спеціальним статусом у загальнонаціональній системі підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування на період 2011- 2015 роки;
- Проект Комплексної програми розвитку Національної академії державного управління при Президентіві України на 2011-2015 роки та заходи щодо її реалізації;
- Проект Положення про Національну академію державного управління при Президентіві України;
- Забезпечення експертно-аналітичного супроводу діяльності Президента України, Кабінету Міністрів України та центральних органів виконавчої влади" (схвалено рішенням Вченої ради Національної академії від 22 лютого 2007 р., протокол № 131/2-1);
- Перспективи розвитку Інституту відповідно до визначених напрямів реформування Національної академії (схвалено рішенням Вченої ради Національної академії від 30 листопада 2006 р., протокол № 127/11);
- Стратегія розвитку Інституту (схвалено рішенням Вченої ради Національної академії від 23 квітня 2009 р., протокол № 157/4-6);
- Концепція розвитку системи наукової діяльності Національної академії державного управління при Президентіві України (схвалено рішенням Вченої ради від 22 грудня 2011 р., протокол № 188/11-2).

У контексті реформування Національної академії Інститутом виконано три НДР щодо розробки основних принципів модернізації її діяльності:

- "Науково-методологічні засади розвитку галузі науки "Державне управління" (2009 р.);
- "Проектне та програмне забезпечення інституційного розвитку Національної академії державного управління при Президентіві України" (2010 р.);
- "Теоретико-методологічні та організаційні засади забезпечення інституційного розвитку та реформування Національної академії державного управління при Президентіві України" (2011 р.).

У цьому напрямі підготовлено також експертно-аналітичні матеріали:

- "Про сучасний стан та перспективи інституційного розвитку Національної академії державного управління при Президентові України";
- "Модернізація наукової діяльності Національної академії";
- "Національна академія державного управління при Президентові України: сучасний стан, місія в державі, модернізація та перспективи розвитку".

Подальша модернізація Інституту як основного наукового структурного підрозділу Національної академії визначена за такими напрямками (рис. 1.12):

- розвиток галузі науки "Державне управління", визначення її проблемного поля, формування стратегії, тематичних пріоритетів з урахуванням прикладного спрямування галузі;
- удосконалення науково-методичного забезпечення загальнонаціональної системи професійного навчання державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування;

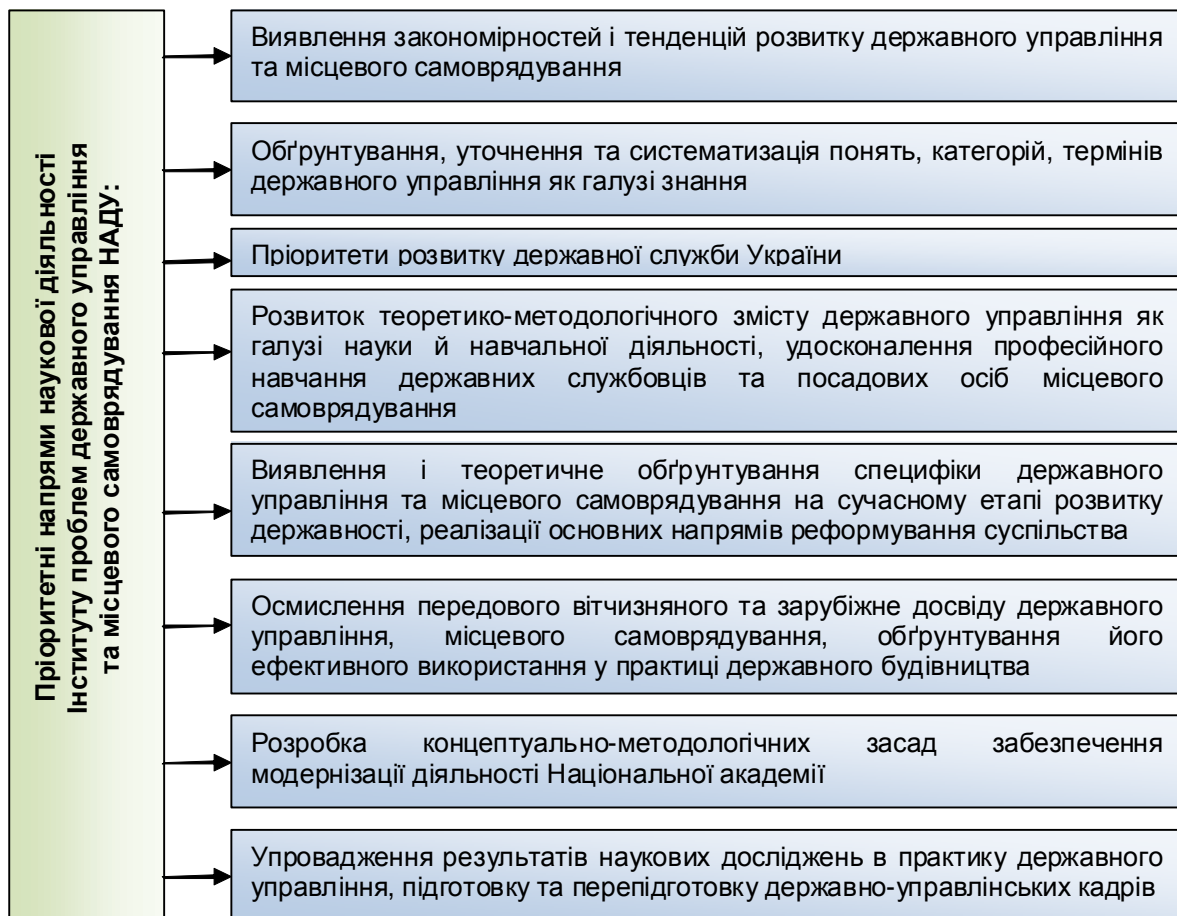

Рис. 1.12. Пріоритетні напрями наукової діяльності Інституту проблем державного управління та місцевого самоврядування

- забезпечення наукового супроводу діяльності Президента України, органів державної влади та органів місцевого самоврядування в реалізації державно-управлінських реформ;
- забезпечення лідерської ролі Національної академії в розвитку теорії й методології державного управління і місцевого самоврядування, формування цілісної системи наукових досліджень в Україні;
- перетворення Інституту у провідну науково-дослідну установу з питань державної кадрової політики та проблем державного управління;
- удосконалення концептуально-методологічного, науково-аналітичного й інформаційного забезпечення експертного консультування органів державної влади та органів місцевого самоврядування з актуальних питань теорії і практики державотворення;

- поглиблення взаємодії та вироблення ефективних механізмів співпраці Національної академії, органів державної влади, органів місцевого самоврядування та громадянського суспільства;
- підвищення рівня й урізноманітнення науково-комунікативних заходів, у тому числі за міжнародною участю;
- поглиблення міжнародного співробітництва щодо виконання спільних наукових проєктів у державно-управлінській сфері;
- упровадження наукових результатів у практичну діяльність органів державної влади усіх рівнів та систему професійної підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування.

Інститут - провідний науковий підрозділ Національної академії, розвиток якого базується на інтеграції науки, освіти та інновацій у сфері державного управління. Це один із базових принципів розвитку європейської освіти. У сучасному світі інтелект, наука, освіта потрібні для того, щоб покращувати якість життя громадян, суспільства, держави. Тісне поєднання науки та освіти дає змогу досягти високого рівня якості освіти в підготовці висококваліфікованих менеджерів-управлінців для роботи в органах державної влади та органах місцевого самоврядування.

Завдяки наполегливій праці колективу закладено міцний фундамент галузі науки "Державне управління". Здобутки вчених Інституту щороку впроваджуються в систему професійного навчання державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування, управлінську практику органів державної влади та органів місцевого самоврядування, дістали визнання у вітчизняному та міжнародному науковому співтовариствах.

1.8. Підготовка наукових та науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації з державного управління

Державне управління як окрему галузь науки, з якої може бути присуджений науковий ступінь, було внесено до відповідного переліку згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 29 листопада 1997 р. № 1328 "Про затвердження переліку галузей науки, з яких може бути присуджений науковий ступінь". Зазначене питання було ініційовано Українською академією державного управління при Президентові України, у результаті чого було підготовлено наказ "Про введення до номенклатури наукових спеціальностей галузі науки "Державне управління" від 10 вересня 1996 р. № 538, у якому обґрунтовано відповідну пропозицію, визначено спеціальності та сформовано їх паспорти.

Підготовка науково-педагогічних і наукових кадрів вищої кваліфікації в Національній академії розпочалася з 1996 р. Відповідно до рішення атестаційної колегії Міністерства освіти України від 27 червня 1996 р. (протокол № 3/3/9-2) та наказу Української академії державного управління при Президентові України від 28 червня 1996 р. № 123/1 "Про відкриття аспірантури і докторантури в Академії" з урахуванням тогочасної потреби України в науково-педагогічних кадрах вищої кваліфікації в Українській академії державного управління при Президентові України було відкрито аспірантуру та докторантуру з таких спеціальностей:

1) аспірантура:

08.02.03 - управління, планування та державне регулювання економіки;

08.03.03 - інформаційні системи в економіці;

08.06.02 - менеджмент;

09.00.03 - соціальна філософія та філософія історії;

09.00.09 - філософія науки та освіти;

12.00.02 - конституційне право;

12.00.04 - господарське право; арбітражний процес;

12.00.07 - теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право;

13.00.04 - професійна педагогіка;

13.00.07 - управління освітою;

23.00.02 - політичні інститути;

2) докторантура:

08.06.02 - менеджмент;

09.00.03 - соціальна філософія та філософія історії;

13.00.04 - професійна педагогіка;

23.00.02 - політичні інститути.

Відповідно до Постанови президії Вищої атестаційної комісії (далі - ВАК) України від 31 жовтня 1996 р. № 38/7 "Про внесення змін і доповнень до номенклатури спеціальностей наукових працівників" та наказу ВАК України від 13 березня 1997 р. № 86 "Про затвердження Переліку спеціальностей наукових працівників" затверджено перелік спеціальностей галузі науки "Державне управління", за якими, починаючи з 1997 р., здійснювалася підготовка в аспірантурі Української академії державного управління при Президентові України:

25.00.01 - теорія та історія державного управління;

25.00.02 - філософія державного управління;

25.00.03 - організація і управління в державних установах;

25.00.04 - регіональне управління;

25.00.05 - галузеве управління;

25.00.06 - місцеве самоврядування.

Наказом ВАК України від 12 травня 2000 р. № 252 "Про внесення змін і доповнень до переліку спеціальностей, за якими проводяться захисти дисертацій на здобуття наукових ступенів кандидата наук і доктора наук, присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань" (за погодженням із Міністерством освіти і науки України) внесено зміни і доповнення до Переліку спеціальностей, за якими проводяться захисти дисертацій на здобуття наукових ступенів кандидата наук і доктора наук, присуджуються наукові ступені і присвоюються вчені звання. Відповідно до згаданого вище наказу було визначено такі спеціальності в галузі науки "Державне управління":

25.00.01 - теорія та історія державного управління;

25.00.03 - організація та управління в державних установах;

25.00.04 - регіональне управління;

25.00.05 - галузеве управління;

25.00.06 - місцеве самоврядування.

Зміни та доповнення до переліку спеціальностей, за якими проводяться захисти дисертацій на здобуття наукових ступенів кандидата наук і доктора наук, було внесено згідно з наказом ВАК України від 9 вересня 2002 р. № 368 (за погодженням із Міністерством освіти і науки України), зокрема з переліку спеціальностей галузі науки "Державне управління" вилучено спеціальності 25.00.04 - регіональне управління, 25.00.05 - галузеве управління, а також внесено зміни та доповнення до переліку, які викладено в такій редакції: 25.00.02 - механізми державного управління; 25.00.03 - державна служба; 25.00.04 - місцеве самоврядування.

Постановою президії ВАК України від 15 травня 2002 р. № 17-11/5 було затверджено паспорти спеціальностей у галузі науки "Державне управління": 25.00.01 - теорія та історія державного управління; 25.00.02 - механізми державного управління; 25.00.03 - державна служба; 25.00.04 - місцеве самоврядування.

У 2005 р. наказом ВАК України від 23 червня 2005 р. № 377 затверджено новий Перелік спеціальностей, за якими проводяться захисти дисертацій на здобуття наукових ступенів кандидата наук і доктора наук. У галузі науки "Державне управління" затверджено чотири спеціальності, зокрема:

25.00.01 - теорія та історія державного управління;

25.00.02 - механізми державного управління;

25.00.03 - державна служба;

25.00.04 - місцеве самоврядування.

У 2006-2007 рр. постановами президії ВАК України від 14 грудня 2006 р. № 46-06/11 та від 18 січня 2007 р. № 41-06/1 затверджувалися нові редакції паспортів спеціальностей у галузі науки "Державне управління".

На сьогодні в Україні підготовка науково-педагогічних і наукових кадрів вищої кваліфікації здійснюється відповідно до Положення про підготовку науково-педагогічних і наукових кадрів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 1 березня 1999 р. № 309 (зі змінами), через докторантуру та аспірантуру за спеціальностями галузі науки "Державне управління" (затвердженими наказом ВАК України від 9 вересня 2002 р. № 368 "Про внесення змін і доповнень до Переліку спеціальностей, за якими проводяться захисти дисертацій на

здобуття наукових ступенів кандидата наук і доктора наук, присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань"):

25.00.01 - теорія та історія державного управління;

25.00.02 - механізми державного управління;

25.00.03 - державна служба;

25.00.04 - місцеве самоврядування.

З метою підготовки науково-педагогічних і наукових кадрів вищої кваліфікації з державного управління за вказаними спеціальностями в Україні функціонує мережа аспірантур та докторантур, відкритих у вищих навчальних закладах, наукових установах (табл. 1.2). Зокрема:

- докторантура та аспірантура функціонують у системі закладів Національної академії, в Донецькому державному університеті управління, у Національному інституті стратегічних досліджень при Президентові України та в Класичному приватному університеті;

Таблиця 1.2

Мережа докторантур та аспірантур з державного управління

Навчальний заклад/наукова установа	Наукові спеціальності							
	25.00.01		25.00.02		25.00.03		25.00.04	
	докторантура	аспірантура	докторантура	аспірантура	докторантура	аспірантура	докторантура	аспірантура
Національна академія державного управління при Президентові України								
Дніпропетровський регіональний інститут державного управління Національної академії								
Львівський регіональний інститут державного управління Національної академії								
Одеський регіональний інститут державного управління Національної академії								
Харківський регіональний інститут державного управління Національної академії								
Академія митної служби України								
Академія муніципального управління								
Донецький державний університет управління								
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу								
Інститут законодавства Верховної Ради України								
Запорізька державна інженерна академія								
Класичний приватний університет								
Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України								
Національний університет "Львівська політехніка"								
Сумський державний університет								
Херсонський національний технічний університет								
Чорноморський державний університет імені Петра Могили								

- аспірантуру відкрито в Запорізькій державній інженерній академії, Національному університеті "Львівська політехніка", Інституті законодавства Верховної Ради України, Академії муніципального управління, Чорноморському державному університеті імені Петра Могили, Академії митної служби України, Івано-Франківському національному технічному університеті нафти і газу, Сумському державному університеті, Херсонському національному технічному університеті.

В Україні спостерігається тенденція до розширення мережі аспірантур, які забезпечують підготовку науково-педагогічних і наукових кадрів вищої кваліфікації з державного управління.

Головним вищим навчальним закладом України в системі підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців у галузі знань та науки "Державне управління" є Національна академія державного управління при Президентові України, яка зокрема здійснює підготовку та атестацію науково-педагогічних і наукових кадрів вищої кваліфікації з державного управління.

Перший прийом до докторантури та аспірантури Української академії державного управління при Президентові України відбувся 1 вересня 1996 р.: до докторантури зараховано 4 особи, до аспірантури - 12 (рис. 1.13). Кількість осіб, які проходили підготовку в докторантурі та аспірантурі Національної академії, були прикріпленими здобувачами наукового ступеня кандидата наук з державного управління, починаючи з 1996 р. зростає з 16 до 861 особи (рис. 1.14).

За період функціонування аспірантури та докторантури впродовж 1996-2011 рр. до Національної академії (м. Київ) та Дніпропетровського, Львівського, Одеського, Харківського

регіональних інститутів Національної академії було зараховано 273 докторанти, 1386 аспірантів (з відривом від виробництва - 711; без відриву від виробництва - 675) та прикріплено з метою підготовки дисертаційного дослідження 1092 здобувачі наукового ступеня кандидата наук з державного управління.

Рис. 1.13. Динаміка зарахування до Національної академії докторантів, аспірантів та здобувачів (у тому числі за договором на умовах контракту)

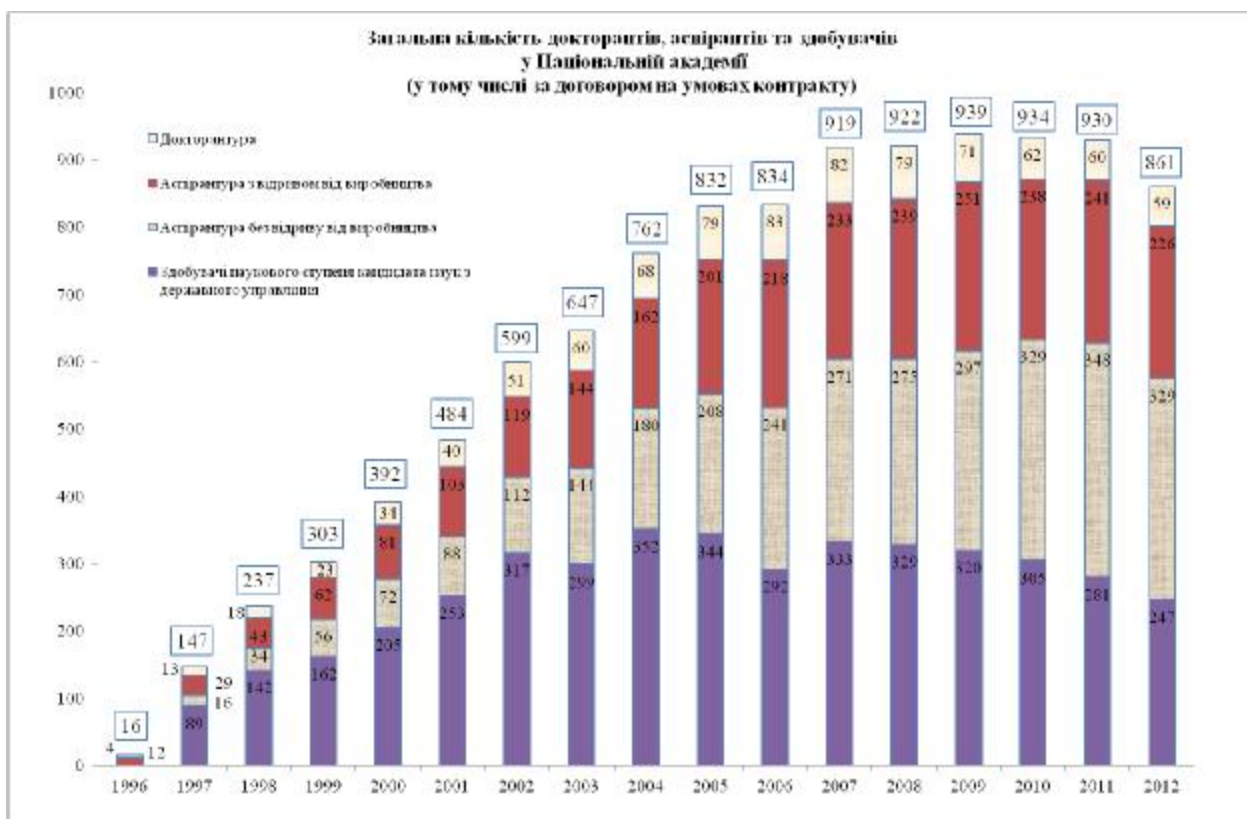

Рис. 1.14. Кількість докторантів, аспірантів та здобувачів (у тому числі за договором на умовах контракту), які проходили підготовку у Національній академії

З часу створення аспірантури та докторантури в Національній академії (м. Київ) та її регіональних інститутах повний цикл підготовки пройшли 183 докторанти; 746 аспірантів (з відривом від виробництва - 465; без відриву від виробництва - 281); 386 здобувачів наукового ступеня кандидата наук з державного управління.

Ураховуючи дані щодо кількості осіб, які пройшли повний цикл підготовки в докторантурі (навчання в аспірантурі), та осіб, які успішно захистили дисертації на здобуття наукового ступеня доктора (кандидата) наук з державного управління, результативність підготовки науково-педагогічних і наукових кадрів у Національній академії (м. Київ) становить 44%, зокрема:

- результативність підготовки в докторантурі - 54% (зі 121 особи, яка пройшла повний цикл підготовки, 65 осіб захистили дисертації);

- результативність підготовки в аспірантурі - 41% (із 407 осіб, які пройшли повний цикл підготовки, 165 осіб захистили дисертації).

Станом на 1 вересня 2012 р. в Національній академії (м. Київ) та в Дніпропетровському, Львівському, Одеському, Харківському регіональних інститутах державного управління Національної академії проходять підготовку 59 докторантів, 555 аспірантів (з відривом від виробництва - 226; без відриву від виробництва - 329) та 247 здобувачів наукового ступеня кандидата наук (табл. 1.3), зокрема:

- в Національній академії (м. Київ): 38 докторантів, 323 аспіранти (135 - з відривом і 188 - без відриву від виробництва), 44 здобувачі;

- в Дніпропетровському регіональному інституті: 6 докторантів, 48 аспірантів (18 - з відривом і 30 - без відриву від виробництва), 39 здобувачів;

- у Львівський регіональний інститут: 4 докторанти, 68 аспірантів (28 - з відривом і 40 - без відриву від виробництва), 44 здобувачі;

- в Одеському регіональному інституті: 5 докторантів, 57 аспірантів (25 - з відривом і 32 - без відриву від виробництва), 63 здобувачі;

- в Харківському регіональному інституті: 6 докторантів, 59 аспірантів (20 - з відривом і 39 - без відриву від виробництва), 57 здобувачів.

Таблиця 1.3

Кількість докторантів, аспірантів, здобувачів наукового ступеня кандидата наук, які проходять підготовку в Національній академії та її регіональних інститутах

Категорія	Національна академія та регіональні інститути, разом (осіб)	У тому числі				
		Національна академія (м. Київ)	Дніпропетровський регіональний інститут	Львівський регіональний інститут	Одеський регіональний інститут	Харківський регіональний інститут
Докторанти	59	38	6	4	5	6
Аспіранти з відривом від виробництва	226	135	18	28	25	20
Аспіранти без відриву від виробництва	329	188	30	40	32	39
Здобувачі	247	44	39	44	63	57
Усього (осіб)	861	405	93	116	125	122

Відповідно до кількості осіб усіх категорій, які проходять підготовку в Національній академії (м. Київ) та її регіональних інститутах, розподіл дисертацій за спеціальностями є такий (табл. 1.4):

- із 59 дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління 23 (39%) дисертації виконуються за спеціальністю 25.00.01 - теорія та історія державного управління; 31 (53%) - механізми державного управління; 4 (7%) - державна служба; 1 (1%) - місцеве самоврядування;

- із 802 дисертацій, які виконуються на здобуття наукового ступеня кандидата наук: 186 (23%) - за спеціальністю 25.00.01 - теорія та історія державного управління; 448 (56%) - механізми державного управління; 69 (9%) - державна служба; 99 (12%) - місцеве самоврядування.

Таким чином, за спеціальністю 25.00.02 - механізми державного управління виконується понад половину - 479 (56%) дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора (кан-

дидата наук) із їх загальної кількості (25.00.01 - теорія та історія державного управління - 209 (24%); 25.00.04 - місцеве самоврядування - 100 (12%); 25.00.03 - державна служба - 73 (8%)).

Таблиця 1.4

**Дисертації, що виконуються в Національній академії
на здобуття наукового ступеня доктора (кандидата) наук з державного управління
(розподіл за спеціальностями)**

Спеціальність	Національна академія та її регіональні інститути		У тому числі									
			Національна академія (м. Київ)		Дніпропетровський регіональний інститут		Львівський регіональний інститут		Одеський регіональний інститут		Харківський регіональний інститут	
	Д*	К**	Д	К	Д	К	Д	К	Д	К	Д	К
25.00.01	23	186	14	93	3	20	2	37	2	16	2	20
25.00.02	31	448	21	225	2	16	2	59	2	82	4	66
25.00.03	4	69	3	28	1	22	0	8	0	6	0	5
25.00.04	1	99	0	21	0	29	0	8	1	16	0	25
Усього	59	802	38	367	6	87	4	112	5	120	6	116
	861		405		93		116		125		122	

* Д - докторські дисертації;
** К - кандидатські дисертації.

Керівництво підготовкою дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора (кандидата) наук з державного управління здійснюють наукові консультанти (керівники) з числа науково-педагогічних працівників - фахівців у сфері державного управління, які активно проводять наукову роботу та мають відповідні публікації в галузі цієї науки, наукові статті, монографії, навчальні посібники й підручники, а також беруть участь у навчальному процесі з підготовки фахівців з державного управління. У Національній академії наукове консультування (керівництво) здійснюють 318 науково-педагогічних працівників (134 особи (42%) - фахівці з державного управління), з яких 164 (52%) доктори наук, у тому числі 91 доктор наук з державного управління (55%), 154 (48%) кандидати наук, у тому числі 43 кандидати наук з державного управління (28%) (рис. 1.15).

Серед інших наукових консультантів (керівників) - доктори й кандидати філософських (відповідно 18 (11%) і 9 (6%) осіб), економічних (15 (9%) і 28 (18%)), історичних (11(7%), 20 (13%)), політичних (7 (4%), 17 (11%)), юридичних (5 (3%), 10 (6%)), медичних (4 (2%), 4 (3%)), педагогічних (4 (2%), 5 (3%)), технічних (3 (2%), 7 (5%)), військових (1 (1%), 3 (2%)), філологічних (1 (1%), 3 (2%)) наук, доктори соціологічних (3 (2%)) і географічних (1 (1%)) наук, кандидати фізико-математичних (2 (1%)), психологічних, сільськогосподарських наук, наук із соціальних комунікацій (по 1 особі (1%)).

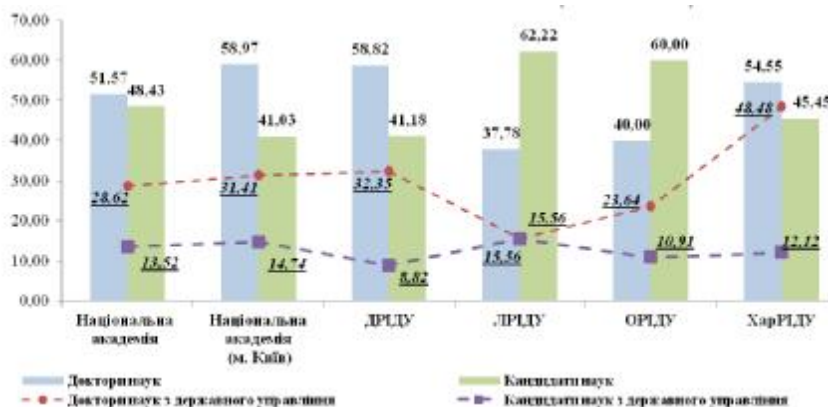

Рис. 1.15. Структура складу наукових консультантів та керівників, які задіяні в процесі підготовки дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора та кандидата наук з державного управління

У загальноакадемічній структурі наукового керівництва (консультування) доктори наук становлять 52%, кандидати - 48%. Серед осіб, які здійснюють наукове керівництво (консультування), найбільший відсоток докторів у Національній академії (м. Київ) - 59% (92 особи) та в Дніпропетровському регіональному інституті - 59% (20 осіб); кандидатів наук - у Львівському й Одеському регіональних інститутах - відповідно 62 й 60% (28 і 33 особи).

З метою попереднього розгляду і захисту дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора та кандидата наук з державного управління функціонують спеціалізовані вчені ради, які є основною ланкою в системі атестації наукових кадрів вищої кваліфікації.

Спеціалізовані вчені ради утворюються у вищих навчальних закладах III-IV рівня акредитації та наукових установах, що проводять фундаментальні та прикладні наукові дослідження, мають достатній рівень кадрового та матеріально-технічного забезпечення для підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації.

Перша спеціалізована вчена рада з правом присудження наукових ступенів доктора та кандидата наук з державного управління в Україні була створена наказом ВАК України від 20 березня 1997 р. в Українській академії державного управління при Президентові України (м. Київ) (із 2003 р. - Національна академія). Також у 1997 р. відбулися перші захисти дисертацій.

Починаючи з 2001 р., в Україні формується мережа спеціалізованих вчених рад з державного управління (рис. 1.16). Так, у 2001 р. створено кандидатську спецраду (з правом присудження наукового ступеня кандидата наук) у Донецькій державній академії управління (з 2006 р. - Донецький державний університет управління), статус якої згодом було змінено на докторський, упродовж 2002-2011 рр. - спецради в інших навчальних закладах, наукових установах:

- 2002-2005 рр. - по одній кандидатській спецраді в кожному з регіональних інститутів Національної академії, а також одну докторську спецраду в Національній академії (м. Київ);
- 2006-2011 рр. - кандидатські спецради в Класичному приватному університеті, Академії муніципального управління (згодом вони стали докторськими), Івано-Франківському національному технічному університеті нафти і газу; докторські - в Інституті законодавства Верховної Ради України, Раді по вивченню продуктивних сил України НАН України, Національному інституті стратегічних досліджень, Чорноморському державному університеті імені Петра Могили.

Спеціалізовані вчені ради з державного управління, створені до 2007 р., мали в основному статус кандидатських.

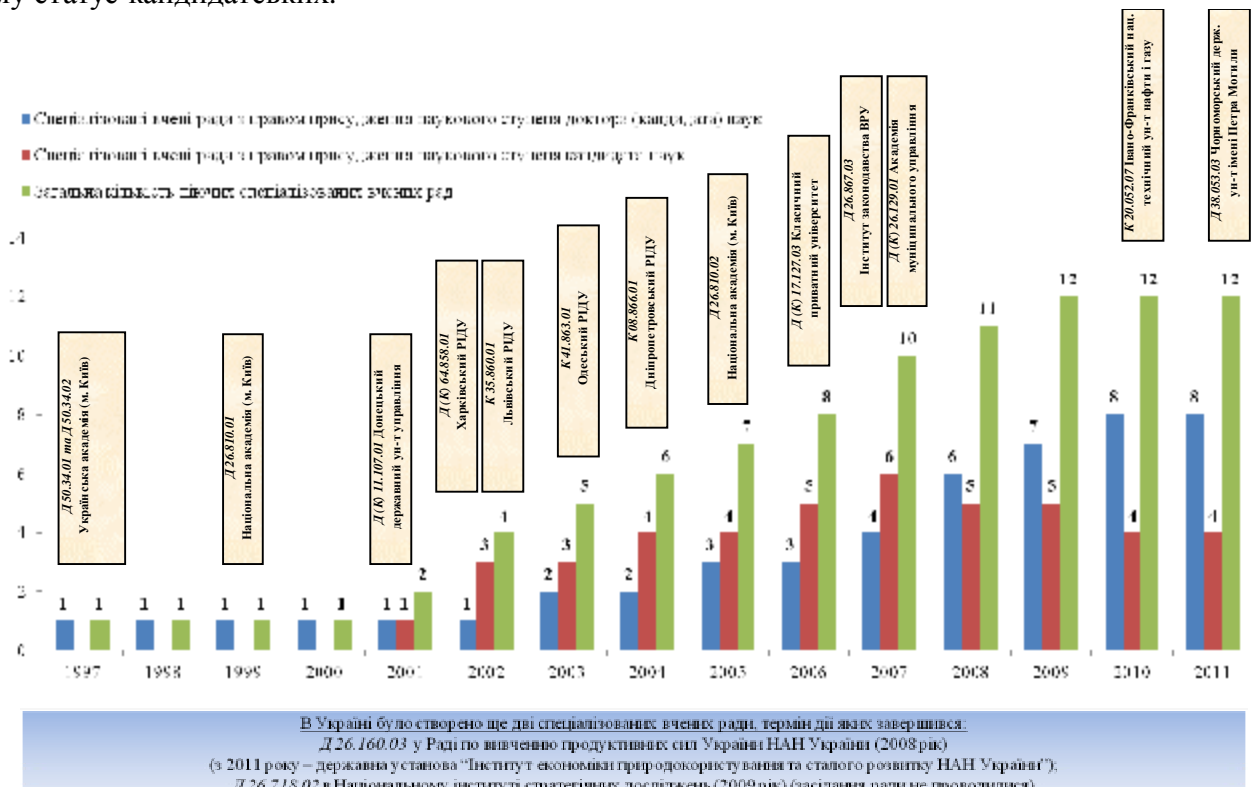

Рис. 1.16. Динаміка зміни чисельності спеціалізованих вчених рад з державного управління

У галузі науки "Державне управління" спеціалізовані вчені ради забезпечують атестацію наукових кадрів вищої кваліфікації за чотирма спеціальностями: 25.00.01 - теорія та історія

державного управління, 25.00.02 - механізми державного управління, 25.00.03 - державна служба, 25.00.04 - місцеве самоврядування.

Станом на 1 вересня 2012 р. в Україні діє 12 спеціалізованих учених рад: 8 докторських - із правом присудження наукового ступеня як доктора, так і кандидата наук, 4 кандидатських - із правом присудження наукового ступеня кандидата наук з державного управління (табл. 1.5).

За період функціонування мережі спеціалізованих учених рад станом на 1 вересня 2012 р. в Україні на здобуття наукових ступенів з державного управління захищено 1248 дисертацій: 194 докторські та 1054 кандидатських (рис. 1.17).

Із 1248 дисертацій, захищених в Україні з державного управління, 736 дисертацій захищено в Національній академії та в регіональних інститутах Національної академії (табл. 1.6), що станом на 1 вересня 2012 р. становить 59% від загальної кількості дисертацій (рис. 1.18).

Таблиця 1.5

Мережа спеціалізованих вчених рад, яким надано право присудження наукового ступеня в галузі науки "Державне управління"

Установа	Профіль спецради			
	25.00.01 – теорія та історія державного управління	25.00.02 – механізми державного управління	25.00.03 – державна служба	25.00.04 – місцеве самоврядування
Д 26.810.01 Національна академія державного управління при Президентові України (м. Київ)				
Д 26.810.02 Національна академія державного управління при Президентові України (м. Київ)				
К 08.866.01 Дніпропетровський регіональний інститут державного управління Національної академії				
К 35.860.01 Львівський регіональний інститут державного управління Національної академії				
К 41.863.01 Одеський регіональний інститут державного управління Національної академії				
Д 64.858.01 Харківський регіональний інститут державного управління Національної академії				
Д 26.129.01 Академія муніципального управління				
К 20.052.07 Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу				
Д 11.107.01 Донецький державний університет управління				
Д 26.867.03 Інститут законодавства Верховної Ради України				
Д 17.127.03 Класичний приватний університет				
Д 38.053.03 Чорноморський державний університет імені Петра Могили				

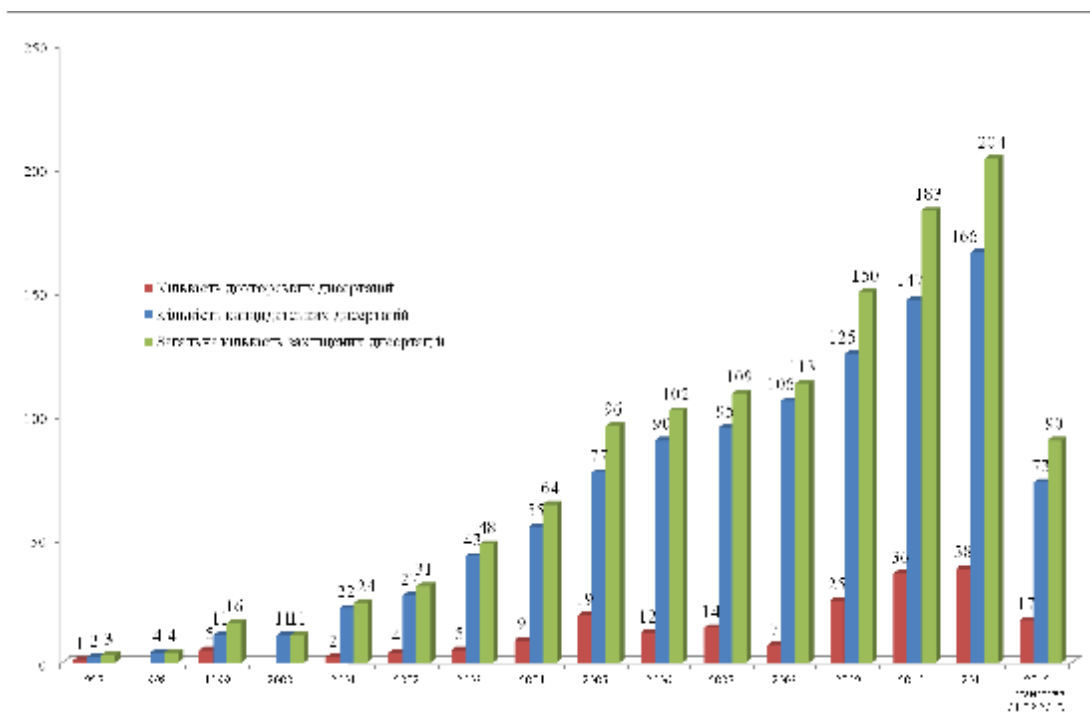

Рис. 1.17. Кількість захищених дисертацій кандидатів та докторів наук з державного управління у спеціалізованих вчених радах

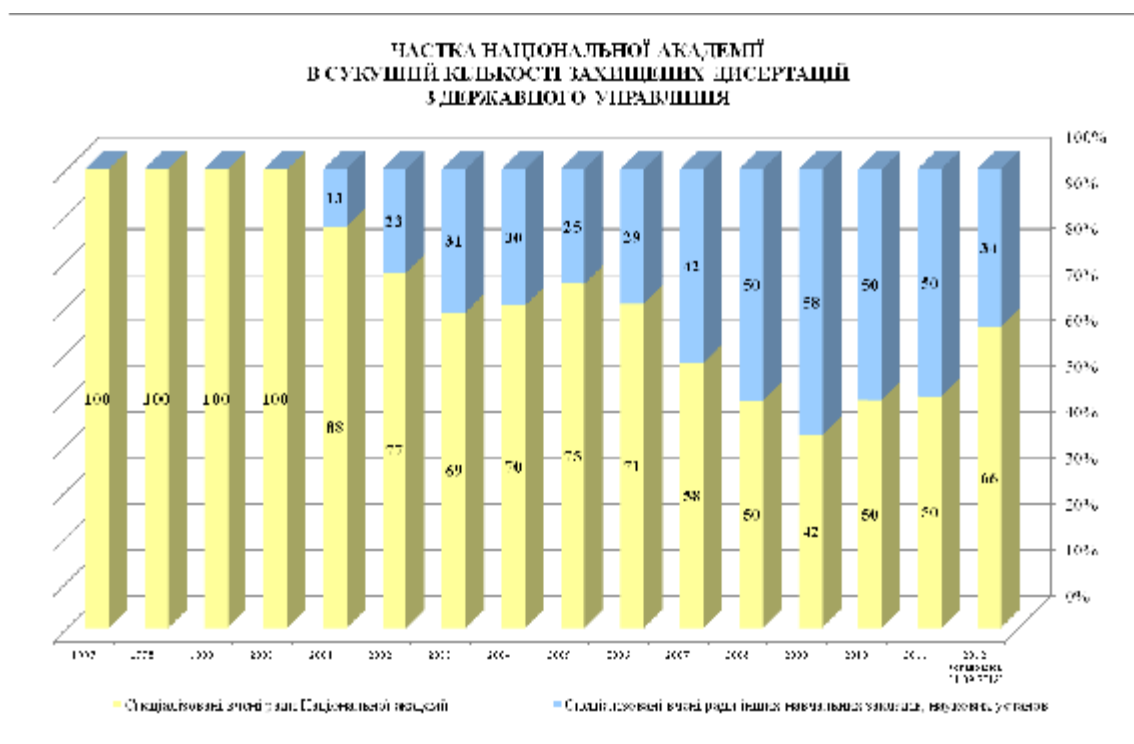

Рис. 1.18. Динаміка зміни частки дисертацій з державного управління, захищених в спеціалізованих вчених радах Національної академії

Дисертації, захищені у спецрадах України з державного управління

Шифр та установа спеціалізованої вченої ради	Кількість захищених дисертацій			
	Докторських	%	Кандидатських	%
Д 26.810.01, Національна академія (м. Київ)	77	40%	199	19%
Д 26.810.02, Національна академія (м. Київ)	16	8%	86	8%
К 08.866.01, Дніпропетровський РІДУ	–	–	72	7%
К 35.860.01, Львівський РІДУ	–	–	72	7%
К 41.863.01, Одеський РІДУ	–	–	58	6%
Д 64.858.01, Харківський РІДУ	9	5%	147	14%
Д 26.129.01, Академія муніципального управління	9	5%	72	7%
Д 26.160.03, Рада по вивченню продуктивних сил України НАН України	12	6%	26	2%
Д 11.107.01, Донецький державний університет управління	32	16%	183	17%
К 20.052.07, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу	–	–	10	1%
Д 26.867.03, Інститут законодавства Верховної Ради України	11	6%	11	1%
Д 17.127.03, Класичний приватний університет	20	10%	105	10%
Д 38.053.03, Чорноморський державний університет ім. Петра Могили	8	4%	13	1%
Усього	194		1054	

Серед 194 докторських дисертацій за спеціальностями галузі науки "Державне управління" захищено (табл. 1.7):

- 25.00.02 - механізми державного управління - 128 дисертацій, що становить 66%;
- 25.00.01 - теорія та історія державного управління - 44 дисертації (23%);
- 25.00.03 - державна служба - 12 дисертацій (6%);
- 25.00.04 - місцеве самоврядування - 10 дисертацій (5%).

Із 1054 кандидатських дисертацій за спеціальністю 25.00.02 - механізми державного управління захищено 721 дисертацію, що становить 68%, за спеціальностями 25.00.01 - теорія та історія державного управління - 166, 25.00.04 - місцеве самоврядування - 108, 25.00.03 - державна служба - 59 дисертацій (16%, 10%, 6% відповідно).

Таблиця 1.7

Дисертації, захищені у спецрадах України з державного управління (розподіл за спеціальностями)

Шифр та назва наукової спеціальності	Кількість захищених дисертацій			
	Докторських	%	Кандидатських	%
25.00.01 – теорія та історія державного управління	44	23%	166	16%
25.00.02 – механізми державного управління	128	66%	721	68%
25.00.03 – державна служба	12	6%	59	6%
25.00.04 – місцеве самоврядування	10	5%	108	10%
Усього	194		1054	
			1248	

Аналіз дисертацій, захищених у галузі науки "Державне управління" за спеціальностями, свідчить про значну перевагу робіт, захищених за спеціальністю 25.00.02 - механізми державного управління (128 докторських (66%) і 721 кандидатська (68%)). Сукупна кількість дисертацій, захищених за іншими спеціальностями, становить: серед докторських - 34%, серед кандидатських - 32%. Найменшу кількість дисертацій було підготовлено та захищено за спеціальністю 25.00.03 - державна служба (12 докторських і 59 кандидатських (по 6%)).

Найбільш розробленою у сфері державного управління в період 1997-2012 рр. є тематика, пов'язана з модернізацією економічної сфери, сучасною гуманітарною та соціальною політикою держави (рис. 1.19, 1.20), зокрема:

- державне регулювання економіки: захищено 310 робіт (52 докторські та 258 кандидатських) - 25%;
- державне управління соціогуманітарною сферою - 183 роботи (28 докторських (14%) та 155 кандидатських (15%) дисертацій) - 15%.

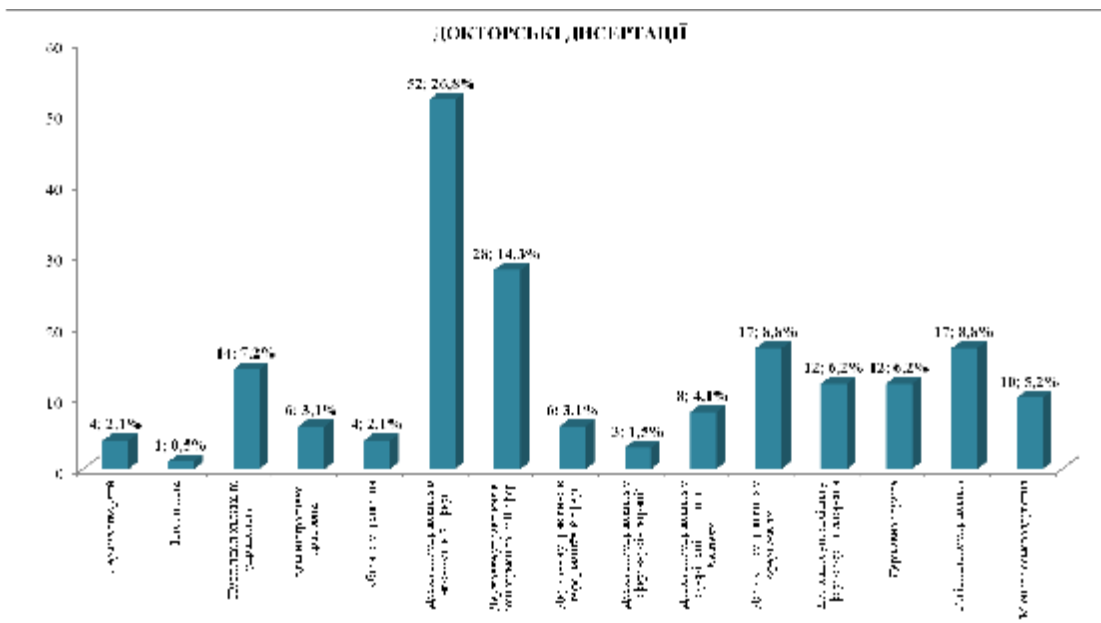

Рис. 1.19. Напрями досліджень докторських дисертацій, захищених у спеціалізованих вчених радах України з державного управління

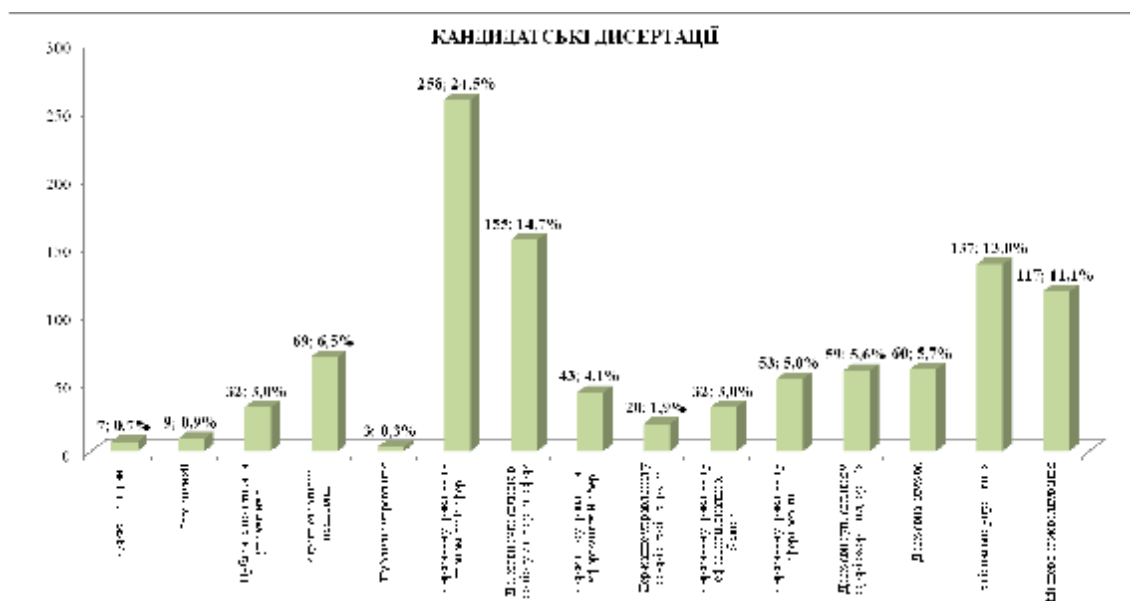

Рис. 1.20. Напрями досліджень кандидатських дисертацій, захищених у спеціалізованих вчених радах України з державного управління

Діяльність спеціалізованих учених рад Національної академії (м. Київ) розпочалася одночасно з відкриттям аспірантури та докторантури та введенням до номенклатури наукових спеціальностей галузі науки "Державне управління".

Перші спеціалізовані вчені ради в галузі науки "Державне управління" (Д 50.34.01 та Д 50.34.02) створено в 1997 р. в Українській Академії державного управління при Президенті України; головами спецрад призначено доктора педагогічних наук, професора В.І.Лугового та доктора філософських наук, професора І.Ф.Надольного. Спеціалізованим ученим радам було надано право присудження наукового ступеня доктора (кандидата) наук за спеціальностями:

- 25.00.01 - теорія та історія державного управління;
- 25.00.02 - філософія державного управління;

25.00.03 - організація і управління в державних установах;
25.00.04 - регіональне управління;
25.00.05 - галузеве управління (управління освітою, управління економікою, управління охороною суспільного здоров'я);
25.00.06 - місцеве самоврядування.

Із 1999 р. в Українській Академії державного управління при Президентіві України почала функціонувати спеціалізована вчена рада за шифром Д 26.810.01, у якій відбувалися захисти дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук за чинними на той час спеціальностями галузі науки "Державне управління".

Згідно з наказом ВАК України від 4 липня 2002 р. № 307 змінено склад спеціалізованої вченої ради Д 26.810.01, продовжено термін її повноважень, а також надано право приймати до розгляду та проводити захисти дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора (кандидата) наук з державного управління за чотирма спеціальностями галузі науки "Державне управління": 25.00.01 - теорія та історія державного управління; 25.00.02 - механізми державного управління; 25.00.03 - державна служба; 25.00.04 - місцеве самоврядування.

Починаючи з 2005 р. спецрада Д 26.810.01 в оновленому складі відповідно до наказу ВАК України від 30 червня 2005 р. № 383 забезпечує присудження наукових ступенів доктора (кандидата) наук з державного управління за трьома науковими спеціальностями: 25.00.01 - теорія та історія державного управління; 25.00.02 - механізми державного управління; 25.00.03 - державна служба.

Розширення мережі спеціалізованих учених рад відбувалося з 2002 р., зокрема створено спеціалізовані вчені ради К 64.858.01 (з 2010 р. - Д 64.858.01) у Харківському та К 35.860.01 у Львівському регіональних інститутах державного управління Національної академії; у 2003 р. створено спецраду К 41.863.01 в Одеському, у 2004 р. - К 08.866.01 в Дніпропетровському регіональних інститутах державного управління.

Діяльність спеціалізованої вченої ради Д 26.810.02 розпочато відповідно до наказу ВАК України від 10 лютого 2005 р. № 59, яким раді надано право присудження наукових ступенів доктора (кандидата) наук з державного управління за спеціальностями: 25.00.02 - механізми державного управління; 25.00.04 - місцеве самоврядування.

На сьогодні система атестації наукових кадрів вищої кваліфікації з державного управління в Національній академії представлена шістьма спеціалізованими вченими радами, яким надано право приймати до розгляду та проводити захисти докторських (кандидатських) дисертацій за спеціальностями галузі науки "Державне управління" 25.00.01 - теорія та історія державного управління; 25.00.02 - механізми державного управління; 25.00.03 - державна служба; 25.00.04 - місцеве самоврядування. Дві спецради функціонують в Національній академії (м. Київ) та по одній у кожному з регіональних інститутів державного управління Національної академії - Дніпропетровському, Львівському, Одеському, Харківському. Трьом спеціалізованим ученим радам із шести надано статус докторських (право присудження наукових ступенів доктора і кандидата наук з державного управління).

Персональний склад спеціалізованих вчених рад Національної академії сформовано з провідних вчених у сфері державного управління, які активно проводять наукову роботу та мають відповідні публікації в галузі цієї науки, статті, монографії зі спеціальностей, за якими радам надано право присудження наукових ступенів.

Станом на 1 вересня 2012 р. за період діяльності спеціалізованих вчених рад Національної академії в цілому захищено 736 дисертацій: 102 докторські та 634 кандидатські (рис. 1.21).

Кількість захищених дисертацій у спеціалізованих вчених радах Національної академії (табл. 1.8):

- Д 26.810.01, м. Київ: 77 докторських (75%) та 199 кандидатських (31%);
- Д 26.810.02, м. Київ: 16 докторських (16%) і 86 кандидатських (14%);
- К 08.866.01, м. Дніпропетровськ: 72 кандидатські (11%);
- К 35.860.01, м. Львів: 72 кандидатські (11%);
- К 41.863.01, м. Одеса: 58 кандидатських (9%);
- Д 64.858.01, м. Харків: 9 докторських (9%) та 147 кандидатських (23%).

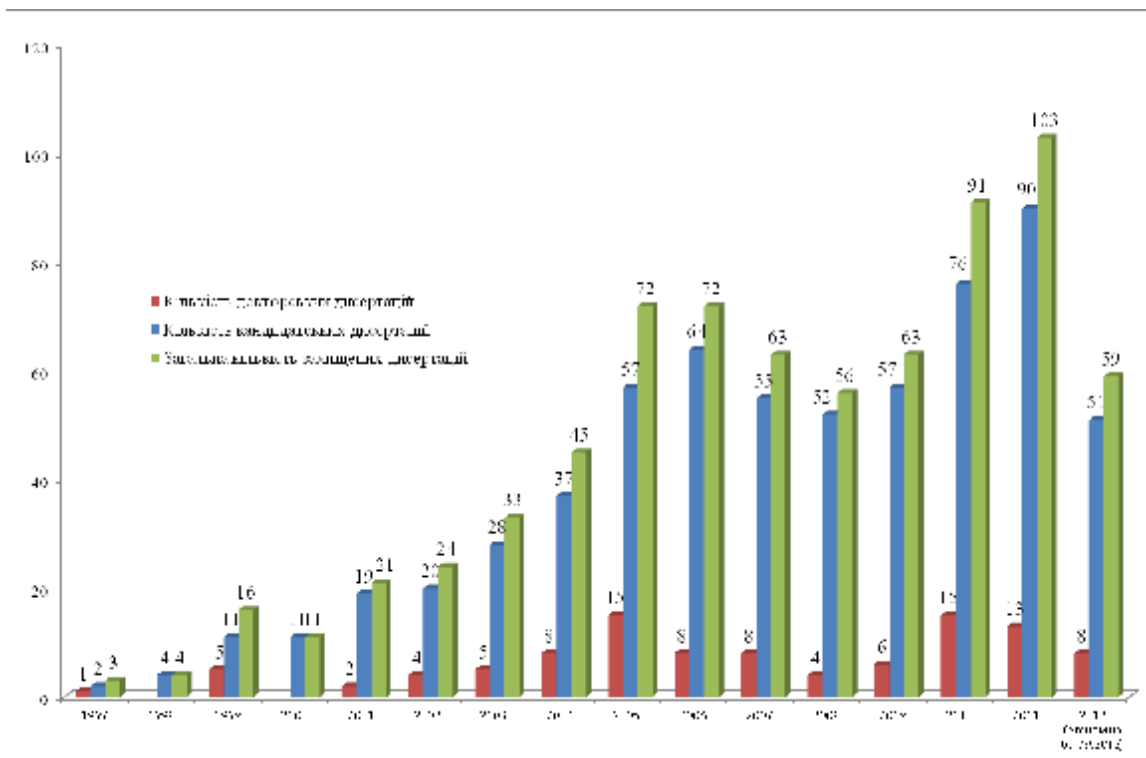

Рис. 1.21. Кількість захищених дисертацій кандидатів та докторів наук з державного управління у спеціалізованих вчених радах Національної академії

Таблиця 1.8

Дисертації, захищені у спеціалізованих вчених радах Національної академії (розподіл за спеціальностями)

Спецрада	Тип роботи	Шифр та назва наукової спеціальності				Усього
		25.00.01 – теорія та історія державного управління	25.00.02 – механізми державного управління	25.00.03 – державна служба	25.00.04 – місцеве самоврядування	
Д 26.810.01 (м. Київ)	докторська	33	33	8	3	77
	кандидатська	71	96	24	8	199
Д 26.810.02 (м. Київ)	докторська	–	13	–	3	16
	кандидатська	–	65	–	21	86
К 08.866.01 (м. Дніпропетровськ)	кандидатська	20	–	33	19	72
К 35.860.01 (м. Львів)	кандидатська	32	39	–	1	72
К 41.863.01 (м. Одеса)	кандидатська	–	58	–	–	58
Д 64.858.01 (м. Харків)	докторська	4	5	–	–	9
	кандидатська	34	94	–	19	147
Усього:		194	403	65	74	736

Зокрема, за спеціальностями галузі науки "Державне управління" у спеціалізованих учених радах Національної академії захищено:

25.00.01 - теорія та історія державного управління: 37 докторських, 157 кандидатських дисертацій;

25.00.02 - механізми державного управління: 51 докторська, 352 кандидатські дисертації;

25.00.03 - державна служба: 8 докторських, 57 кандидатських дисертацій;

25.00.04 - місцеве самоврядування: 6 докторських, 68 кандидатських дисертацій.

Більшість серед захищених дисертацій становлять роботи, виконані за спеціальністю 25.00.02 - механізми державного управління, зокрема, захищено 51 докторську (50%) та 352 кандидатські (55%) дисертації. За іншими спеціальностями дисертацій захищено значно менше, зокрема: 25.00.01 - теорія та історія державного управління - 37 (36%) і 157 (25%), 25.00.03 - державна служба - 8 (8%) та 57 (9%), 25.00.04 - місцеве самоврядування - 6 (6%) і 68 (11%) дисертацій відповідно.

Серед 102 дисертацій, захищених у спецрадах Національної академії, 65 докторських (64%) були підготовлені особами чоловічої статі, 37 (36%) - жіночої; з-поміж 634 кандидатських дисертацій - 326 (51%) захищено чоловіками й 308 (49%) - жінками.

Результати аналізу вікових характеристик осіб, які захистили дисертації у спецрадах Національної академії, представлені на рис. 1.22 та рис. 1.23:

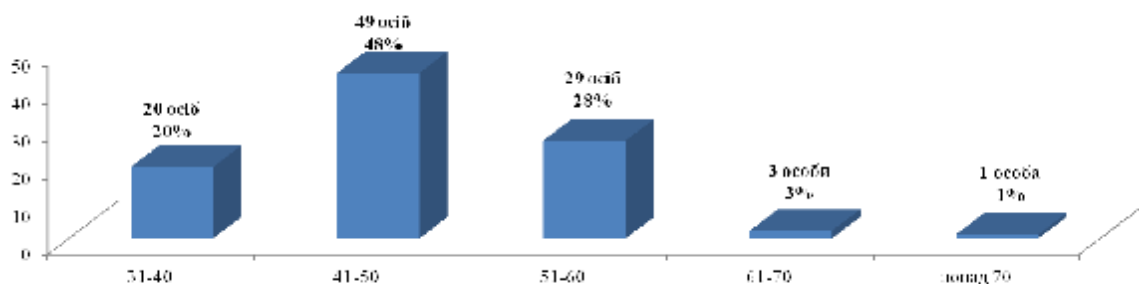

Рис. 1.22. Розподіл за віком осіб, які захистили докторські дисертації у спецрадах Національної академії

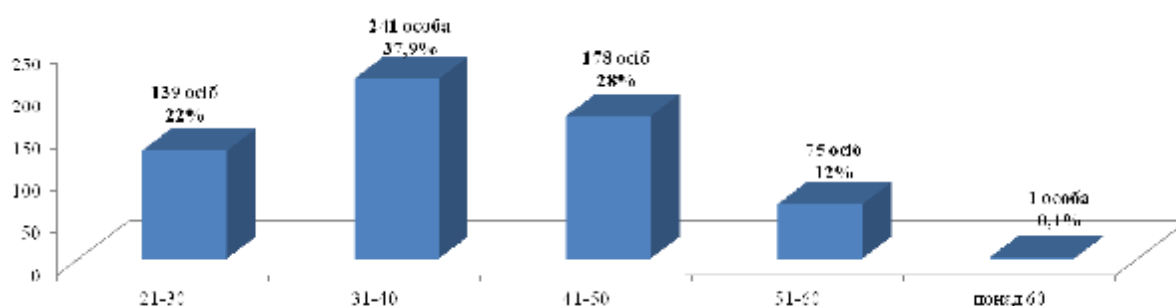

Рис. 1.23. Розподіл за віком осіб, які захистили кандидатські дисертації у спецрадах Національної академії

Середній вік осіб, які захистили докторські дисертації у спецрадах Національної академії, становить 47 років, кандидатські - 39 років.

Дисертації на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління підготували і захистили особи з науковим ступенем кандидата економічних наук (21 особа, 20%), кандидата наук з державного управління (18 осіб, 17%), кандидата філософських і технічних наук (по 12 осіб, 12%) (табл. 1.9).

Таблиця 1.9

Освітні характеристики осіб, які захистили докторські дисертації у спецрадах Національної академії

Галузі науки	Кількість	%
кандидати економічних наук	21	20
кандидати наук з державного управління	18	17
кандидати технічних наук	12	12
кандидати філософських наук	12	12
кандидати історичних наук	9	9
кандидати педагогічних наук	9	9
кандидати медичних наук	8	8
кандидати психологічних наук	3	3
кандидати географічних наук	2	2
кандидати фізико-математичних наук	2	2
кандидати юридичних наук	2	2
доктори медичних наук	1	1
кандидати політичних наук	1	1
кандидати сільськогосподарських наук	1	1
кандидати соціологічних наук	1	1
Усього	102	

Аналіз освітньо-кваліфікаційних характеристик осіб, які підготували і захистили кандидатські дисертації в системі Національної академії, відповідно до напрямів і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційними рівнями спеціаліста і магістра, виглядає таким чином: "соціальні науки, бізнес і право" - (32%), "гуманітарні науки та мистецтво" - (24%), "інженерія" - (14%), "охорона здоров'я" - (11%), "природничі науки" - (9%). Із 634 осіб, які захистили дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук у спецрадах Національної академії, 326 осіб (51%) мають освітньо-кваліфікаційний рівень магістра в галузі знань "Державне управління" (табл. 1.10).

Серед осіб, які захистили докторські та кандидатські дисертації в структурі Національної академії упродовж періоду функціонування спеціалізованих учених рад з державного управління, представники Апарату Верховної Ради України, Секретаріату Кабінету Міністрів України, центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування тощо. Значна кількість осіб - співробітники наукових установ, вищих навчальних закладів, у тому числі працівники Національної академії та регіональних інститутів Національної академії. Так, працівниками Національної академії та регіональних інститутів Національної академії із 102 докторських дисертацій захищено 46, що становить 45% від їх загальної кількості, а також 159 кандидатських дисертацій (25%) із 634. Структура працівників Національної академії представлена таким чином: науково-педагогічні й наукові працівники становлять 36 осіб (78%) серед осіб, які підготували і захистили дисертації на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління та 100 (63%) - кандидата наук з державного управління, інші співробітники Національної академії - 10 (22%) і 59 осіб (37%) відповідно.

Таблиця 1.10

Освітні характеристики осіб, які захистили кандидатські дисертації в Національній академії (м. Київ)

Галузь знань	Кількість	%
Соціальні науки, бізнес і право	90	32
Гуманітарні науки та мистецтво	67	24
Інженерія	41	14
Охорона здоров'я	31	11
Природничі науки	26	9
Освіта	11	4
Військові науки	10	4
Сільське, лісове і рибне господарство та переробка їх продукції	9	2
Усього	285	

У дисертаціях, захищених у спеціалізованих учених радах Національної академії, досліджувалися актуальні питання, спрямовані на розвиток держави і суспільства, а також галузі науки "Державне управління", зокрема щодо формування державно-управлінських рішень, реформування державного управління в контексті європейських інтеграційних процесів, державотворення в Україні, професіоналізації служби в органах місцевого самоврядування, здійснення державно-управлінських реформ, адміністративно-територіальної організації України, управління територіальним розвитком, вироблення та реалізації державної політики в Україні тощо.

Дослідження у сфері державного управління в основному мають прикладний характер, що підтверджено практичним використанням отриманих результатів. Результати дисертаційних робіт впроваджено в діяльність Адміністрації Президента України; Верховної Ради України; Кабінету Міністрів України; центральних органів виконавчої влади, у тому числі зі спеціальним статусом; у місцевих органах виконавчої влади, органах місцевого самоврядування, а також у навчальних закладах, зокрема в Національній академії, наукових установах, центрах підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації, громадських організаціях тощо.

Результати дисертаційних робіт використано під час розробки нормативно-правових актів, державних стандартів, державних програм та концепцій, програм соціально-економічного розвитку загальнодержавного та регіонального рівнів, навчально-методичного забезпечення; підготовки інформаційно-аналітичних матеріалів, підручників, навчальних посібників, матеріалів до науково-дослідних робіт, вироблення пропозицій, рекомендацій, положень тощо.

Зокрема, основні результати докторських і кандидатських дисертацій, захищених у спеціалізованих учених радах Національної академії, використано під час підготовки проектів законів України "Про внесення змін до законів України "Про Кабінет Міністрів України", "Про місцеві державні адміністрації", "Про парламентську опозицію", "Про дозвільну діяльність у сфері використання ядерної енергії", "Про державне регулювання в енергетиці України", "Про енергетичний аудит", "Про туризм", "Про страхування", "Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів", "Про оподаткування прибутку підприємств" тощо.

Ураховуючи стратегічні завдання щодо формування заможного суспільства, створення конкурентоспроможної економіки та ефективної держави, актуальними на сьогодні є дослідження у сфері державного управління за такими напрямками:

- реформування державного управління;
- соціальна та гуманітарна політика;
- вироблення, реалізація та реформування державної політики;
- державна кадрова політика;
- формування дієвого інституту місцевого самоврядування;
- формування ефективної системи охорони здоров'я;
- освітня політика, реформування освіти;
- професіоналізація державної служби та служби в органах місцевого самоврядування;
- модернізація економіки України;
- міжнародні відносини, європейська інтеграція;
- сучасна інформаційна політика держави;
- гарантування національної безпеки, безпекова політика держави.

Реалізація стратегічного курсу Президента України на модернізацію Української держави, потреба у відновленні ефективності державного управління зумовлює посилення інституційних засад управління державою, якісного оновлення професійної підготовки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, наукового супроводження структурних державно-управлінських реформ. Актуальною та необхідною у контексті модернізації державного управління є консолідація потужного інтелектуального потенціалу шляхом інтенсифікації розвитку галузі науки "Державне управління".

На сучасному етапі державотворення сфера державного управління потребує активізації та актуалізації наукових досліджень, посилення їх прикладних аспектів, упровадження в практику державного управління та навчального процесу наукових результатів, підвищення якості наукових робіт.

З метою забезпечення подальшого розвитку науки "Державне управління" необхідним є проведення ґрунтовної роботи за відповідними напрямками, зокрема в частині розроблення пропозицій щодо удосконалення власне наукової системи державного управління України, призначенням якої є насамперед своєчасне реагування на економічні потреби; проведення наукових досліджень у випереджальному режимі з урахуванням інтересів та стратегії розвитку держави, потреб науки державного управління; вивчення зарубіжного досвіду з питань підготовки й атестації науково-педагогічних і наукових кадрів у сфері державного управління.

1.9. Динаміка пріоритетів дисертаційних досліджень з державного управління в Україні

У 2012 р. виповнюється 15 років офіційного визнання галузі науки "Державне управління" в Україні як такої, за науковими спеціальностями якої відбуваються захисти дисертаційних робіт та присудження наукових ступенів.

Інституалізація галузі науки "Державне управління" була започаткована наказом Вищої атестаційної комісії України від 13 березня 1997 р. № 86 "Про затвердження Переліку спеціальностей наукових працівників", де вперше були зазначені шість спеціальностей цієї галузі науки. Фактичною датою її легітимізації вважається 29 листопада 1997 р. - дата прийняття Постанови Кабінету Міністрів України від 29 листопада 1997 р. № 1328 "Про затвердження переліку галузей науки, з яких може бути присуджений науковий ступінь", в якій вищезазначена галузь

згадується. З 1997 р. по 2002 р. захист дисертацій відбувався за шістьма спеціальностями: 25.00.01 - теорія та історія державного управління, 25.00.02 - філософія державного управління, 25.00.03 - організація і управління в державних установах, 25.00.04 - регіональне управління, 25.00.05 - галузеве управління, 25.00.06 - місцеве самоврядування.

Відповідно до наказу ВАК України від 9 вересня 2002 р. № 368 було скорочено та упорядковано перелік спеціальностей галузі науки державного управління таким чином: 25.00.01 - теорія та історія державного управління, 25.00.02 - механізми державного управління (нова спеціальність), 25.00.03 - державна служба (нова спеціальність), 25.00.04 - місцеве самоврядування (спеціальність збережено, але зі зміною номера 25.00.06 на 25.00.04).

Після ліквідації ВАК України ці спеціальності були перезатверджені наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 14 вересня 2011 р. № 1057 "Про затвердження Переліку наукових спеціальностей".

У 2012 р. захисти проводилися в 11 спеціалізованих учених радах (7 докторських та 4 кандидатських), які функціонували в таких організаціях: Національна академія державного управління при Президенті України (далі - НАДУ); її Дніпропетровський (ДРІДУ), Львівський (ЛРІДУ), Одеський (ОРІДУ) та Харківський (ХАРІДУ) регіональні інститути державного управління; Донецький державний університет управління МОН України (ДОНДУ); Інститут законодавства Верховної Ради України (ІЗВР); Академія муніципального управління (АМУ); Класичний приватний університет (КПУ, м. Запоріжжя) та Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу (ІФНТУ) (примітка: в НАДУ - 2 ради, в інших організаціях - по одній).

Порівняльні показники роботи спеціалізованих вчених рад з державного управління за повні роки (1997-2011 рр.) наведені в табл. 1.11.

Кількість дисертаційних робіт у галузі науки "Державне управління" динамічно зростає і станом на 2 жовтня 2012 р. перевищила 1200 робіт. В тому числі кількість докторських робіт наблизилася до 200. У зв'язку з цим, заслуговує на увагу з'ясування пріоритетних напрямів, динаміки таких досліджень та виявлення тенденцій, притаманних ним. Вхідні дані для оцінювання стану розвитку галузі науки "Державне управління" отримані з реєстру дисертацій, який ведеться в Експертній раді МОНмолодьспорту України з державного управління.

Пріоритетні напрями дисертаційних досліджень у галузі науки "Державне управління" доцільно оцінювати за відповідною динамікою дисертаційних досліджень з урахуванням сучасної парадигми вітчизняних досліджень з державного управління.

Таблиця 1.11

	1997-2010 рр.		2011 р.	
	Кількість	Частка	Кількість	Частка
НАДУ	311	35%	30	16,4%
ДРІДУ	50	5%	11	6,0%
ОРІДУ	47	5%	7	3,8%
ЛРІДУ	48	5%	14	7,6%
ХАРІДУ	104	11%	23	12,5%
ДОНДУ	180	20%	24	13,0%
КПУ	91	10%	24	13,0%
ІЗВР	13	1%	7	3,8%
РВПС	29	3%	9	4,9%
АМУ	44	5%	24	13,0%
ІФНТУ	-	-	3	1,6%
ЧДУ	-	-	8	4,4%
РАЗОМ	917	100%	184	100%

Примітка: спецрада в РВПС - Рада по вивченню продуктивних сил України НАН України припинила діяльність у 2011 р. у зв'язку з її ліквідацією.

Така парадигма являє собою матрицю з наступними рівнями-строками:

- перший рівень: виділення наукових спеціальностей із зазначенням у стовпчиках конкретних спеціальностей та розкриттям основних напрямів досліджень відповідно до їх паспортів;
- другий рівень: виділення проблемних сфер з їх конкретизацією у стовпчиках (економічна, державотворча, соціальна, гуманітарна, правова та інші);
- третій рівень: виділення базових наукових підходів з їх конкретизацією у стовпчиках (філософський, теоретико-методологічний, науково-прикладний);
- четвертий рівень: виділення критеріїв масштабності з їх конкретизацією у стовпчиках (міжнародний, державний, регіональний, галузевий, місцевий, організаційний);

- п'ятий рівень: виділення методів досліджень з їх конкретизацією у стовпчиках (загальні, спеціальні).

Протягом 1997-2011 рр. кількість захистів докторських та кандидатських дисертаційних робіт у галузі науки "Державне управління" має стійку позитивну динаміку зростання, насамперед за рахунок кандидатських дисертацій (див. рис. 1.17).

На рис. 1.24 наведено динаміку захистів дисертаційних робіт у спеціалізованих вчених радах з державного управління у 1997-2011 рр.

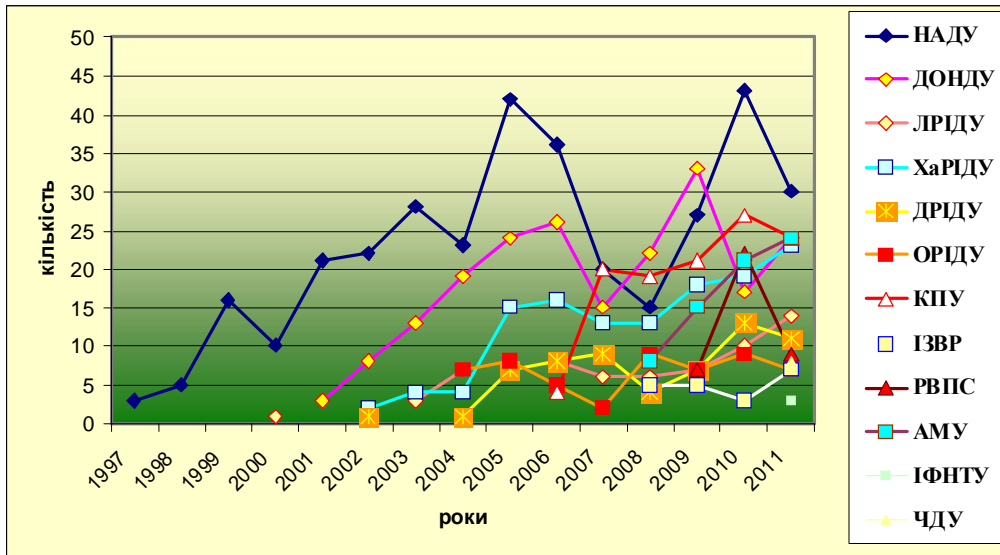

Рис. 1.24. Динаміка захистів дисертацій у спеціалізованих вчених радах з державного управління у 1997-2011 рр.

На рис. 1.25 наведено динаміку захистів дисертаційних робіт за спеціальностями (основними напрямками) галузі науки "Державне управління" у 1997-2011 рр.

Серед захистів дисертаційних робіт лідером продовжує залишатися спеціальність 25.00.02 - механізми державного управління (67,6%). У 2011 р. це становило 67,4% від усіх захистів. Тобто фактично спостерігається незначна зміна співвідношення між цією та іншими спеціальностями на користь останніх.

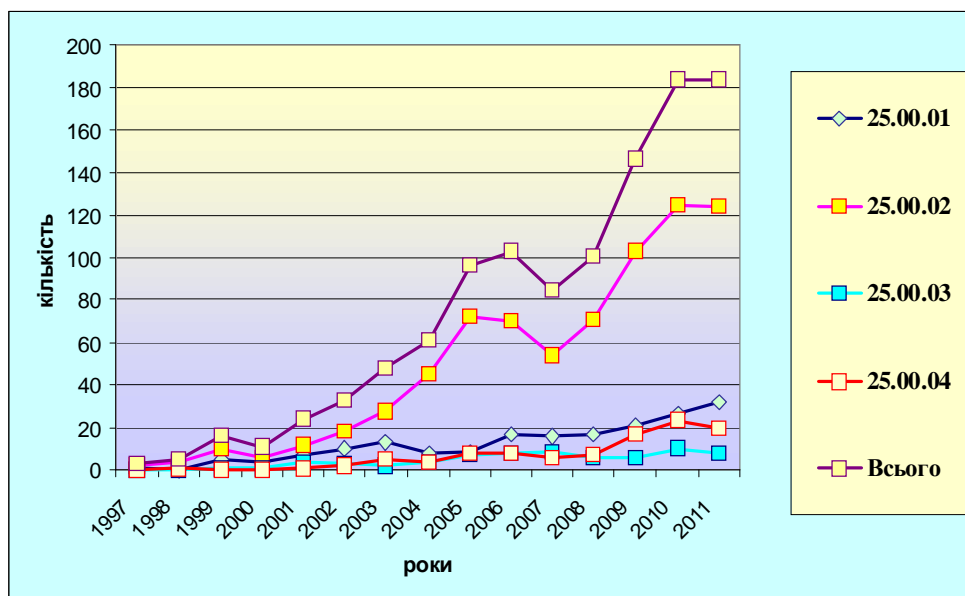

Рис. 1.25. Динаміка захистів дисертацій за спеціальностями (основними напрямками) галузі науки "Державне управління" у 1997-2011 рр.

На рис. 1.26 наведена динаміка захистів дисертаційних робіт у галузі науки "Державне управління" у 1997-2011 рр. за сферами суспільної діяльності. Зазначимо, що до проблем державотворення були віднесені дисертаційні дослідження, спрямовані на розбудову влади, громадянського суспільства, державної служби, формування політико-управлінської та державно-управлінської еліти, управління процесами забезпечення національної безпеки та євроінтеграційними процесами, удосконалення й розвиток взаємодії влади всіх гілок і всіх рівнів, влади і суб'єктів громадянського суспільства (ЗМІ, політичні партії, профспілки, громадські рухи тощо). Серед дисертацій, віднесених до інших проблемних сфер, зокрема, такі, що спрямовані на розв'язання наукових проблем і завдань в інформаційній, екологічній, етнічній та інших сферах суспільної діяльності.

Найбільше дисертацій захищено з наукових проблем та завдань державного управління, що пов'язані з управлінням економікою. Також мають позитивну стійку динаміку зростання захисти з наукових проблем та завдань державного управління, що пов'язані з державотворчою діяльністю, з соціальною та з гуманітарною сферами. Особливо це спостерігається, починаючи з 2007 р.

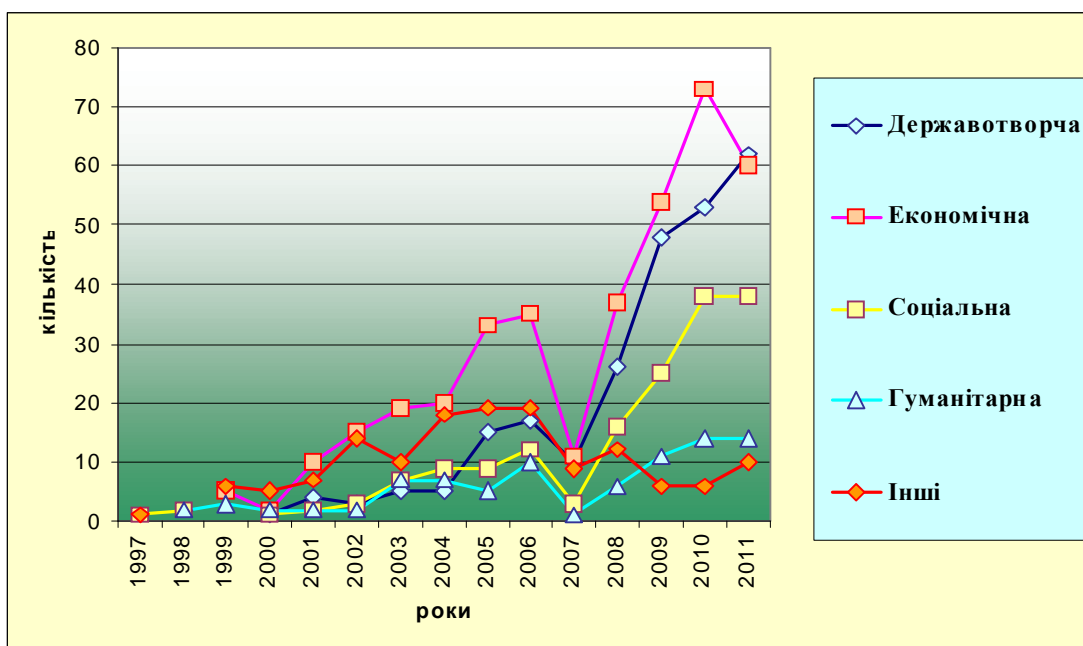

Рис. 1.26. Динаміка захистів дисертацій у галузі науки "Державне управління" у 1997-2011 рр. за сферами суспільної діяльності

У 2011 р. кількість робіт, захищених з управління економікою та з наукових проблем та завдань державного управління, фактично зрівнялася. Це вказує на позитивну тенденцію збільшення уваги науковців до власно проблем державотворення, а також розвитку державної служби. Маємо помітну реакцію галузі науки "Державне управління" на реальні запити суспільства на наукові розробки, оскільки це відповідає реальним процесам трансформації системи влади в Україні.

На рис. 1.27 наведена динаміка захистів дисертаційних робіт у галузі науки "Державне управління" у 1997-2011 рр. за базовими науковими підходами.

Більшість дисертацій має науково-прикладний характер, тобто відображує наближення науки державного управління до потреб практики державного управління та місцевого самоврядування. Спостерігається чітка тенденція подальшого зростання частки таких робіт у загальній їх кількості, а також зростання частки докторських робіт за теоретико-методологічним та філософським підходами, що відповідає суспільній потребі розвитку теорії та методології державного управління, запровадження науково обґрунтованого публічного управління.

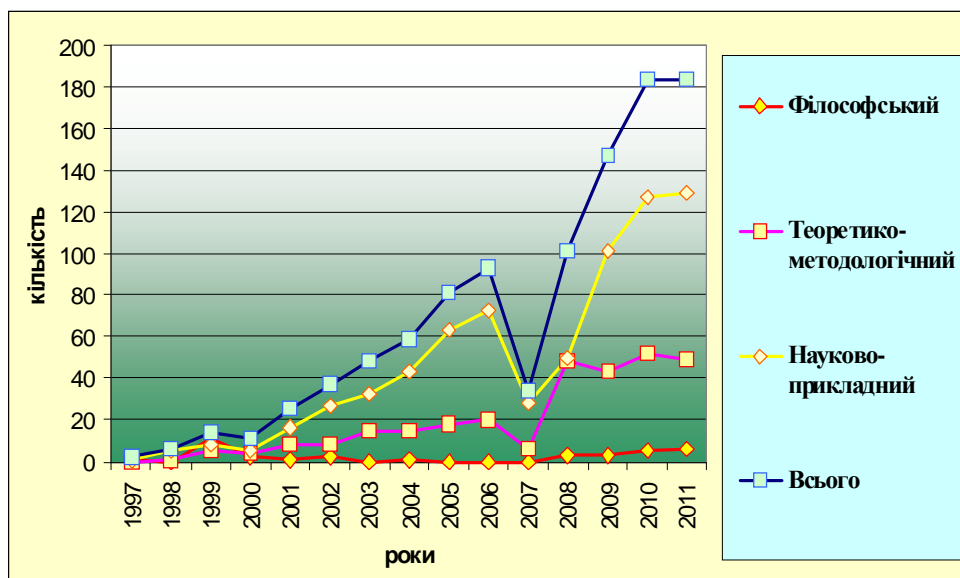

Рис. 1.27. Динаміка захистів дисертацій у галузі науки "Державне управління" у 1997-2011 рр. за базовими науковими підходами

На рис. 1.28 наведено динаміку захистів дисертаційних робіт у галузі науки "Державне управління" у 1997-2011 рр., класифікованих за критеріями масштабності (міжнародний, державний, регіональний, галузевий, місцевий, організаційний).

Продовжується зростання кількості захищених дисертацій за державною, галузевою, регіональною та місцевою проблематикою. Збільшилася кількість робіт з проблематики рівня організацій та зменшилася з міжнародної проблематики. Щодо докторських дисертацій, то спостерігалася тенденція зростання проблематики державного рівня.

Проведений аналіз свідчить про наявність певних тенденцій розвитку галузі науки "Державне управління", серед яких:

- продовження інтенсивного та екстенсивного її розвитку шляхом нарощування захистів дисертаційних робіт, формування нових спеціалізованих вчених рад, розширення їх географії (Київ - три докторські ради, Донецьк, Запоріжжя, Миколаїв, Харків - по одній докторській раді; Дніпропетровськ, Івано-Франківськ, Львів, Одеса - по одній кандидатській раді), збільшення кількості докторських рад (7 докторських із 11 чинних рад);

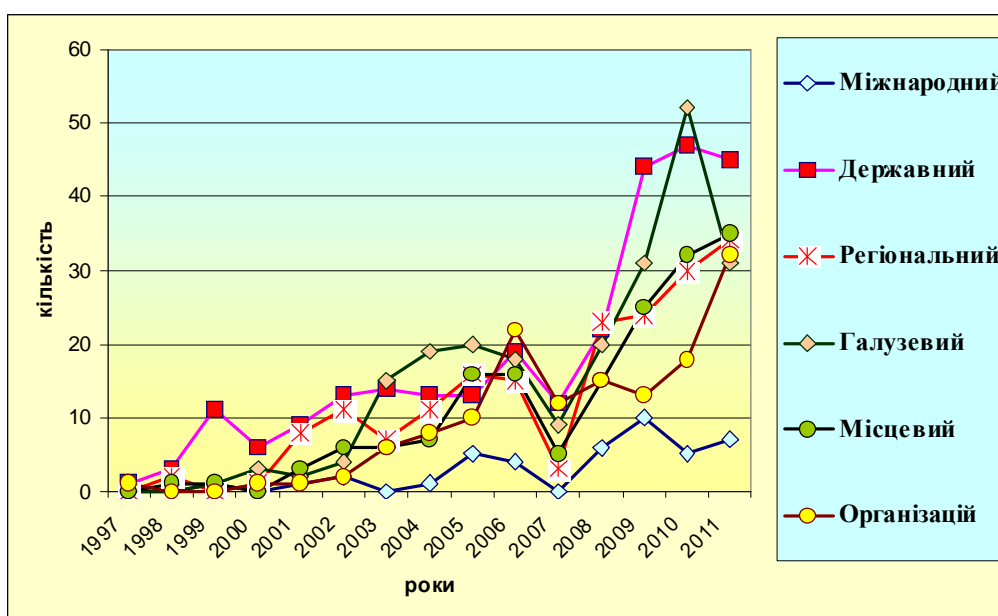

Рис. 1.28. Динаміка захистів дисертацій у галузі науки "Державне управління" у 1997-2011 рр., класифікованих за критеріями масштабності

- збереження лідерства центрального офісу Національної академії державного управління при Президенті України за кількістю захистів дисертаційних робіт з державного управління (16,4%), які разом з її регіональними інститутами становлять 58,6% усіх захищених робіт у цій галузі та мають 3 докторські та 3 кандидатські ради. Водночас цей відсоток з року в рік поступово зменшується;

- формування інших, крім Національної академії державного управління при Президенті України, полюсів авторитетного лідерства в галузі науки "Державне управління" (Інститут законодавства Верховної Ради України, Донецький державний університет управління, Академія муніципального управління, Класичний приватний університет) та зароджується конкуренція між спеціалізованими радами із захисту дисертаційних робіт. Значно збільшилася частка цих організацій у підготовці докторів та кандидатів наук у галузі науки "Державне управління";

- переважна спрямованість захистів дисертаційних робіт за спеціальністю 25.00.02 - механізми державного управління (67,4% усіх дисертацій, у тому числі 68,7% докторських), за державотворчою (33,7%) та економічною (32,6%) проблемними сферами державного управління, їх науково-прикладний характер та переважна орієнтація на проблематику державотворчого, місцевого (територіального), регіонального, організаційного та галузевого рівнів;

- становлення проблемно-орієнтованих наукових шкіл: з теорії та історії державного управління (Національна академія державного управління при Президенті України, її Львівський регіональний інститут державного управління); з механізмів державного управління (Національна академія державного управління при Президенті України, її Харківський регіональний інститут державного управління, Донецький державний університет управління, Академія муніципального управління, Класичний приватний університет); з державної служби (Дніпропетровський регіональний інститут державного управління НАДУ) та інші.

1.10. Технології впровадження результатів науково-дослідних робіт у практику державного управління

Науково-дослідні роботи Національної академії спрямовані на досягнення суспільно корисного результату, впровадження результатів у практику державного управління та систему підготовки державних службовців. Основні ідеї, що були сформульовані в процесі досліджень, реалізовані в ряді проектів законодавчих та нормативно-правових документів.

Наукова методологія, розроблена в процесі виконання науково-дослідних робіт, використовується в навчальному процесі під час підготовки спеціальних навчальних курсів, семінарів з працівниками органів державного управління та місцевого самоврядування.

В останні роки можна відзначити тенденцію щодо значного посилення практичної співпраці з органами державної влади та місцевого самоврядування України. Головними адресатами і споживачами результатів науково-дослідних робіт, що здійснюються фахівцями Національної академії державного управління при Президенті України, є:

- державні інститути та органи державної влади (Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, центральні та місцеві органи виконавчої влади);
- органи місцевого самоврядування;
- державні установи та організації;
- Національна академія та її структурні підрозділи.

Наукові результати, отримані за темами комплексного проекту, використовувалися при розробці концепцій та проектів законів України, указів Президента України, постанов та розпоряджень Кабінету Міністрів України; при підготовці проектів рішень Конституційного Суду України; у діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування; для удосконалення програм навчальних дисциплін та розробки нових (осучаснення їх змісту, адаптації до нового політичного, економічного соціального, адміністративного контексту); для підготовки наукових та навчально-методичних видань, в процесі розробки та проведення лекційних курсів, практичних, семінарських занять, тестів із навчальних дисциплін; при організації наукових комунікативних заходів (науково-практичних конференцій, науково-методологічних семінарів, круглих столів, дискусій тощо). Узагальнену інформацію подано на рис. 1.29.

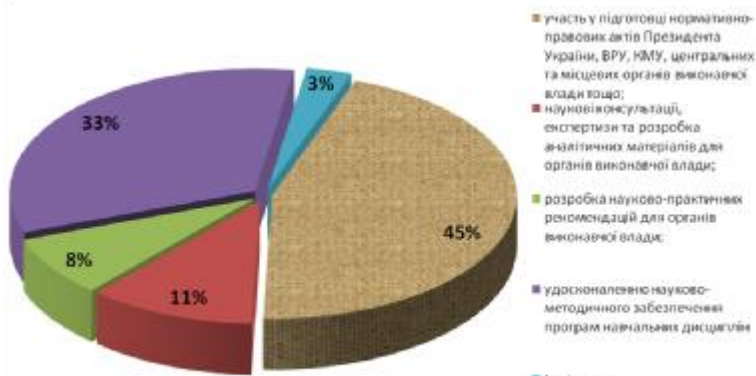

Рис. 1.29. Впровадження результатів науково-дослідних робіт у практику державного управління

2007 р. вийшло у світ 8 розробок, у 2008 р. - 40, у 2009 р. - 37, у 2010 р. - 35, у 2011 р. - 42, у 2012 р. вийде 45. Видання таких наукових продуктів сприяє посиленню наукового супроводу навчального процесу та навчально-методичного забезпечення впровадження нових спеціальностей у Національній академії.

Також із 2010 р. фахівцями управління організації фундаментальних та прикладних досліджень Національної академії уперше підготовлено та видано збірник "Комплексний науковий проект "Державне управління та місцеве самоврядування": результати та впровадження" (рис. 1.30). Видання містить інформацію щодо впровадження результатів науково-дослідних робіт комплексного наукового проекту Національної академії "Державне управління та місцеве самоврядування" відповідно до вимог Державного стандарту України (ДСТУ 3973-2000) "Система розроблення та поставлення продукції на виробництво. Правила виконання науково-дослідних робіт". Видання готується за результатами проведення моніторингу відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 22 грудня 2008 р. № 1180 "Про затвердження Порядку надання відомостей про основні результати виконання замовлення на проведення наукових досліджень і розробок, проектних та конструкторських робіт, заходи щодо забезпечення їх практичного застосування та про підсумки моніторингу впровадження наукової (науково-технічної) продукції". У збірнику за 2010 р. було оприлюднено відповідну інформацію за 1996-2009 рр., надалі видання виходить щороку та містить відомості щодо результатів науково-дослідних робіт, отриманих на кінець попереднього року. Матеріали збірника призначені для наукових, науково-педагогічних працівників, теоретиків і практиків державного управління та осіб, зацікавлених у питаннях наукової діяльності у сфері державного управління.

Ефективною формою впровадження результатів науково-дослідних робіт Національної академії є комунікативні заходи (рис. 1.31). Для оприлюднення результатів наукової роботи активно використовується видання матеріалів науково-методологічних семінарів та круглих столів. До роботи семінарів та круглих столів залучаються, крім працівників і слухачів Національної академії, фахівці інших навчальних закладів, посадові особи органів державної влади, зарубіжні науковці та практики.

Найбільш представницьким з науково-комунікативних заходів є щорічна науково-практична конференція за міжнародною участю. Характерною особливістю конференцій є те, що на них мають можливість оприлюднити результати своїх наукових пошуків молоді науковці, докторанти, аспіранти, здобувачі наукового ступеня кандидата наук, слухачі академії.

Слід зазначити, що з 2007 р. за ініціативи управління організації фундаментальних та прикладних досліджень Національної академії уперше започаткована практика підготовки та видання наукових продуктів (наукових розробок, навчальних посібників, навчально-методичних матеріалів, методичних рекомендацій тощо) за результатами науково-дослідних робіт. Вона набула усталеної форми завдяки розробці в управлінні організації фундаментальних та прикладних досліджень стандарту "Вимоги до підготовки та видання наукових продуктів". Так, у

Рис. 1.30. Видання Національної академії, у яких публікуються результати науково-дослідних робіт

Досвід та традиції організації конференцій доповнюються досягненнями сучасних технологій. Так, при організації щорічних науково-практичних конференцій за міжнародною участю з 2010 р. застосовуються елементи проектного менеджменту.

Практичними результатами впровадження результатів науково-дослідних робіт за час виконання комплексного наукового проекту "Державне управління та місцеве самоврядування" були:

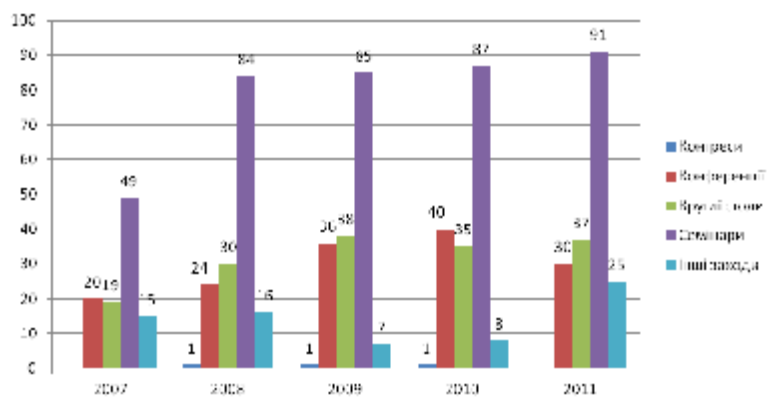

Рис. 1.31. Науково-комунікативні заходи Національної академії у 2007-2011 рр.

вчаються за освітньо-професійними програмами підготовки магістрів державного управління в органах виконавчої влади, інших державних органах та органах місцевого самоврядування", яке затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 20 липня 1996 р. № 783-96-п;

- наказ Міносвіти України від 12 липня 1996 р. № 244 щодо запровадження галузі знань 8.150000 "Державне управління", постанова Президії ВАК України від 31 жовтня 1996 р. № 38/7, за якою до номенклатури спеціальностей наукових працівників введено нову галузь науки "Державне управління" за шифром 25.00.00.

1997 рік

- участь у підготовці законів України "Про систему Суспільного телебачення та радіомовлення України", "Про внесення змін та доповнень до Закону України "Про телебачення і радіомовлення" (прийнятих Верховною Радою України 18 липня 1997 р.);

- участь у підготовці окремих постанов уряду та інших нормативних документів з питань організації професійної підготовки державних службовців;

- участь в обґрунтуванні Концепції адміністративної реформи в Україні, науковий супровід розробки Концепції правової реформи в Україні;

- концепція Закону України "Про комунальну (муніципальну) службу в Україні", проекти Концепції Національної програми муніципальної реформи, Концепції політико-правового та організаційного забезпечення муніципальної реформи в Україні, Концепції валеологічної освіти державних службовців, Концепції діяльності на території Зони відчуження та безумовного (обов'язкового) відселення, Концепції роздержавлення засобів масової інформації в Україні;

- проведено розробку методики вивчення суспільних настроїв населення України за дорученням Управління організаційної роботи та кадрової політики Адміністрації Президента України.

1998 рік

- розробки та рекомендації Академії враховано та використано у Програмі діяльності Кабінету Міністрів України (1998 р.) та проекті Програми "Україна -2010";

- участь у розробці ряду проектів, зокрема Концепції реформування адміністративного права, Кодексу поведінки державних службовців України, Концепції подальшої діяльності Всеукраїнського об'єднання демократичних сил "Злагода", Концепції адміністративної реформи в Україні;

- проект Концепції діяльності на території зони відчуження і зони безумовного (обов'язкового) відселення на території України (на виконання рішення Колегії Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи (МНС України) та на замовлення Адміністрації зони відчуження і зони безумовно-

1996 рік

- участь у розробленні нової редакції Закону України "Про державну службу України", пропозиції та зауваження до законів України "Про Кабінет Міністрів України", "Про місцеві державні адміністрації;

- участь у підготовці Концепції адміністративної реформи, Концепції соціального розвитку та соціальної політики України;

- підготовлено "Положення про порядок стажування слухачів Української Академії державного управління при Президенті України та слухачів вищих закладів освіти, які на-

го (обов'язкового) відселення). Окремі пропозиції щодо вдосконалення управління Зоною враховано в організаційно-структурних змінах у МНС України;

- впроваджено теоретичну концепцію і розроблено типову анкету для проведення моніторингу соціально-політичної ситуації в Україні. Розроблено та впроваджено методику моніторингових вибіркового досліджень громадської думки з актуальних соціально-економічних та політичних проблем у регіонах. Підготовлено проект соціально-політичного паспорту регіону, області. Налагоджено спільне проведення соціологічних досліджень фахівцями Академії та її філіалів (на виконання доручення Глави Адміністрації Президента України від 23 червня 1998 р. № 56);

- пропозиції з удосконалення системи статистичної звітності у галузі "Освіта" відповідно до програми переходу на міжнародну систему обліку та статистики використано Міністерством статистики України;

- у процесі розробки проектних документів щодо створення Єврорегіону "Нижній Дунай" реалізовано принципи наукової організації управління містом.

1999 рік

- участь у доопрацюванні Концепції адміністративної реформи в Україні;

- участь у підготовці проектів Кодексу поведінки державних службовців України та Концепції реформування адміністративного законодавства;

- надано наукові консультації Адміністрації Президента України, Головному управлінню державної служби України, Міністерству України у справах сім'ї та молоді;

- видано збірник "Програма "Україна-2010". Консолідація українського суспільства: реалії, перспективи";

- розроблено науково-практичні рекомендації щодо здійснення процесу децентралізації управління та розширення автономії закладів вищої освіти; формування загальнонаціональної системи контролю та оцінки якості; розвитку системи підготовки адміністративного персоналу вищої школи, зокрема підготовки аналітиків з вищої освіти та адміністраторів-практиків у сфері управління освітою. Зазначені рекомендації враховані та використані органами державної влади, науковими та освітніми закладами України та інших країн щодо управління закладами вищої освіти.

2000 рік

- участь у розробці проектів законів України "Про місцеві державні адміністрації", "Про місцеве самоврядування в Україні", при підготовці Концепції реформування адміністративного права;

- у підготовці проекту Концепції державної регіональної політики України, зауважень і пропозицій до проектів законів, а також у практичній діяльності Конституційного Суду України та Верховного Суду України;

- результати наукової роботи використано при підготовці Національної програми "Закордонне українство" на період до 2005 р.; в роботі міжнародних круглих столів "Формування стратегії національної консолідації в Україні і пошук моделей міжетнічної інтеграції" (Ужгород, березень 2000 р.) і "Роль міжнародних організацій та донорських інституцій у вирішенні проблем інтеграції в українське суспільство осіб, депортованих за національною ознакою з території Криму", що відбувся за сприяння Ради Європи у Києві 28 вересня 2000 р.;

- здійснено наукове обґрунтування пропозицій до Стратегії реформування державної служби та заходів щодо її реалізації; Комплексної програми підготовки державних службовців; рекомендацій з удосконалення ліцензування та акредитації навчальних закладів системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців та пропозицій, а також пропозицій щодо запровадження сертифікації науково-педагогічних працівників закладів системи підготовки та підвищення кваліфікації державних службовців;

- участь у підготовці нової Концепції охорони здоров'я, спільно з робочою комісією з питань реформування системи охорони здоров'я при Міністрі охорони здоров'я, а також підготовка матеріалів Координаційної ради з питань виховання здорового способу життя Міністерства освіти і науки;

- участь у підготовці пропозицій до Комплексної програми підготовки державних службовців, проекту Наукової програми розвитку державної служби та вдосконалення кадрового забезпечення державного управління, а також у матеріалах до Послання Президента України Л.Д.Кучми до Верховної Ради України "Кадрове забезпечення соціально-економічних реформ та політичних перетворень в Україні".

2001 рік

- участь у підготовці зауважень і пропозицій до проектів законів України "Про місцеве самоврядування в Україні", "Про місцеві державні адміністрації", "Про вибори народних депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим", "Про вибори депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів", а також науково-експертних висновків щодо офіційного тлумачення низки положень Конституції України;

- участь у процесі розробки проекту Закону України "Про політичну рекламу";

- розроблено низку пропозицій до Закону України "Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи";

- участь у розробці пропозицій до проекту Закону України "Про засади стимулювання розвитку регіонів";

- участь в експертизі проекту Закону України "Про центральні органи виконавчої влади", у розробці проекту "Положення про правління державного системного страхового договору документації", а також Концепції стратегічного розвитку Харківської області, розділ "Науково-технологічний потенціал";

- напрацювання використано у роботі в Комісії з питань адміністративно-територіального устрою при Президентові України, Міжвідомчої комісії з питань місцевого самоврядування при Кабінеті Міністрів України.

2002 рік

- участь в експертизі проекту Закону України "Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності", у підготовці проекту Закону України "Про соціальне страхування";

- участь у підготовці проектів законів з питань місцевого та регіонального розвитку "Про місцеве самоврядування в Україні", "Про внесення змін до закону України "Про місцеві державні адміністрації", "Про територіальну громаду", "Про проведення експериментів з розвитку місцевого самоврядування";

- участь у підготовці змін до Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" та низки програм місцевого розвитку в м. Києві, зокрема Програми соціально-економічного та культурного розвитку м. Києва на 2002 рік;

- здійснено експертизу проекту Закону України "Про центральні органи виконавчої влади", підготовлено пропозиції щодо його вдосконалення; розроблено проект Положення про управління державною системою страхового фонду документації;

- участь у розробці проектів законів України "Про місцеве самоврядування", "Про місцеві державні адміністрації";

- участь у підготовці проектів законів України "Про концепцію державної інформаційної політики", "Про концепцію інформаційної безпеки України";

- участь у розробці пропозицій до концепції Закону України "Про систему підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування";

- підготовка Концепції програми законодавчого забезпечення розвитку місцевого самоврядування, Концепції удосконалення адміністративно-територіального устрою.

2003 рік

- практичні результати досліджень враховано під час підготовки проекту Закону України "Про освіту дорослих";

- участь у розробці проекту Закону України "Про захист населення від шкідливого впливу вживання тютюнових виробів";

- розробка пропозицій до концепції Закону України "Про систему підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування";

- пропозиції щодо формування концептуальних засад підготовки фахівців для професійної діяльності в державному управлінні на розгляд Координаційної ради з питань державної служби при Президентові України;

- пропозиції щодо організації та здійснення комплексної оцінки економічного і соціального розвитку регіонів України;

- аналітична записка за результатами соціологічної експертизи відповідно до Указу Президента України "Про винесення на всенародне обговорення проекту Закону України "Про внесення змін до Конституції України" від 6 березня 2003 р. № 197;
- аналітична записка "Актуальні питання державного управління та місцевого самоврядування на сучасному етапі";
- аналітична записка "Особливості роботи з управлінськими кадрами в умовах реалізації стратегічного курсу України до ЄС";
- аналітична записка "Політика, потреби і пріоритети держави у підготовці та перепідготовці державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування";
- інформаційно-довідкові матеріали "Про політичні партії та громадські організації в Україні" та "Адміністративна реформа в Україні";
- узагальнення зауважень та пропозицій до проекту Державної стратегії управління місцевим і регіональним розвитком та відповідних законодавчих ініціатив, представлених на громадських слуханнях "Державна стратегія управління місцевим і регіональним розвитком (реформування місцевих органів виконавчої влади системи місцевого самоврядування)".

2004 рік

- участь у підготовці проектів законів України "Про біженців", "Про міграцію", проекту концепції розвитку міжетнічних відносин в Автономній Республіці Крим, відомчих нормативних документів Державного комітету України у справах національностей та міграції щодо процедури розгляду заяв шукачів притулку та прийняття рішень за ними;
- участь у розробці пропозицій до концепції Закону України "Про систему підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування";
- напрацювання використано при розробці Національної стратегії реформування територіальної організації влади в Україні і представлені в Адміністрації Президента України та в Кабінеті Міністрів України;
- основні висновки і практичні рекомендації досліджень були використані Міністерством економіки та з питань європейської інтеграції України при розробці та реалізації державної політики у сфері реформування відносин власності та управління державним сектором економіки, а також Міністерством промислової політики України при підготовці проектів підпрограм ринкової трансформації та приватизації промислових комплексів України в межах розробки Державної програми приватизації на 2004-2006 рр.;
- наукові результати використано в науково-експертній роботі, спрямованій на вирішення проблем державної політики і державного управління в органах державної влади, у роботі міжвідомчої робочої групи з розроблення концептуальних засад удосконалення системи місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та адміністративно-територіального устрою України (розпорядження Кабінету Міністрів України № 308 від 13 травня 2004 р.).

2005 рік

- підготовлено проект Указу Президента України "Про систему невідкладних заходів із реалізації інноваційної моделі розвитку України";
- участь у розробці проектів законів України "Про захист населення від шкідливого впливу вживання тютюнових виробів", "Про загальнообов'язкове державне соціальне медичне страхування", "Про фінансування охорони здоров'я та медичне страхування", в експертній роботі науково-методичної комісії "Основи здоров'я" Міністерства освіти і науки України;
- участь у розробці пропозицій до проекту Указу Президента України "Про Комплексну програму розвитку Національної академії державного управління при Президенті України на 2005-2009 роки"; проекту постанов Кабінету Міністрів України "Про удосконалення системи підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування та навчання депутатів місцевих рад", "Про затвердження заходів з удосконалення державного контролю та зміцнення виконавської дисципліни в системі органів виконавчої влади на 2005 р.", "Про затвердження заходів з удосконалення державного контролю та зміцнення виконавської дисципліни в системі органів виконавчої влади на 2005 р."; проекту "Концепції законодавства України про державну службу";

- участь у розробці проектів "Концепції сучасної державної кадрової політики" (на запит Секретаріату Президента України); "Концепції розвитку законодавства про державну службу"; Концепції офіційного видання "Бюлетень державної служби України";

- участь у розробці проектів Концепції розвитку системи адміністративних послуг в Україні та Концепції системи законодавства про державну службу та Середньострокової програми розвитку державної служби на 2005-2010 рр.;

- участь у підготовці аналітичних матеріалів Інституту економічного прогнозування НАН України, які направлено до Секретаріату Президента України, Ради національної безпеки України.

2006 рік

- пропозиції до проекту Закону України "Кодекс добросовісної поведінки осіб, уповноважених на виконання функцій держави", до нової редакції Закону України "Про державну службу". Матеріали та напрацювання науковців широко використовуються при викладанні модуля "Кадрова політика і державна служба";

- участь у розробленні пропозицій до Програми діяльності Уряду України; пропозицій до доповіді Президента України "Державна регіональна та муніципальна політика в контексті європейського вибору України";

- підготовка до внесення змін у проект Закону України "Про автомобільний транспорт";

- участь в опрацюванні проектів законів України "Про державну службу України", "Про територіальний устрій України"; Конституції України у межах здійснення політичної реформи; Кодексу добросовісності державних службовців; Державної програми кадрового забезпечення державного управління у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції; Концепції державної кадрової політики України.

2007 рік

- підготовка пропозицій до проекту Закону України "Про державне прогнозування та стратегічне планування в Україні";

- підготовлено пропозиції для проекту урядового рішення щодо затвердження переліку показників, за якими має здійснюватись моніторинг міжрегіональної диференціації у рівнях розвитку окремих регіонів та механізм його здійснення (на виконання доручення Кабінету Міністрів України № 5120/4/1-07 від 1 лютого 2007 р.);

- результати робіт постійно впроваджувалися при співпраці з Департаментом комунікації влади та громадськості Секретаріату Кабінету Міністрів України;

- здійснено експертну оцінку проектів законів України "Про діловодство", "Про державну службу".

2008 рік

- участь у підготовці проекту Закону України "Про Загальнодержавну цільову соціальну програму "Молодь України на 2009-2015 роки";

- участь в опрацюванні проекту Закону України "Про територіальний устрій України";

- участь у підготовці матеріалів до щорічної доповіді Президенту України про стан молодіжної політики в Україні;

- участь у підготовці експертного висновку щодо проекту Концепції реформування публічної адміністрації в Україні;

- підготовлено концептуальні рекомендації Комітету Верховної Ради України щодо удосконалення законодавчої бази інноваційної діяльності, а саме: Концепції проектів законів України "Про внесення змін та доповнень до деяких законів України для стимулювання інноваційної діяльності", "Про основні засади формування та регулювання ринку венчурного капіталу в Україні", "Про введення в господарський обіг об'єктів інтелектуальної власності";

- проведено наукову експертизу проекту Програми діяльності Кабінету Міністрів України "Український прорив: для людей, а не для політиків";

- підготовлено проект Указу Президента України щодо розроблення Концепції модернізації державної служби України та пояснювальної записки до нього; проект Концепції державної програми модернізації національної системи професійного навчання державних службовців;

- результати використані Міністерством регіональної політики України, Державним управлінням охорони навколишнього природного середовища в м. Києві, Державною адміністрацією Братського району Миколаївської області.

2009 рік

- участь у розробці проектів законів України № 509-IV "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо сприяння будівництву"; № 692-VI "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення фінансових механізмів здійснення інвестицій у будівництво житла"; № 800-VI "Про запобігання впливу світової фінансової кризи на розвиток будівельної галузі та житлового будівництва"; проектів нормативно-правових актів з питань забезпечення громадян доступним житлом, державної підтримки житлового будівництва та подолання наслідків світової фінансової кризи у будівельній галузі та житловому будівництві;

- підготовлено Концепцію інноваційної модернізації промислового комплексу України (Міністерству промислової політики України); Концепцію розвитку промислової інноваційної системи як складової національної інноваційної системи (Державному агентству України з інвестицій та інновацій); науково-методичні матеріали щодо запровадження нових фінансово-інвестиційних механізмів державної підтримки будівництва доступного житла для громадян, що потребують поліпшення житлових умов, заходів щодо стримування вартості будівництва та державного регулювання ринку житла (Міністерству регіонального розвитку та будівництва України);

- наукові результати використано при підготовці нормативно-правових актів та окремих питань, що виносились на розгляд Комітету Верховної Ради України з питань фінансів і банківської діяльності;

- участь у підготовці щомісячної комплексної доповіді Державного комітету статистики України "Про соціально-економічне становище України в 2009 році"; розробці індикаторів охорони здоров'я населення України та діяльності галузі охорони здоров'я в 2009 році; підготовці Щорічної доповіді Міністерства охорони здоров'я України про результати діяльності системи охорони здоров'я України;

- надавалась консультативна допомога низці державних науково-дослідних та навчальних установ.

2010 рік

Результати НДР використано при розробленні:

- Концепції розвитку електронного урядування в Україні (у межах діяльності робочої групи Державного комітету інформатизації України);

- пропозицій до проекту Державної програми "Здорова нація" на 2009-2013 рр.;

- у підготовці проекту Закону України "Про систему підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування";

- при доопрацюванні проекту Концепції та Стратегії сучасної державної кадрової політики (березень - квітень 2010 р.), а також проекту Концепції реформування публічної адміністрації в Україні (січень - травень 2010 р.);

у діяльності робочих груп:

- з розробки проекту Воєнної доктрини України (створена наказом Міністра оборони України № 399 від 28 липня 2010 р.);

- зі стратегічного аналізу проблем національної безпеки (створена розпорядженням секретаря РНБО України № 46/2010 від 18 серпня 2010 р.);

- з підготовки питання "Про Стратегію національної безпеки України" до розгляду на засіданні РНБО України 10 грудня 2010 р. (створена розпорядженням секретаря РНБО України № 49/2010 від 16 вересня 2010 р.);

- у роботі Комісії з вивчення стану виконання завдань, визначених актами і дорученнями Президента України у сфері державної кадрової політики (21 вересня - 7 жовтня 2010 р.).

Здійснено експертизу:

- Закону України від 5 жовтня 2000 р. № 2017-III "Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії";

- постанови Кабінету Міністрів України від 9 серпня 2001 р. № 960 (п. 8) "Про затвердження заходів щодо виконання Концепції розвитку охорони здоров'я населення України";

- Міжгалузевої комплексної програми "Здоров'я нації" на 2002-2011 роки";

- доручення Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2008 р. № 23887/0/1-08 до протоколу зустрічі Прем'єр-міністра України з представниками профспілок бюджетної сфери від 22 квітня 2008 р. (п. 34);

- п. 2.3 Плану заходів з реалізації Концепції реформування місцевих бюджетів, затверджених наказом Міністерства фінансів України від 27 серпня 2007 р. № 973 щодо забезпечення реалізації Закону України від 5 жовтня 2000 р. № 2017-III "Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії".

2011 рік

Результати науково-дослідних робіт використано в процесі розробки:

- проекту Закону України "Про державну службу";
- змін до Закону України "Про Загальнодержавну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2009-2014 роки" (були враховані пропозиції стосовно механізмів залучення коштів на реновацію житлового фонду);

- законопроекту "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо стимулювання інноваційної діяльності та визначення принципів і механізмів надання державної підтримки" й аналітичних матеріалів для розробки заходів щодо впровадження реформ у науково-технічній та інноваційній сферах, зокрема удосконалення механізмів державного регулювання розвитку сегменту внутрішнього ринку інноваційних продуктів;

- рекомендацій щодо шляхів удосконалення механізму співпраці органів влади з інститутами громадянського суспільства у сфері державної молодіжної політики (використано у роботі Управління у справах сім'ї та молоді Дніпропетровської обласної державної адміністрації під час розробки проекту програми "Молодь Дніпропетровщини 2012-2021 рр.");

- експертних рекомендацій до Національної доповіді Ради Європи "Державна молодіжна політика в Україні";

- проектів Стратегії державної кадрової політики, Концепції (пізніше - Стратегії) реформування Національної академії державного управління при Президентові України;

- Плану дій Національної академії державного управління при Президентові України на 2011-2015 роки;

- Указу Президента України "Питання Національної академії державного управління при Президентові України";

- нової редакції Положення про Національну академію державного управління при Президентові України та відповідних пояснювальних записок до проектів державних нормативно-правових документів;

у діяльності робочих груп:

- щодо розробки проекту Загальнонаціональної програми патріотичного виховання молоді, а також експертної ради Державної служби молоді та спорту (м. Дніпропетровськ);

- вищих органів державної влади з проблемних питань публічної політики та управління, використання аналітичних методів та політичних технологій в управлінській діяльності, а також у інформаційно-аналітичному та експертному супроводі діяльності глави держави, Адміністрації Президента та вищих органів державної влади (шляхом підготовки інформаційно-аналітичних матеріалів, надання відповідних консультацій, проведення експертизи законопроектів тощо);

- здійснено експертний супровід профільного підрозділу Секретаріату Кабінету Міністрів України щодо розробки розпорядження Кабінету Міністрів України "Про затвердження плану заходів реалізації Концепції розвитку електронного урядування в Україні" від 26 вересня 2011 р. № 1014-р, а також Координаційного центру з питань упровадження економічних реформ щодо розробки положень про ЦОВВ, затверджених указами Президента України "Положення про Адміністрацію Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України" від 30 червня 2011 р. № 717/2011, "Положення про Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України" від 8 квітня 2011 р. № 437/2011, "Положення про Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України" від 8 квітня 2011 р. № 410/2011.

2. РЕГІОНАЛЬНІ ВИМІРИ СТАНУ ТА РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ НАУКИ "ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ"

2.1. Східний регіон (м. Харків, Донецьк, Луганськ, Полтава)

Харківський регіональний інститут державного управління Національної академії

Розглядаючи питання генези наукової діяльності навчальних та наукових закладів Сходу України, варто відзначити, що інституціоналізація розвитку науки "Державне управління" розпочалася в березні 1997 р.

Саме відтоді розпочала діяльність у цьому напрямі Харківська філія Національної академії державного управління при Президентові України, сьогодні Харківський регіональний інститут державного управління (далі - ХарРІ НАДУ). Для причетних до цієї справи постала низка складних і принципових завдань. Насамперед виникла необхідність ствердження молоді науки "Державне управління" серед існуючих галузей знань, довести її затребуваність і соціальну значущість. Наступне - створити відповідну інфраструктуру, яка була здатна забезпечувати динамічний розвиток наукових шкіл і предметних досліджень. Також постала необхідність розробки власної методології для розв'язання низки загальнонаукових проблем.

До справи було залучено науковців ХарРІ НАДУ, які зробили значний внесок у становлення і розвиток цієї галузі науки. Серед них: кандидат економічних наук, професор, професор кафедри управління персоналом та економіки праці Харківського інституту фінансів Українського державного університету фінансів та міжнародної торгівлі Г.І.Мостовий; доктор економічних наук, професор, перший завідувач кафедри державного управління та менеджменту ХарРІ НАДУ Г.С.Одінцова; доктор філософських наук, професор, професор кафедри державного управління та менеджменту ХарРІ НАДУ В.В.Корженко; доктор фізико-математичних наук, професор, професор кафедри інформатизації державного управління ХарРІ НАДУ Ю.Г.Машкаров; доктор соціологічних наук, професор, завідувач кафедри міжнародної економіки Харківського національного університету ім. В.Н.Каразіна Ю.О.Чернецький; кандидат економічних наук, професор, перший завідувач кафедри економічної політики ХарРІ НАДУ Г.О.Андрусенко; доктор економічних наук, професор, професор кафедри економічної політики ХарРІ НАДУ Л.М.Анічин; доктор економічних наук, професор, перший заступник директора ХарРІ НАДУ О.Ю.Амосов; доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри інформатизації державного управління ХарРІ НАДУ О.Ф.Мельников; кандидат філософських наук, доцент, вчений секретар спеціалізованої вченої ради (2002-2012) ХарРІ НАДУ В.С.Лебець.

П'ятнадцятирічний досвід наукової роботи ХарРІ НАДУ можна стисло охарактеризувати такими здобутками:

Робота наукових творчих колективів

За час існування Інституту тимчасовими творчими колективами було виконано 87 науково-дослідних тем різної направленості (від обґрунтування методологічних засад державного управління до удосконалення мовної підготовки державних службовців), сьогодні ще 20 тем перебуває на різних етапах свого опрацювання.

Щороку виходить друком близько 20-25 навчальних посібників і підручників; 8-10 монографій і депонованих праць; 18-20 аналітичних матеріалів; до 200 статей і публікацій.

Упродовж тривалого часу зміцнюються тісні зв'язки з місцевими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування Харківської, Сумської, Полтавської, Луганської областей та АР Крим для обговорення наукових питань державотворення і підготовки відповідних рекомендацій для їх практичного запровадження.

В Інституті ведеться активна робота щодо апробації результатів науково-дослідних робіт. Однією з таких форм є проведення науково-комунікативних заходів. Так, протягом 15 років було проведено 12 Міжнародних наукових конгресів "Державне управління та місцеве самоврядування", щороку проводиться близько 50 заходів регіонального, всеукраїнського і міжнародного рівнів (конгреси, науково-практичні конференції, відеоконференції, семінари, форуми та круглі столи). Усього за час існування Інституту було проведено понад 700 науково-комунікативних заходів.

Такі форми взаємодії теорії і практики у сфері державного управління надають можливість не тільки здійснювати апробацію результатів наукових досліджень, а й дають змогу формувати нові проблемні питання з метою їх подальшого науково-методичного вирішення.

Підготовка науково-педагогічних і наукових кадрів

За 13 років існування аспірантури та докторантури закінчили повний курс за різними формами навчання 119 аспірантів та 24 докторанти. Кандидатські дисертації захистили 68 аспірантів, на різних етапах перебувають на розгляді у спецрадах України ще 9 робіт. Докторські дисертації захистили 12 осіб.

Повний курс навчання пройшли 45 здобувачів. Захистили дисертації 39 науковців.

Таким чином, у середньому 65% аспірантів та 54% докторантів вчасно захищають чи подають дисертації до спецрад для попереднього розгляду.

Сьогодні 58 випускників аспірантури та докторантури працюють викладачами на кафедрах, а п'ятеро (кандидат наук з державного управління О.О.Труш, доктор наук з державного управління М.А.Латинін, В.М.Мартиненко, А.О.Дегтяр, Ю.О.Куц) очолюють кафедри ХарПІ НАДУ, доктори наук з державного управління Д.В.Карамішев та Т.М.Лозинська є завідувачами кафедральних колективів інших ВНЗ України.

Більше 20 кандидатів та докторів наук, які пройшли підготовку в аспірантурі і докторантурі ХарПІ НАДУ, обіймають високі посади в органах державної влади та органах місцевого самоврядування.

Спеціалізована вчена рада

На підставі постанови Вищої атестаційної комісії України від 26 квітня 2002 р. за № 181 наказом ВАК України від 24 березня 2003 р. за № 153 у ХарПІДУ НАДУ створено спеціалізовану вчену раду К 64.858.01 з правом прийняття до розгляду та проведення захистів дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук зі спеціальностей:

25.00.01 - теорія та історія державного управління;

25.00.02 - механізми державного управління;

25.00.04 - місцеве самоврядування.

У лютому 2010 р. рішенням ВАК України спеціалізованій вченій раді надано право захисту докторських дисертацій (постанова президії ВАК України № 11-06/1 від 10 лютого 2010 р).

Сьогодні склад спеціалізованої вченої ради Д 64.848.01 становить 21 особу: у тому числі доктори наук з державного управління - 12 осіб, доктори економічних наук - 2 особи, доктори філософських наук - 3 особи, доктор психологічних наук - 1 особа, доктор фізико-математичних наук - 1 особа, доктор фармацевтичних наук - 1 особа.

Враховуючи багатоманітну проблематику наукових досліджень, до роботи у спеціалізованій вченій раді Д 64.858.01 були залучені провідні науковці з науково-методичного об'єднання в галузі науки "Державне управління", що створено на базі ХарПІ НАДУ. Так, уже тривалий час у спеціалізованій вченій раді плідно працюють доктор наук з державного управління, професор, перший заступник голови Харківської обласної державної адміністрації В.М.Бабаєв, доктор філософських наук, професор, професор кафедри теоретичної та практичної філософії Харківського національного університету ім. В.Н.Каразіна Н.С.Корабльова, доктор фізико-математичних наук, професор, професор кафедри інформатизації державного управління ХарПІ НАДУ, член експертної ради ВАК України в галузі наук державного управління Ю.Г.Машкаров, доктор психологічних наук, професор, професор кафедри практичної психології Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С.Сковороди Т.Б.Хомуленко та ін.

Важливим показником рівня використання наукових результатів розглянутих робіт є те, що всі дисертанти впровадили свої розробки в практику. Результати дисертаційних досліджень використано центральними, регіональними й місцевими органами влади.

Наукове значення результатів захищених дисертаційних робіт для теорії і практики підтверджується також тим, що здобутки багатьох досліджень використані при підготовці відповідних курсів, модулів програми підготовки магістрів державного управління, програм підготовки і підвищення кваліфікації державних службовців в ХарПІДУ, а також у навчальному процесі інших вищих навчальних закладів України.

Видавнича справа

В Інституті видається три збірники наукових праць, що визнані ДАК Мінмолодьспорту України як фахові з державного управління:

- "Актуальні проблеми державного управління" (заснований у 1997 р.);
- "Теорія та практика державного управління" (заснований у 2003 р.);
- електронне наукове видання "Державне будівництво" (засноване в 2006 р.).

Усі вони мають міжнародну акредитацію, їх зареєстровано в Міжнародному центрі періодичних видань (м. Париж, Франція).

Починаючи з 1996 р., у 90 випусках фахових збірників наукових праць Інституту опубліковано 4492 статті з актуальних проблем державного управління та місцевого самоврядування.

У 2002 р. започатковано в Інституті видавництво "Магістр". За цей час ним підготовлено й випущено у світ 867 назв наукової, навчально-методичної та довідкової літератури, загальний обсяг якої перевищує 9 500 обл.-вид. арк., а саме: монографії - 70; навчальні посібники - 272, у тому числі з грифом Міністерства освіти і науки України - 62; методична література - 412; інформаційно-довідкові видання - 61; збірники матеріалів науково-практичних конференцій - 52 назви.

Експертно-аналітична діяльність

Для формування інформаційно-аналітичної системи органів державної влади на основі Указу Президента України було створено інформаційно-аналітичний відділ, який займається проведенням соціологічних досліджень.

Усього за період з 1999-2012 рр. було проведено 124 дослідження та опитування. Протягом кожного року в середньому відділом проводиться близько дев'яти соціологічних досліджень.

Серед основних напрямів роботи відділу можна назвати такі, як:

1. Оцінка соціально-економічної та політичної ситуації в регіоні, актуальних проблем, тенденцій і можливих шляхів її розвитку.
2. Вивчення потреб державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування в навчанні, оцінка їхніх індивідуальних якостей, професійних і наукових інтересів.
3. Визначення перспективних шляхів удосконалення роботи органів державного управління та органів місцевого самоврядування.
4. З'ясування шляхів удосконалення навчального процесу в ХарПІ НАДУ.
5. Визначення стану та перспектив розвитку галузі науки "Державне управління".

Усього за першим напрямом проведено 47 досліджень та опитувань, за другим - 14, за третім - 15, за четвертим - 25, за п'ятим - 11.

Найбільш пріоритетними напрямками взаємодії Інституту з органами державної влади та органами місцевого самоврядування є такі:

- консультації з питань розробки й прийняття управлінських рішень (зокрема структурно-функціонального забезпечення діяльності);
- проведення семінарів-тренінгів з метою розв'язання проблем розвитку установ;
- проведення соціологічних досліджень і експертних опитувань;
- аналіз потреб у професійному навчанні працівників державних адміністрацій і посадових осіб місцевого самоврядування;
- дослідження та розв'язання актуальних проблем підвищення ефективності діяльності місцевих адміністрацій та органів місцевого самоврядування тощо.

Кафедри Інституту постійно взаємодіють з органами державної влади та органами місцевого самоврядування:

Кафедра державного управління та менеджменту:

участь викладачів кафедри в підготовці різних урядових документів, у тому числі: законодавства України про державну службу; Концепції розвитку системи адміністративних послуг в Україні; Концепції державної кадрової політики в Україні; Концепції реформування публічної адміністрації в Україні.

Кафедра соціальної та гуманітарної політики:

підготовка на замовлення Центру наукових та навчально-методичних матеріалів; проведення науково-практичних та науково-методичних заходів разом із Дергачівською районною радою Харківської області; проведення науково-практичних та науково-методичних заходів у

співробітництві з Харківською районною радою Харківської області; реалізація наукового проекту "Впровадження інноваційного механізму підвищення якості соціальних послуг для забезпечення життєдіяльності територіальної громади" у співтоваристві з Управлінням праці та соціального захисту населення Харківської міської ради, ХМЦ служб для молоді "Довіра", НТУ ХПІ; підготовка довідкових видань із соціальної політики для Управління праці та соціального захисту населення Харківської міської ради.

Таким чином, постійна взаємодія органів державної влади та органів місцевого самоврядування дає змогу підвищувати ефективність і результативність професійного навчання державних службовців.

Кафедра економічної теорії та фінансів:

участь завідувача кафедри А.О.Дегтяря у круглому столі "Обговорення проекту Закону України "Про внесення змін до Закону України "Про Загальнодержавну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2004-2010 роки".

Кафедра політології та філософії:

професор кафедри В.Б.Дзюндзюк брав участь у роботі експертної групи з опрацювання концепції реформування публічної адміністрації в Україні.

Кафедра української мови:

завідувач кафедри П.Є.Редін є членом обласної координаційної Ради з питань розвитку і функціонування української мови при ХОДА. Доцент кафедри Л.С.Загребельна є головою журі II і III етапів Міжнародного конкурсу знавців української мови ім. Петра Яцика. Доцент кафедри Н.В.Щербакова є головою обласного етапу Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді ім. Тараса Шевченка.

Кафедра права та законотворчого процесу:

доцент кафедри В.В.Собченко задіяна в робочій депутатській комісії з питань бюджету та фінансів Московської районної в місті Харкові ради, є членом комісії з питань своєчасної сплати податків, виплати зарплати, внесення платежів до Пенсійного фонду, інших обов'язкових платежів і ефективного використання бюджетних коштів при виконавчому комітеті Московської районної в місті Харкові ради. Доцент кафедри О.Г.Рогова є учасником круглого столу Громадської ради при Головному управлінні охорони здоров'я Харківської міської ради.

Кафедра регіонального управління та місцевого самоврядування:

завідувач кафедри Ю.О.Куц у 2011 р. проходив стажування в Комітеті з питань державного будівництва та місцевого самоврядування Верховної Ради України. Професор кафедри В.В.Мамоннова є членом регіональної робочої групи з підготовки пропозицій щодо вдосконалення територіальної організації влади Харківської облдержадміністрації. Доцент О.В.Безуглий є членом робочої групи "Міжгалузева робоча група науковців, громадських діячів, депутатів Харківської міської ради".

Кафедра зовнішньої політики та національної безпеки:

завідувач кафедри О.О.Труш є членом Технічного комітету зі стандартизації ТК-40 Науково-технічної ради НДІ мікрографії та робочої групи з підготовки програм розвитку транскордонного співробітництва Харківської області на 2011-2016 рр.

Кафедра управління охороною суспільного здоров'я:

завідувач кафедри О.Є.Вашев брав участь у підготовці проектів програм розвитку медичної галузі в Харківській області (співпраця з Управлінням охорони здоров'я Харківської облдержадміністрації). Професор кафедри Д.В.Карамішев є членом громадської ради сприяння охороні здоров'я, Комісії технічної оцінки проектів, поданих до розгляду на фінансування від глобального фонду за напрямками "Боротьба з туберкульозом та ВІЛ", заступником голови комісії; брав участь у роботі Дорадчої ради при Комітеті Верховної Ради України з питань охорони здоров'я, сектор законодавчих ініціатив.

Кафедра економічної політики:

професор Т.М.Лозинська працювала у складі Тимчасової комісії при Харківській раді з перевірки ефективності надання управлінських послуг. Доцент кафедри В.Ю.Бабаєв є членом робочої підгрупи з реформування державної служби робочої групи із законодавчого та інституційного забезпечення реформ та Харківського регіонального комітету з економічних реформ.

Кафедра соціальної та гуманітарної політики:

старший викладач О.В.Кулініч бере участь у роботі Громадської ради при Національному агентстві України з питань державної служби, а також є членом Робочої групи при Харківській обласній державній адміністрації по сприянню розвитку громадянського суспільства.

Донецьк

Науково-дослідна робота в Донецькому державному університеті управління (далі - ДонДУУ) проводиться у межах 12 головних наукових напрямів, затверджених вченою радою університету. Сьогодні тематичний план складається із 57 комплексних НДР, у рамках яких виконується розробка наукових тем, включаючи дисертаційні дослідження аспірантів ДонДУУ.

Напрями наукових досліджень:

1. Фінансовий механізм державного управління економікою України (науковий керівник - доктор економічних наук, професор О.С.Поважний).

2. Організаційно-господарський механізм розвитку економіки Донбасу та Східного регіону України (науковий керівник - доктор економічних наук, професор С.Ф.Поважний).

3. Механізми формування соціально ефективної державної економічної політики (науковий керівник - доктор економічних наук, професор Г.К.Губерна).

4. Соціально-гуманітарні аспекти менеджменту (науковий керівник - доктор соціологічних наук, професор В.В.Бурега).

5. Теоретико-методичні основи управління соціально-етичним маркетингом (науковий керівник - член-кореспондент НАН України, доктор технічних наук, професор В.Л.Пілюшенко).

6. Соціальний менеджмент та управління інформаційними процесами (науковий керівник - доктор економічних наук, професор В.В.Дорофійенко).

7. Удосконалення економічних методів управління суб'єктами ринкових відносин (науковий керівник - доктор економічних наук, професор С.Ф.Смерічевський).

8. Правове забезпечення діяльності місцевих органів державної влади та місцевого самоврядування в сучасних умовах (науковий керівник - доктор юридичних наук, професор В.А.Устименко).

9. Дослідження педагогічних аспектів підвищення якості та ефективності підготовки менеджерів у вищій школі (науковий керівник - доктор наук з державного управління, професор В.І.Токарева).

10. Теоретико-методологічні та науково-практичні проблеми формування, розвитку і управління зовнішньоекономічною діяльністю (науковий керівник - доктор економічних наук, професор Л.В.Батченко).

11. Інформатизація соціально-економічних систем (науковий керівник - доктор наук з державного управління, доцент Л.П.Полякова).

12. Науково-методичні основи управління природокористуванням та охороною навколишнього середовища (науковий керівник - доктор наук з державного управління, доцент С.Ф.Марова).

Професорсько-викладацький склад ДонДУУ продовжує наукові традиції, які склалися в університеті, успішно розвиває і примножує наукові досягнення визнаних в Україні і за її межами наукових шкіл.

Наукова школа доктора економічних наук, члена-кореспондента Академії педагогічних наук України, заслуженого працівника народної освіти України, професора С.Ф.Поважного розвиває наукові досягнення за науковим напрямом "Організаційно-господарський механізм розвитку економіки Донбасу і Східного регіону України". Сьогодні видано більше 550 друкованих праць, 17 монографій, 57 підручників і навчальних посібників.

У межах наукової школи "Механізми формування соціально-ефективної державної економічної політики" під керівництвом доктора економічних наук, заслуженого працівника освіти України, професора Г.К.Губерної видано 400 друкованих праць, 11 монографій, 35 підручників і навчальних посібників.

Наукова школа за напрямом "Соціально-гуманітарні аспекти менеджменту" під керівництвом доктора соціологічних наук, заслуженого працівника освіти України, професора В.В.Буреги має у своєму активі понад 350 наукових праць, 12 монографій, 28 підручників і навчальних посібників.

Член-кореспондент НАН України, доктор технічних наук, лауреат державних премій СРСР та України, заслужений діяч науки і техніки України, професор В.Л.Пілюшенко очолює наукову школу за напрямом "Теоретико-методичні основи управління соціально-етичним маркетингом", у межах якої видано понад 350 наукових праць, 12 монографій, 30 підручників і навчальних посібників.

"Фінансовий механізм державного управління економікою України" - молода наукова школа доктора економічних наук, лауреата премії Президента України для молодих учених, професора О.С.Поважного вже має у своєму активі більше 250 наукових праць, 9 монографій, 19 підручників і навчальних посібників.

За напрямом "Соціальний менеджмент та управління інформаційними процесами" діє наукова школа заслуженого працівника освіти України, доктора економічних наук, професора В.В.Дорофієнка, яка має в активі близько 450 наукових праць, 14 монографій, 42 підручники і навчальні посібники.

За останні 5 років співпрацівниками університету опубліковано близько 3 тис. наукових статей; видано 90 монографій, 410 підручників та навчально-методичних посібників. Університет співпрацює з установами НАН України.

Фундаментальні наукові дослідження органічно поєднуються з науково-практичними. Це здійснюється в рамках спільної роботи з інститутами НАН України: Інститутом економіки промисловості, Інститутом економіко-правових досліджень, Інститутом соціології та іншими науково-дослідними установами країни. Крім того, виконуються роботи в рамках укладених ДонДУУ договорів про наукову і творчу співпрацю із Силезьким університетом в Опаве (Чехія), Економічним університетом ім. К.Адамецького (м. Катовіце, Польща), Штутгартським університетом (Німеччина), вищими навчальними закладами Росії, інститутами Національної академії наук України, ВНЗ України, ВАТ "Концерн "Стирол" та ін.

Спеціалізована вчена рада по захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня з державного управління у ДонДУУ функціонує з 2001 р.

Сьогодні вчена рада функціонує відповідно до Наказу ВАК України від 17 грудня 2009 р. № 821, в якому їй надано право на період до 16 грудня 2012 р. проводити захисти дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора (кандидата) наук з державного управління за спеціальностями:

25.00.02 - механізми державного управління;

25.00.04 - місцеве самоврядування.

Головою спеціалізованої вченої ради був призначений доктор економічних наук, професор С.Ф.Поважний, заступником голови - доктор економічних наук, професор Г.К.Губерна. У складі ради 19 осіб, з них 8 докторів наук з державного управління, 7 докторів економічних наук, 2 доктори технічних наук, 1 доктор соціологічних наук.

За період своєї діяльності спеціалізована вчена рада провела захист 31 докторської та 180 кандидатських дисертацій та колективне рецензування 4 дисертацій. Фахівці, які захистили дисертації, працюють у ДонДУУ (82 особи, з них 13 доктори наук), інших навчальних закладах (39) і організаціях країни (49 - на державній службі, 3 - у наукових закладах, 42 - у народному господарстві). 48 випускників ДонДУУ захистили кандидатські дисертації. Спеціалізована вчена рада розглядала дисертаційні роботи, підготовлені науковцями Донецька і Донецької області, міст: Києва, Харкова, Дніпропетровська, Одеси, Запоріжжя та інших міст України.

Розглянуті дисертаційні роботи присвячені актуальним проблемам формування й удосконалення механізмів державного управління, загальним проблемам державного управління і державного регулювання, питанням формування і реалізації державної політики, питанням удосконалення діяльності органів державного управління, проблемам місцевого самоврядування.

Основний напрям роботи спеціалізованої вченої ради полягає в забезпеченні високого рівня експертизи наукового рівня, наукової та практичної цінності дисертаційних робіт.

Луганськ

Розвиток науки "Державне управління" на Луганщині здійснюється двома вищими навчальними закладами, які забезпечують професійну підготовку управлінських кадрів за спеціальністю "Державна служба", - Східноукраїнським національним університетом ім. В.Даля (далі - СНУ ім. В.Даля) та Луганським національним університетом ім. Т.Г.Шевченка.

Магістратура державного управління СНУ ім. В.Даля здійснює процес підготовки магістрів у галузі знань "Державне управління" за спеціальністю 8.15010002 "Державна служба" з 1996 р. та діє як самостійний структурний підрозділ. У 1996 р. підготовку магістрів започатковано за

денною формою навчання за спеціалізаціями "Адміністративний менеджмент" та "Економіка". З 1997 р. в університеті розпочато підготовку магістрів за заочною формою навчання. У 1998 р. відкрито спеціалізацію "Управління проектами". Термін дії ліцензії на право надання освітніх послуг кваліфікаційного рівня "Магістр" за напрямом 1501 "Державне управління" та сертифіката про акредитацію навчального закладу - до 2016 р. Ліцензійний обсяг прийому становить: 100 осіб - очна форма навчання, 150 - заочна, 50 - вечірня. У магістратурі за напрямом 1501 СНУ ім. В.Даля навчалися та навчаються державні службовці не тільки з Луганська та Луганської області, а також з АР Крим, м. Києва, Миколаївської, Полтавської, Запорізької, Рівненської, Херсонської, Донецької, Одеської областей.

Вагомий внесок у формування державного службовця нової генерації робить професорсько-викладацький склад СНУ ім. В.Даля, управління державної служби ГДСУ в Луганській області, керівний склад Луганської обласної державної адміністрації, фахівці інших державних органів влади та місцевого самоврядування. Плідна співпраця місцевих державних адміністрацій Луганської області з ученими та викладачами університету з удосконалення навчально-виховного процесу та підвищення якості підготовки державних службовців є постійним процесом, починаючи з участі в роботі приймальної комісії та закінчуючи державною атестацією.

Провідні викладачі СНУ ім. В.Даля - професори Г.П.Щедрова та В.А.Рач - брали безпосередню участь у розробці програми підготовки магістрів під керівництвом Нацдержслужби України у співпраці з Консорціумом ЄС. З метою удосконалення програми підготовки магістрів на базі університету у 1998 та 2000 рр. проведено міжнародну конференцію та Міжнародний конгрес за участю представників Німеччини та викладачів дев'яти університетів України. У 2000 р. викладачі отримали сертифікати щодо підвищення кваліфікації у галузі науки "Державне управління".

На базі магістратури державного управління СНУ ім. В.Даля авторським колективом виконано дві науково-дослідні госпдоговірні роботи загальним обсягом 112,5 тис. грн:

2003-2004 рр. - "Розробка науково-методичних основ реалізації інтерактивних форм навчання державних службовців на прикладі інформаційних технологій підготовки магістрів державної служби";

2004 р. - "Запровадження стандартів Європейського Союзу в системі професійного навчання державних службовців і відновлення учбово-методичного забезпечення".

У 2007 р. п'ять викладачів магістратури підвищили кваліфікацію шляхом стажування в міжнародному проєкті "Соціально-економічне відродження Донбасу". За результатами цього стажування видано 2 навчальні посібники з грифом МОН для підготовки державних службовців.

За останні роки викладачами СНУ ім. В.Даля підготовлено такі навчальні посібники:

- п'ять навчальних посібників із "Державного управління" з грифом МОН;

- "Основи державного управління", присвячений 90 річчю СНУ ім. В.Даля (автор В.М.Філіпповський, 2009 р.),

- "Управління проектами. Практичні аспекти реалізації стратегії регіонального розвитку" (автори: В.А.Рач, О.В.Россошанська, О.М.Медведєва, надано гриф МОН);

- "Методологія системного підходу та наукових досліджень" (автори: В.А.Рач, О.В.Ігнатова).

У 2007-2009 рр. слухачі магістратури денної форми навчання брали участь у підготовці спільного науково-практичного пілотного проєкту Нацдержслужби України, Управління державної служби в Луганській області, СНУ ім. В.Даля, Перевальської райдержадміністрації і Ровеньківської міської ради під назвою "Розробка системи оцінки діяльності державних органів щодо забезпечення дотримання законодавства про Державну службу з урахуванням його оновлення та антикорупційного законодавства". Результат - магістерські роботи та реалізація пілотного проєкту.

Полтава

Згідно із сучасними тенденціями Полтавським національним технічним університетом ім. Юрія Кондратюка у 2011 р. отримано ліцензію на навчання магістрів галузі знань 1501 "Державне управління" за спеціальністю 8.15010002 "Державна служба" заочної форми навчання. У 2012 р. отримано сертифікат про акредитацію цієї спеціальності.

Для забезпечення якісної фахової підготовки магістрів за спеціальністю "Державна служба" та проведення наукових досліджень у галузі знань "Державне управління" створено кафедру державного управління і права, яку очолив доктор наук з державного управління М.І.Лахижа.

У складі кафедри 13 науково-педагогічних працівників, у тому числі 2 доктори наук, 7 кандидатів наук (інформація розміщена на сайті ПолтНТУ ім. Ю. Кондратюка).

Тема наукових досліджень кафедри: "Модернізація публічної адміністрації посткомуністичних країн". Наукові дослідження кафедри у сфері державного управління охоплюють:

- модернізацію публічної адміністрації посткомуністичних країн в умовах європейської інтеграції (доктор наук з державного управління М.І.Лахижа);
- оптимізацію механізмів регіонального управління (кандидат наук з державного управління О.І.Черчатий);
- систему місцевого самоврядування в Україні та зарубіжних країнах; адміністративно-територіальний устрій України, теоретико-правові основи формування місцевих бюджетів (кандидат наук з державного управління Т.О.Паутова);
- трудове право, систему оплати праці та державне регулювання оплати праці (кандидат юридичних наук В.М.Божко);
- реформування органів виконавчої влади в Україні та зарубіжних державах (кандидат наук з державного управління І.О.Кульчій).

Результати наукових досліджень у сфері державного управління:

М.І.Лахижею здійснено розробку концептуальних засад модернізації публічної адміністрації посткомуністичних країн у взаємозв'язку із вітчизняними політичними, соціально-економічними та культурними процесами і глобалізаційними явищами; запропоновано теоретичні підходи до вивчення та творчого застосування до України цивілізаційної, інституціональної та інших моделей розвитку; виведено взаємозалежність трансформації суспільства і модернізації публічної адміністрації, виявлено маятниковість розвитку країн Центральної та Східної Європи і сучасну тенденцію їх європеїзації; виділено та структуризовано закономірності й особливості посткомуністичних трансформацій та модернізації публічної адміністрації у країнах Центральної та Східної Європи; конкретизовано принципи модернізації публічної адміністрації та дефініції категорійно-понятійного апарату з теми дослідження й запропоновано ввести в управлінський понятійний обіг науково обґрунтовані терміни "модернізація на випередження", "респонсивність", "респонсивне управління" тощо; теоретично обґрунтовано необхідність модернізації публічної адміністрації України на базі принципів європейського адміністративного простору, врахування діалектики внутрішніх потреб і європейських принципів, ключову роль інституційних чинників та респонсивності в процесах змін.

О.І.Черчатим комплексно обґрунтовано механізми оптимізації публічної адміністрації України на регіональному рівні з урахуванням іноземного досвіду. Запропоновано системну оптимізацію, яка передбачає удосконалення організації регіонального управління шляхом його демократизації, проведення адміністративно-територіальної реформи, впровадження сучасних технологій управління, забезпечення якісного кадрового потенціалу; встановлено зв'язок оптимізації надання адміністративних послуг як ключового завдання сучасних органів влади із впровадженням у діяльність органів публічної адміністрації системи управління якістю. Опубліковано 29 наукових праць, з яких 13 - у виданнях, що входять до переліку фахових з державного управління та зарубіжних.

Т.О.Паутовою обґрунтовано ефективність впровадження дворівневої системи місцевого самоврядування: місцевий рівень - територіальні громади (міські та об'єднані), регіональний - територіальні громади області. Проводяться дослідження з удосконалення теоретичних основ формування адміністративно-територіального устрою для забезпечення ефективного функціонування органів місцевого самоврядування, державного управління регіональним і місцевим розвитком; механізму взаємодії органів місцевого самоврядування та державної влади; методичних положень формування місцевих бюджетів. З точки зору термінологічної впорядкованості Т.О.Паутовою запропоновано новий підхід до визначення "територіальної громади" як суб'єкта місцевого самоврядування, яке розглянуто автором з погляду реальної здатності самостійно вирішувати питання місцевого значення.

І.О.Кульчій у результаті проведеного аналізу виявлені і сформульовані змістовні характеристики реформування як складної управлінської категорії та запропоновано авторське визначення поняття "реформування" як цілеспрямованої діяльності державного апарату щодо рішучих перетворень у системі виконавчої влади, результатом якого мають стати якісні, конструк-

тивні та прогресивні зміни в системі органів виконавчої влади з урахуванням змін в об'єктах управління; науково обґрунтовано необхідність подальшої розробки і законодавчого закріплення організаційної моделі реформування органів виконавчої влади як чітко вираженого багаторівневого аналітичного процесу прогнозування, планування, організації та реалізації перетворень в органах виконавчої влади України. Удосконалено підходи до періодизації реформ у системі органів виконавчої влади впродовж 1991-2011 рр. та запропоновано авторську періодизацію, яка включає чотири етапи реалізації перетворень у системі виконавчої влади в Україні: перший - 1991-1996 рр. - формування органів виконавчої влади; другий - 1996-2004 рр. - розвиток системи органів виконавчої влади; третій - 2004-2010 рр. - зміна принципів реформування органів виконавчої влади; четвертий - з 2010 р. - розробка і впровадження нових засад реформування органів виконавчої влади.

Аналізуючи можливі напрями вдосконалення державної політики у сфері винагороди за працю, В.М.Божко зосередив свою увагу на розробці теорії оплати праці, окресленню поняття, принципів і функцій оплати праці. На основі діалектичної єдності логічного та історичного ним послідовно розмежовано зміст термінів "заробітна плата" й "оплата праці" та доведено, що перший термін характеризує об'єкт права, річ, плату за працю, в той час як другий - процес, у результаті якого визначається розмір заробітної плати. Ось чому зазначені терміни поєднуються між собою причинно-наслідковим зв'язком. Кандидатом юридичних наук В.М.Божком досліджено генезу правового регулювання оплати праці в Україні та провідних країнах світу, починаючи з ХХ ст. до нашої ери. Це дало йому змогу сформулювати авторське поняття, систему та зміст принципів справедливості й рівності в оплаті праці, а також поняття та систему функцій оплати праці. Ним доведено, що основна функція оплати праці - трансформаційно-еквівалентна, натомість основні функції заробітної плати - відтворювальна та мотивувальна. Результати наукових досліджень відображено у таких найбільш фундаментальних працях:

1. Лахижа М. І. Модернізація публічної адміністрації: теоретичні та практичні аспекти : монографія / М. І. Лахижа. - Полтава : РВВ ПУСКУ, 2009. - 289 с.

2. Громадські організації та органи державного управління: питання взаємовідносин : монографія / за заг. ред. Н. Р. Нижник, В. М. Олуйка. - 2-е вид., розшир. та допов. - Черкаси : Вид-во Чабаненко Ю, 2009. - 382 с.

3. Регіональні механізми інтеграції України до Європейського Союзу : монографія / О. Труш, В. Стрельцов, В. Шамраєва та ін. / за заг. ред. О. Труша. - Х. : Вид-во ХарРІДУ НАДУ "Магістр", 2009. - 124 с.

4. Зарубіжний досвід організації та роботи місцевої влади : монографія / О. В. Власенко, П. В. Ворона, М. О. Пухтинський та ін. / за заг. ред. П. Ворони. - Полтава : ПолтНТУ, 2009. - 288 с.

5. Публічна адміністрація в Україні: становлення та розвиток : монографія. - Дніпропетровськ : Вид-во "Монолит", 2010. - 400 с.

6. Божко В. М. Засади правового регулювання оплати праці: теоретичний аспект : монографія. - Полтава : ПолтНТУ, 2011. - 402 с.

7. Божко В. М. Генеза правового регулювання оплати праці : монографія. - Полтава : ПолтНТУ, 2010. - 400 с.

8. Божко В. М. Колективно-договірне регулювання заробітної плати : монографія / ПолтНТУ ім. Юрія Кондратюка. - Полтава, 2005. - 232 с.

9. Нижник Н. Р. Виконавча влада в Україні : реформування та перспективи / Н. Р. Нижник, І. О. Кульчій, О. В. Муза. - Полтава : РВ ПУЕТ, 2012. - 145 с.

10. Фінансова система регіонів: методологія, аналіз, практика / під заг. ред. В. К. Присяжнюка, А. Б. Кондрашихіна / С. В. Андрос, А. С. Анішин, Ю. В. Багнюк, І. М. Вахович, Т. О. Паутова та ін. - К. : АМУ, 2012. - 383 с.

2.2. Західний регіон (м. Львів, Івано-Франківськ, Тернопіль, Чернівці)

2.2.1. Загальна характеристика наукової діяльності

Львівський регіональний інститут державного управління Національної академії

Основний обсяг науково-дослідної роботи кафедр Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентіві Ук-

раїни (далі - ЛРІДУ НАДУ) за період з 1996-2012 рр. здійснювався в межах комплексного наукового проекту Національної академії державного управління при Президентові України "Державне управління та місцеве самоврядування" та на замовлення центральних органів державної влади; іноземних наукових та урядових інституцій, зокрема Міністерства закордонних справ Великої Британії.

Наукові дослідження спрямовані на розв'язання актуальних проблем державного управління та місцевого самоврядування, створення моделей практичного розв'язання цих проблем в умовах демократичного врядування та політичних перетворень в Україні. Результати наукових досліджень щодо вдосконалення управлінської діяльності, згідно із стандартами сучасної демократичної правової держави, мають практичне застосування в діяльності органів публічної влади.

За час існування ЛРІДУ НАДУ за комплексним науковим проектом Академії проведено наукові дослідження за 33 темами. До участі в наукових дослідженнях було залучено понад 300 осіб, з них 50 докторів наук, більше 200 кандидатів наук; матеріали наукових досліджень оприлюднені у понад 900 публікаціях.

У 2012 р. тимчасові творчі колективи з виконання НДР працюють над п'ятьма науковими темами комплексного наукового проекту Національної академії "Державне управління та місцеве самоврядування":

фундаментального спрямування:

1. "Демократичність та ефективність публічного врядування в Україні: критерії оцінювання" (кафедра політичних наук і філософії. 2011-2012 рр. Державний реєстраційний номер 0111U002139);

прикладного спрямування:

2. "Моделювання соціально-економічного розвитку територій" (кафедра менеджменту організацій. 2011-2012 рр. Державний реєстраційний номер 0111U002140);

3. "Розвиток системи управління в ЄС: досвід для України" (кафедра європейської інтеграції та права. 2011-2012 рр. Державний реєстраційний номер 0111U002137);

4. "Діяльність органів публічної влади з формування та використання кадрового потенціалу: регіональний аспект" (кафедра управління персоналом та державної служба. 2011-2012 рр. Державний реєстраційний номер 0111U002136);

5. "Теоретико-методологічні засади економічних реформ в Україні" (кафедра економічної політики та економіки праці. 2012- 2014 рр. Державний реєстраційний номер 0112U000920).

Широкий спектр наукових досліджень з використанням сучасних соціологічних методик здійснюється інформаційно-аналітичним сектором. За результатами досліджень готуються рекомендації щодо: оцінки ефективності роботи та впровадження сучасних методик удосконалення діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування; реалізації регіональної кадрової політики; формування громадянського суспільства; покращення соціально-економічної та стабілізації політичної ситуації в регіонах; удосконалення системи підготовки та підвищення кваліфікації державних службовців; стратегії розвитку регіонів; оцінки інвестиційного клімату міст і районів.

Щорічно ЛРІДУ НАДУ розробляє та видає понад 60 найменувань наукової, навчально-методичної та інформаційно-довідкової літератури.

П'ятий рік поспіль науковці мають можливість розмістити результати власних наукових досліджень у формі статей в електронному віснику "Демократичне врядування", що є фаховим у галузі наук з державного управління та економіки і який інформує широке коло науковців щодо нових напрацювань із зазначених наук. Щоквартально готується до друку випуск наукового збірника "Ефективність державного управління". Професорсько-викладацький колектив ЛРІДУ НАДУ свій власний науковий доробок успішно втілює в окремих виданнях, зокрема монографіях, наукових дослідженнях і публікаціях на сторінках фахових збірників, матеріалах конференцій, а також висвітлює навчально-методичне напрацювання у вигляді посібників і методичних розробок.

2011 р. науковці ЛРІДУ НАДУ, як і Західного регіону, активно долучились до підготовки 8-томної Енциклопедії державного управління, зокрема 8-го тому (*Публічне врядування / наук. ред. кол. В. С. Загорський (голова), С. О. Телешун (співголова) [та ін.] ; Львівський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України. - Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2011. - 712 с.*).

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

В Івано-Франківському національному технічному університеті нафти і газу (далі - ІФНТУНГ) кафедрою державного управління та місцевого самоврядування (завідувач - доктор філософських наук, професор Д.І.Дзвінчук) у 2010-2012 рр. виконується НДР за державним замовленням "Освіта як пріоритет державної політики щодо розвитку кадрового потенціалу України" (державний реєстраційний номер 0110U005864) та дослідження за договірною тематикою (замовник - МОН-молодьспорту України) "Трансформація політико-управлінських відносин у державах Центрально-Східної Європи в процесі європейської інтеграції: уроки і досвід для України" (Д-10-11-Ф). Кількісні показники наукових продуктів за вказаними НДР подані в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Показники розвитку наукових досліджень з державного управління та місцевого самоврядування Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу

Назва теми НДР / державний реєстраційний номер	Кількісні показники розроблених наукових продуктів
<i>Дослідження за державним замовленням</i>	
2011-2012 навч. рік	
Освіта як пріоритет державної політики щодо розвитку кадрового потенціалу України (0110U005864)	4 навчальні посібники 8 навч.-методичних матеріалів 18 статей у фахових виданнях 20 статей та тез виступів на конференціях звіт (119 ст., 3 кафедри)
2010-2011 навч. рік	
Освіта як пріоритет державної політики щодо розвитку кадрового потенціалу України (0110U005864)	1 монографія, 7 навч.-метод матеріалів (зокрема 1 - з грифом МОНУ), 20 статей у фахових вид., 20 статей та тез виступів на конф., (звіт 77 ст.)
<i>Дослідження за договірною тематикою</i>	
2011 рік	
Трансформація політико-управлінських відносин у державах Центрально-Східної Європи в процесі європейської інтеграції: уроки і досвід для України (Д-10-11-Ф). Тема виконується в 2011-2013 рр. на замовлення МОНмолодьспорту України	захищено 2 кандидатські дисертації; 1 збірник наукових праць; 7 статей у фахових виданнях; 10 тез виступів на конференціях; інформаційний звіт (35 с.)

Тернопільський національний економічний університет Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України

У Тернопільському національному економічному університеті кафедрою державного і муніципального управління (далі - ТНЕУ) (завідувач - доктор економічних наук, професор А.Ф.Мельник) упродовж 2004-2012 рр. виконуються НДР: 3 - за державним замовленням; 2 - за договірною тематикою; 1 - за грантами вітчизняних та міжнародних фондів (табл. 2.2 - 2.4).

Таблиця 2.2

Дослідження Тернопільського національного економічного університету в галузі науки "Державне управління" за державним замовленням

Назва теми НДР/ державний реєстраційний номер	Кількісні показники розроблених наукових продуктів
2004-2006 рр.	
Дослідження теорії та розробка методологічних засад організації управління та регулювання розвитку муніципальних утворень (0104U000405)	1 монографія 2 навчальні посібники 58 статей 49 наукових доповідей Звіт - 379 с.
2007-2009 рр.	
Формування концептуальних основ модернізації суспільного сектора економіки в умовах глобальних змін (0107U002608)	3 монографії, 1 підручник, 2 навчальні посібники, 98 статей 120 наукових доповідей, 29 інноваційних пропозицій та методик. Звіт - 642 с.
2010-2012 рр.	
Інституційне забезпечення структурних трансформацій в національній економіці (0110U001205)	4 монографії, 1 навч. посібник, 45 статей, 57 наук. доповідей, 2 статті в зарубіж. виданнях. Звіт - 525 с.

Таблиця 2.3

**Дослідження Тернопільського національного економічного університету в галузі науки
"Державне управління" за договірною тематикою**

Назва теми НДР / державний реєстраційний номер	Замовник	Кількісні показники наук. продуктів
2007-2008 рр.		
Обґрунтування оптимізації мережі об'єктів соціальної інфраструктури в сільській місцевості (0107U007846)	Управління економіки Гусятинської РДА Тернопільської області	2 статті, 5 довідок про впровадження. Звіт - 103 с.
2012 рік		
Удосконалення методично-наукового забезпечення перепідготовки та підвищення кваліфікації посадових осіб органів місцевого самоврядування в умовах реалізації регіональної структурної політики та модернізації територіального управління (0112U006313)	Тернопільський регіон. центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій	Тема виконується

Таблиця 2.4

**Дослідження Тернопільського національного економічного університету в галузі науки
"Державне управління" за грантами вітчизняних та міжнародних фондів**

Назва теми НДР / державний реєстраційний номер	Вітчизняний / міжнародний фонд	Кількісні показники розроблених наукових продуктів
2010 р.		
Модернізація технологій управління економічним розвитком муніципальних утворень (0110U002776)	Грант Президента України для підтримки наук. досл. молодих учених	1 монографія, 4 статті, 4 наук. доповіді, 3 довідки про впровадження. Звіт - 331 с.

Загальна сума фінансування науково-дослідних робіт з державного управління і місцевого самоврядування за рахунок різних джерел фінансування в 2007-2011 рр. становила 439,8 тис. грн. Динаміка обсягів фінансування НДР, які виконувалися кафедрою державного і муніципального управління за даний період, наведена в табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Динаміка обсягів фінансування науково-дослідних робіт, які виконувалися кафедрою державного і муніципального управління

Джерело фінансування	Обсяги за роками (тис. грн)				
	2007	2008	2009	2010	2011
1. За рахунок коштів загального фонду держбюджету (фундаментальні дослідження)	38,7	45,4	38,0	50,0	51,8
2. За рахунок коштів спеціального фонду держбюджету: - грант Президента України для підтримки наукових досліджень молодих учених; - за договорами з Головним управлінням державної служби України (нині - Національним агентством України з питань державної служби)	-	-	-	75,0	-
3. Кошти замовників (організацій)	5,0	5,0	-	-	-
Всього	43,7	50,4	51,3	182,1	112,3

Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича

З 2006 р. на факультеті історії, політології та міжнародних відносин Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича ведеться підготовка магістрів за спеціальністю "Державна служба" та проводиться науково-дослідна робота у даній сфері. Відповідно до визначених наукових пріоритетів науковці базової кафедри політології та державного управління звертались до аналізу прикладних та концептуальних вимірів державного управління та державної служби. На це скеровували свою діяльність проф. А.М.Круглашов, В.І.Бурдяк, Н.Ю.Ротар, доц. І.М.Мельничук, І.С.Недокус, М.М.Гуйтор та ін. До навчально-методичної та наукової діяльності кафедри у царині державного управління залучені фахівці інших ВНЗ України, зокрема Національної академії державного управління при Президентові України: доктор наук з державного управління, професор О.М.Іваницька, доктор наук з державного управління, професор Р.В.Войтович, доктор наук з державного управління, доцент Л.В.Гонюкова, доктор наук з державного управління, доцент О.М.Руденко, кандидат наук з державного управління А.О.Краснейчук, кандидат наук з державного управління І.І.Нинюк.

Така науково-педагогічна база дозволила провести низку міжнародних та всеукраїнських наукових та науково-практичних заходів з державно-управлінських проблем, серед яких: міжнародний науково-практичний семінар: "Перспективи розвитку місцевого самоврядування в контексті політичної реформи в Україні та транскордонного співробітництва (грудень 2006 р.), міжнародний науковий колоквиум "Україна-ЄС: між сусідством та інтеграцією" (за підтримки університетів Реймс-Шампань (Франція) та Банска-Бистриця (Словаччина) (червень 2008 р.), міжнародна наукова конференція "Розвиток політичних систем та інститутів державного управління пострадянських країн" (квітень 2009 р.) та ін. Більшість названих наукових форумів завершилися виданням збірок матеріалів.

Упродовж останніх років кафедра політології та державного управління виступала організатором конференцій та науково-практичних семінарів, у форматі яких працювали секції з державного управління: міжнародна науково-практична конференція "України-Білорусь: політичні, економічні та культурні аспекти взаємин" (квітень 2005 р.), міжнародна науково-практична конференція "України-Білорусь-Польща та Литва: від колізій минулого до спільних європейських цінностей та перспектив співпраці" (квітень 2008 р.), міжнародна науково-практична конференція "Україна-Румунія-Молдова: історичні, економічні та культурні аспекти взаємин" (вересень 2007 р., вересень 2010 р.). Проведені заходи сприяли налагодженню наукових контактів з фахівцями, експертами з державно-управлінської проблематики Румунії, Молдови, Польщі, Білорусі, Литви, Франції, Словаччини, Росії та інших країн.

Кафедра політології та державного управління у науковій та науково-просвітницькій діяльності тісно співпрацює з територіальним управлінням Національного агентства України з питань державної служби (керівник - А.П.Мунтяну) і Чернівецьким регіональним центром підготовки та підвищення кваліфікації органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ та організацій (керівник - М.В.Ярмистий). Серед спільних заходів - науково-практичні семінари, тематичні круглі столи, обговорення законопроектів щодо реформування державного управління та державної служби в Україні.

Науковці кафедри спільно з Чернівецьким регіональним центром перепідготовки та підвищення кваліфікації органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ та організацій започаткували видання збірника наукових статей "Влада та управління" (вийшло друком 2 числа). Збірник висвітлює теоретичні та науково-практичні підходи, погляди та результати наукових досліджень проблем державного управління, місцевого самоврядування, державної служби, європейської інтеграції, перепідготовки та підвищення кваліфікації, розвитку інформаційного простору в державному управлінні.

До науково-дослідницької роботи з проблем державного управління та державної служби залучені слухачі магістратури спеціальності "Державна служба". Тематики магістерських досліджень має практичну спрямованість та зорієнтована на роботу місцевих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування Чернівецької області. Студенти спеціальності - автори публікацій у наукових та науково-публіцистичних виданнях з проблем державного управління, учасники конференцій, семінарів, круглих столів. Свідченням науково-педагогічної роботи кафедри політології та державного управління Чернівецького національного університету ім. Юрія

Федьковича стали результати Всеукраїнського конкурсу "Кращий державний службовець", де наші випускники серед переможців в категорії "спеціаліст": М.Купчанко (2010 р., друге місце), Д.Раєвський (2011 р., друге місце).

2.2.2. Динаміка підготовки кадрів вищої кваліфікації з державного управління

Львівський регіональний інститут державного управління Національної академії

Підготовка наукових та науково-педагогічних кадрів у ЛРІДУ НАДУ здійснюється з 1998 р. у докторантурі, аспірантурі та у спосіб дослідницької діяльності здобувачів, коли першими аспірантами стали лише три особи. На сьогодні 130 осіб здійснюють дисертаційні дослідження з державного управління за спеціальностями 25.00.01 - теорія та історія державного управління, 25.00.02 - механізми державного управління, 25.00.03 - державна служба, 25.00.04 - місцеве самоврядування та з економіки за спеціальностями: 08.00.03 - економіка та управління національним господарством та 08.00.04 - економіка та управління підприємствами (з державного та корпоративного сектору) 4 докторанти, 72 аспіранти, 3 здобувачі наукового ступеня кандидата наук (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Кількісні показники осіб, які проходять підготовку в ЛРІДУ НАДУ (станом на 31 серпня 2012 р.)

Спеціальність	Аспірантура з відривом від виробництва		Аспірантура без відриву від виробництва		Докторантура		Здобувачі	
	Бюджет	Контракт	Бюджет	Контракт	Бюджет	Контракт	Бюджет	Контракт
25.00.01	11	1	14	1	2	0	0	9
25.00.02	8	1	9	7	2	0	0	31
25.00.03	3	1	4	0	0	0	0	0
25.00.04	1	0	3	0	0	0	0	4
08.00.03	0	4	0	1	0	0	0	5
08.00.04	0	0	0	3	0	0	0	4
Разом:	23	7	30	12	4	0	0	53
	30		42		4			53

Загалом за час роботи аспірантури підготовлено 148 дисертантів, з яких 74 захистили дисертації (49%). На сьогодні над докторськими дисертаціями працюють 11 осіб.

Наукове керівництво забезпечує 16 докторів та 28 кандидатів наук.

У ЛРІДУ НАДУ працюють спеціалізовані вчені ради: К 35.860.01 з правом прийняття до розгляду та проведення захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальностями 25.00.01 - теорія та історія державного управління, 25.00.02 - механізми державного управління та 25.00.04 - місцеве самоврядування; Д 35.860.02 з правом прийняття до розгляду та проведення захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата та доктора економічних наук за спеціальностями 08.00.03 - економіка та управління національним господарством і 08.00.04 - економіка та управління підприємствами. З 2003 р. кандидатські дисертації захистили 76 осіб, із них за спеціальностями державного управління - 74 особи.

У спецраді з державного управління К 35.860.01 у 2011-2012 навчальному році кандидатські дисертації захистили 13 осіб, ще два захисти відбулися у вересні 2012 р. На сьогодні 4 дисертації подано до захисту (захист - грудень 2012 р.).

До першочергових завдань керівництво ЛРІДУ НАДУ відносить: забезпечення високої якості наукової експертизи дисертаційних робіт, матеріалів наукових досліджень, текстів статей та інших наукових продуктів.

Заплановано низку методичних, організаційних, кадрових заходів щодо підвищення якості наукових продуктів інституту.

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу (ІФНТУНГ)

В ІФНТУНГ підготовка кадрів вищої кваліфікації з державного управління здійснюється за спеціальністю 25.00.02 - механізми державного управління.

Загалом підготовлено і захищено 13 кандидатських дисертаційних досліджень: 2 - за кошти бюджету; 11 - на комерційній основі (табл. 2.7).

Сьогодні підготовку проходять 7 осіб: 4 аспіранти (на комерційній основі, заочна форма); 3 здобувачі наукового ступеня кандидата наук (на комерційній основі).

Таблиця 2.7

Результативність підготовки науково-педагогічних кадрів

	підготовлено	захистили дисертацію	%
Аспірантів			
денна форма навчання	-	-	-
з них комерційно	-	-	-
заочна форма навчання	-	-	-
з них комерційно	-	-	-
Докторантів	-	-	-
Здобувачів наукового ступеня			
Підготовка за державним замовленням	2	2	100
Підготовка за договором на умовах контракту	11	11	100
Загалом:	13	13	100

Тернопільський національний економічний університет Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України (ТНЕУ)

Упродовж 2007-2012 рр. працівниками ТНЕУ було захищено одну докторську і дві кандидатські дисертації за спеціальністю "Державне управління".

У ТНЕУ, зокрема на кафедрі державного і муніципального управління, ведеться підготовка кадрів вищої кваліфікації за спеціальністю 08.00.03. - економіка та управління національним господарством. Загалом здійснювалась підготовка 19 дисертантів, а саме: докторантів - 3; аспірантів - 15 (денна форма - 13, заочна форма - 2); здобувачів - 1.

Зведена інформація подана в табл. 2.8.

На сьогодні проводиться 4 дисертаційні дослідження: докторантів - 1; аспірантів - 1; здобувачів - 2.

Таблиця 2.8

Результативність підготовки науково-педагогічних кадрів

	Підготовлено	Захистили дисертацію	%
Докторантів	3	3	100
Аспірантів	15	15	
- денна форма навчання	13	13	
з них комерційно	-	-	
- заочна форма навчання	2	2	
з них комерційно	-	-	
Здобувачів наукового ступеня	1	1	
Підготовка за державним замовленням	1	1	
Підготовка за договором на умовах контракту	-	-	
Загалом	19	19	100

2.2.3. Науковий супровід основних сфер державного управління та місцевого самоврядування

Львівський регіональний інститут державного управління Національної академії

Упродовж 2012 р. у ЛРІДУ НАДУ проведено більше 50 різноманітних науково-комунікативних заходів, до яких долучалось широке коло зацікавлених осіб та організацій і установ.

Результати наукової та науково-дослідної роботи ЛРІДУ НАДУ впроваджуються в діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування регіону, використовую-

ються в діяльності місцевих рад (сільського, селищного рівня) шляхом: розробки соціальних паспортів територій; розробки технологій дослідження суспільно-політичних процесів, які відбуваються на територіях самоврядних громад; створення алгоритму дій із впливу громадськості на діяльність місцевих урядів з метою забезпечення стійкого розвитку територіальних громад. Основні положення застосовуються в інформаційно-аналітичній підтримці органів виконавчої влади та місцевого самоврядування.

Результати та основні положення наукових досліджень широко використовуються для підготовки наукових монографій, підручників, науково-методичних посібників та навчальних програм для забезпечення навчальної діяльності ЛРІДУ НАДУ, зокрема в підготовці слухачів магістерської програми, науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації, при підвищенні кваліфікації державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування.

Серед основних заходів науково-консультаційного супроводу діяльності органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, які здійснені колективом ЛРІДУ НАДУ за останні роки, слід звернути увагу, зокрема, на такі:

1. На етапі розробки концепції удосконалення системи центральних органів виконавчої влади на прохання керівництва Міністерства юстиції України робоча група науковців нашого ЛРІДУ НАДУ проаналізувала проекти удосконалення системи центральних органів виконавчої влади та державної служби і внесла низку конструктивних зауважень та доповнень.

2. На прохання прем'єр-міністра Автономної республіки Крим робоча група науковців ЛРІДУ НАДУ напрацювала пропозиції до проекту нового Закону України "Про Республіку Крим".

3. Підготовлено пропозиції до проекту Закону України "Про вищу освіту" на прохання Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.

4. Підготовлено пропозиції кафедр на виконання рішення Ради регіонів від 14 червня 2011 р. №1-1/1159 "Про подання пропозицій щодо "Опитувального листа з питань розвитку й підтримки місцевого самоврядування".

5. Підготовлено пропозиції кафедр щодо визначення критеріїв для відбору проектів розвитку територій та галузей економіки, формування галузевих переліків проектів та створення умов для активізації інвестиційної діяльності Львівської області (відповідно до листа Львівської обласної державної адміністрації "Щодо подання пропозицій відповідно до Національного плану дій на 2011 рік" на забезпечення виконання заходів, визначених "Національним планом дій на 2011 рік. щодо впровадження Програми економічних реформ на 2011-2014 роки. "Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава").

6. Підготовлено пропозиції кафедр до проекту Стратегії державної кадрової політики України та Положення про Президентський кадровий резерв "Нова еліта нації" у рамках їх громадського обговорення.

7. На виконання листа Постійної комісії з питань законності, дотримання прав людини та військових проблем Львівської обласної ради від 23 грудня 2010 р. № К-05VI-43 щодо надання роз'яснення з приводу застосування деяких норм законодавства про місцеве самоврядування та статус депутатів місцевих рад підготовлено аналітичну записку щодо кількісного складу депутатських фракцій в обласній раді.

8. На виконання звернення депутатської фракції ПР у Верховній Раді України від 2 грудня 2010 р. №6-174/959-2 щодо необхідності термінового проведення експертизи чинних нормативно-правових актів у зв'язку із відсутністю їх норм у проекті Податкового кодексу України (№ 7101-1) підготовлено аналітичну записку щодо правової експертизи проекту Податкового кодексу України в частині здійснення державної реєстрації фізичних осіб-платників податків та законодавчих актів, які врегульовують питання щодо збереження права фізичних осіб-платників податків на облік у податкових органах.

9. У 2011 р. науковцями ЛРІДУ НАДУ підготовлено пропозиції для Громадської експертної групи при Управлінні державної служби Голодержслужби України у Львівській області щодо вдосконалення системи державної служби, зокрема надано методично-консультаційну допомогу:

- щодо формування, підготовки та використання кадрового резерву у проведенні конкурсного добору для зайняття посад державних службовців та служби в органах місцевого самоврядування;

- щодо проведення підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування;
- в питаннях проходження державної служби та служби в органах місцевого самоврядування;

Науковці ЛРІДУ НАДУ також взяли участь:

- в організації та проведенні конференцій, семінарів, нарад тощо з питань державної служби та служби в органах місцевого самоврядування;
- взяли участь у проведенні моніторингу громадської думки щодо оцінки діяльності місцевих органів виконавчої влади, територіальних підрозділів центральних органів виконавчої влади в Львівській області;
- у проведенні оцінки ефективності надання місцевими органами виконавчої влади, територіальними підрозділами центральних органів виконавчої влади державних послуг фізичним та юридичним особам.

10. У 2010-2011 рр. ЛРІДУ НАДУ спільно з Львівською ОДА за фінансової підтримки канадських та німецьких партнерів успішно реалізовано проекти щодо основних пріоритетів розвитку держави, визначених Президентом та Урядом України, а саме:

- з розробки регіональної програми інноваційного розвитку Львівської області;
- з підвищення спроможності місцевих державних адміністрацій Львівської області з надання якісних адміністративних послуг;
- з підвищення спроможності 10 міських рад розробляти політику розвитку та впроваджувати сучасні технології відтворювальної енергетики;
- з підвищення спроможності керівників місцевих державних адміністрацій восьми західних областей України розробляти стратегії та програми соціально-економічного розвитку територій на засадах методології проектного менеджменту.

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

Науковий супровід управлінської практики кафедрою державного управління та місцевого самоврядування ІФНТУНГ стосується:

1. Вивчення складної та багаторівневої за архітекtonікою побудови наукової проблеми щодо визначення та науково-практичного обґрунтування питання трансформації політико-управлінських відносин у державах Центрально-Східної Європи в процесі їх власної європейської інтеграції у контексті практичної значущості отриманих результатів для розбудови сучасної Української держави.

2. Прогнозування можливих позитивних та негативних наслідків європейської інтеграції України для внутрішнього й зовнішнього становища нашої держави.

3. Розробка пропозицій та внесення їх у встановленому порядку на розгляд парламенту та центральних і місцевих органів виконавчої влади щодо:

- приведення вітчизняної системи освіти у відповідність із європейськими нормами і стандартами;
- прискорення входження України у світовий освітній простір;
- інтенсивне впровадження в систему освіти сучасних інформаційних технологій;
- фундаменталізація освіти на основі поглиблення її зв'язків з наукою та соціальною практикою;
- підвищення якості освітніх послуг, забезпечення конкурентоспроможності освіти;
- створення ринку освітніх послуг та забезпечення рівного доступу до нього;
- впровадження безперервності освіти, реалізація права громадян на навчання впродовж життя;
- інтеграція системи "освіта-наука-практика";
- створення освітньо-наукових комплексів шляхом інтеграції освітніх закладів і наукових установ навколо провідних національних університетів.

Тернопільський національний економічний університет Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України

Науковий супровід управлінської практики кафедрою державного і муніципального управління ТНЕУ (завідувач - доктор економічних наук, професор А.Ф.Мельник):

- проведено 9 науково-комунікативних заходів;
- участь у 27 практичних розробках та заходах;
- розроблено понад 70 пропозицій, аналітичних записок, рекомендацій, методик.

Науково-комунікативні заходи кафедри державного і муніципального управління ТНЕУ.

Професорсько-викладацький склад, аспіранти, здобувачі та слухачі магістратури кафедри державного і муніципального управління взяли участь у науково-практичних заходах, організованих Тернопільським національним економічним університетом та Національним агентством України з питань державної служби, а саме:

- круглому столі "Публічна служба в Україні: проблеми та перспективи розвитку" (25 грудня 2008 р.). Співорганізатором виступило Управління державної служби Головного управління державної служби України в Тернопільській області;

- круглому столі "Підготовка державних службовців до ефективної професійної діяльності" (м. Тернопіль, ТНЕУ, 29 жовтень 2010 р.);

- Других регіональних та муніципальних читаннях - науково-практичному семінарі за міжнародною участю "Технології муніципального менеджменту в діяльності органів місцевого самоврядування" (АР Крим, смт Форос, 20-21 квітня 2012 р.);

- круглому столі "Підготовка фахівців за спеціальністю "Державна служба" в контексті адміністративної реформи" (м. Тернопіль, 20 травня 2011 р.);

- щорічній науково-практичній конференції "Наука і влада: теоретико-методологічні та практичні аспекти розвитку державного управління" (АР Крим, смт. Форос, 24-26 жовтня 2011 р.).

Кафедра державного і муніципального управління ТНЕУ також виступила співорганізатором:

- міжнародної науково-практичної конференції "Модернізація суспільного сектора економіки в умовах глобальних змін" (22-23 жовтня 2009 р.);

- науково-практичного семінару "Модернізація технологій управління в системі державної служби та служби в органах місцевого самоврядування" (м. Тернопіль, ТНЕУ, 18-20 червня 2009 р.);

- науково-практичного семінару "Удосконалення функціональної діяльності державної служби як складової інституційного забезпечення структурних трансформацій у суспільстві" (м. Тернопіль, ТНЕУ, 18-19 листопада 2010 р.);

- Перших регіональних та муніципальних читань - всеукраїнської науково-практичної конференції за міжнародної участі "Інституціоналізація структурної політики на регіональному та муніципальному рівнях" (м. Тернопіль, 27-28 жовтня 2011 р.).

Участь науковців кафедри державного і муніципального управління ТНЕУ у практичних розробках. Науковці кафедри брали участь у:

- семінар-нараді сільських, селищних, міських голів Тернопільської області "Роль, місце та завдання місцевого самоврядування в утвердженні демократичного суспільства", організований Тернопільською обласною радою 19 липня 2002 р.;

- розробці Програми збільшення обсягів залучення інвестицій для економічного розвитку області на 2002-2005 рр., затвердженої Рішенням сесії Тернопільської обласної ради № 318 від 21 грудня 2001 р.;

- громадських слуханнях "Державна стратегія управління місцевим і регіональним розвитком", що проводилися Кабінетом Міністрів України на базі ЛРІДУ НАДУ 16 грудня 2003 р.;

- підготовці пропозицій та зауважень до аналітичної частини проекту Концепції системи законодавства України про державну службу (червень 2004 р.);

- розробці Стратегії розвитку Тернопільської області на період до 2015 р.;

- розробці Програми науково-технічного та інноваційного розвитку Тернопільської області на період 2005-2010 рр., затвердженої 25 січня 2005 р. сесією Тернопільської обласної ради (лист управління освіти і науки Тернопільської обласної державної адміністрації № 01/280-10 від 24 лютого 2005 р.);

- громадському обговоренні законопроекту "Про територіальний устрій України", яке проводив Кабінет Міністрів України на базі Івано-Франківської обласної державної адміністрації (травень 2005 р.);
- засіданні круглого столу "Сучасні аспекти підвищення професіоналізму державних службовців" (м. Севастополь, Севастопольський Центр підготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, місцевого самоврядування, державних установ і організацій, 22-23 травня 2005 р.);
- нараді-семінарі "Адміністративно-територіальна реформа у Тернопільській області", що проводив Кабінет Міністрів України спільно з Тернопільською обласною державною адміністрацією 17 червня 2005 р.;
- громадських слуханнях з питань формування Стратегії розвитку Тернопільської області на період 2015 р., що проводилися обласною державною адміністрацією (16 червня 2007 р.);
- розробці пропозицій до проекту закону "Про загальні засади розвитку державно-приватного партнерства в Україні" (березень 2008 р.);
- засіданні круглого столу "Концепція Державної цільової соціальної програми підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції України на 2008-2011 рр." за участю Голодержслужби України, Головного управління державної служби України в Тернопільській області, Тернопільської ОДА, Тернопільської обласної ради, м. Тернопіль, 25 березня 2008 р.);
- підготовці пропозицій до заходів обласної державної адміністрації на виконання Державної цільової економічної програми "Створення в Україні інноваційної інфраструктури на 2009-2013 роки" (червень 2008 р.);
- експертизі проектів Концепції державної регіональної політики, Закону України "Про засади державної регіональної політики", Концепції реформи місцевого самоврядування та Концепції реформи адміністративно-територіального устрою України (лютий 2009 р.);
- розробці інноваційних пропозицій до проведення III Міжнародного інвестиційного форуму (ТНЕУ, МОН України м. Тернопіль, 29-30 травня 2008 р.);
- проведенні тренінгів у Тернопільському обласному Центрі перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, місцевого самоврядування, державних установ, підприємств та організацій (2007-2008 рр.);
- діяльності робочої групи з підготовки проекту статуту територіальної громади міста Тернополя відповідно до Розпорядження міського голови № 250 від 6 серпня 2009 р. "Про активізацію статутного процесу в місті" (серпень 2010 р.);
- в експертизі проекту Програми економічних реформ на 2010-2014 роки "Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава" (червень 2010 р.);
- підготовці відповідно до листа Голодержслужби України рекомендацій до формування тематики професійної дискусії щодо перспектив професійної підготовки персоналу органів влади за участю провідних науковців і фахівців у галузі державного та регіонального управління України, Російської Федерації та Республіки Білорусь;
- розробці інноваційних пропозицій, впровадження яких забезпечить розвиток наукового парку ТНЕУ: "Впровадження інноваційних технологій менеджменту в управління економічним розвитком територіальних спільнот базового рівня"; "Антикризові технології управління економічним розвитком територіальних спільнот базового рівня";
- діяльності Комітету Тернопільської міської ради з управління впровадженням Стратегічного плану економічного розвитку міста (березень 2011 р.);
- розробленні пропозицій до проекту Програми соціально-економічного і культурного розвитку Тернопільської області на 2011 р. (січень 2011 р.);
- діяльності робочої групи Тернопільської обласної державної адміністрації та ТНЕУ "Регіональний економічний розвиток, бізнес-клімат, інвестиції" (лист від 20 грудня 2010 р. № 04-7030/10-11);
- діяльності робочої групи законодавчої ініціативи та інституційного забезпечення реформ, затвердженої Головою Тернопільської ОДА, головою Регіонального комітету з економічних реформ (7 листопада 2011 р.);
- роботі засідань Наукової ради з економіко-правових проблем розвитку міст України Відділення економіки НАН України (грудень 2011 р. та травень 2012 р.);

- напрацюванні пропозицій щодо удосконалення адміністративно-територіального устрою Тернопільської області (січень - березень 2012 р.);
- обґрунтуванні законодавчої ініціативи та інституційного забезпечення реформ Регіонального комітету з економічних реформ у Тернопільській області (квітень 2012 р.).

Перелік розробок, рекомендацій, аналітичних та доповідних записок кафедри державного і муніципального управління ТНЕУ для органів державної влади та органів місцевого самоврядування за 2001-2012 рр. Професорсько-викладацьким складом кафедри державного і муніципального управління ТНЕУ розроблено:

1. Пропозиції щодо удосконалення законодавства у сфері забезпечення розвитку місцевого самоврядування в Україні, які розглянуто в Комітеті Верховної Ради України з питань державного будівництва та місцевого самоврядування та враховано при розробці нової редакції Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" (довідка про впровадження № 06-2/17-2353 від 27 листопада 2001 р.).
2. Пропозиції та зауваження до аналітичної частини проекту Концепції системи законодавства України про Державну службу (2008).
3. Пропозиції щодо напрямів зміцнення сільського місцевого самоврядування на основі забезпечення його організаційної, правової та фінансово-матеріальної автономії, які застосовані Тернопільською обласною радою при підготовці аналітичних матеріалів та підсумкових документів семінару-наради сільських, селищних, міських голів Тернопільської області: "Роль, місце та завдання місцевого самоврядування в утвердженні демократичного суспільства", яка відбулася 19 липня 2002 р. (довідка про впровадження № 11-396/26-19 від 24 липня 2002 р.).
4. Аналітичну записку "Про соціально-економічне становище сільських поселень Тернопільської області", яку розглянуто в головному управлінні економіки Тернопільської обласної державної адміністрації й використано при підготовці Стратегії економічного та соціального розвитку Тернопільської області на період до 2010 р. (акт про впровадження № 01/1-339 від 3 липня 2002 р.).
5. Аналітичну записку щодо розвитку і впровадження регіональної політики України представлено в Головне управління економіки Тернопільської облдержадміністрації (2002 р.).
6. Аналітичну записку щодо запровадження кластерної моделі розвитку промисловості регіону представлено в Головне управління економіки Тернопільської облдержадміністрації (2002 р.).
7. Концептуальну Схему "Програми використання мінерально-сировинних ресурсів у забезпеченні комплексного соціально-економічного розвитку Тернопільської області", підготовлену на замовлення Тернопільської обласної ради (2003 р.).
8. Пропозиції до "Програми розвитку малого підприємництва в м. Тернополі на 2001-2006 роки" (на замовлення Тернопільської міської ради) (2004 р.).
9. Пропозиції та доповнення до стратегії економічного та соціального розвитку Тернопільської області на 2004-2015 роки (2004 р.).
10. Пропозиції за результатами участі у громадянських слуханнях з обговорення регуляторних актів Тернопільської обласної ради "Про затвердження правил використання та забудови території м. Тернополя" та "Про затвердження Положення про порядок проведення конкурсів та укладання договорів оренди комунального майна" (2004 р.)
11. Пропозиції до Програми соціально-економічного та культурного розвитку Тернопільської області на 2004 рік (2004 р.).
12. Пропозиції щодо напрямів та технологій проведення адміністративно-територіальної реформи на первинному рівні, які використані в роботі Тернопільської обласної державної адміністрації, зокрема при підготовці аналітичних матеріалів та підсумкових документів робочої групи з підготовки заходів щодо проведення адміністративно-територіальної реформи в Тернопільській області (довідка про впровадження № 02-3534/4-10 від 8 листопада 2005 р.).
13. Пропозиції та методичні підходи до забезпечення ресурсної інтеграції територіальних спільнот низового рівня в процесі підготовки до проведення адміністративно-територіальної реформи, які використані головним управлінням економіки Тернопільської обласної державної адміністрації (акт про впровадження № 01/1-884 від 18 листопада 2005 р.).
14. Методичні підходи до оцінки ресурсного забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування та ресурсного потенціалу міста, які використані Тернопільською міською радою при розробці Стратегії розвитку міста Тернополя (довідка про впровадження № 2035/01 від 22 листопада 2005 р.).

15. Пропозиції щодо удосконалення діяльності Управління державної служби Головного управління державної служби України в Тернопільській області в процесі надання методично-консультаційної допомоги органам місцевого самоврядування, що використані цим органом при підготовці пропозицій Головдержслужбі України щодо підвищення ефективності взаємодії з органами місцевого самоврядування з метою формування ефективної моделі влади в країні (акт про впровадження № 257 від 16 травня 2006 р.).

16. Пропозиції щодо впровадження технологій антикризового управління та ризик-менеджменту в діяльність органів місцевого самоврядування, які опрацьовані профільними комісіями Севастопольської міської ради та впроваджені в діяльність ради та її виконавчих органів (довідка про впровадження № 03-15/1047 від 20 березня 2007 р.).

17. Пропозиції до проекту Закону України "Про внесення змін до Закону України "Про державну службу" (28 квітня 2005 р.).

18. Пропозиції щодо адаптації національної системи державного регулювання економіки до змін, викликаних впливом глобальних чинників, використані Управлінням зовнішніх зносин, зовнішньоекономічної та інвестиційної діяльності при розробці механізмів регулювання на рівні регіону, зокрема Тернопільської області (довідка № 378-1/01-19 від 28 листопада 2006 р.).

19. Пропозиції щодо вдосконалення факторно-кваліметричного оцінювання роботи державних службовців системи підготовки та підвищення кваліфікації використані при проведенні щорічної оцінки, семінарів, тренінгів Управлінням державної служби Головного управління державної служби України в Тернопільській області (довідка № 1013 від 5 грудня 2007 р.).

20. Пропозиції щодо вдосконалення організаційно-правового забезпечення функціональних механізмів модернізації суспільного сектору в перехідній економіці України, гармонізації вітчизняного законодавства з розвитку публічного сектору з країнами ЄС використані в роботі Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради України при експертизі законодавчих впроваджень № 16/3- 276 від 28 жовтня 2008 р.).

21. Пропозиції щодо вдосконалення організаційно-методичного забезпечення функціональних механізмів модернізації суспільного сектору в перехідній економіці України будуть використані в роботі Департаменту з питань науки та гуманітарної сфери Рахункової палати України при контролі за дотриманням законів України, виконанні загальнодержавних програм функціонування суспільного сектору та механізмів його фінансового забезпечення (довідка № 05-23/214 від 28 жовтня 2008 р.).

22. Пропозиції щодо удосконалення методичних засад стратегічного планування в системі державного регулювання економіки використані Головним управлінням економіки Тернопільської облдержадміністрації у процесі коригування проекту "Стратегії розвитку Тернопільської області на період до 2015 року" (довідка № 01/1-840 від 1 жовтня 2007 р.).

23. Пропозиції щодо удосконалення методики оцінки проведення державних закупівель послуг за державний кошт прийняті до впровадження Тернопільським обласним відділенням Антимонопольного комітету України (довідка № 01-641/9 від 13 березня 2008 р.).

24. Рекомендації щодо удосконалення організаційних структур та економічних інструментів здійснення державних закупівель послуг на місцевому рівні використані Тернопільською міською радою (довідка № 194 від 12 грудня 2008 р.).

25. Пропозиції щодо розробки статуту територіальної громади, які використані Лисівською сільською радою Заліщицького району під час розроблення, обговорення та затвердження Статуту Лисівської територіальної громади (акт про впровадження № 215 від 14 червня 2007 р.).

26. Методику проведення моніторингу соціальної інфраструктури на селі, яка використана в процесі розробки Програми соціально-економічного і культурного розвитку Заліщицького району на 2008 р. (довідка про впровадження № 1-150/1 від 13 червня 2007 р.).

27. Пропозиції щодо використання технологій локального маркетингу в процесі управління розвитком міських, селищних та сільських громад, які використані Дрогобицькою районною радою в процесі управління розвитком територіальних громад району (акт про впровадження № 447 від 19 червня 2007 р.).

28. Пропозиції щодо удосконалення системи управління розвитком сільської соціальної інфраструктури, які застосовані при підготовці аналітичних матеріалів та інших документів Тернопільської обласної ради (довідка про впровадження № 09-722 від 4 липня 2007 р.).

29. Пропозиції щодо удосконалення управління соціальною інфраструктурою села, які використані в процесі удосконалення управління соціальними закладами с. Залісці Збаразького району Тернопільської області (акт про впровадження № 241 від 19 вересня 2007 р.).

30. Методику проведення експерименту з впровадження технологій фінансового менеджменту в діяльність органів місцевого самоврядування, яка апробована на базі Залісецької сільської ради Збаразького району Тернопільської області в 2007 р. (акт про впровадження № 352 від 12 грудня 2007 р.).

31. Рекомендації щодо формування комплексів соціального обслуговування на селі на основі використання технологій оренди, концесії та бюджетування, які використані Гусятинською районною радою в процесі забезпечення розвитку об'єктів соціальної інфраструктури сільських поселень Гусятинського району Тернопільської області (довідка про впровадження № 1240 від 20 грудня 2007 р.).

32. Пропозиції щодо формування критеріїв оптимізації мережі соціальної інфраструктури на селі, які використані Гусятинською районною державною адміністрацією в процесі розробки Програми соціально-економічного і культурного розвитку Гусятинського району Тернопільської області на 2008 р. (довідка про впровадження № 1-1273 від 20 грудня 2007 р.).

33. Пропозиції щодо удосконалення законодавства у сфері забезпечення розвитку місцевого самоврядування в Україні, які розглянуто в Комітеті Верховної Ради України з питань державного будівництва та місцевого самоврядування та враховано при розробці нової редакції Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" (довідка про впровадження № 04-15/16-1510 від 12 березня 2008 р.).

34. Пропозиції щодо застосування концепції технологічного підходу до управління економічним розвитком територіальних спільнот базового рівня; узгодження стратегічних векторів економічного розвитку муніципальних утворень, регіону та держави; забезпечення економічної безпеки муніципальної економіки, які використані Асоціацією міст України та громад у процесі реалізації проекту "Розширення навчальних послуг та дорадчої допомоги", що впроваджується за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (довідка про впровадження № 3-38 від 14 березня 2008 р.).

35. Пропозиції щодо забезпечення конкурентоспроможності територіальних спільнот базового рівня як складової конкурентоспроможності регіону апробовані в рамках роботи круглого столу "Стратегія підвищення конкурентоспроможності територій", проведеного Тернопільською облдержадміністрацією спільно з Міністерством регіонального розвитку та будівництва України і Національним інститутом стратегічних досліджень, та використані в процесі доопрацювання проекту Стратегії розвитку Тернопільської області на період до 2015 р. (довідка про впровадження результатів дисертаційного дослідження № 02-1213/27-19 від 24 березня. 2008 р.).

36. Методику оцінки ефективності управління економічним і соціальним розвитком територіальних спільнот базового рівня з урахуванням системи критеріїв, що її використала Козівська районна державна адміністрація Тернопільської області в процесі моніторингу виконання сільськими радами району делегованих повноважень (довідка про впровадження результатів дисертаційного дослідження № 02-527/01-17 від 8 травня 2008 р.).

37. Інноваційну пропозицію "Впровадження інноваційних технологій менеджменту в управління економічним розвитком територіальних спільнот базового рівня", запропоновану інвесторам у рамках III Міжнародного інвестиційного форуму, що проводився Тернопільською обласною державною адміністрацією (м. Тернопіль, 29-30 травня 2008 р.) (акт про впровадження № 01/2-867 від 8 жовтня 2008 р.).

38. Рекомендацій щодо розвитку екологічного підприємництва в регіоні в процесі розробки Програми формування регіональної екологічної мережі та повноцінного життєвого середовища в м. Тернополі на 2003-2005 р. (довідка № 22/01/06 від 14 грудня 2005 р.).

39. Рекомендації щодо використання методологічних засад державного регулювання різних сфер та секторів економіки на регіональному та муніципальному рівнях містяться в аналітичній записці міжнародної науково-практичної конференції "Організаційні та економічні проблеми розвитку муніципальних утворень", яка направлена Президенту України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України, місцевим органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування для практичного використання (акт про впровадження № 126-06/1753 від 2 листопада 2006 р.).

40. Пропозиції щодо удосконалення механізмів регулювання ринку споживчих товарів враховані Головним управлінням економіки Тернопільської обласної державної адміністрації при розробленні заходів щодо стабілізації продовольчого сегменту ринку, які ввійшли до Програми соціального-економічного розвитку Тернопільської області (довідка № 01/1-501 від 11 липня 2006 р.).

41. Рекомендації щодо удосконалення методики аналізу та прогнозування розвитку ринку споживчих товарів, що використані в роботі підрозділів Головного управління статистики в Тернопільській області для забезпечення системності досліджень та оцінок стану і тенденцій розвитку ринку (довідка № 02-12/33 від 15 лютого 2008 р.).

42. Рекомендації щодо вдосконалення методики аналізу і прогнозування ринку споживчих товарів, які прийняті до використання Головним управлінням статистики в Тернопільській області (довідка № 10/22 від 22 лютого 2008 р.).

43. Пропозиції щодо вдосконалення організаційно-правового забезпечення функціональних механізмів модернізації суспільного сектору в перехідній економіці України, гармонізації вітчизняного законодавства в розвитку публічного сектору з країнами ЄС, які використовуються в роботі Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради України при експертизі законодавчих актів, які регламентуються функціонуванням суспільного сектору (довідка № 16/3-276 від 28 жовтня 2008 р.).

44. Пропозиції щодо вдосконалення організаційно-методичного забезпечення функціональних механізмів модернізації суспільного сектору, які використовуються в роботі Департаменту з питань науки та гуманітарної сфери Рахункової палати України при контролі за додержанням виконання загальнодержавних програм функціонування суспільного сектору та механізмів його фінансового забезпечення (довідка № 05-23/214 від 28 жовтня 2008 р.).

45. Наукову записку колективу вчених ТНЕУ щодо подолання економічної кризи в Україні, направленої Президентові України, Прем'єр-Міністру України, Голові Верховної Ради України, міністру економіки України, міністру фінансів України, голові НБУ (21 жовтня 2008 р.).

46. Пропозиції до проекту Закону України "Про загальні засади розвитку державно-приватного партнерства в Україні" (16 березня 2008 р.).

47. Документи до проведення круглого столу "Стратегія підвищення конкурентоспроможності території", підготовленого Тернопільською облдержадміністрацією, Міністерством регіонального розвитку та будівництва України, Національним інститутом стратегічних досліджень (15 лютого 2008 р.).

48. Аналітичну записку, подану виконавчому комітету Бучацької міської ради Тернопільської області "Щодо удосконалення організаційного забезпечення функціонування управлінських структур місцевого самоврядування на рівні малого міста" (2004 р.).

49. Рекомендації щодо дослідження соціально-економічного розвитку територіальних спільнот базового рівня використані Асоціацією міст України та громад у процесі реалізації проекту "Розширення навчальних послуг та дорадчої допомоги", що впроваджується за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (довідка про впровадження № 3-38 від 14 березня 2008 р.)

50. Рекомендації щодо удосконалення державного регулювання розвитку економіки на мезорівні, які впроваджені Головним управлінням економіки Тернопільської облдержадміністрації в процесі доопрацювання проекту Стратегії розвитку Тернопільської області на період до 2015 р. (довідка № 02-1213/27-19 від 24 березня 2008 р.).

51. Інформаційно-аналітичну довідку Тернопільській ОДА на виконання доручення Президента України №1-1/466 від 24 березня 2010 р. про організацію розв'язання найбільш гострих та резонансних проблем розвитку Тернопільської області, формування першочергових дій облдержадміністрації на 100 днів і середньостроковий період - № 126-06/876 від 12 квітня 2010 р.).

52. Пропозиції стосовно окремих напрямів діяльності Регіонального комітету з економічних реформ Тернопільської ОДА, зокрема пропозиції до Програми економічних реформ у Тернопільській області подані в Комітет з економічних реформ при Адміністрації Президента України (квітень 2010 р.).

53. Пропозиції до плану першочергових дій Тернопільської обласної державної адміністрації на 2010 р., а також пропозиції на засідання робочої групи Тернопільської ОДА "Регіональний економічний розвиток, бізнес-клімат, інвестиції та міжнародна співпраця", "Спрощення регуляторного середовища для бізнесу, розвиток малого і середнього бізнесу" (2010 р.).

54. Пропозиції ТНЕУ до проекту програми співробітництва між Тернопільською обласною державною адміністрацією, Тернопільською обласною радою, Західним Науковим Центром НАН України та Міністерством освіти і науки України (№ 125-06/1242 від 4 червня 2010 р.) - направлено в Управління освіти і науки Тернопільської ОДА.

55. Пропозиції ТНЕУ до проекту рішення слухань Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України на тему "Стан і проблеми реалізації Закону України "Про наукову та науково-технічну діяльність" та шляхи його вдосконалення" (№ 125-21/1274 від 8 червня 2010 р.).

56. Пропозиції ТНЕУ щодо активізації трансферу технологій в Україні та його комерціалізації (№124-21/1441 від 24 червня 2010 р.).

57. Пропозиції щодо удосконалення співпраці з промисловими підприємствами, організаціями з питань інвестиційної діяльності (№ 126-21/908 від 15 квітня 2010 р.) направлені в Управління освіти і науки Тернопільської ОДА.

58. Пропозиції з удосконалення управління комунальною власністю, зокрема щодо формування бази даних об'єктів комунального майна, впровадження технологій концесії, іпотеки, спільного використання комунальної власності, визначення пріоритетів місцевої економічної політики щодо управління комунальним майном, які використані Чортківською районною радою в процесі розроблення стратегії економічного й соціального розвитку Чортківського району та надання консультаційної допомоги радам базового рівня (довідка про впровадження № 04-080/4-3 від 17 березня 2010 р.).

59. Пропозиції щодо впровадження інноваційних технологій менеджменту в управління економічним розвитком територіальних спільнот базового рівня", що включені до проекту Угоди про регіональний розвиток між Кабінетом Міністрів України та Тернопільською обласною радою в рамках реалізації Програми науково-технічного та інноваційного розвитку Тернопільської області на 2005-2010 рр. Прийняті до практичного впровадження пропозиції в частині посилення ролі регіональних органів місцевого самоврядування в забезпеченні економічного розвитку територій по напрямку "Реформа відносин між центром і регіонами" Програми економічних реформ, які подані Регіональним комітетом з економічних реформ Тернопільської обласної державної адміністрації до Комітету з економічних реформ при Адміністрації Президента України (№ 02-2767/32-26 від 3 червня 2010 р.).

60. Пропозиції з формування системи забезпечення економічної безпеки базових територіальних спільнот району, зокрема щодо використання методики оцінки рівня економічної безпеки базових адміністративно-територіальних одиниць, підтримки розвитку підприємництва як основи забезпечення економічної безпеки територій, які використані в діяльності Козівської районної ради щодо впровадження сучасних управлінських технологій у процес стимулювання економічного розвитку територіальних спільнот базового рівня району (довідка про впровадження № 01-108/01-23 від 3 червня 2010 р.).

61. Доповідну записку Регіональному комітету економічних реформ Тернопільської ОДА "Про трансформацію функцій управління регіоном в контексті адміністративної реформи та визначення напрямів структурної економічної політики" (9 квітня 2011 р.);

62. Методику бального оцінювання агрегованого показника ресурсоемності національної економіки, яка прийнята до впровадження у діяльність Державного комітету статистики України для обробки статистичної інформації та визначення показників ресурсовикористання у рамках оцінювання соціально-економічного становища України (20 червня 2011 р.).

63. Пропозиції щодо удосконалення системи контролю ресурсоемності в контексті підвищення конкурентоспроможності національної економіки, що розглянуті Тернопільським територіальним відділенням Антимонопольного комітету України (31 травня 2011 р.).

64. Рекомендації щодо удосконалення регіональної політики регулювання доходів та підвищення рівня життя домогосподарств, які використані Тернопільською районною радою (7 лютого 2011 р.).

65. Пропозиції щодо формування Загальнодержавної цільової соціальної програми підвищення якості життя населення, які використані при розробці Програми соціально-економічного та культурного розвитку Ярмолинецького району Хмельницької області (20 квітня 2011 р.).

66. Пропозиції щодо застосування портфеля функціональних стратегій управління ресурсоемністю, вдосконалення процедурної сторони контролю ресурсоемності враховані Головним управлінням економіки Тернопільської ОДА при формуванні Програми соціально-економічного розвитку Тернопільської області на 2011 рік (10 квітня 2011 р.).

67. Аналітична записка і рекомендації за матеріалами всеукраїнської науково-практичної конференції за міжнародною участю "Інституціоналізація структурної політики на регіональному та муніципальному рівнях" (м. Тернопіль, 27-28 жовтня 2011 року), які використані головним управлінням економіки Тернопільської обласної державної адміністрації при підготовці аналітичних матеріалів і розробці проекту Програми соціально-економічного та культурного розвитку Тернопільської області на 2012 рік (15 листопада 2011 р.).

68. Пропозиції щодо змін і доповнень до Стратегії розвитку Тернопільської області на період до 2015 року (відповідно до доручення голови Тернопільської ОДА від 19 грудня 2011 р. - № 106).

69. Пропозиції до проекту Концепції Державної цільової програми розвитку державної служби України на 2012-2016 рр. (21 листопада 2011 р.).

70. Доповідна записка "Про моніторинг економічного розвитку територіальних спільнот базового рівня: стан, перспективи, можливості і бар'єри та вивчення проблем реалізації потенціалу органів місцевого самоврядування в забезпеченні місцевого економічного розвитку" до Регіонального комітету економічних реформ (лютий 2012 р.).

71. Пропозиції до проекту рамкового документа "Основні стратегічні напрями реформування місцевого самоврядування в Україні" (березень 2012 р.).

2.2.4. Завдання та заходи щодо розвитку галузі науки "Державне управління"

Львівський регіональний інститут державного управління Національної академії

Для розвитку науки "Державне управління" необхідно забезпечити:

1. Підвищення якості підготовки науково-педагогічних та наукових кадрів шляхом активізації навчального процесу та забезпечення орієнтації тематики дисертаційних досліджень на розробку, впровадження, консультативно-експертний супровід діяльності органів виконавчої влади з реалізації актуальних напрямів державної стратегії щодо модернізації системи державного управління, розвитку галузей економіки.

2. Підвищити рівень наукової експертизи дисертаційних та наукових досліджень і публікацій у наукових виданнях Інституту шляхом посилення персональної відповідальності рецензентів та завідувачів кафедр за дотримання вимог нормативно-правових документів, що встановлюють порядок проведення експертизи.

3. Запровадити проектний і програмно-цільові підходи з метою удосконалення планування та організації наукової роботи.

4. Визначення на довгострокову та короткострокову перспективу напрямів, проблематики, тематики досліджень відповідно до потреб: органів державного управління та органів місцевого самоврядування, системи професійного навчання державних службовців.

5. Запровадити в практику проведення систематичних методологічних семінарів для дисертантів з метою доведення рекомендацій щодо підготовки та оформлення дисертаційного дослідження, умов та процедури подання дисертаційної роботи до захисту.

6. Розробити Положення про оцінку якості викладання та імплементацію процедури оцінки якості викладання в систему управління та координації навчального процесу.

7. Визначити пріоритетні напрями та тематику наукових досліджень на запити органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

8. Розробити форми залучення до співпраці органів державної влади та органів місцевого самоврядування через спільне визначення потреб у науковому супроводі їх діяльності та здійснення спільних НДР.

9. Розробити програму та здійснювати моніторинг нерозв'язаних актуальних проблем практики державного управління та місцевого самоврядування.

10. Здійснити регулярне представлення в органах державної влади та запровадження новітніх технологій оперативних експертно-аналітичних і соціологічних досліджень.

11. Започаткувати в органах державної влади майданчиків проведення наукових досліджень, зокрема дисертаційних, та впровадження їх результатів.

12. Запровадити удосконалені технології соціологічних досліджень для моніторингу впливів державно-управлінських реформ на ефективність системи державного управління.

13. Активніше залучати керівників центральних та регіональних органів державної влади до формування перспективних планів підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації.

14. Забезпечити направленість науково-комунікативних заходів на розв'язання прикладних аспектів підвищення ефективності публічного управління, зокрема якості надання адміністративних послуг громадянам.

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

Для розвитку теоретичних та методологічних підходів щодо удосконалення науки "Державне управління" у травні 2012 р. проведено Науково-практичну конференцію за міжнародною участю "Трансформація політико-управлінських та державно-владних відносин у процесі європейської інтеграції" (275 учасників, зокрема з Польщі та Білорусі). Матеріали конференції видано у двотомному збірнику "Координати управління". Рекомендації спрямовано до органів влади.

У вересні 2012 р. на базі університету проведено науково-практичну конференцію "Наука і влада: реформи регіонального рівня" (50 учасників). Підготовлено до видання збірник матеріалів, рекомендації конференції надано Національному агентству України з питань державної служби.

На листопад заплановано проведення VI Всеукраїнської науково-методичної конференції "Безперервна освіта в Україні: реалії та перспективи".

2.3. Центральний регіон (м. Дніпропетровськ, Запоріжжя, Київ)

Дніпропетровський регіональний інститут державного управління Національної академії

Провідною науковою установою в галузі науки "Державне управління" у Придніпровському регіоні є Дніпропетровський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президенті України (далі - ДРІДУ НАДУ), який поширює свою діяльність на Дніпропетровську, Донецьку, Запорізьку, Кіровоградську та Черкаську області. Наукова діяльність ДРІДУ НАДУ спрямована на розробку власної інтелектуальної продукції у сфері фундаментальних та прикладних наукових досліджень і на надання експертних та консультативно-дорадчих послуг органам державної влади та місцевого самоврядування, удосконалення теоретичної і прикладної бази викладання основних дисциплін магістерської програми за спеціальністю "Державне управління", програм перепідготовки кадрів державної служби на короткотермінових курсах і тематичних семінарах Центру підвищення кваліфікації.

Інститут було створено в 1993 р. на підставі Постанови Кабінету Міністрів України № 1069.

Від дня заснування і дотепер інститут незмінно очолює його директор - заслужений діяч науки і техніки України, доктор наук з державного управління, професор С.М.Серьогін, фундатор і керівник наукової школи у галузі державної служби в Україні; його докторська дисертація на тему "Державний службовець у взаємовідносинах влади і суспільства" (2004 р.) була першою в Україні докторською дисертацією за спеціальністю 25.00.03 - "державна служба". Нині його учнями захищено 3 докторських та 12 кандидатських дисертацій.

Керуючись пріоритетами розвитку Національної академії державного управління при Президенті України в напрямі покращення рівня надання освітніх послуг, наближення їх до потреб замовників ДРІДУ НАДУ успішно запровадив систему управління якістю, що підтверджено відповідним сертифікатом Дніпропетровського регіонального державного науково-технічного центру стандартизації, метрології та сертифікації за № UA2.037.05634-10 від 27 грудня 2010 р. Система управління якістю освітніх послуг, які надає інститут, відповідає вимогам ДСТУ ISO 9001:2009 "Система управління якістю. Вимоги".

Професійну освіту слухачі ДРІДУ НАДУ здобувають на факультеті державного управління, профільними кафедрами якого є кафедра державного управління та місцевого самоврядування (С.М.Серьогін), кафедра економіки та регіональної економічної політики (О.Ю.Бобровська), кафедра філософії, соціології державного управління (В.Г.Вікторов), кафедра права та європейської інтеграції (Л.Л.Прокопенко).

До фахової підготовки слухачів і студентів Інституту залучено 76 висококваліфікованих науково-педагогічних працівників, із яких 19 докторів наук, 50 кандидатів наук, 14 професорів, з яких два мають звання "Заслужений діяч науки і техніки України", один - "Заслужений працівник освіти України"; 37 доцентів.

Одним із стратегічних пріоритетів розвитку Інституту є запровадження нових спеціальностей у галузі знань "Державне управління". Так, на цей час уже розпочато діяльність з підго-

товки до ліцензування наступних спеціальностей: "Місцеве самоврядування"; "Регіональне управління"; "Державне управління у сфері охорони здоров'я".

У 2002 р. в ДРІДУ НАДУ створено Центр інформаційного забезпечення та дистанційного навчання як координаційну ланку в системі дистанційного навчання: академія - інститут - регіональні центри.

Під час виконання науково-дослідних робіт забезпечується максимальна відповідність тематики досліджень стратегічним завданням та пріоритетним напрямам, визначеним у щорічному Посланні Президента України до Верховної Ради України, ініціативах Президента України з підготовки та здійснення адміністративної і політичної реформ, програмі діяльності Кабінету Міністрів України.

Лише протягом 2012 р. до виконання наукових досліджень у ДРІДУ НАДУ було залучено 97 виконавців, у тому числі 9 докторів наук, 33 кандидати наук та 55 осіб без наукового ступеня (рис. 2.1).

Науково-дослідна робота в ДРІДУ НАДУ проводиться з часу його заснування в 1995 р. За цей час на базі тимчасових творчих колективів в інституті сформувалися наукові школи, у межах яких зроблено вагомий внесок у розвиток теорії та практики державної служби, стратегічного менеджменту, муніципального управління, аналізу політики, європейської інтеграції, регіональної економічної політики, соціального розвитку та молодіжної політики. Усього науковцями ДРІДУ НАДУ здійснені фундаментальні та прикладні дослідження за 46 темами (з яких 17 - фундаментальні, 29 - прикладні) з актуальних проблем державного управління та

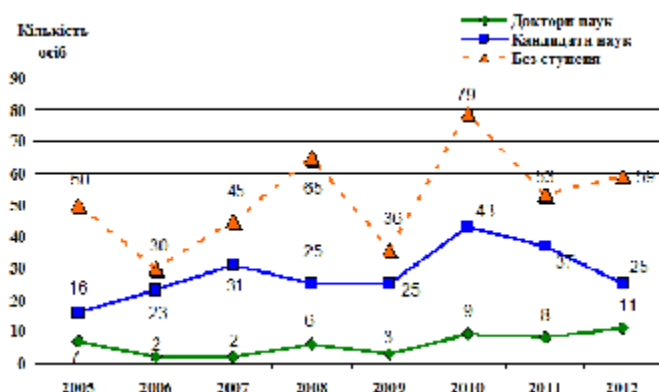

Рис. 2.1. Фаховий склад виконавців тем НДР, залучених у ДРІДУ НАДУ за комплексним науковим проектом "Державне управління та місцеве самоврядування"

місцевого самоврядування. З 2001 р. в ДРІДУ НАДУ спостерігається тенденція до суттєвого підвищення інтенсивності й результативності наукових досліджень, що відповідають нагальним потребам державотворення, сприяють демократизації органів виконавчої влади й місцевого самоврядування (рис. 2.2).

Невід'ємним елементом наукової діяльності ДРІДУ НАДУ є наукова експертиза, спрямована на забезпечення актуальності тематики досліджень, інтеграції науки і навчального процесу, підвищення ефективності використання наукового потенціалу. Наукова експертиза проводиться Науково-експертною радою інституту.

З метою створення сприятливих умов для залучення слухачів і студентів до фундаментальних та прикладних досліджень, популяризації наукової діяльності, розвитку наукових шкіл в Інституті затверджене положення про науково-дослідну роботу слухачів і студентів. Завдяки інституціоналізації наукової діяльності слухачів і студентів збільшується кількість магістерських робіт, що відповідають тематиці НДР інституту.

Важливою складовою науково-дослідної роботи Інституту є дослідження за проектами, що фінансуються вітчизняними та міжнародними фондами:

- "Менеджмент у місцевому самоврядуванні" (1997 р.);
- "Вибори в промислово-му мегаполісі" (1998-1999 рр.);
- "Управління стратегічними змінами в місцевому самоврядуванні на шляху до громадянського суспільства" (1999 р.);
- "Фінансова децентралізація в муніципальній реформі" (2000 р.);

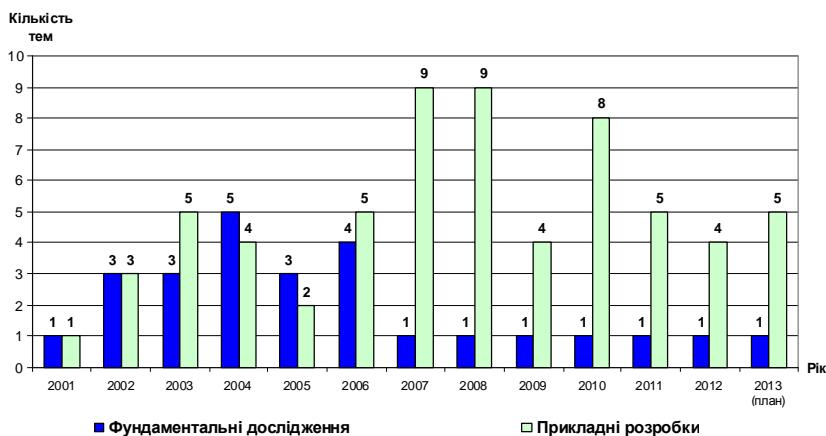

Рис. 2.2. Розподіл кількості прикладних та фундаментальних досліджень ДРІДУ НАДУ по роках

- "Розробка навчального курсу "Регіональне управління" (2000 р.);
- "Розробка елементів механізму управління депресивними регіонами" (2001 р.);
- "Ефективна політика для місцевих громад" (2003 р.);
- "Підготовка радників з гендерних питань для місцевих органів влади" (2004 р.);
- "Тренінгові програми для підготовки державних службовців України (V-VII категорій) з питань європейської інтеграції" (2006-2009 рр.);
- "Спеціалізовані програми з питань європейської інтеграції для підвищення кваліфікації державних службовців України (II-IV категорій)" (2006-2009 рр.).

Учені Інституту здійснюють науковий супровід діяльності органів влади, надають їм необхідні інформаційно-експертні та консультативно-дорадчі послуги, допомагають налагодити постійний зв'язок із громадянами та громадськими організаціями. Замовниками наукового продукту Інституту є Адміністрація Президента України, Кабінет Міністрів України, Нацдержслужба України, інші центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування. Результати наукових досліджень наукового колективу Інституту знайшли своє відображення в щорічному посланні Президента України до Верховної Ради України, законопроектах, стратегічних документах, концепціях, регіональних цільових програмах та програмах місцевого розвитку, статутах територіальних громад тощо.

За результатами виконання НДР у 2010-2011 рр. ученими ДРІДУ НАДУ було зроблено вагомий внесок у розвиток галузі науки "Державне управління", зокрема:

- розроблено науково-методичні основи управління територіальним розвитком через механізм збереження і нарощування позитивних результатів попередньої динаміки;
- обґрунтовано науково-методичні основи щодо запобігання кризам у регіоні на основі використання інформаційної бази щодо ідентифікації проблем у соціально-економічному розвитку регіону, її трансформації у діагностичну інформацію та виявлення ранніх кризових загроз;
- розроблено основи комплексної діагностики процесів розвитку кризових явищ на територіях різного рівня ієрархії для своєчасного реагування на зміни економічної ситуації;
- запропоновано інформаційно-методичні основи запобігання кризовим явищам на базі використання кількісних критеріїв визначення стійкості соціально-економічної системи;
- обґрунтовано науково-методичні основи щодо особливостей корпоративного управління в соціальній сфері міст, розкрито сутність корпоративного підходу у формуванні корпоративної моделі управління розвитком соціальної сфери і організаційних схем реалізації соціальних процесів;
- розроблено модель результативності здійснення управлінських впливів на соціально-економічний розвиток регіону;
- розроблено підходи, моделі та методики, що базуються на концепції NPM, а також у сферах міського менеджменту та муніципального управління (у тому числі антикризового), а саме: з оцінювання рівня розвитку територіальних громад; застосування збалансованої системи показників у практиці стратегічного планування й оцінювання програм у публічному управлінні; проектно-орієнтованого управління змінами та відпрацювання концепції P2M в управлінській діяльності; взаємодії кластерного та проектного підходів для розв'язання проблем інноваційного розвитку громад; упровадження соціальної та корпоративної відповідальності у публічно-управлінській діяльності, інноваційної організаційної культури;
- запропоновано концептуальну модель управління інноваційним розвитком соціальної сфери територій на основі запровадження корпоративних відносин, визначення нових організаційних форм діяльності в ній та технології співпраці, що дає змогу забезпечити реалізацію ідеології соціального партнерства, формування, розвитку та раціонального використання соціального капіталу;
- запропоновано модель імплементації менеджмент-орієнтованих підходів у реалізацію концепції кластеризації економіки міста;
- запропоновано модель, побудовану з урахуванням рекомендацій Настанови ISO 72, інтегрованої системи менеджменту для органу муніципального управління, яка має містити поєднання циклу PDCA та блоків;
- розроблено Концепцію розвитку громадської експертизи діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування та механізмів її здійснення.

Спільно з органами державної влади та місцевого самоврядування в ДРІДУ НАДУ проводяться різноманітні наукові комунікативні заходи. Науковці Інституту беруть активну участь

в організації та проведенні громадських слухань, обговорень, дебатів та інших публічних заходів територіальних громад.

Наукова діяльність ДРІДУ НАДУ здійснюється у співпраці з вітчизняними освітніми та науково-дослідними установами, громадськими організаціями. Інститут також підтримує та розвиває наукові зв'язки більш ніж із 20 зарубіжними державними, освітніми та науково-дослідними установами. Давніми зарубіжними партнерами Інституту є вищі навчальні заклади з підготовки державних службовців Великої Британії, США, Канади, Франції, Німеччини, Польщі, Російської Федерації.

Щороку в Інституті проводиться близько 30 наукових та науково-практичних конференцій, семінарів, круглих столів тощо, учасники яких - науково-педагогічні працівники, експерти, державні службовці та посадові особи місцевого самоврядування, докторанти, аспіранти, здобувачі, слухачі та студенти - мають можливість оприлюднити результати своїх наукових досліджень, обмінятися думками з актуальних проблем теорії та практики державного управління і місцевого самоврядування, установити професійні контакти з вітчизняними та зарубіжними колегами (рис. 2.3).

Традиційними стали науково-практичні конференції з проблем європейської та євроатлантичної інтеграції, державної служби та управління соціальним розвитком, які є своєрідним форумом поєднання теорії та практики в цих сферах. Регулярно проводяться слухацькі та студентські конференції. Під час конференцій проводяться презентації-виставки наукових, навчально-методичних, довідкових, прогнозно-аналітичних та періодичних видань інституту, а також новинки бібліотечного фонду.

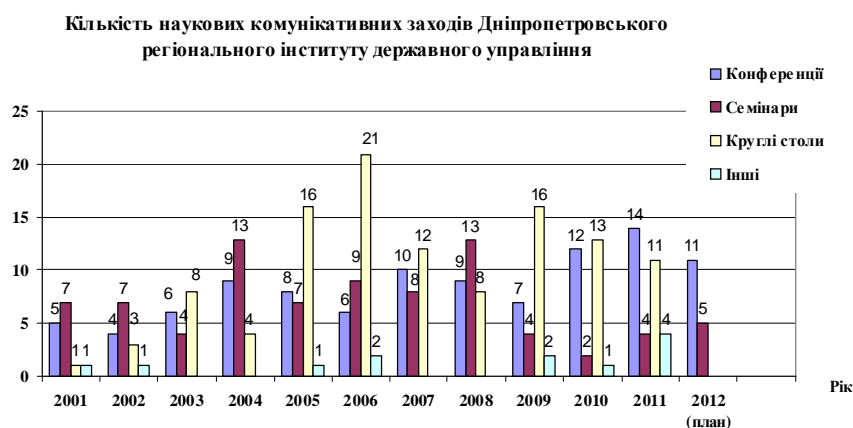

Рис. 2.3. Проведення науково-комунікативних заходів ДРІДУ НАДУ

У ДРІДУ НАДУ було

проведено значну роботу з узагальнення статей і формування 6-го тому "Енциклопедії державного управління" "Державна служба", який складається з 331 енциклопедичної статті (загальний обсяг тому 524 с.). До підготовки статей до "Енциклопедії державного управління" були залучені провідні вчені, викладачі, докторанти, аспіранти, здобувачі та працівники інституту.

Результати наукових та науково-дослідних робіт викладені в монографіях, навчальних і навчально-методичних посібниках, наукових статтях, доповідях і тезах конференцій. До наукової роботи під керівництвом завідувачів кафедр, головних та провідних наукових співробітників тем НДР також були залучені науковці з інших наукових та освітніх установ м. Дніпропетровська, місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування. У наукових роботах викладачів, співробітників, докторантів, аспірантів, здобувачів та слухачів інституту досліджувались актуальні проблеми державного управління та місцевого самоврядування, кадрового менеджменту, економічної теорії, менеджменту, політичної науки, європейської інтеграції, соціології та мовознавства.

Основними сферами впровадження результатів діяльності науковців інституту є:

- навчальний процес за програмами підготовки магістрів за спеціальностями "Державне управління" та "Публічне адміністрування";
- процес підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування та керівників, працівників державних підприємств, установ, організацій;
- консультування органів державної влади та органів місцевого самоврядування з актуальних політичних, економічних і соціальних питань;
- професійна діяльність державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування;
- система державного управління та місцевого самоврядування.

Про розвиток галузі "Державне управління" свідчать наукові праці, у дослідженнях порушуються найактуальніші проблеми галузі, постійно розширюється тематика досліджень. Збільшення кількості публікацій свідчить про зростання зацікавленості в результатах науково-дослідної роботи.

З 2000 р. в Інституті виходить друком збірник наукових праць "Актуальні проблеми державного управління", який у 2009 р. відповідно до вимог Наказу ВАК щодо перереєстрації наукових фахових видань перереєстровано зі зміною назви як "Державне управління та місцеве самоврядування". У збірнику порушуються питання державотворення, формування і розвитку громадянського суспільства в Україні, аналізу державної політики. Кількість статей у виданні постійно збільшується.

У 2009 р. започатковане електронне видання - науковий збірник "Публічне адміністрування: теорія та практика", який розміщується на сайтах Інституту та Національної бібліотеки України ім. В.І.Вернадського, що розширює межі вільного доступу до наукових праць з тематики державного управління.

Про позитивну динаміку зростання наукових видань свідчать наведені нижче дані (рис. 2.4).

З 1998 р. в ДРІДУ НАДУ здійснюється підготовка наукових та науково-педагогічних кадрів за спеціальностями: теорія та історія державного управління, механізми державного управління, державна служба, місцеве самоврядування. В Інституті проходять підготовку докторанти, аспіранти різних форм навчання (з відривом від виробництва та без відриву від виробництва) та здобувачі наукового ступеня кандидата наук.

Результативність підготовки науково-педагогічних та наукових кадрів в інституті є одним із важливих показників розвитку галузі науки "Державне управління" в регіоні. Аспіранти і докторанти інституту, працюючи над дисертаціями, розробляють важливі питання даної галузі наук. Після захисту дисертаційних робіт висококваліфіковані фахівці, доктори і кандидати наук з державного управління працюють у різних структурах регіону, зокрема органах державної влади та місцевого самоврядування, наукових установах і навчальних закладах IV рівня акредитації.

Більш наочно результативність роботи всіх форм підготовки науково-педагогічних та наукових кадрів в інституті можна продемонструвати такими діаграмами (рис. 2.5, 2.6, 2.7).

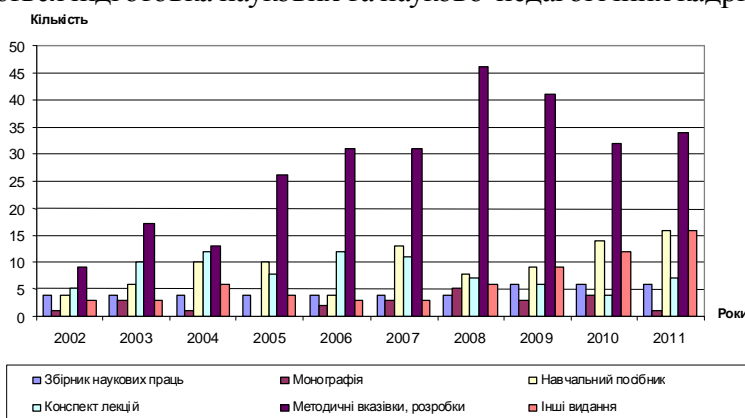

Рис. 2.4. Динаміка висвітлення результатів наукових досліджень у виданнях ДРІДУ НАДУ

Рис. 2.5. Частка випускників докторантури ДРІДУ НАДУ, які захистили дисертації

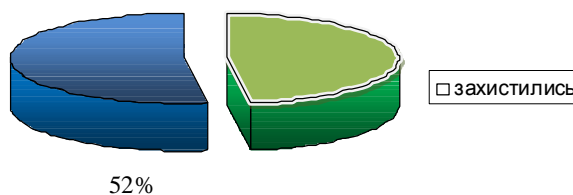

Рис. 2.6. Частка випускників аспірантури з відривом від виробництва ДРІДУ НАДУ, які захистили дисертації

На підставі постанови президії Вищої атестаційної комісії України № 3-11/1 від 14 січня 2004 р. в ДРІДУ НАДУ створено спеціалізовану вчену раду К 08.866.01 з правом прийняття до розгляду та проведення захистів дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальностями 25.00.01 - теорія та історія державного управління та 25.00.04 - місцеве самоврядування. Відповідно до наказу Вищої атестаційної комісії України № 540 від 23 вересня 2004 р. повноваження спеціалізованої вченої ради К 08.866.01

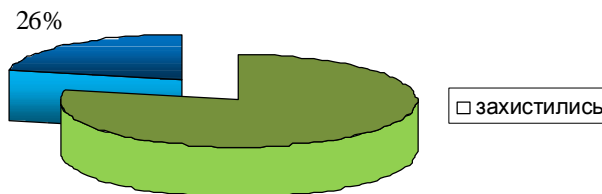

Рис. 2.7. Частка випускників аспірантури без відриву від виробництва ДРІДУ НАДУ, які захистили дисертації

розширені: дозволено приймати до розгляду та проводити захист дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.03 - державна служба. З грудня 2004 р. в спеціалізованій вченій раді відбулося 72 захисти кандидатських дисертацій.

Основні напрями діяльності ДРІДУ НАДУ з подальшого розвитку галузі науки "Державне управління"

До перспективних завдань подальшого розвитку наукової діяльності в інституті слід зарахувати:

- розширення зв'язків зі спорідненими навчальними та науковими установами як в Україні, так і за кордоном з метою проведення спільних семінарів, круглих столів, науково-практичних конференцій, наукових досліджень та поширення їх результатів;

- організацію та проведення науково-практичних комунікативних заходів спільно з органами державної влади та місцевого самоврядування або на їх замовлення;

- забезпечення наукового супроводу діяльності місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, їх інституційної спроможності для створення сприятливих умов для проведення реформ;

- посилення уваги до підвищення наукової кваліфікації викладачів та співробітників інституту шляхом створення й розвитку наукових шкіл за окремими напрямками досліджень, захисту кандидатських і докторських дисертацій як після закінчення навчання в аспірантурі та докторантурі, так і шляхом прикріплення здобувачів до відповідних кафедр;

- створення корпоративного каталогу разом з обласною науковою бібліотекою та відповідними вузівськими бібліотеками міста шляхом участі у проекті корпоративної каталогізації бібліотек м. Дніпропетровська;

- розширення практики розробки та реалізації за участю регіональних інститутів науково-дослідних робіт у галузі науки "Державне управління" за рахунок коштів цільових державних і регіональних програм та на замовлення органів державної влади і місцевого самоврядування;

- залучення співробітників кафедр інституту до реалізації "пілотних" проектів в органах державного управління;

- підготовку резерву науково-педагогічних і наукових працівників шляхом активного залучення слухачів, магістрів до виконання наукових і науково-дослідних робіт інституту.

На замовлення органів державної влади та органів місцевого самоврядування науковцями ДРІДУ НАДУ були розроблені багато проектів до нормативно-правових документів та законодавчих актів. Найбільш відомими з них є такі:

- пропозиції до концепції стратегії залучення інвестицій у Дніпропетровську область на 2011-2020 роки;

- пропозиції до стратегії регіонального розвитку Дніпропетровської області до 2015 року;

- пропозиції до проекту державної програми економічного і соціального розвитку України на 2011 рік;

- проект програми кадрового забезпечення державної служби у Дніпропетровській області;

- стратегія розвитку міста Дніпропетровська;

- регіональна програма розвитку малого підприємництва в Дніпропетровській області на 2011-2012 роки;

- проект Закону України "Про службу в органах місцевого самоврядування";

- проект обласної програми розвитку місцевого самоврядування у Дніпропетровській області.

З часу свого заснування ДРІДУ НАДУ успішно розвиває зв'язки з більш ніж 23 зарубіжними державними, освітніми, науковими та науково-дослідними установами. Давніми партнерами інституту є вищі навчальні заклади з підготовки державних службовців Великої Британії, Франції, Канади, США, Німеччини, Польщі, Чехії, Угорщини, Росії.

Інститут постійно бере участь в реалізації міжнародних проектів та програм, які передбачають співпрацю із зарубіжними організаціями, установами і фінансуються за рахунок міжнародної технічної допомоги.

Найбільш значущі міжнародні проекти та програми, які ДРІДУ НАДУ реалізував самостійно, такі:

1. Проект "Самоврядування як розбудова місцевого розвитку" спільно з Вищою школою публічної адміністрації в м. Щецині (Польща). Мета проекту - ознайомлення з досвідом польської муніципальної реформи та проведення стажування в органах територіального самоврядування.

2. Проект "Запровадження системи управління якістю в органах місцевого самоврядування м. Дніпропетровська відповідно до вимог ДСТУ ISO 9000-2001" спільно з Дніпропетровською міською радою, Фондом менеджерських ініціатив (Польща).

3. Програма навчальних візитів "Study Tours to Poland 2008 - стажування для державних службовців і представників місцевого самоврядування з України". Було організовано 2 навчальних візити представників органів місцевого самоврядування та органів державної влади Дніпропетровської, Донецької та Кіровоградської областей за програмами "Реформування житлово-комунального господарства - досвід Польщі" та "Система охорони здоров'я".

4. Проект TEMPUS TACIS "Європейсько-український підхід до встановлення міжуніверситетської рейтингової системи в Україні". Учасники проекту: МОН України, Таврійський національний університет ім. Вернадського, Одеський національний політехнічний університет, Київський міжнародний університет, Київський національний університет будівництва та архітектури, Університет Кордова (Іспанія).

5. Проект "Прозора Україна: побудова етичного й ефективного самоврядування в Україні" спільно з Фондацією розвитку місцевої демократії (Польща) та Інститутом демократії ім. Пилипа Орлика. Мета проекту - побудова етичного та ефективного місцевого самоврядування в Україні як необхідна умова подальшої євроінтеграції, зокрема створення прозорої системи управління та запровадження її в українських самоврядних громадах.

6. Проект "Регіональне врядування та розвиток" спільно з Канадським інститутом урбаністики, Фондацією міжнародного навчання (Канада), Асоціацією агенцій регіонального розвитку України, Міністерством економічного розвитку та торгівлі України, Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. Мета проекту - посилення міжрегіональної співпраці та кооперації у різних сферах регіонального економічного розвитку.

Класичний приватний університет

Науку державного управління в Класичному приватному університеті представляють 7 докторів наук з державного управління (табл. 2.9). Класичний приватний університет дуже пишається тим, що 4 з них були докторантами та отримали науковий ступінь доктора наук з державного управління в Національній академії державного управління при Президентові України (В.М.Огаренко, О.Г.Мордвінов, А.В.Мерзляк, В.А.Ільшченко).

Таблиця 2.9

Доктори наук з державного управління, що працюють у Класичному приватному університеті

№ з/п	ПІБ	Посада
1	Огаренко Віктор Миколайович	ректор
2	Ільшченко Вікторія Анатоліївна	вчений секретар спеціалізованих вчених рад Класичного приватного університету
3	Мерзляк Анжела Віталіївна	директор Інституту управління Класичного приватного університету
4	Болдусє Михайло Валентинович	завідувач кафедри обліку і аудиту Класичного приватного університету
5	Мордвінов Олександр Григорович	завідувач кафедри державного управління Класичного приватного університету
6	Бражко Олена Вадимівна	професор кафедри фінансів та банківської справи Класичного приватного університету
7	Авраменко Наталія Вікторівна	професор кафедри державного управління Класичного приватного університету

Також у стінах Класичного приватного університету свої наукові дослідження з актуальних проблем державного управління проводять 16 кандидатів наук з державного управління.

У Класичному приватному університеті було проведено такі наукові заходи у галузі державного управління:

- Науково-практична конференція "Актуальні проблеми державного управління та менеджменту" (30-31 жовтня 2003 р.);
- Міжнародна науково-практична конференція "Правове забезпечення сфери державного управління та місцевого самоврядування" (27-28 жовтня 2005 р.);
- Міжнародна науково-практична конференція "Дні науки Гуманітарного університету "ЗІДМУ" (5-6 жовтня 2006 р.);
- Міжнародна наукова конференція "Проблеми державного управління та місцевого самоврядування в умовах сучасного політичного вибору України" (11-12 жовтня 2007 р.);
- III Міжнародна науково-практична конференція "Інституціональні перетворення в суспільстві: світовий досвід і українська реальність" (5-6 вересня 2008 р.);

- Семінар "Інституціональні зміни системи державного управління України в умовах суспільних трансформацій та посилення вимог антикорупційного законодавства" (11 грудня 2009 р.);
- Всеукраїнська науково-практична конференція "Науково-практичні аспекти оптимізації управлінської діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування" (3 грудня 2010 р.);
- III Всеукраїнська науково-практична конференція "Актуальні проблеми та перспективи розвитку публічного управління в Україні" (25 листопада 2011 р.);
- IV Всеукраїнська науково-практична конференція "Актуальні проблеми та перспективи розвитку публічного управління в Україні" (11 жовтня 2012 р.).

На сьогодні науково-педагогічними співробітниками кафедри державного управління здійснюється виконання таких тем науково-дослідних робіт (табл. 2.10):

Таблиця 2.10

Державний реєстраційний номер	Назва роботи	Науковий керівник
0109U002113	Механізми державного управління об'єктами та процесами ринкової економіки	Мордвінов О.Г.
0110U003965	Актуальні проблеми розвитку місцевого самоврядування в Україні	Мордвінов О.Г.
0110U007140	Розвиток системи управління земельними ресурсами в регіонах України	Боклаг В.А.

З метою поширення наукових здобутків та обміну інформацією в галузі державного управління у Класичному приватному університеті видаються:

- науково-виробничий журнал "Держава та регіони. Серія: Державне управління" (включено до переліку фахових видань з державного управління згідно з постановою Президії ВАК України від 14.10.2009 р. № 1-05/4);
- збірник наукових праць "Право та державне управління" (включено до переліку фахових видань з юридичних наук та державного управління згідно з постановою Президії ВАК України від 23.02.2011 р. № 1-05/2).

Рис. 2.8. Фахові видання, які видаються у Класичному приватному університеті

Науково-дослідна робота є однією з пріоритетних сфер діяльності університету. Молоді фахівці підтримують зв'язок з кафедрами, беруть участь у їх наукових дослідженнях, стають аспірантами та здобувачами, тому ректорат університету багато уваги приділяє підвищенню рівня підготовки науково-педагогічних кадрів. З цією метою в університеті у галузі державного управління відкрито аспірантуру за напрямками: 25.00.02 - механізми державного управління; 25.00.04 - місцеве самоврядування; докторантуру за напрямком 25.00.02 - механізми державного управління.

У 2006 р. в Класичному приватному університеті під головуванням ректора, доктора наук з державного управління

професора Віктора Миколайовича Огаренка була створена спеціалізована вчена рада К 17.127.03 по захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 - механізми державного управління (наказ ВАК України "Про створення спеціалізованої вченої ради" № 376 від 10.07.2006 р.) (табл. 2.11). Згодом спеціалізована вчена рада отримала право проводити захисти дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора (кандидата) наук з державного управління за спеціальностями: 25.00.02 - механізми державного управління, 25.00.04 - місцеве самоврядування і зараз має шифр Д 17.127.03 (наказ ВАК України "Про створення спеціалізованої вченої ради" № 394 від 3 липня 2008 р., наказ ВАК України "Про розширення повноважень спеціалізованої вченої ради" № 721 від 18 листопада 2009 р., наказ ВАК України "Про створення спеціалізованої вченої ради" № 461 від 31 травня 2011 р.). Від початку функціонування і дотепер у складі спеціалізованої вченої

ради працюють доктори наук з державного управління - одні з провідних фахівців у цій галузі з усієї України.

За участю науково-педагогічних співробітників Класичного приватного університету виконана госпрозрахункова науково-дослідна робота на замовлення Запорізької обласної державної адміністрації на тему "Розробка проекту Стратегії економічного та соціального розвитку Запорізької області на 2004-2015 роки".

Таблиця 2.11

Динаміка захистів кандидатських і докторських дисертацій у спеціалізованій вченій раді Д 17.127.03 за 2006-2012 рр.

Рік	Всього захистів дисертацій		Захисти дисертацій науково-педагогічними співробітниками КПУ	
	кандидатських	докторських	кандидатських	докторських
2006	4	-	1	-
2007	21	-	5	-
2008	18	-	3	-
2009	25	8	5	3
2010	18	7	4	-
2011	20	4	-	2
2012	20	3	2	-
Всього	126	22	20	5

Науково-педагогічними співробітниками Класичного приватного університету в галузі державного управління опубліковано такі монографії:

1. Актуальні проблеми управління : монографія : у 2 т. / В. Огаренко, В. Корінев, К. Райхель та ін. ; за наук. ред. д.держ.упр., проф. В. Огаренка. - Запоріжжя : КПУ, 2008. - Т. 1. - 472 с.
2. Актуальні проблеми управління : монографія : у 2 т. / В. Огаренко, В. Корінев, К. Райхель та ін. ; за наук. ред. д.держ.упр., проф. В. Огаренка. - Запоріжжя: КПУ, 2008. - Т. 2. - 548 с.
3. *Авраменко Н. В.* Державне управління системою охорони здоров'я на регіональному рівні: сучасний стан, шляхи вдосконалення : монографія / Н. В. Авраменко. - Запоріжжя : КПУ, 2010. - 196 с.
4. *Алейнікова О. В.* Державне регулювання аграрного сектору економіки в контексті продовольчого забезпечення населення України: теорія, методологія, сучасні механізми : монографія / О. В. Алейнікова. - [Б. м.] : Вид-во Т. В. Ємельянова, 2012. - 485 с.
5. *Балашов А. М.* Регіональне управління в контексті суспільного розвитку України : монографія / А. М. Балашов. - Запоріжжя : КПУ, 2009. - 280 с.
6. *Болдуєв М. В.* Механізми державного регулювання розвитку агропромислового комплексу на регіональному рівні : монографія / М. В. Болдуєв. - Запоріжжя : КПУ, 2009. - 352 с.
7. *Бражко О. В.* Державне регулювання зайнятості населення в умовах соціально-економічного розвитку України : монографія / О. В. Бражко. - Запоріжжя : КПУ, 2009. - 200 с.
8. *Ільяшенко А. Х.* Організаційно-економічний механізм регулювання туристичної галузі: регіональний аспект : монографія / А. Х. Ільяшенко. - Запоріжжя : КПУ, 2012. - 316 с.
9. *Ільяшенко В. А.* Державне регулювання продовольчого забезпечення : монографія / В. А. Ільяшенко. - Запоріжжя: КПУ, 2007. - 200 с.
10. *Ільяшенко В. А.* Формування державної податкової політики в Україні : монографія / В. А. Ільяшенко, О. В. Покатаєва. - Запоріжжя : КПУ, 2009. - 196 с.
11. *Мерзляк А. В.* Система механізмів державного регулювання рекреаційної сфери України : монографія / А. В. Мерзляк, Н. В. Яцук. - Запоріжжя : КПУ, 2011. - 248 с.
12. *Мерзляк А. В.* Земельний кадастр у структурі державного управління земельними ресурсами : монографія / А. В. Мерзляк, В. А. Боклаг. - Запоріжжя : КПУ, 2008. - 100 с.
13. *Мерзляк А. В.* Інформаційне забезпечення державного управління земельними ресурсами України : монографія / А. В. Мерзляк, В. А. Боклаг. - Запоріжжя : КПУ, 2010. - 152 с.
14. *Мерзляк А. В.* Державне регулювання інноваційного розвитку регіону : монографія / А. В. Мерзляк, О. В. Кіктенко. - Запоріжжя : КПУ, 2009. - 160 с.
15. *Надюк З. О.* Державне регулювання ринку медичних послуг в Україні : монографія / З. О. Надюк. - Запоріжжя : КПУ, 2008. - 296 с.
16. *Огаренко В. М.* Стратегічне управління вищим навчальним закладом : монографія / В. М. Огаренко, С. Я. Салига, В. М. Гельман та ін. - Запоріжжя : КПУ, 2009. - 416 с.

17. *Огаренко В. М.* Стратегічне фінансове управління вищими навчальними закладами : монографія / В. М. Огаренко, С. Я. Салига, О. В. Яришко. - Запоріжжя : КПУ, 2008. - 216 с.
18. *Опрятный С. М.* Концептуальна влада на шляху до світового панування : монографія / С. М. Опрятный. - Запоріжжя : КПУ, 2012. - 212 с.
19. *Опрятный С. Н.* Концептуальная власть (власть идей и людей) : монография / С. Н. Опрятный, О. С. Опрятная. - Запорожье : КПУ, 2010. - 224 с.
20. *Покатаєва О. В.* Державне регулювання трансформації торговельно-економічних відносин: інституціональний підхід : монографія / О. В. Покатаєва. - Запоріжжя : КПУ, 2009. - 408 с.
21. Сучасний стан реалізації соціальних та економічних реформ в Україні : монографія / О. Г. Мордвінов, І. А. Сай, Т. О. Безземельна та ін. - Запоріжжя : КПУ, 2012. - 317 с.
22. *Шилова В. І.* Ринок освітніх послуг: управлінський аналіз : монографія / В. І. Шилова. - Запоріжжя : КПУ, 2009. - 144 с.

Запорізька державна інженерна академія

Кафедрою менеджменту організацій Запорізької державної інженерної академії сформований потужний науковий потенціал у галузі освіти державного управління (завідувач кафедри, доктор філософських наук, професор В.Г.Воронкова). На кафедрі діє аспірантура з "Теорії та історії державного управління", в контексті якої захищено три кандидатських дисертації із спеціальності "Механізми державного управління" (науковий керівник, доктор філософських наук, професор В.Г.Воронкова) - О.Б.Бабичем, М.А.Ажажою, О.О.Фурсіним - з актуальних проблем корпоративної культури, інвестицій у людський капітал, соціально орієнтованого державного управління; підготовлена до захисту кандидатська дисертація Н.В.Сапи на тему "Антикризове державне управління в Україні". Аспіранти кафедри працюють над темами дисертацій: А.С.Гук - "Публічне врядування як система суспільних відносин: політичний і адміністративний аспекти"; Н.С.Іванова - "Удосконалення механізмів стратегічного управління регіоном у напрямі євроінтеграції"; М.А.Трубіна - "Удосконалення механізмів інноваційного розвитку України"; А.Ю.Шниптева - "Державне регулювання гуманітарного розвитку України"; О.В.Кирєєва - "Зарубіжний досвід державного управління". Аспірантами кафедри опублікована низка статей з антикризового державного управління, антикризового соціально орієнтованого управління, удосконалення механізмів інноваційного, стратегічного та гуманітарного розвитку України. На кафедрі виходить збірник наукових праць "Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії" (він є фаховим з філософії із 2001 р., вийшов 51 номер), де публікуються статті з теорії та практики державного управління та різних напрямів державного управління. В ЗДІА виходить журнал молодих вчених ЗДІА, в контексті якого є напрям "Державне управління". Професорсько-викладацьким складом кафедри опубліковані навчальні посібники з грифом МОН України: "Місцеве самоврядування" (В.Г.Воронкова, Київ, 2004); "Менеджмент в державних організаціях" (В.Г.Воронкова, Київ, 2004); "Кадровий менеджмент" (В.Г.Воронкова, Київ, 2004); "Управління людськими ресурсами: філософські засади" (В.Г.Воронкова, А.Г.Беліченко, О.М.Попов, М.А.Ажажа та ін., Київ, 2006); "Етика ділового спілкування" (В.Г.Воронкова, А.Г.Беліченко, В.В.Мельник, М.А.Ажажа); "Регіонально-адміністративний менеджмент" (за ред. проф. В.Г.Воронкової, Київ, 2010); "Інвестиції в людський розвиток в умовах глобальної трансформації" (О.В.Соснін, В.Г.Воронкова, М.А.Ажажа, Львів, 2011). Авторами В.Г.Воронковою, О.О.Фурсіним, Н.В.Сапою підготовлена наукова монографія "Соціально орієнтоване державне управління" (Запоріжжя, 2011); В.Г.Воронковою - "Філософія гуманістичного менеджменту" (Запоріжжя, 2010); "Філософія глобалізації" (Запоріжжя, 2011); "Філософія економіки" (співавтор А.М.Ткаченко, Запоріжжя, 2011); "Філософія розвитку сучасного суспільства: теоретико-методологічний контекст" (Запоріжжя, 2012); підготовлено ряд навчально-методичних посібників з державного і муніципального управління. Професор В.Г.Воронкова опублікувала ряд статей у польських журналах - із соціально-економічного розвитку сучасного українського суспільства; кандидат наук з державного управління, доцент М.А.Ажажа - ряд фахових статей з державного управління, соціальних послуг у фахових журналах з державного управління; кандидат наук з державного управління, О.О.Фурсін - ряд статей із соціально орієнтованого державного управління; Н.В.Сапа, М.А.Трубіна, Н.С.Іванова, А.Ю.Шниптева - ряд статей з антикризо-

вого державного управління в Україні, інноваційних механізмів державного управління, механізмів стратегічного розвитку регіону, державного регулювання гуманітарної сфери. Кафедрою постійно проводяться науково-практичні і науково-теоретичні конференції з проблем філософії державного управління. Академія і кафедра співпрацюють з Вищою школою інформатики, управління та адміністрації у Варшаві, що відкриває великі можливості для співробітництва у сфері освіти, науки, участі в наукових конференціях, обміну науковою інформацією, оприлюднення результатів спільної науково-дослідницької роботи в університетських журналах і наукових виданнях Польщі та України; співробітництва в організації студентської та докторантської дослідницької роботи і мовної практики. Кафедрою досліджується тема, що затверджена Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України "Формування механізмів становлення цивілізаційного розвитку сучасного соціуму у глобальному вимірі" (2012-2014), в контексті якої розробляються проблеми філософії розвитку сучасного соціуму, філософії державного і регіонального управління, механізмів цивілізаційного розвитку сучасного соціуму в глобальному вимірі.

Академія муніципального управління

Наукова робота за напрямками діяльності Академії забезпечується 24 кафедрами, в тому числі 22 факультетськими та 2 загальноакадемічними, а також 4 факультетами. Підготовка та координація загальних наукових заходів в Академії здійснюються науковим відділом (завідувач Н.О.Завадська). Організація та координація підготовки науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації в Академії безпосередньо здійснюються аспірантурою (завідувач О.В.Лакоза), а інформаційне забезпечення наукової діяльності - відділом інформаційних технологій (завідувач Г.С.Кондратенко), редакційно-видавничим відділом (завідувач Н.Г.Шаройкіна), бібліотекою (директор А.О.Воронцова), Видавничо-поліграфічним центром (директор Є.О.Вольф).

Важливою складовою наукової діяльності Академії є спеціалізована вчена рада із захисту дисертацій з державного управління (голова В.К.Присяжнюк).

У складі Академії діє структурний підрозділ - Науково-навчальний інститут регіонального управління та місцевого самоврядування. До складу Інституту входить науково-дослідний центр, основними завданнями якого є:

- проведення наукових досліджень і розроблення проблемних та наукоємних питань державного управління й розвитку місцевого самоврядування, моніторингу та дослідження питань професійної діяльності посадових осіб місцевого самоврядування;
- здійснення науково-аналітичного та прогностичного супроводу діяльності органів регіонального управління та місцевого самоврядування;
- визначення та узагальнення потреб регіонального розвитку в науковому обґрунтуванні питань управління та розвитку місцевого самоврядування;
- розроблення науково-аналітичних документів, наукових обґрунтувань та прогнозів проєктів нормативно-правових актів і науково-практичних рекомендацій (коментарів) щодо діяльності органів регіонального управління та місцевого самоврядування;
- вивчення й аналіз зарубіжного досвіду державного управління та місцевого самоврядування, у тому числі їх наукового забезпечення, з метою застосування його в діяльності органів регіонального управління та самоврядування;
- проведення інших наукових, дослідницьких та експертних робіт.

Це сприяє розширенню можливостей наукової діяльності Академії, дозволяє ставити нові більш складні завдання для її подальшого розвитку.

Кафедрами Академії продовжувалися дослідження за загальноакадемічним науковим проєктом "Удосконалення механізмів державного управління та місцевого самоврядування".

У виконанні наукових досліджень в межах загальноакадемічного проєкту за кафедральною темою "Цивільно-правовий статус органів місцевого самоврядування" (науковий керівник доктор юридичних наук, професор В.В.Луць) брали участь штатні викладачі кафедри цивільно-правових дисциплін: В.В.Луць, М.М.Матяшевич, Д.О.Маріц, М.П.Карамаш, В.Н.Петрина та ін. У числі досліджень: про мету і принципи Рад як органів місцевого самоврядування (М.П.Карамаш), суб'єктивне право як засіб реалізації приватного інтересу (І.Е.Берестова), правова природа договору підяду на проєктні та пошукові роботи, окремі способи захисту прав та інтересів суб'єктів підрядних правовідносин (А.Б.Гриняк), заходи оперативного впливу на поруш-

ника договірною зобов'язання з оплатної реалізації майна, гарантійні строки (терміни) у договорах роздрібною купівлі-продажу (Д.О.Маріц), набуття права власності на житло за заповітом, оформлення житлових прав, які переходять у спадщину (Н.Б.Солтис), реалізація адміністративних правовідносин у галузі водного господарства (К.А.Рябець) та інші.

Продовжувалась науково-дослідна робота кафедри кримінально-правових дисциплін за загальноакадемічним проектом за кафедральною темою "Кримінально-правове забезпечення розвитку місцевого самоврядування в умовах трансформаційних процесів в Україні" (науковий керівник кандидат юридичних наук, професор О.П.Литвин). У ній брали участь працівники кафедри О.П.Литвин, М.І.Скригонюк. Проведено дослідження за темами: механізм державного управління у сфері використання природних ресурсів як один з елементів охорони загальної громадської безпеки, теоретичні та практичні проблеми правового реформування громадянського суспільства у сфері забезпечення екологічної безпеки України як складової глобалізаційних процесів у цій галузі (О.П.Литвин), плебсологічний аналіз сучасного стану криміналістики в Україні (М.І.Скригонюк).

На кафедрі управління муніципальним розвитком у межах цього проекту виконується кафедральне дослідження "Особливості муніципального управління в Україні" (науковий керівник доктор наук з державного управління, професор Т.В.Іванова). Серед проведених досліджень цього року: теорія управління та практика; законодавчо-нормативні засади регіональної екологічної політики в Україні (Т.В.Іванова); концептуальні засади державного управління процесами модернізації житлово-комунального господарства (І.О.Драган); соціологічний супровід управлінської діяльності (Г.М.Залізник); удосконалення державного та муніципального управління (В.В.Романова).

На кафедрі державних та місцевих фінансів у межах цього проекту продовжує виконуватися кафедральне дослідження "Фінансова база місцевого самоврядування" (науковий керівник доктор економічних наук, доцент А.Б.Кондрашихін). Серед проведених досліджень цього року: методологічні засади оцінки управління регіоном в умовах трансформації системи органів влади (А.Б.Кондрашихін); прогнозування впливу наслідків світової фінансової кризи на динаміку та структуру економіки м. Києва у 2011-2015 роках (Н.Д.Чала); державні важелі впливу під час вирішення проблем забезпечення сталого інноваційного розвитку регіону (А.Б.Кондрашихін).

Кафедра політології відповідно до загальноакадемічного проекту продовжувала виконання кафедральної наукової теми "Актуальні питання історичних і політичних аспектів муніципалізму" (науковий керівник доктор історичних наук, професор Ю.М.Мальчин). Серед проведених досліджень цього року: історичний аспект участі України у зовнішньоекономічних зв'язках Росії напр. ХІХ - поч. ХХ ст. (О.Є.Пилипенко).

Кафедра менеджменту (науковий керівник завідувач кафедри, доктор економічних наук, професор М.М.Клименюк) у звітному періоді виконувала дослідження за темами: "Аналітико-інформаційне забезпечення державного регулювання економіки в умовах децентралізованої системи управління", зокрема етап 1 - "Аналіз та аналітичне обґрунтування регулювання як фази управління". В її межах досліджувалися теми: виробничі відносини як фактор подолання економічної кризи (М.М.Клименюк, А.М.Безус), моделювання надійності промислової продукції як показника її якості (М.М.Клименюк, Ю.В.Грудцина), фактори впливу на економічну безпеку підприємства (М.М.Клименюк, А.М.Безус, К.С.Подтьолок).

Загальноакадемічний науковий проект "Удосконалення механізмів державного управління та місцевого самоврядування" передбачає також активне залучення до участі в ньому аспірантів і здобувачів Академії за спеціальностями 25.00.02 - механізми державного управління та 25.00.04 - місцеве самоврядування.

Продовжують здійснюватися дослідження за внутрішньофакультетськими та кафедральними темами - "Інноваційні стратегії економіки регіонів та муніципального управління", "Теоретико-методологічні основи інноваційного інвестування в структурній перебудові економіки", "Фінанси в умовах ринкової трансформації економіки України", "Теорія грошей і кредиту та методологія наукових досліджень", "Формування системи оцінювання стратегічного потенціалу сталого розвитку регіонів України", "Розробка механізмів фінансово-економічного забезпечення розширеного відтворення продуктивних сил регіональних господарських систем України", "Реформування кадрової політики державної служби України та служби в органах місцевого самоврядування", "Роль принципу верховенства права в модернізації місцевого самоврядування в Україні", "Актуальні проблеми теорії та практики менеджменту ЗЕД. Вплив СОТ на

регулювання зовнішньої торгівлі України: проблеми та шляхи їх вирішення", "Проблеми розвитку документно-інформаційних технологій", "Оптимізаційне моделювання та прийняття рішень в управлінській, економічній та інженерній практиці", "Філософські, соціальні, релігійні, культурні та етико-екзистенційні аспекти управління", "Психологічні основи підвищення професійної компетентності державних службовців", "Психологічні основи розвитку професійної компетентності державних службовців в системі підвищення їх фахової кваліфікації".

Результатами науково-дослідної роботи кафедри державного управління та місцевого самоврядування (завідувач доктор наук з державного управління, професор В.Д.Бакуменко) є завершення підготовки аспірантів та докторантів, публікації у наукових виданнях, організація та участь у наукових конференціях, впровадження наукових розробок в органах державної влади та місцевого самоврядування. За результатами досліджень опубліковані у співавторстві Енциклопедія державного управління (Т.1-Т.7), 3 навчальних посібники, 10 наукових статей; працівники кафедри брали участь у 18 наукових конференціях, 6 семінарах, 3 круглих столах.

Основними напрямками впровадження результатів наукових досліджень кафедри управління муніципальним розвитком (завідувач доктор наук з державного управління, професор Т.В.Іванова) є розробка та надання рекомендацій органам державної влади та органам місцевого самоврядування, підготовка дисертаційних робіт, публікації у наукових виданнях, участь у наукових конференціях, впровадження наукових розробок у навчальний процес. За результатами досліджень опубліковано 10 наукових статей, працівники кафедри брали участь у 24 наукових конференціях, в організації Всеукраїнського конкурсу "Кращий державний службовець", підготовлено та видано монографію.

У всіх захищених аспірантами та здобувачами дисертаційних роботах є довідки про впровадження наукових результатів, зокрема:

- *в органах державного управління*: Верховна Рада України (О.С.Козловська); Комітет Верховної Ради України з питань економічної політики (М.Ю.Порвін); Комітет Верховної Ради України з питань будівництва, містобудування і житлово-комунального господарства та регіональної політики (Т.В.Іванова); Комітет Верховної Ради України з питань науки і освіти (В.Д.Боднарчук); Підкомітет Верховної Ради України з питань молодіжної політики, сім'ї та дитинства (С.В.Штурхецький); Запорізька обласна державна адміністрація (І.В.Застрожнікова); Київська обласна державна адміністрація (Д.Й.Андрієвський, В.Д.Боднарчук, Д.О.Ветвицький); Івано-Франківська обласна державна адміністрація (В.Д.Боднарчук); Черкаська обласна державна адміністрація (В.М.Бабко); Київська міська державна адміністрація (Т.В.Іванова), Головне управління Держкомзему у Київській області (М.Р.Ковальський); Дубнівська районна державна адміністрація Черкаської області (В.М.Бабко);

- *у міністерствах та відомствах*: Міністерство промислової політики України (Д.Й.Андрієвський, Л.С.Безугла, О.С.Козловська); Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства (Т.В.Іванова, І.В.Застрожнікова); Міністерство охорони навколишнього природного середовища України (Д.О.Ветвицький); Державний комітет України із земельних ресурсів (М.Р.Ковальський); Державне агентство земельних ресурсів України (М.Р.Ковальський); Головержслужби України у Рівненській області (С.В.Штурхецький);

- *в органах місцевого самоврядування*: Закарпатська обласна рада (Н.В.Ільченко); Дубенська районна рада Рівненської області (С.В.Штурхецький); Вовківська сільська рада Пустомитівського району Львівської області (Н.В.Ільченко);

- *на підприємствах та в організаціях*: ПП "Юпітер" (В.М.Бабко); ТОВ "ЗемЮрКонсалтинг" (М.Р.Ковальський); ВАТ "Запорізький сталепрокатний завод" (М.Ю.Порвін); Міжобласний благодійний фонд "Фонд розвитку карпатського регіону" (Н.В.Ільченко); Цикл телевізійних програм на ТРК (С.В.Штурхецький); спільний Проект Ради Європи та Європейського Союзу (С.В.Штурхецький);

- *в наукових закладах*: Інститут законодавства Верховної Ради України (Н.В.Ільченко);

- *у навчальному процесі*: Національний університет "Острозька Академія" (С.В.Штурхецький); Академія муніципального управління (Т.В.Іванова, Д.Й.Андрієвський, В.М.Бабко, Л.С.Безугла, В.Д.Боднарчук, Д.О.Ветвицький, І.В.Застрожнікова, О.С.Козловська, М.Ю.Порвін).

Крім того, отримані в дослідженнях результати можуть використовуватися при підготовці й прийнятті нормативно-правових актів щодо інноваційного розвитку економіки України, ре-

структуризації промислового комплексу; в діяльності суб'єктів законодавчої та виконавчої влади при формуванні програм, пов'язаних із зовнішньоекономічною діяльністю регіонів; при підготовці й прийнятті законодавчих актів щодо державної політики у сфері захисту прав споживачів; при підготовці й прийнятті законодавчих актів щодо розвитку курортно-рекреаційного комплексу України; можуть бути використані органами місцевого самоврядування у практичній діяльності при здійсненні управління муніципальним утворенням: аналіз, планування розвитку, здійснення заходів і контроль за задоволенням потреб громади.

Отримані в дослідженні результати можуть також використовуватися у навчальному процесі при викладанні навчальних дисциплін циклу "Державне управління, муніципальне управління, місцеве самоврядування".

В Академії з 2007 р. функціонує спеціалізована вчена рада К 26.129.01 з правом прийняття до розгляду та проведення захистів дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальностями: 25.00.02 - механізми державного управління та 25.00.04 - місцеве самоврядування.

Рішенням Атестаційної колегії Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 11.11.2011 р. № 1299 в Академії відкрито докторантуру зі спеціальності 25.00.02 - механізми державного управління. Розглянуто пропозиції кафедр для зарахування до неї.

Потенціал міжнародної наукової та освітньої діяльності Академії, насамперед, визначається її контактами із зарубіжними вищими навчальними закладами, фондами та установами. Продовжується діяльність у рамках договорів про співробітництво із: 1) Вищою школою менеджменту (м. Варшава, Польща) про Українсько-Польський Інститут управління, що здійснює змістовно-організаційне забезпечення паралельного навчання студентів Академії муніципального управління факультетів менеджменту, економічного, юридичного та факультету міського господарства; з 2011 р. розширено перелік спеціальностей Академії, студенти яких можуть брати участь у паралельному навчанні за спеціальностями "Управління підприємством в об'єднаній Європі", "Управління банками та фінансами", "Право" та "Психологія" у польському навчальному закладі. Щорічно керівництвом Академії та Вищої школи менеджменту затверджуються робочі навчальні плани та навчально-методичне забезпечення. До проекту українсько-польського співробітництва залучено 53 студенти; 2) Академією солідарності (м. Гданськ, Польща) про організацію літніх стажувань для студентів Академії, спільну організацію конференцій та співпрацю в науковій сфері; 3) Вищим Калабрійським Інститутом міжнародної політики (регіон Калабрія, Італія) про участь у міжнародній програмі "Pytagora Mundus", що передбачає вивчення студентами Академії італійської мови та культури в містах Італії, які належать до надбань ЮНЕСКО, та спільно з 20 країнами-учасниками програми міжнародної магістерської програми на базі наукових осередків Італії; 4) Асоціацією вивчення італійської мови та культури ІТАСА (м. Палермо, Італія, Сицилія) про організацію мовних (лінгвістичних) стажувань студентів Академії, що вивчають італійську мову; 5) Північно-Кавказькою академією державної служби (м. Ростов-на-Дону, Росія), що дозволяє розпочати роботу з підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів, спільної організації науково-дослідних робіт з економічних, політичних, соціальних, правових та інших аспектів; 6) Західним Саксонським Університетом ЦВІКАУ про організацію обміну студентами та викладачами, спільних конференцій, семінарів та обмін університетською документацією; 7) Англо-Американським університетом (м. Прага) щодо можливості студентів, аспірантів та викладачів Академії проходити стажування (підвищення кваліфікації) з економічного, юридичного та інших напрямків, які проводять викладачі з Гарварда, Стенфорда, Йєла, Оксфорда та Кембриджа.

Продовжується розширення наукових зв'язків Академії з відомими зарубіжними науковими та навчальними установами, зокрема з Академією державного управління Республіки Вірменія (м. Єреван), Вищою школою менеджменту (Польща, м. Варшава), Російською академією державної служби та її регіональними інститутами й ін.

Подальший розвиток міжнародних зв'язків Академії здійснюється як у напрямах підписання договорів про співробітництво з іншими зарубіжними вищими навчальними закладами, об'єднаннями та організаціями, так і шляхом безпосереднього обміну публікаціями, участі в міжнародних комунікативних заходах.

Академією в 2011 р. проведені конференція за міжнародною участю "Актуальні проблеми регіонального управління та місцевого самоврядування", міжнародний семінар "Сприяння участі українських організацій, підприємств та індивідуальних дослідників у 7-й Рамковій програмі ЄС з розвитку наукових досліджень і технологій".

У Науковому віснику Академії опубліковані статті кількох відомих зарубіжних вчених. У випуску 2/2011 надруковано статтю російського професора О.І.Турчинова "Кадровая безопасность России: постановка проблемы". У випуску 3/2011 надруковано статті грузинських професорів Альфреда Кураташвілі "Теоретические проблемы государственного управления и принципиально новая классификация политических систем" та Анзора Кураташвілі "Теория дерегулирования экономики в науке государственного управления". У випуску 4/2011 також надруковано статті грузинських професорів Альфреда Кураташвілі "Философия социальной цели - методологическая основа государственного управления в интересах народа" та Анзора Кураташвілі "Государственное управление в условиях социально ориентированной рыночной экономики".

2.4. Південний регіон (м. Одеса, Миколаїв)

Одеський регіональний інститут державного управління Національної академії

Першочергові завдання наукової діяльності в Одеському регіональному інституті державного управління Національної академії державного управління при Президентові України (далі - ОРІДУ НАДУ) спрямовані на вирішення актуальних проблем державного управління та державної кадрової політики у контексті реалізації Програми економічних реформ на 2010-2014 роки "Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава", завдань Президента України В.Ф.Януковича, висловлених у Посланні Президента України до Верховної Ради України 2012 р. "Шлях модернізації: перші підсумки та нові завдання" і виступах Президента України на засіданнях Ради регіонів.

Наукові школи ОРІДУ НАДУ

Важливим аспектом наукової діяльності є наукові школи, що започатковані відповідно до спеціальностей галузі науки "Державне управління". Напрацювання науковців здійснюються за такими основними напрямками:

- сучасні проблеми публічного управління в Україні, регіональної політики, регіонального управління, регіонального розвитку, модернізації професійного навчання державних службовців, управління якістю в системі державної служби (доктор політичних наук, доцент М.М.Іжа);

- удосконалення механізмів державного управління бюджетним процесом, процесами реформування економіки на державному та регіональному рівнях, розвиток методів і моделей прогнозування, планування соціально-економічних процесів у регіоні (доктор економічних наук, професор А.Г.Ахламов);

- розробка системологічної концепції етнонаціональної обумовленості адміністративної реформи в Україні (доктор наук з державного управління, професор П.І.Надолішній);

- соціокультурний контекст управління регіональним розвитком (доктор філософських наук, професор З.В.Балабаєва);

- проблеми правового регулювання планування економічної діяльності (доктор наук з державного управління, професор В.П.Марущак).

Науково-дослідна робота ОРІДУ НАДУ

Виконання наукових досліджень за бюджетною тематикою розпочато з 1998 р. в межах Комплексного наукового проекту "Державне управління та місцеве самоврядування".

На сьогодні науковцями Інституту виконано 66 науково-дослідних робіт за бюджетним фінансуванням.

Особлива увага приділяється темам, які відповідають пріоритетним напрямкам діяльності Національної академії державного управління при Президентові України, а саме:

- реформуванню системи регіонального управління;
- визначенню пріоритетів соціально-економічного розвитку регіону;
- дослідженню соціально-політичних аспектів регіональної кадрової політики в контексті розвитку публічного управління;
- створенню інноваційних інструментів розвитку публічного управління в Україні;

- плануванню зовнішньоекономічної інтеграції регіону;
- запровадженню електронного управління на регіональному та місцевому рівнях;
- управлінню проектами в публічній сфері;
- упорядкуванню нормативно-правового забезпечення системи професійного навчання державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування тощо.

Результати наукових та науково-дослідних робіт викладені в монографіях, навчальних і навчально-методичних посібниках, наукових статтях, доповідях та тезах конференцій.

Практична спрямованість результатів наукових досліджень відображена у розробці:

- Стратегії економічного та соціального розвитку Одеської області до 2020 року;
- Стратегії залучення інвестицій в Одеську область та надання е-послуг у сфері інвестицій;
- Концепції стратегічного розвитку "Одеса - 2022";
- Інвестиційної стратегії Одеської області на 2011-2015 роки;
- системи управління якістю на замовлення Вінницької обласної державної адміністрації та Одеської міської ради;
- Енциклопедії державного управління, зокрема 4-го тому "Галузеве управління", матеріалів до "Енциклопедії сучасної України", довідника "Фундатори українського державотворення та провідні вчені в галузі науки "Державне управління";
- методичних рекомендацій по управлінню місцевими бюджетами в 2012-2014 роках на замовлення Одеського Головного фінансового управління Одеської обласної державної адміністрації;
- проекту середньострокового програмно-цільового бюджету на 2012-2014 рр. на замовлення Міністерства фінансів АР Крим;
- основних положень цільової програми заміни імпорту;
- проекту міжнародної технічної допомоги від Місії ОБСЄ в Україні "Електронне врядування";
- проекту "Розбудова спроможності до економічно обґрунтованого планування розвитку областей і міст України" (м. Оттава, Канада).

Комунікативні заходи ОРІДУ НАДУ

Проведення науково-комунікативних заходів, у тому числі за міжнародною участю, спрямовані на узагальнення та оприлюднення результатів наукових досліджень.

Щорічно в ОРІДУ НАДУ проводиться 30-40 комунікативних заходів.

Форми проведення таких заходів різноманітні: науково-практична конференція, інтернет-конференція, науково-практичний семінар, семінар-презентація, конференція у режимі відео-конференц-зв'язку, круглий стіл, нарада, "літня школа" тощо.

Науково-комунікативні заходи мають різний статус.

Міжнародні: Всеукраїнські щорічні студентські науково-практичні конференції за міжнародною участю "Сучасний менеджмент: моделі, стратегії, технології"; науково-практична конференція "Соціально-економічний розвиток регіонів та його програмування: мета, механізми, інструменти"; "Літня школа" "Государственное управление: социальные сферы" для аспірантів ОРІДУ НАДУ при Президентів України та Північно-Західного інституту РАНГІДС (м. Санкт-Петербург); Міжнародна Інтернет-конференція "Державне управління в Україні: проблеми державотворення, виклики та перспективи".

Міжрегіональні: круглий стіл у режимі відеоконференцзв'язку "Забезпечення доступу до публічної інформації в контексті впровадження європейських стандартів відкритості та прозорості"; науково-практичний семінар "Інформаційне суспільство і сталий розвиток"; відеоконференція "Україна на шляху до Європейського Союзу: звіряємо координати"; семінар для аспірантів та здобувачів "Теоретико-прикладні аспекти реалізації адміністративної та економічної реформ" (на базі Кримського ЦПК) та інші.

Інститутського рівня: науково-методичний семінар "Концептуальні засади реформування системи регіонального управління" (кафедра регіональної політики та публічного адміністрування); науковий лекторій для аспірантів та магістрантів "Сучасні проблеми публічного управління": Засідання № 1 "Запровадження компетентнісного підходу в системі державної служби: проблеми та перспективи" (кафедра державного управління і місцевого самоврядування); лекція професора О.П.Якубовського, присвячена 230-річчю від дня народження генерал-губернатора Новоросійського краю, мецената, героя Вітчизняної війни 1812 р., графа М.Воронцова (кафедра філософських та соціально-політичних наук); семінар-презентація результатів само-

стійної роботи слухачів спеціальності 8.18010013 "Управління проектами" "Альтернатива розвитку КП "Міськзелентрест" (кафедра управління проектами); науково-практична конференція "Регіональний досвід європейської інтеграції та зовнішньоекономічної діяльності" (кафедра європейської інтеграції).

Значним заходом у діяльності ОРІДУ НАДУ є підсумкова науково-практична конференція за міжнародною участю. Починаючи з 2010 р. тематика конференції спрямована на активне обговорення проблеми підвищення ефективності роботи органів публічної влади щодо виконання Програми економічних реформ на 2010-2014 роки та оприлюднення результатів досліджень за Комплексним науковим проектом "Державне управління та місцеве самоврядування". Від 2012 р. конференція набула статусу Всеукраїнської.

Взаємодія ОРІДУ НАДУ з органами публічної влади з питань супроводу їх діяльності

У 2003 р. Інститутом започаткована наукова взаємодія з органами публічної влади Півдня України та Вінницької області на взаємовигідних засадах.

Така співпраця відбувається на підставі договорів про співробітництво з Радою міністрів Автономної Республіки Крим, Вінницькою, Миколаївською, Одеською та Херсонською обласними державними адміністраціями, Одеською та Южненською міськими радами, Комінтернівською, Любашівською та Татарбунарською районними державними адміністраціями, Центром перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, керівників державних підприємств, установ та організацій Херсонської обласної державної адміністрації, Асоціацією платників податків України по Одеській області тощо; укладено Меморандум з Асоціацією міст України.

Однією із форм співробітництва ОРІДУ НАДУ з органами публічної влади є організація комунікативних заходів та виконання на їх замовлення науково-дослідних робіт.

Взаємодія з органами публічного управління Півдня України та Вінницької області відбувається під час проведення робочих нарад, наприклад з представниками Комінтернівської державної районної адміністрації щодо створення Індустріального парку в с. Кремидівка Комінтернівського району Одеської області. Також - на засіданнях з Одеським регіональним відділенням Асоціації міст України. Одним із важливих результатів цих засідань стало підписання Меморандуму про співробітництво між ОРІДУ НАДУ, Одеським регіональним відділенням Асоціації міст України та міськими головами міст Одеської області. Важливу роль у сфері зазначеної взаємодії відіграє також проведення круглих столів, семінарів за участю органів влади Південного регіону та Вінницької області. Так, на круглому столі, організованому спільно з Одеським Головним фінансовим управлінням Одеської облдержадміністрації, порушувалися актуальні питання щодо надання ефективних, якісних та результативних бюджетних послуг, лібералізації торговельного режиму України, нових можливостей та викликів для покращення експортного потенціалу підприємств Одеської області; регіональному досвіду європейської інтеграції та зовнішньоекономічної діяльності були присвячені комунікативні заходи, ініційовані Головним управлінням зовнішньоекономічної діяльності та європейської інтеграції.

Традиційно ефективною формою взаємодії з органами публічної влади є виконання госпдоговірних робіт на їх замовлення. Починаючи з 2003 р. в Інституті виконано 30 госпдоговірних науково-дослідних робіт.

Найбільш вагомі результати зазначених вище НДР:

- Статут територіальної громади м. Одеси на замовлення Одеської міської ради;
- пропозиції щодо удосконалення територіального устрою адміністративно-територіальної одиниці на замовлення Одеської обласної ради;
- впровадження механізмів реалізації державної політики у сфері ціноутворення та державних закупівель на замовлення Асоціації міст України та Миколаївської торговельної палати;
- розробка методики дослідження динаміки кар'єрного просування молодих державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування на замовлення Одеської та Миколаївської обласних державних адміністрацій;
- прикладна програма для проведення статистичного економічного аналізу та прогнозування цін на споживчому ринку;

- програмний продукт "Інформаційно-аналітична база "Будівлі, споруди та мережі" на замовлення Одеської обласної ради;
- моніторинг стану забезпечення прав національних меншин в Одеській області;
- визначення та задоволення потреб професійного навчання державних службовців на замовлення Вінницької та Херсонської облдержадміністрацій;
- концепція створення індустріального парку "Кремидівський" Комінтернівського району Одеської області;
- рекомендації щодо удосконалення діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування в контексті адміністративної реформи в Україні;
- визначення регіональних науково-практичних аспектів реалізації Програми економічних реформ на 2010-2014 роки.

З метою розширення спектра наукових досліджень та ознайомлення з їхніми результатами фахівців і громадськості України та зарубіжних країн у 1998 р. Інститутом започатковане видання збірника наукових праць "Актуальні проблеми державного управління", який розповсюджується у друкованій формі, а з 2007 р. було засноване електронне фахове видання "Теоретичні та прикладні питання державотворення", яке оприлюднюється на веб-сторінці бібліотеки ім. В.І.Вернадського.

У рамках співпраці з органами публічного управління на сторінках цих фахових видань висвітлюються як науково-теоретичні розробки галузі науки "Державне управління", так і кращі практики публічного управління Півдня України та Вінницької області. Так, надруковано статті Е.Л.Матвійчука, голови Одеської облдержадміністрації, та М.В.Джиги, голови Вінницької облдержадміністрації; М.М.Костяка, голови Херсонської облдержадміністрації, М.П.Круглова, голови Миколаївської облдержадміністрації, Є.О.Устінова, голови Скадовської райдержадміністрації Херсонської області.

Підготовка науково-педагогічних та наукових кадрів у ОРІДУ НАДУ

В ОРІДУ НАДУ підготовка кандидатів та докторів наук здійснюється з 1997 р. За весь період існування докторантури та аспірантури в Інституті підготовлено 15 докторів наук з державного управління та більше 60 кандидатів наук.

На сьогодні в докторантурі готуються 5 докторантів, в аспірантурі Інституту навчаються 56 аспірантів, з яких 25 - з відривом від виробництва, крім того, поза аспірантурою готують дисертації 63 здобувачі наукового ступеня кандидата та 1 здобувач наукового ступеня доктора наук державного управління.

З метою ретельного відбору кандидатів на навчання в аспірантурі та докторантурі кафедрами ОРІДУ НАДУ надаються пропозиції (дані про випускників магістратури) щодо плану набору на навчання, на підставі яких формується база даних про науковців, дослідників, спеціалістів, практиків, які займаються вивченням проблем у галузі науки "Державне управління". До докторантури та аспірантури ОРІДУ НАДУ залучалася талановита молодь з числа державних службовців органів державної влади і посадових осіб місцевого самоврядування Автономної Республіки Крим, Вінницької, Миколаївської, Одеської, Херсонської областей та міста Севастополя.

В ОРІДУ НАДУ для аспірантів проводяться заняття, тематичні зустрічі та відеоконференції за участю провідних науковців у галузі науки державного управління, вітчизняних і зарубіжних фахівців та практиків. Для посилення практичної спрямованості досліджень докторантів та аспірантів ОРІДУ НАДУ в галузі державного управління періодично розробляються та поновлюються пропозиції щодо пріоритетної тематики дисертаційних досліджень докторантів і аспірантів на підставі аналізу потреб органів державної влади та місцевого самоврядування південного регіону України щодо дослідження актуальних проблем їх діяльності.

Результати дисертаційних досліджень докторантів і аспірантів регулярно розглядаються на теоретико-методологічних семінарах, в тому числі виїзних, для аспірантів, здобувачів та їх наукових керівників, засіданнях Науково-експертної ради із залученням представників органів публічної влади та під час проведення літніх шкіл. Практикується проведення розширених засідань кафедр з метою здійснення експертизи наукової і практичної цінності виконаних дисертаційних досліджень із залученням представників органів публічної влади та науковців інших навчальних та наукових закладів.

Взаємодія Інституту з регіональними ЦППК

На виконання заходів Перспективного плану роботи ОРІДУ НАДУ на 2012 р. Управління ПКК постійно надає методичну, інформаційну, консультативну допомогу Кримському, обласним центрам підвищення кваліфікації державних службовців, осіб місцевого самоврядування Півдня України.

На виконання розпорядження директора ОРІДУ НАДУ при Президентові України від 18 січня 2012 р. № 1 науково-методичною радою Інституту затверджені навчально-методичні матеріали дванадцяти однокредитних тематичних семінарів з підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування IV-VII категорій посад у заочно-дистанційному режимі.

Херсонський національний технічний університет

Магістратуру державної служби Херсонського національного технічного університету відкрито 1 вересня 2009 р. Навчально-виховний процес у магістратурі забезпечує випускова кафедра державного управління і місцевого самоврядування. Кафедру державного управління і місцевого самоврядування створено в листопаді 2008 р. відповідно до рішення Вченої ради Херсонського національного технічного університету як кафедру державного управління, педагогіки та психології. Рішенням Вченої ради від 25 серпня 2011 р. кафедру перейменовано на кафедру державного управління і місцевого самоврядування. Метою діяльності кафедри є підготовка висококваліфікованих фахівців відповідно до вимог освітньо-професійної програми підготовки магістрів державної служби.

З 1 вересня 2011 р. кафедру державного управління і місцевого самоврядування очолює доктор наук з державного управління, професор, заслужений працівник освіти України, державний службовець V рангу, посадова особа місцевого самоврядування V рангу І.П.Лопушинський. Науково-педагогічний колектив кафедри нараховує 17 викладачів, із них: докторів наук - 5, кандидатів наук - 12, професорів - 4, доцентів - 6.

З 2010 р. здійснюється підготовка молодих науковців у галузі державного управління за спеціальністю 25.00.02 - механізми державного управління (відкрито разову аспірантуру). У 2012 р. на постійній основі відкрито аспірантуру за спеціальністю "Механізми державного управління" (рішення атестаційної комісії Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 17 травня 2012 р.), де сьогодні навчається 5 аспірантів та 4 здобувачі наукового ступеня кандидата наук з державного управління.

На кафедрі здійснюється наукова робота:

- діє наукова лабораторія з проблем державного управління та місцевого самоврядування (керівник І.П.Лопушинський) та з проблем дидактики вищої школи (керівник Г.М.Сагач);

- з 2009 р. видається збірник наукових праць "Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології", що є фаховим науковим виданням з державного управління (постанова президії ВАК України №1-05/2 від 23 лютого 2011 р.), з 2012 р. рішенням Вченої ради Херсонського національного технічного університету засновано наукове електронне видання "Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування";

- проводяться комунікативні заходи, зокрема: щорічна Всеукраїнська науково-практична конференція "Державна політика щодо місцевого самоврядування: стан, проблеми та перспективи", круглий стіл "Нові підходи до боротьби з корупцією: законодавче забезпечення та проблеми реалізації";

- спільно з Херсонським обласним центром перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ та організацій проводяться відеоконференції та конференції в режимі online, зокрема: "Розвиток демократичного суспільства: регіональний аспект", "Шляхи удосконалення підготовки та підвищення кваліфікації управлінських кадрів", круглі столи у форматі web-конференції на тему "Командні аспекти колективної роботи на державній службі", "Основні аспекти реалізації нового Закону України "Про державну службу", "Обговорення стратегії кадрової політики на 2012-2020 роки" та ін.;

- розроблена і досліджується кафедральна тема науково-дослідної роботи: "Механізми реалізації державної регіональної політики в сучасних умовах трансформації суспільного розвитку" (номер державної реєстрації 0110U001836 від 01 квітня 2010 р.).

Кафедра тісно співпрацює з Національною академією та її регіональними інститутами, Академією наук вищої школи. Триває співробітництво з вищими навчальними закладами України, в яких здійснюється підготовка магістрів державної служби (Івано-Франківськ, Хмельницький, Миколаїв, Запоріжжя, Черкаси та ін.), про що з ними укладено відповідні угоди.

Миколаївський державний університет імені Петра Могили

У 2005 р. в Миколаївському державному університеті імені Петра Могили було відкрито кафедру державної служби та зараховано на навчання за державним замовленням 17 осіб на денну та 10 осіб на заочну форми навчання.

12 вересня 2006 р. створено Інститут державного управління (далі - ІДУ) у складі Миколаївського державного гуманітарного університету імені Петра Могили (у 2008 р. реорганізований у Чорноморський державний університет імені Петра Могили (далі - ЧДУ).

В Інституті державного управління на базі повної вищої освіти проводиться підготовка магістрів за спеціалізаціями: адміністративний менеджмент; кадровий менеджмент; економіка; світова та європейська інтеграція; правове забезпечення; територіальне управління та місцеве самоврядування.

Професорсько-викладацький склад кафедр інституту, до якого входять 19 штатних викладачів, серед яких 6 докторів наук (з них 5 професорів, 4 доктори наук з державного управління; 15 кандидатів наук, серед яких 9 доцентів, 7 кандидатів наук з державного управління; 3 докторанти з державного управління, 3 державних службовці I-IV рангів), повністю забезпечує навчально-виховний процес і належну якість знань випускників.

У навчальному процесі з підготовки магістрів державного управління задіяні такі кафедри Інституту державного управління: державної служби, державного управління та політичної аналітики, державної політики та менеджменту, а також кафедри Чорноморського державного університету імені Петра Могили, які сприяють навчальному процесу, а саме: всесвітньої історії, філософії, міжнародних відносин та зовнішньої політики, політичних наук, економічної теорії та економетрії, іноземних мов, інтелектуальних інформаційних систем, економіки підприємств, загальної історії та теорії держави і права, української філології та світової літератури.

До викладання залучені 10 докторів, професорів, з них 3 доктори наук з державного управління, 10 кандидатів наук, з них 7 доцентів, серед яких 7 кандидатів наук з державного управління, 3 докторанти з державного управління, 3 державних службовці I-IV рангів.

Для забезпечення високого рівня освіти, який відповідає міжнародним вимогам, Інститут державного управління підтримує постійні та міцні зв'язки з різними міжнародними організаціями і закордонними університетами.

Для розвитку наукового потенціалу студентів магістратури з державного управління в ЧДУ ім. Петра Могили відкрито аспірантуру з державного управління, постановою Президії ВАК України № 21-06/2 від 23.02.2011р. в ЧДУ ім. Петра Могили створено спеціалізовану раду Д 38.053.03 з правом прийому до розгляду та проведення захистів дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора (кандидата) наук з державного управління за спеціальностями: 25.00.02 - механізми державного управління; 25.00.04 - місцеве самоврядування.

За період існування спеціалізованої ради захищено 10 докторських дисертацій та 21 кандидатську дисертацію з державного управління.

Крім того, видавництво ЧДУ ім. Петра Могили кожного року видає низку монографій, навчальних посібників з грифом Міністерства освіти і науки України, тематичні випуски "Наукових праць" та журналів, які входять до переліку ВАК України, в тому числі фаховий збірник наукових праць з державного управління та журнал "Інвестиції: практика та досвід".

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України у 2011 р. підтримало ліцензування в ІДУ Чорноморського державного університету імені Петра Могили спеціальностей: 8.18010018 "Адміністративний менеджмент" та 8.15010009 "Міське самоврядування".

Керівництво Інститутом здійснює його директор В.М.Смельянов - кандидат технічних наук, доцент, державний службовець I рангу, лауреат Премії Академії наук УРСР та Премії Ради Міністрів СРСР.

3. ОЦІНКА СТАНУ НАУКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСНОВНИХ СФЕР ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

3.1. Наукове бачення розвитку економіки та модернізація економічної політики

Українська економіка в умовах глобальної кризи характеризується: низьким рівнем ефективності виробництва; викривленою (гіперболізованою) структурою виробництва; високим сегментом "тіньової" її частини; високим рівнем відкритості, лібералізації.

Для попередження негативних наслідків доктрини "відкритої економіки" (приховування суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності валютної виручки; експорт вітчизняних товарів за демпінговими цінами; контрабанда тощо) необхідно запровадити механізм державного контролю і регулювання трансформаційних процесів в українському суспільстві.

Процес лібералізації економіки має здійснюватися синхронно зі структурною перебудовою, поетапно. Цей процес повинен відповідати стану конкурентоспроможності української економіки, інакше під тиском сильніших зарубіжних конкурентів українські виробники будуть витіснені з внутрішнього ринку.

Першочергового значення слід надавати виробленню чіткого порядку та механізмів визначення загроз у системі забезпечення ефективної економічної політики.

Наведемо блок особливих питань, що характеризують стан економічних реформ в Україні через її економічну політику:

- не оголошувалися цілі та програмні завдання політики;
- не обговорювалися окремі стратегічні й тактичні заходи;
- інформація подавалася постфактум, що підходить хіба що для ретроспективного аналізу, а не для вироблення політики;
- вимивання інвестиційного й інтелектуального капіталу - як реакція на відсутність належного інвестиційного й інтелектуального клімату.

Не менш важливим в економічній політиці є питання залежності України від зовнішніх факторів. Причинами цього виступають успадкована перевага сировинно- і особливо енергоемних галузей економіки, реструктуризація якої за роки незалежності так і не почалася; помилки у процесі лібералізації зовнішньої торгівлі з широким відкриттям внутрішнього ринку за низької конкурентоспроможності українських експортних виробів.

Як наслідок, зовнішньоекономічні зв'язки не стали надійним компонентом системи національної безпеки, більше того дві їх специфічні особливості дуже негативно впливають на її рівень. Перша з них пов'язана з небезпечно високим рівнем так званого "критичного імпорту", питома вага лише енергоносіїв у ввозі становить близько 50%.

Доречно відзначити, що енергоносії повинні були б надходити до України із застосуванням до них певних заохочувальних інструментів. На жаль, практика цього не знає. Бажання наповнення бюджету за рахунок цієї статті надходжень диктує застосування відповідних фінансових стягнень з цього виду імпорту. І відповідно до такої логіки маємо зворотну протидію. Збільшення вартості газу, нафтопродуктів автоматично викликає реакцію на зростання собівартості продукції, зростання ціни, зменшення конкурентоспроможності вітчизняної продукції як на внутрішньому, так і на зовнішніх ринках.

Зниження конкурентоспроможності призводить до зменшення випуску продукції, а часто й до закриття підприємств з вивільненням робочої сили і збільшенням безробіття. Таким чином, загрозливим є відтворювальний цикл з геометричною прогресією в часі. По суті, така якість реформування призводить до гальмування економічних і соціальних процесів в Україні, створюючи прецедент уразливості, прецедент національної небезпеки.

Іншою негативною особливістю виступає залежність української зовнішньої торгівлі від обмеженого кола основних партнерів - усього на п'ятьох із них припадало більше половини торговельних зв'язків із 185 країнами світу (у тому числі 41,6% експорту та 66,0% імпорту України).

За такої високої залежності будь-яке загострення політичних або інших відносин з кожним із цих партнерів (до них належать Росія, Німеччина, Італія, Китай, Польща) не може бути компенсоване іншими торговими контрагентами, на кожного з яких у кращому випадку припадає менше 2% зовнішньоторговельного обороту України.

Таким чином, економічна політика держави не відповідає проголошеному державному курсу на впровадження інноваційної моделі економічного розвитку, позбавлена системності та прозорості, не спрямована на ефективне використання обмежених бюджетних коштів та стимулювання інноваційної діяльності.

Держава, що генерує стратегію розвитку, має залишати за собою в економічній політиці: функції контролю; функції регулювання і коригування; функції стимулювання; функції розподілу. Відповідно до цих функцій держава повинна змусити підпорядковувати інтереси окремих політичних, громадських угруповань інтересам української нації у правовому конституційному полі; підпорядковувати собі агресивні схильності як з боку структурних економічних об'єднань (незалежно від форм власності), так і окремих громадян (керівників), зарезервувавши цей потенціал для боротьби з потенційними зовнішніми конкурентами.

Використовуючи контрольну, регулятивну та стимулюючу функції, держава зобов'язана здійснювати управління економічним життям країни. За нею зберігається контрольний пакет управлінських рішень щодо державного, корпоративного та приватного секторів економічного життя.

З огляду на викладене основні зусилля кафедри економічної політики останнім часом зосереджені на: підготовці висококваліфікованих кадрів у сфері вироблення економічної політики; бюджетуванні; аналізі державної політики та її ефективності для забезпечення потреб сталого розвитку українського суспільства та розбудови конкурентоспроможної країни на засадах патріотизму, професіоналізму, належного врядування, демократичних цінностей у контексті гео економічних процесів.

Кафедра економічної політики ставить у своїй діяльності наступні цілі:

1) сприяння (через системи підготовки і підвищення кваліфікації кадрів) формуванню нової генерації українських державних службовців, здатних розробляти і реалізовувати державну політику на засадах ефективності й конкурентоспроможності в умовах адміністративних та економічних перетворень;

2) проведення фундаментальних і прикладних досліджень економічної та гео економічної політики, економічних механізмів державного управління і підготовки кадрів вищої кваліфікації у відповідних сферах для ресурсного забезпечення проголошених реформ;

3) забезпечення результативного експертно-аналітичного супроводу процесів вироблення макро-, мікроекономічної, бюджетної і податкової політик в органах державної влади і законотворчому процесі.

Механізми досягнення цілей розвитку кафедри сформовані та реалізуються через тактичні/операційні цілі (завдання):

1) забезпечення підготовки конкурентоспроможних кадрів у сфері економічних механізмів державного управління і державних фінансів у рамках нормативних частин магістерських програм "Державне управління", "Управління суспільним розвитком", "Публічне адміністрування";

2) забезпечення підготовки фахівців у галузі економічної політики, державних фінансів та аналізу ефективності державної політики в межах програм спеціалізацій з економічної політики та аналізу державної політики магістерської програми з державного управління;

3) участь (за профілем діяльності кафедри) у програмах підвищення кваліфікації керівних кадрів з урахуванням нагальних потреб проведення адміністративної та економічної реформ;

4) проведення прикладних і фундаментальних досліджень у рамках Комплексного наукового проекту Національної академії "Державне управління та місцеве самоврядування" при виконанні теми "Гео економічна політика України" та дисертаційних досліджень у галузі економічних і фінансових механізмів державного управління з метою розбудови конкурентоспроможної країни.

Місія економічної політики здійснюється через:

1) регулярне оновлення робочих програм навчальних дисциплін, тематики магістерських досліджень з урахуванням кращих світових практик підготовки кадрів у сфері державного управління і державної політики та нагальних потреб гармонійного розвитку українського суспільства;

2) використання нових технологій (зокрема, комунікативних) у процесі викладання навчальних дисциплін та індивідуальної науково-навчальної роботи із слухачами, підготовку науково-методичних видань для ресурсного забезпечення навчального процесу;

3) регулярне підвищення кваліфікації викладачів кафедри в органах влади, кращих профільних науково-дослідних установах та навчальних закладах України і світу (за наявності відповідного забезпечення);

4) забезпечення плідної творчої співпраці з міжнародними організаціями, зарубіжними та українськими партнерами для виконання стратегічних цілей кафедри, що сприятиме результативному проведенню адміністративної та економічної реформ в Україні;

5) залучення докторантів, аспірантів, здобувачів і слухачів до дослідницької роботи за профілем діяльності кафедри та експертно-аналітичного супроводу діяльності органів влади.

Для підготовки висококваліфікованих фахівців у сфері державного управління кафедра економічної політики, яка відзначила у 2012 р. свій 20-річний ювілей, має всі підстави. З огляду на історичний вимір це досить малий проміжок часу, але для кафедри такий період став шляхом від становлення та розвитку до утвердження своєї навчально-методичної, виховної, науково-дослідної та наукової ролі в системі підготовки висококваліфікованих фахівців для державного управління.

Кафедра має потужний професорсько-викладацький склад: чотири доктори наук, професори; шість кандидатів наук, із яких четверо мають звання доцента. Переважна більшість викладачів кафедри навчалися або пройшли стажування у провідних університетах США, Канади, Великої Британії, Інституті Світового банку (Вашингтон), JVI (Відень). Сьогодні вони забезпечують викладання нормативних дисциплін і модулів на трьох магістерських програмах "Державне управління", "Управління суспільним розвитком", "Публічне адміністрування" і підготовку фахівців за спеціалізацією "Економічна політика".

Упродовж 2007-2012 рр. науково-педагогічним персоналом кафедри видано 34 монографії, серед яких три монографії англійською мовою - у США та Канаді, 155 підручників і навчальних посібників, п'ять словників. Гриф Міністерства освіти і науки України присвоєно шістьом підручникам.

Великий внесок кафедра робить у підготовку наукових і науково-педагогічних кадрів у Національній академії. За період діяльності кафедри підготовлено 13 докторів і 36 кандидатів наук з державного управління.

Започатковану ще з часу створення плідну співпрацю з державними установами та міжнародними організаціями кафедра економічної політики розвиває й сьогодні. Викладачі кафедри є активними учасниками реалізації Проєктів Світового банку, Європейської комісії, Агентства США з міжнародного розвитку (USAID), Європейського банку реконструкції та розвитку, Програми сприяння ООН (UNDP). Члени кафедри залучаються до законотворчої діяльності органів державної влади як позаштатні радники членів уряду, експерти, зокрема беруть участь у розробленні законодавчих актів у галузі бюджетної, конкурентної, зовнішньоекономічної політики, політики у сфері економічної безпеки та оборони, політики реформування сфери житлово-комунальних послуг. До викладацької діяльності на кафедрі залучені висококваліфіковані фахівці-практики, які обіймають керівні посади в органах державної влади і реалізують економічну політику уряду.

3.2. Теоретико-методологічне забезпечення реалізації адміністративної реформи в Україні

3.2.1. Сутність, мета і призначення адміністративної реформи в Україні

Консолідоване суспільство, утворюючи державу, створює інститути управління для забезпечення своєї життєдіяльності та задоволення своїх потреб. Інститути державного управління покликані реалізовувати процес державного управління, під яким розуміють цілеспрямований організаційний та регулюючий вплив держави на стан і розвиток суспільних процесів, свідомість, поведінку та діяльність особи і громадянина з метою досягнення цілей та реалізації функцій держави, відображених у Конституції України та законодавчих актах, шляхом запровадження державної політики, виробленої політичною системою та законодавчо закріпленої, через діяльність органів державної влади, наділених необхідною компетенцією.

Роль держави на трансформаційному шляху до соціально орієнтованої ринкової економіки полягає у визначенні шляхів, забезпеченні та становленні економічної незалежності України за всіма її складовими, а саме: енергетичної, сировинної, фінансової, інформаційної, технічної та технологічної незалежності, організаційно-виробничої, наукової, кадрової тощо.

Стратегія становлення економічної незалежності України, яка реалізується в умовах трансформації політичної системи, інституційної реформи механізму держави і орієнтації економі-

ки на ринкові принципи, тісно пов'язана з кадровою політикою і має стати одним із головних чинників економічної незалежності України. Адже втілити в життя зазначені реформи можливо тільки за умов появи та подальшого поширення нової професійної генерації державних службовців.

Державна політика щодо створення оптимального державного апарату та розвитку державної служби має бути похідною від сформованої концепції державної політики соціально-економічного розвитку, що повинна ґрунтуватися на конституційних засадах. Прогностична складова державної політики соціально-економічного розвитку має бути основою для розробки заходів щодо вдосконалення державного механізму та діяльності державної служби, що дозволяє вчасно забезпечити підбір, підготовку та адаптацію до пріоритетів державної політики фахівців, здатних забезпечити виконання програм соціально-економічного реформування.

Сутність адміністративної реформи полягає в системній перебудові державного управління всіма сферами життя та у розбудові нових інститутів державного управління, що відповідають соціально-економічному стану країни, сучасному цивілізованому суспільству, спрямованому в постіндустріальний інформаційний простір. Оскільки суспільство є організмом, який постійно змінюється, формує нові підвищені вимоги до умов життя, сфери його життєдіяльності постійно змінюються, то і адміністративна реформа є неперервним процесом удосконалення інституційних засад механізму держави та державного апарату, що забезпечує соціально-економічний розвиток країни, сприяє відповідності політичної системи природі соціально-економічного устрою, напрямом розвитку світової цивілізації.

Метою адміністративної реформи є запровадження динамічного процесу змін в інституціональній системі державного управління, включаючи такі напрями, як упровадження сучасної парадигми державного управління, спрямованої на забезпечення реалізації прав і свобод людини та громадянина, на політичне і соціальне партнерство, функціональне управління економічною та соціальною сферами, відповідне формування механізму держави, державного апарату і внутрішніх структур органів управління, розмежування владних повноважень на засадах єдності державної влади та її поділу на законодавчу, виконавчу та судову, делегування певних окремих декомпозованих завдань і функцій держави іншим відмінним від державного апарату організаціям для опосередкованого їх регулювання через застосування економічних важелів або соціальних пріоритетів.

Призначенням адміністративної реформи в Україні є впорядкування, удосконалення та розвиток механізму реалізації державно-владних повноважень, якими наділена система державного управління, побудована на єдиних, конституційно і законодавчо визначених принципах поділу влади, і яка має необхідні інформаційні, енергетичні, матеріальні, фінансові та людські ресурси для здійснення завдань і функцій держави.

Механізм держави безпосередньо пов'язаний з категоріями науки державного управління та охоплює взаємодію держави й суспільства в системі: держава - система органів державної влади - державний апарат - орган державної влади - посада в органі державної влади - державний службовець - громадянин - суспільство. При цьому категорія "державний апарат" (у вузькому розумінні: державний апарат - це сукупність виконавчо-розпорядчих, управлінських органів, а в широкому - включає і структурно організованих службовців, які виконують управлінські функції) містить цілі, завдання, функції, повноваження, зобов'язання, структури, зв'язки тощо в ланцюгу "держава - система органів державної влади - орган державної влади - посада в органі державної влади", а категорія "державна служба" - в ланцюгу "орган державної влади - посада в органі державної влади - державний службовець - громадянин". Таким чином механізм держави є інтегруючою категорією, що охоплює державний апарат і державну службу.

У методологічну базу адміністративної реформи свій внесок зробила теорія організації, положення якої співвідносяться із загальною теорією управління і її складовою - теорією менеджменту. Зокрема, теорія управління і, відповідно, менеджменту формує уявлення про процеси управління колективною діяльністю, які пов'язані з цілепокладанням і ціледосягненням, теорія ж організації зосереджує свою увагу на природі й специфіці об'єкта, - тобто організації як колективному соціальному суб'єкті цього ціледосягнення, і вивчає умови самовідтворювання і виживання організації, принципи побудови її структури, а також закономірності її функціонування й розвитку. Особливістю теорії організації є опис організації як соціального об'єкта, що самоорганізується, має свою особливу природу, а також логіку функціонування і розвитку, що зближує її з методологією синергетики. Крім філософії, системної методології і загальної теорії систем, методологій

таких дисциплін, як кібернетика, політологія, соціологія і психологія, які створюють підґрунтя як теорії організацій, так і теорії державного управління, методологія адміністративної реформи враховує рекомендації соціології організацій, що вивчає організацію як соціальний інститут.

Теорія організаційного розвитку, яка акумулює концепції, що становлять основу для управління змінами на різній критеріальній базі, представляє методологічну основу для організації процесу підготовки і реалізації позитивних, якісних змін, які зачіпають способи, засоби діяльності і взаємодії, а також відображують трансформації організаційної структури. При цьому основною ознакою розвитку організації вважають структурні зміни, які закріплюються в організаційній структурі і стають стійкими й незворотними, чим і змінюють якість самої структури організації. Саме таке розуміння трансформацій адміністративної системи закладено в основу змістовної складової адміністративної реформи в Україні, пов'язаної з конструктивними змінами в апараті державного управління.

З точки зору реалізації завдань і функцій держави адміністративна реформа призначена для кардинального посилення регулюючої, контрольної та прогностичної функцій органів державної влади, чіткого їх розподілу як за конституційним поділом влади на законодавчу, виконавчу та судову, так і по горизонталі та вертикалі, ефективної взаємодії між органами різних гілок влади та інститутами громадянського суспільства.

Адміністративна реформа має забезпечити соціально-економічний розвиток держави. Розв'язання таких проблем, як забезпечення соціальної орієнтації ринкової економіки, ефективного та якісного державного регулювання економіки, пріоритетності національних та державних інтересів над інтересами окремих класів, політичних і економічних угруповань та організацій є завданням держави і зводиться до вирішення одного головного завдання, а саме - забезпечення економічними методами і засобами ефективного виконання державою її завдань і функцій у соціально-економічній сфері на кожному етапі розбудови державності.

3.2.2. Концептуальні основи реалізації адміністративної реформи на сучасному етапі

Адміністративна реформа в Україні, що фактично означає впорядкування, удосконалення та розвиток механізму держави та його складової - державної служби, базується на наступних засадах, закладених у Конституції України, а саме:

1. Визнання прав і свобод людини та громадянина як пріоритету держави. Забезпечення їх реалізації здійснюється державною службою.

2. Визнання демократії як доцільної та соціально придатної форми організації і функціонування державної влади. Протиріччя, що об'єктивно виникають між плюралізмом політичної сфери суспільства та цілісністю (єдністю і суверенністю) державної влади, має вирішувати державна служба.

3. Формування соціальної держави. Становлення, розвиток і зміцнення соціальних функцій держави, гарантії їх упровадження та реалізації найбільш сприятливих умов для саморозвитку людей має забезпечити державна служба.

4. Формування правової держави, в якій системоутворюючим фактором суспільної життєдіяльності постає Закон. Забезпечення якості Закону та гарантій реального виконання його положень покладається на державну службу.

5. Реалізація принципу унітарності держави, що, зокрема, передбачає побудову державного апарату за єдиними принципами, уніфікацію формування державно-службових відносин, прямий або опосередкований контроль за діяльністю органів місцевого самоврядування. Відокремлення служби в органах місцевого самоврядування від державної служби неминуче приведе до створення великої контролюючої структури.

6. Підвищення значення та відповідальності державного управління у практичній реалізації інтеграційних процесів сучасного суспільства. Реалізація цієї ролі можлива тільки за умови розвинутої професійної державної служби.

Крім того, адміністративна реформа має вирішувати такі актуальні завдання, як: створення умов національної та соціальної консолідації, політичне забезпечення соціального та сприяння політичному партнерству, стабілізація та зміцнення громадянського суспільства, визначення і реалізація державної політики в соціальній та економічній сферах тощо.

Серед фундаментальних основ і принципів проведення адміністративної реформи в Україні доцільно виділити системоутворюючий принцип "реальної демократії", який для адміністративної реформи набуває ознак консенсусної демократії. Її застосування в ролі практичного засобу взаємодії суб'єктів державно-приватних відносин передбачає спільну суспільно-політичну оцінку змісту державно-управлінської діяльності, моніторинг дій суб'єктів державного управління та їх наслідків громадськими інститутами, а також встановлення в межах існуючих політичного і правового процесів інституціалізованого режиму діалогу і співробітництва.

Створення основ для супроводження таких партнерських відносин передбачає низку сталих процесів розвитку технологій адміністрування і вироблення управлінських рішень та впровадження нових засобів комунікації з особою, громадою, приватним бізнесом, суспільством у цілому. На інструментальному рівні це означає розбудову технологій надання публічних, зокрема державних послуг, у тому числі і у форматі адміністративної послуги. Імплементация цих технологій у практику діяльності владних інститутів потребує розгорнутого правового процесу, який у контексті консенсуальної демократії розглядається науковцями як механізм обов'язкових консультацій і публічно-правових угод. Метою цього є надати юридично обґрунтоване і суспільно прийнятне рішення щодо встановлення і закріплення державно-приватних відносин у сфері компетенції суб'єктів державного апарату.

У логіці зазначеного напрямку адміністративної реформи це означає становлення і закріплення інституту публічних послуг, насамперед адміністративних, перебудову апарату органів публічної влади для функціонування в режимі обслуговування суспільства, тобто у форматі "сервісної держави".

Оскільки діяльність владних інститутів не вичерпується змістом функцій, які трансформуються у методики надання адміністративної послуги, інші зміни у системі державного управління можуть бути представлені як процеси впровадження управлінських послуг. Системний аналіз функціональних сфер управління, вироблення і впровадження управлінських рішень, контрольної-наглядової процедури не можуть бути класифіковані як адміністративні послуги. Держава покликана забезпечити і безпеку громадян як у широкому розумінні цього поняття (військова, економічна, інформаційна безпека та ін.), так і вузькому (безпека громади, особи). У цих напрямках реформування інтегруються зобов'язання, які можуть бути представлені управлінськими послугами, діяльністю, передбаченою регламентами діяльнiсної схеми в межах визначених законодавством функцій держави.

Адміністративна реформа в Україні, перш за все, крім забезпечення проведення економічних та соціальних змін, покликана поновити та підсилити престиж держави в суспільстві, перебороти кризу довіри до державних службовців, надати державі оновлену ідеологію державності, засновану на загальнолюдських цінностях, та визначити чіткі соціальні орієнтири.

Але це лише умови для вирішення конструктивних завдань, що мають піднести на новий рівень взаємовідносини держави та громадянського суспільства. Нові взаємовідносини мають базуватися на запровадженні такого нового явища в суспільному житті, як соціальне партнерство. Соціальне партнерство як цивілізована форма людського співжиття забезпечуватиме захист інтересів людей найманої праці, роботодавців, органів державної влади та місцевого самоврядування шляхом спрямування до угод, узгодженості дій, досягнення консенсусу, розробки та реалізації спільної позиції з найважливіших напрямів політичного та соціально-економічного розвитку, трудових відносин. Особливі надії в цьому покладаються на запровадження сучасної парадигми державної служби: забезпечення прав, свобод та інтересів людини і громадянина та надання послуг як способу управління.

У свою чергу, державна служба має забезпечити розумно організоване, демократичне, правове та результативне державне управління шляхом розвитку свого соціально-правового інституту та професіоналізації свого кадрового потенціалу.

3.2.3. Інституціалізація пріоритетів реформування адміністрації

Адміністративну реформу було розпочато 7 червня 1997 р. Указом Президента України "Про створення Державної комісії з проведення в Україні адміністративної реформи". Концепція адміністративної реформи в Україні, положення якої покладені Указом Президента України № 810/98 від 22 липня 1998 р. в основу реформування системи державного управління, метою

адміністративної реформи декларує створення такої системи державного управління, яка стане близькою до потреб і запитів людей, головним пріоритетом її діяльності буде служіння народові, національним інтересам, а також забезпечить становлення України як високорозвинутої, правової, цивілізованої європейської держави з високим рівнем життя, соціальної стабільності, культури та демократії.

Для досягнення поставленої в Концепції мети основні зміни, необхідні для підтримання нової демократичної системи управління, передбачали:

- трансформацію управлінського апарату таким чином, щоб він міг відігравати нову роль у наданні послуг своїм громадянам, інформації про результати його рішень і забезпечити повну публічну прозорість управління державними ресурсами під тиском легітимних, але відмінних та суперечливих груп інтересів;

- встановлення зразка співіснування для виборних органів місцевого самоврядування та центральної влади;

- створення незалежної судової системи.

Серед завдань адміністративної реформи в Концепції виділені такі: формування ефективної організації виконавчої влади та сучасної системи місцевого самоврядування; запровадження діяльності виконавчої влади і місцевого самоврядування з орієнтацією на забезпечення реалізації прав і свобод громадян, надання державних та громадських послуг; організація на нових засадах державної служби та служби в органах місцевого самоврядування; створення сучасної системи навчання управлінських кадрів; раціоналізація адміністративно-територіального устрою.

Концептуальною рамкою реформування в системі державного управління вищого органу виконавчої влади визначена орієнтація його діяльності на наступні ключові напрями: 1) вироблення стратегічного курсу виконавчої влади щодо здійснення внутрішньої та зовнішньої політики держави, спрямованої на розвиток громадянського суспільства; 2) розроблення проектів законодавчих актів та підзаконної нормативно-правової бази на виконання Конституції і законів України, актів Президента України; 3) ефективне управління державними фінансами та державним майном і контроль за їх використанням; 4) спрямування і координація діяльності органів виконавчої влади та її орієнтація на забезпечення прав і свобод громадян та надання їм державних послуг.

Вихідними концептуальними засадами реформування центральних органів виконавчої влади була визнана необхідність: урахування у процесі реалізації реформи тенденції мінімізації втручання держави в особі органів виконавчої влади в життєдіяльність суспільства, особливо в діяльність господарюючих суб'єктів; переорієнтації діяльності цих органів з суто адміністративно-розпорядчих функцій на надання державних послуг, а також забезпечення дії принципу верховенства права; збереження за виконавчою владою достатніх важелів управління соціально важливими процесами, які потребують державного втручання.

Концепція встановлювала вимоги щодо реформування процедур управління, а саме: жоден орган виконавчої влади не повинен реалізовувати ті функції, між якими можливий конфлікт інтересів; функція розроблення і коригування стратегії та функція вдосконалення процедур і організаційних структур відповідно до завдань, що змінюються, є постійними, обов'язковими, організаційно уособленими для будь-якого органу виконавчої влади; політична та ідеологічна єдність управлінських рішень процедурно забезпечується шляхом цілеспрямованого контролю за їх виробленням і виконанням; на всіх структурних рівнях виконавчої влади обов'язково визначаються особи, що приймають рішення і персонально відповідають за них, з відповідним розподілом прав і відповідальності; особа, яка приймає рішення, повинна нести відповідальність за не вирішені проблеми, за бездіяльність щодо запобігання виникненню збитків; процедура узгодження повинна мати дорадчий характер, за винятком випадків, передбачених законами; обмеження на отримання інформації повинні бути вичерпними, обґрунтованими і формалізованими в нормативно-правових актах.

Ефективне функціонування місцевих органів виконавчої влади може здійснюватися за умов визначення та розмежування функцій і повноважень між центральними, місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, дотримання ними законодавчо визначеної компетенції, виконавської дисципліни, їх постійної взаємодії та рівноправного партнерства.

3.3. Науково-методичне забезпечення загальнонаціональної системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування

Сучасний рівень наукових досліджень з наукового напрямку "Державне управління", модернізація державної служби, зміни та реформи в державі спонукають до аналізу діяльності системи перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування для систематизації як надбань, так і з'ясування прорахунків, визначення шляхів їх усунення та перспективних напрямів розвитку. Насамперед, це стосується ефективності й практичної спрямованості навчання, його науково-методичного забезпечення.

Відповідно до Концепції реформування системи підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 28 листопада 2011 р. № 1198-р, Інститут підвищення кваліфікації керівних кадрів Національної академії державного управління при Президентові України (очолює - доктор політичних наук, професор, заслужений працівник освіти України, кавалер орденів "Княгині Ольги" III, II, I ступенів В.А.Гошовська) здійснює методичне забезпечення системи підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування, яке є суттєвою складовою системи післядипломної освіти і визначається на сучасному етапі законодавством про освіту метою надання нових знань та формування вмій у межах існуючого освітньо-кваліфікаційного рівня, у результаті чого підвищується рівень їх професійної компетентності.

Інститут підвищення кваліфікації Національної академії (далі - Інститут) здійснює науково-методичне забезпечення даної системи за напрямками:

- унормування вимог до навчально-методичних матеріалів, які визначають зміст різних видів освітніх послуг;
- розробка та видання навчально-методичної літератури (підручників, посібників, рекомендацій тощо) для програм, дисциплін, модулів, професійних програм підвищення кваліфікації, програм тематичних семінарів, а також методичних матеріалів для запровадження нових нормативно-правових документів;
- розробка та впровадження стандартів технологій надання й оцінки якості освітніх послуг;
- використання у навчальному процесі методів та видів занять, які сприяють підготовленості слухачів до вирішення навчальних завдань - від первинного сприймання матеріалу до оволодіння здатністю самостійно і творчо застосовувати здобуті вміння і знання для виконання посадових функцій;
- індивідуалізація та диференціація навчання слухачів;
- проведення системного моніторингу якості професійної діяльності з використанням об'єктивних (науково обґрунтованих) критеріїв оцінки;
- впровадження інноваційних освітніх технологій для забезпечення наближення навчальної діяльності за змістом і характером до професійної діяльності.

Інститут визначає єдині стандартні вимоги до структури і змісту програм підвищення кваліфікації, організовує розробку навчально-методичних матеріалів і посібників для державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад; надає методичну, консультативну та інформаційну допомогу регіональним і галузевим закладам системи підвищення кваліфікації.

Інститутом розроблені "Вимоги до структури єдиних стандартів із підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування"; "Вимоги до структури і змісту навчальних програм" (затверджені наказом Національного агентства України з питань державної служби від 4 листопада 2011 р. № 51); "Методичні рекомендації щодо розробки типових програм тематичних постійно діючих і короткострокових семінарів, тренінгів, спеціалізованих короткострокових навчальних курсів" (затверджені наказом Національного агентства України з питань державної служби від 4 листопада 2011 р. № 49).

Дані науково-методичні матеріали ґрунтувались на сучасних наукових дослідженнях, виконаних як у Національній академії, так і в інституціях Національної академії наук України. Серед них значними є дослідження в галузі системного впровадження освітніх інновацій у зміст, форми

та методи підвищення кваліфікації; розвитку очно-дистанційної та заочно-дистанційної форм навчання; запровадження компетентнісного, кредитно-модульного, експериментального (практико-орієнтованого) та особистісно-орієнтованого наукових підходів у навчальний процес.

Це привело до суттєвих якісних змін у підвищенні кваліфікації. Зокрема, активізувалось:

- використання безконтактних (дистанційне навчання, навчання через пресу, радіо, телепрограми тощо) та практико-орієнтованих ("навчання через практику", "навчання через досвід", "навчання за потребами роботодавців") систем навчання; мультимедійних підручників і посібників;
- застосування нових технологій оцінювання рівня професійної компетентності слухачів та розробки ними проектних робіт, виконаних на замовлення роботодавців;
- створення нових технологічних центрів (лабораторій, банків інновацій тощо).

Перехід на заочно-дистанційну форму навчання сприяв якісній зміні ролі учасників навчального процесу. Зокрема, ті, хто навчається, мають можливість обмінюватися досвідом, дискутувати з актуальних проблем державного управління, навчатися на різних спецкурсах за вибором, відвідувати тренінги і семінари на очному етапі навчання, консультуватися, брати участь в Інтернет-конференціях, електронних форумах, чатах - на заочно-дистанційному етапі навчання. Викладачі виконують ролі не лише лектора або керівника семінару чи тренінгу, а, головне, - роль тьютора, який надає різноманітні консультаційні послуги у навчанні через систему Інтернет чи навчальні електронні програми.

Для реалізації навчального процесу, що сприяє особистісному розвитку державних службовців, розроблено відповідні організаційно-методичні умови забезпечення взаємодії викладачів та слухачів на основі ціннісно-гуманістичного підходу. Ці умови реалізуються в активному соціально-психологічному навчанні державних службовців, яке включає кілька етапів:

- підготовчий, на якому визначається ступінь готовності до особистісного розвитку;
- діагностичний, спрямований на визначення вихідного рівня особистісного розвитку на основі актуалізації прагнення до самопізнання особливостей свого внутрішнього світу;
- етап актуалізації здатності до розвитку конструктивних особистісних новоутворень на основі самоконтролю і саморегуляції активності особистості, що відбувається в активних формах і позитивно позначається у методах навчання - практичних заняттях, на яких аналізуються проблемні ситуації професійної діяльності, конструктивне розв'язання яких можливе за умови самоаналізу й самопізнання особистості професіонала, ділових іграх, тематичних дискусіях, соціально-психологічних тренінгах тощо;
- етап закріплення і розвитку конструктивних особистісних новоутворень реалізується в дистанційній формі навчання, а також безпосередньо у професійній діяльності, під час самоосвіти в тісній співпраці з Інститутом через виконання спеціальних завдань навчального практикуму.

У рамках реформування системи підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування основна діяльність Інституту спрямовується на оновлення програм з урахуванням функціонального, особистісного і компетентнісного підходів; забезпечення безперервності й ефективності змісту підвищення кваліфікації, форм організації, методів і засобів навчання; зміцнення зв'язку навчального процесу з практикою державного управління.

Пріоритетом роботи Інституту є максимальне наближення рівня професійної компетентності слухачів до профілів професійної компетентності посад державних службовців шляхом формування знань і умінь, необхідних для виконання посадових обов'язків в умовах реалізації реформ.

З метою впровадження єдиних стандартних підходів до розробки змісту професійних програм підвищення кваліфікації на засадах компетентнісного підходу у квітні 2012 р. на запит Національного агентства України з питань державної служби Інститутом підготовлені Методичні рекомендації щодо розробки професійних програм підвищення рівня професійної компетентності державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад. Відповідно до рекомендацій оновлюються професійні програми підвищення кваліфікації керівних кадрів, завершено розробку професійної програми для керівників та викладачів закладів системи підвищення кваліфікації.

Протягом останніх років Інститутом розроблені та реалізуються:

- 7 професійних програм підвищення кваліфікації для державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування, які займають посади I-IV категорій, та осіб з кадрового резерву на ці посади;

- 45 програм короткострокових тематичних семінарів з актуальних питань державного управління та місцевого самоврядування, менеджменту в органах влади, лідерства в управлінській та політичній діяльності та інші, а також вимоги та методичні рекомендації щодо їх оформлення, які затверджено наказами Нацдержслужби України;

- 213 навчально-методичних матеріалів та посібників для слухачів Інституту з актуальних питань державного управління і місцевого самоврядування у співпраці з провідними фахівцями-практиками і науковцями.

Інститутом запроваджені у навчальний процес новітні інтерактивні методи підвищення кваліфікації управлінських кадрів (тренінги, майстер-класи, ділові ігри) з питань розвитку лідерства, ведення переговорів, технології публічного виступу, взаємодії з громадськістю, управління проектами тощо.

Вперше в державі слухачі курсів підвищення кваліфікації знайомляться на науковому і практичному рівнях з основами парламентаризму та політичного менеджменту. Для них систематично проводяться круглі столи з найважливіших питань законодавства та розвитку державності із запрошенням вітчизняних та зарубіжних експертів, політиків, громадських діячів та посадових осіб держави. Зокрема, розглядалися питання наукового обґрунтування і забезпечення якісних, чесних та легітимних виборів, конституційного і законодавчого забезпечення виборчого процесу, моніторингу відповідності виборчого процесу в Україні демократичним принципам розвитку держави.

Важливим є те, що Інститут забезпечує підвищення кваліфікації висококваліфікованих фахівців не лише в галузі державного управління, а й конкретно - у галузі політичного та державного управління, парламентаризму та парламентській діяльності; забезпечує державних службовців технологіями аналізу, розробки та реалізації державної політики на різних рівнях; забезпечує розуміння кожним сутності й проблем сучасного законотворчого та нормотворчого процесів, які здійснюються в органах державної влади та місцевого самоврядування, Апараті Верховної Ради України та апаратах місцевих рад.

Інститутом розроблені для впровадження регіональними та галузевими закладами підвищення кваліфікації тренінгові програми "Лідерство в управлінні", "Взаємодія з недержавними громадськими організаціями та громадськістю" у рамках Проекту ЄС Twinning "Підтримка розвитку та удосконалення системи підготовки державних службовців в Україні".

В Інституті здійснено розробку методичного забезпечення I-II турів щорічного Всеукраїнського конкурсу "Кращий державний службовець".

З 2012 р. новим напрямом діяльності Інституту, визначеним Стратегією державної кадрової політики на 2012-2020 рр. та Указом Президента України "Про Президентський кадровий резерв "Нова еліта нації" від 5 квітня 2012 р. № 246/2012, є методичне забезпечення формування Президентського кадрового резерву "Нова еліта нації" та здійснення професійного розвитку осіб, зарахованих до його складу.

У співпраці з науковцями Національної академії Інститутом розроблені порядок оцінювання та методичні рекомендації з оцінювання учасників конкурсу інтерв'ю-центрами, сформовані нові бази тестових завдань з володіння загальними та спеціальними знаннями, необхідними для управлінця вміннями й навичками та анкети з визначення морально-психологічних і ділових якостей учасників конкурсу.

Наступний етап роботи у цьому напрямі - формування програм професійного розвитку осіб, зарахованих до Президентського кадрового резерву, на засадах компетентнісного підходу із застосуванням інноваційних освітніх технологій та методів навчання.

З метою забезпечення ефективності функціонування системи підвищення кваліфікації, безперервної освіти державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, впровадження інноваційних технологій їх навчання Інститутом проводиться науково-дослідна робота, результати якої обговорюються на Координаційній раді Національної академії з надання методичної допомоги регіональним та галузевим закладам підвищення кваліфікації і перепідготовки кадрів та впроваджуються в їх практичну діяльність.

У рамках комплексного наукового проекту "Державне управління та місцеве самоврядування" Інститутом упродовж 2011-2012 рр. виконувалася науково-дослідна робота на тему: "Науково-практичні та організаційні засади забезпечення ефективності безперервної освіти державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування".

У межах наукового дослідження зроблено аналіз законодавчих та нормативно-правових актів, наукової літератури, інформаційних і навчально-методичних джерел з питань навчання державних службовців та роботи закладів системи підвищення кваліфікації щодо забезпечення безперервної освіти державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування; вивчено та проаналізовано зарубіжний та вітчизняний досвід з питань професіоналізації державної служби і забезпечення безперервності навчання державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування.

Інститутом підготовлені методичні матеріали з розробки навчальних програм та інструментарій для соціологічного опитування з питань удосконалення безперервної освіти державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування, проведено анкетування слухачів Інституту, результати якого використано у процесі наукового дослідження.

Інститутом розроблені пропозиції щодо внесення змін і доповнень до проектів та чинних нормативно-правових актів, які регулюють питання державної служби і служби в органах місцевого самоврядування та питання навчання державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування.

Результати наукових досліджень оприлюднювалися на щорічних наукових конференціях, круглих столах та шляхом публікацій у відповідних виданнях.

Основне коло питань, яке перебуває в полі зору науковців та організаторів навчання, зосереджується навколо таких позицій, що найбільш істотно впливають на ефективність підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування: нормативно-правове забезпечення та пропозиції щодо його удосконалення; врахування підвищення кваліфікації при кар'єрному зростанні; види та терміни підвищення кваліфікації; оновлення змісту навчання, його реалізація в навчальному процесі; впровадження сучасних освітніх технологій; забезпечення безперервності навчання як державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування, так і науковців, викладачів-практиків та організаторів навчання; ресурсне забезпечення (фінансове, матеріально-технічне).

Питання ефективності підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування, його науково-методичного супроводу досліджувалися також науковцями, викладачами навчальних закладів, організаторів навчання. Спільними зусиллями напрацьовано теоретичне підґрунтя надання освітніх послуг зазначеного спрямування, досліджено широкий спектр проблем, пов'язаних з вивченням потреб, законодавчим унормуванням цього виду навчання, його організаційного забезпечення. Водночас підготовлені ґрунтовні методичні напрацювання, які дозволяють здійснювати підвищення кваліфікації на належному рівні. А головне, реалізація напрацьованих пропозицій дозволить удосконалити цю діяльність у майбутньому.

3.4. Наукові дослідження у сфері національної безпеки

Національні інтереси та загрози їх реалізації присутні у всіх сферах життєдіяльності суспільства та держави. У новій редакції Стратегії національної безпеки України, затвердженій Указом Президента України від 8 червня 2012 р. № 389/2012, стратегічною метою визначено створення ефективної системи забезпечення національної безпеки, а серед завдань, виконання яких має забезпечити її досягнення, - кардинальне підвищення ефективності підготовки кадрів вищої кваліфікації для сектору безпеки та стимулювання фундаментальних і прикладних досліджень у сфері національної безпеки.

В цілому ж сучасне розуміння сутності національної безпеки передбачає широкий погляд на вирішення комплексу завдань щодо її забезпечення та зумовлює необхідність постійного наукового супроводу розробки і впровадження у практику державно-управлінських рішень, спрямованих на їх вирішення.

По-перше, проблема забезпечення безпеки будь-якої країни охоплює не тільки традиційно воєнні, а й економічні та політичні чинники, проблеми історичної та національної ідентифікації, демократизації та політичної стабільності, формування дружніх міждержавних відносин тощо.

По-друге, процеси, які відбулися в останні десятиріччя, показали безперспективність виснажливої конфронтаційної логіки у відносинах між країнами, але вказана логіка не відійшла в минуле, а зіткнення національних інтересів, економічне, культурне та політичне суперництво між країнами не стало менш жорстким після розпаду біполярної системи.

По-третє, більш інтенсивним та системним, а тому й більш небезпечним для України стає політичний, економічний, культурний, інформаційний тиск з боку інших, більш розвинених держав.

Значний вплив на розробку та реалізацію державно-управлінських рішень щодо забезпечення національної безпеки справляє низка чинників "національного характеру", серед яких зокрема:

- процес формування національно-культурної ідентичності, що відбувається в умовах значних економічних диспропорцій у розвитку регіонів, політичних спекуляцій навколо соціокультурних відмінностей, використання у цій боротьбі конфліктних тем, що формує загрозу цілісності української держави;

- складний процес формування демократичних традицій та слабкість українських інституцій у питаннях пошуку консенсусу, необхідного для окреслення шляхів подальшого суспільного розвитку;

- відсутність системності в процесі розробки політики національної безпеки та неефективність моніторингу за виконанням прийнятих рішень і, як наслідок, - неадекватні загрозам національним інтересам рішення щодо вказаної політики;

- значний рівень залежності від поставок енергоресурсів та зовнішніх ринків збуту вітчизняної продукції при одночасному перетворенні України на ринок збуту товарів та послуг інших країн;

- суперечливий процес формування нових суспільно-політичних, соціально-економічних і культурних відносин, який відбувається на фоні різкої диференціації суспільства на "бідних" та "багатих" і перманентних очікувань серед населення погіршення соціально-економічного стану;

- гальмування назрілих реформ у різних сферах життєдіяльності суспільства через непередбаченість значної маси керівників, недосконалість нормативно-правової бази, ідеологічно-психологічне несприйняття значною частиною населення ринкових перетворень, зростання недовіри громадян до органів влади;

- значна тінізація національної економіки, зростання корупції та організованої злочинності в економічній сфері і, як наслідок, - низька інвестиційна привабливість держави та її готовність функціонувати в умовах жорсткої конкуренції;

- зростання ймовірності виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та соціального характеру;

- зниження обороноздатності держави через відсутність системного підходу при реформуванні оборонно-промислового комплексу та Збройних Сил України;

- наявність загрози виникнення конфліктів між Україною та суміжними країнами за право володіння (контролю) територією в умовах незавершеності договірно-правового оформлення державного кордону, а також ескалації "заморожених" конфліктів (передусім у Придністров'ї та на Північному Кавказі);

- невирішеність низки проблем державного будівництва і суспільного розвитку, що стимулює втручання у внутрішні справи з боку інших держав.

Окремої уваги заслуговує проблема втрати колишніх регулятивних суспільних механізмів, незбалансованості інтересів різних соціальних груп, притуплення солідарної суспільної поведінки, створення віртуальних груп та елітарних верств, які зосереджують увагу передусім на власних корпоративно-бізнесових чи політичних інтересах, а не національних проблемах безпеки, а відтак небажання частини населення узгоджувати свої інтереси з інтересами держави.

Тому розробка та реалізація ефективних державно-управлінських рішень щодо забезпечення національної безпеки стикається зі значними труднощами, а державна політика у цій сфері до цього часу залишається фрагментарною, розбалансованою та досить суперечливою. Значною мірою це є результатом відсутності в Україні належного наукового супроводу забезпечення національної безпеки. Про це також свідчить недостатня кількість відповідної методичної, наукової, навчальної літератури та належним чином підготовлених фахівців з державного управління у сфері національної безпеки, які володіють сучасним арсеналом політичного аналізу та прогнозування. Внаслідок цього життєво важливі проблеми захисту і просування національних інтересів стають предметом дослідження та обговорення, як правило, тоді, коли вони вкрай загострилися, коли конфліктна ситуація переростає в кризу.

Водночас передовий досвід інших демократичних країн показує - проблеми забезпечення національної безпеки потребують ґрунтового наукового аналізу й мають розглядатися ще на стадії свого зародження, а технологія розробки концепцій, доктрин, стратегій тощо, які відоб-

ражають відповідні управлінські рішення, мають інтегрувати всі можливості держави і базуватися на надійних теоретичних засадах. Це дозволяє зробити системний аналіз проблемних питань, які виникають у цій сфері, та обґрунтувати раціональні варіанти вибору шляхів і засобів їх вирішення.

Слід підкреслити, що проблеми розробки та впровадження ефективних державно-управлінських рішень у сфері національної безпеки належать до слабо структурованих або не структурованих. Це не дозволяє адекватно описати їх аналітичними (математичними) методами. Зокрема:

- не завжди система понять, що використовується, є достатньою для формалізації проблеми, вона може бути нечіткою та внутрішньо суперечливою (зокрема, необхідно враховувати наявність суб'єктивних моментів, об'єктів, які не піддаються членуванню, великий ступінь невизначеності та динамізм суспільно-політичного процесу, відсутність необхідної інформації);

- математичні методи висувають вимогу до учасників дослідження (представників економічних, політичних та інших галузей наук і фахівців фізико-математичних (кібернетичних) наук) пройти спеціальну міждисциплінарну підготовку, що вимагає додаткового фінансування та часу;

- використання математичних методів, обробка інформації вказаними методами потребує серйозного фінансування, відповідної матеріально-технічної бази і, як правило, значного часу.

Окрім того державно-управлінські рішення з питань національної безпеки, як правило, формуються і втілюються в життя під впливом значної кількості суперечливих факторів. Часто мають місце суперечливі результати аналізу вказаних факторів та діаметрально протилежні підходи щодо розв'язання тих чи інших проблем у сфері національної безпеки. Визначення національних інтересів, потенційних і реальних загроз щодо їх реалізації може мати яскраво виражений політизований характер. Одні й ті ж фактори та умови можуть розглядатися різними політичними силами як загрозливі чи, навпаки, - стабілізуючі.

Тому дуже важливою функцією наукового супроводу є стратегічне прогнозування, яке враховує довгострокові тенденції і загальну динаміку системи національної безпеки. Стратегічний прогноз вказує на необхідні ініціативи (в політичній, економічній, соціальній та гуманітарній сферах), які в довгостроковій перспективі сприятимуть досягненню бажаного майбутнього. Визначене у такому прогнозі майбутнє є наслідком досягнення певної сукупності національних цілей та сприяє формуванню вказаної сукупності у майбутньому.

Водночас загальновідомо, що прогнозування короткотермінових кризових ситуацій (його часто називають політичним прогнозом) сприяє кращому розумінню того, якою має бути поведінка суб'єктів забезпечення національної безпеки у довгостроковій перспективі. Це означає, що стратегічний прогноз у сфері національної безпеки перебуває в постійній залежності від політичних намірів вищого керівництва. Тому він має володіти великим ступенем адаптивності, а саме прогнозування має включати аналіз ризиків невідповідності результатів прогнозу.

На жаль, в українському контексті хаотичність політичних процесів часто характеризується відсутністю їх направленості. За таких умов будь-який прогноз може мати тільки короткостроковий характер. Це також ускладнює можливість стратегічного прогнозування, оскільки "бажаний майбутній стан" системи національної безпеки кардинально відрізняється в уявленнях головних акторів політичної системи.

Останнім часом в Україні, поряд з існуючими академічними та державними структурами, які відповідають за наукове забезпечення українського політикуму, виникло багато інформаційно-аналітичних, експертних та консалтингових центрів. Вони займаються різними видами робіт, від аналізу передвиборчої ситуації та планування виборчих кампаній до розробки прогнозів і стратегій розвитку країни у різних сферах її життєдіяльності на довгострокову та середньострокову перспективу. Достатньо гострі соціально-політичні процеси останніх років спровокували появу численних політичних прогнозів та стратегій. Але поряд з цим спостерігається ситуація, коли:

- багато прогнозів не знайшли свого підтвердження на практиці, а політичні рішення впродовж років незалежності України, як правило, приймаються інтуїтивно, без урахування можливих наслідків;

- часто аналітиками і навіть науковцями вважають себе виборчі політтехнологи, журналісти, посередні політики, експерти "на злобу дня" тощо, які своєю некомпетентною працею дискредитують суть не тільки наукового, а й політичного аналізу та прогнозування у сфері забезпечення національної безпеки.

Це свідчить про те, що формування цілісної системи наукового супроводу забезпечення національної безпеки переживає період труднощів, зокрема, зумовлений недостатньо розробленою методологічною базою наукових досліджень. Тому розв'язання проблеми формування стандартів якісного наукового супроводу для забезпечення ефективних державно-управлінських рішень у сфері національної безпеки набуває особливої актуальності.

З іншого боку, очевидно, що науковий супровід забезпечення національної безпеки успішно розвиватиметься тоді, коли буде сформовано відповідний запит на наукову та експертно-аналітичну продукцію. Сьогодні ж в Україні політична еліта потребує висновків та рекомендацій науки, які стосуються передусім поточної ситуації (у крайньому випадку, на короткостроковий період) або ж внутрішньополітичної боротьби. Не випадково потреба в наукових та експертно-аналітичних послугах різко зростає в період виборчих процесів. Але для майбутнього держави більш актуальною є проблема стратегічного аналізу, прогнозування та планування на основі довгострокового прогнозування, а не тільки пропозиції щодо поточних управлінських рішень, їх якості та оперативності.

Таким чином, у сфері національної безпеки важливими є не стільки висновки та рекомендації аналітиків-експертів, які прораховують варіанти розвитку ситуації і працюють за принципом надання інформації "сьогодні-на-сьогодні", скільки розробка на науковій основі середньострокових та довгострокових стратегій розвитку. Тому в цілому для України розробка науково обґрунтованих прогнозів, довгострокових, глобальних стратегій, рекомендацій політичному керівництву з питань забезпечення національної безпеки є життєво необхідною. Актуальною залишається і проблема формування національного професійного співтовариства науковців-фахівців у сфері національної безпеки.

З огляду на сказане основні зусилля кафедри національної безпеки в останні роки зосереджені на комплексному науковому аналізі таких груп факторів:

- потреби національного розвитку, які в концентрованому вигляді знаходять своє відображення у сукупності національних інтересів та цілей;
- суспільно-політичні, соціально-економічні процеси та інститути в контексті їх впливу на реалізацію національних інтересів;
- інституціональний рівень державного управління національною безпекою, на якому приймаються найважливіші стратегічні політичні та управлінські рішення, які знаходять своє відображення у відповідних законах, концепціях, стратегіях, державних програмах тощо;
- характер та джерела загроз національним інтересам, особливо життєво важливим (основним завданням суб'єктів забезпечення національної безпеки є постійний моніторинг, прогнозування, виявлення та оцінка загроз національним інтересам. Це свідчить про важливість успішного вирішення завдання наукового аналізу різноманітної інформації щодо захищеності від загроз об'єктів управління, динаміки вказаних загроз, наукового обґрунтування пропозицій щодо можливих шляхів, засобів і способів їх нейтралізації).

Таким чином, наукові дослідження кафедри національної безпеки, що виконуються для наукового супроводу державно-управлінських рішень з питань забезпечення національної безпеки охоплюють теоретичні, методологічні та практичні проблеми. Вони спрямовані на виявлення законів, закономірностей, принципів, тенденцій, системних характеристик державного управління, технології розробки, прийняття та впровадження управлінських рішень у сфері національної безпеки.

На нашу думку, визначальною передумовою належного наукового супроводу забезпечення національної безпеки на перспективу є:

- удосконалення методології прогнозування, стратегічного планування, технологій розробки керівних документів, прийняття та імплементації управлінських рішень з питань національної безпеки;
- розробка методичних підходів щодо обґрунтування раціональної організаційно-функціональної структури системи забезпечення національної безпеки та її складових;
- наукове обґрунтування методик визначення критичних (порогових) значень межі нормального функціонування об'єктів національної безпеки, параметрів (індикаторів, показників) оцінки загроз національним інтересам;

- наукове обґрунтування сучасних методів моніторингу та контролю за результатами державного управління національною безпекою;
- оптимізація процедур пошуку оптимальних державно-управлінських рішень, спрямованих на забезпечення національної безпеки;
- інтеграція накопичених знань в теорії державного управління і теорії національної безпеки та системне використання результатів досліджень інших галузей науки (філософії, політології, соціології, економіки, військових наук та ін.) у контексті обґрунтування шляхів, засобів і способів реалізації національних інтересів;
- аналіз та класифікація можливих управлінських ситуацій у процесі забезпечення національної безпеки для визначення оптимальної сукупності засобів і способів ефективного реагування на загрози національним інтересам;
- застосування системного та ситуаційного підходів у процесі формування та прийняття управлінських рішень з питань безпеки.

Науковий супровід забезпечення національної безпеки зумовлює формування адекватної загрозам системи управління, її інтелектуально-кадрове забезпечення, врахування досвіду провідних країн, де сьогодні відбувається потужна інтеграція цивільної та військової науки.

Починаючи з 2008 р. в Україні була відкрита нова спеціальність "Державне управління у сфері національної безпеки" з освітньо-кваліфікаційним рівнем підготовки "магістр". У Національній академії, де здійснюється підготовка названих фахівців, реалізується комплексний підхід до їх навчання. Він передбачає активний пошук найефективніших шляхів актуалізації фундаментальних та прикладних знань, і передусім їх комплексного використання у різних сферах життєдіяльності суспільства та держави у контексті забезпечення їх безпеки.

Сьогодні у провідних країнах світу науковцями активно розробляються принципово нові концептуальні ідеї щодо організації державного управління та забезпечення його ефективності у контексті забезпечення національної безпеки. Про це, зокрема, свідчать керівні документи провідних країн з питань забезпечення національної безпеки (стратегії, воєнні доктрини, білі книги, стратегічні оборонні бюлетені тощо). Ці документи перестають бути звичним набором певних цілей і принципів, де функції, завдання, ресурси тощо розподіляються виключно між структурами сектору безпеки. Дедалі більшою мірою увага акцентується на тому, що питання надійного захисту людини, суспільства та держави вимагають комплексних зусиль усіх органів державної влади та суспільства в цілому. Відтак спостерігається активізація наукового дослідження комплексної проблеми забезпечення національної безпеки практично в усіх галузях знань.

Динамічність та неоднозначність світових процесів, проблеми суспільно-політичного і соціально-економічного розвитку України, комплексний довгостроковий характер завдань щодо забезпечення національної безпеки висувають підвищені вимоги до якості управління у сфері національної безпеки, які у свою чергу трансформуються у вимоги до цілей і завдань наукового супроводу даного управління, а також змісту навчання у вищих навчальних закладах, які готують фахівців для сектору безпеки, передусім у Національній академії.

В сучасних умовах будь-який науковець не може бути тією чи іншою мірою поза процесом забезпечення національної безпеки. Тому доцільним є введення обов'язкового вивчення курсу основ політики національної безпеки та механізмів її забезпечення в аспірантурах вищих навчальних закладів для всіх наукових спеціальностей.

3.5. Науковий супровід модернізації соціогуманітарної сфери

3.5.1. Загальна характеристика соціогуманітарної сфери, її структури та функцій у суспільному розвитку

Початок ХХІ ст. ознаменувався потужним зміцненням технологічного потенціалу людства. Індустріально розвинуті країни вступили в якісно нову фазу історичного розвитку - інформаційне суспільство. Інноваційні, наукоємні технології відкрили безмежні можливості вдосконалення суспільного виробництва, накопичення величезної маси матеріальних і духовних багатств. Це, у свою чергу, актуалізувало проблему раціонального використання досягнутих здобутків, такої модернізації суспільних відносин, яка дозволила б спрямовувати наявні можливості на задоволення безпосередніх життєвих потреб людей, сприяла б кожному членові соціуму в його праг-

ненні повноцінно розвивати всі свої задатки, самореалізуватися в суспільно-корисній діяльності. Технологічний прогрес повинен бути повністю підпорядкований основній меті розвитку людства - перетворенню людини у найвищу цінність, а самовдосконалення людського роду - в кінцеву мету і критерій суспільною прогресу. Особливості такого зрізу функціонування суспільного життя відображаються в понятті "соціогуманітарний розвиток", що означає розвиток, який безпосередньо зорієнтований на людські потреби й інтереси. За своєю сутністю поняття "соціогуманітарний розвиток" близьке до поняття "гуманізм" - людинолюбство, ставлення до людини як до самодостатньої цінності, найвищої в ієрархії природних і суспільних цінностей.

Соціогуманітарний розвиток визначають усі галузі суспільного життя, які безпосередньо спрямовані на задоволення соціальних і духовних потреб людей: праця, соціальне забезпечення, охорона здоров'я, освіта, виховання, наука, культура, релігія, інформаційний простір, безпека життєдіяльності, спорт, дозвілля, туризм, індустрія розваг та ін. Ці галузі у своїй системній сукупності складають соціогуманітарну сферу суспільства.

Принагідно зазначимо, що у Прикінцевому акті Наради з питань безпеки та співробітництва в Європі (Гельсінкі, 1975 р.) та в наступних міжнародних документах, ухвалених у рамках Гельсінського процесу, соціогуманітарний розвиток пов'язується, насамперед, із розвитком контактів між людьми, поширенням інформації, співробітництвом та обмінами в галузі культури й освіти. У Підсумковому документі Віденської зустрічі представників держав-учасниць НБСЄ (1986 р.) уперше сформульовано концепцію "людського виміру НБСЄ".

Ця концепція базується на тому, що головною умовою вирішення будь-яких питань соціогуманітарного характеру є захист і розширення прав людини й основних свобод. Гарантом такого ставлення до людини може бути лише правова держава, що означає не просто формальну законність, яка забезпечує регулярність і послідовність у досягненні й підтриманні демократичного порядку, але й справедливість, засновану на визнанні й цілковитому прийнятті найвищої цінності людської особистості й гарантовану установами, що утворюють структури, які забезпечують її якнайповніше вираження.

На забезпеченні демократичних прав і свобод людини як основного ключа до конструктивного розв'язання проблем соціогуманітарного розвитку акцентують увагу й інші міжнародні структури, зокрема на рівні Ради Європи, Європейського Союзу, ЮНЕСКО, ООН тощо.

До основних функцій соціогуманітарної сфери належать, передусім, такі як:

- забезпечення права на працю та її гідну оплату;
- ліквідація зубожіння, забезпечення неухильного підвищення добробуту;
- досягнення належного рівня охорони здоров'я населення;
- забезпечення права на навчання на всіх рівнях;
- забезпечення усіх, особливо осіб, які мають низький дохід та великі сім'ї, задовільними житловими умовами і комунальним обслуговуванням;
- створення та поліпшення системи соціального забезпечення і страхування для осіб, які через хворобу, непрацездатність або похилий вік не мають змоги заробляти на життя;
- охорона прав матері та дитини;
- виховання молоді в дусі традиційних духовних цінностей свого народу;
- формування активної громадянської позиції, високого рівня політичної і національної самосвідомості та патріотизму усього населення країни.

Повноцінне функціонування соціогуманітарної сфери є необхідною передумовою сталого розвитку суспільства.

3.5.2. Стан системи наукового забезпечення державного управління розвитком соціогуманітарної сфери на загальноукраїнському рівні

Система наукового забезпечення державного управління розвитком соціогуманітарної сфери на загальноукраїнському рівні має достатньо інституціоналізований характер.

Національний інститут стратегічних досліджень, підпорядкований Президентові України, визначено базовою науково-дослідною установою аналітико-прогнозного супроводу діяльності Президента України.

Важливу роль у розвитку теорії та методології державного управління соціогуманітарною сферою відіграють фундаментальні та прикладні дослідження, виконані в рамках Націо-

нальної академії наук України - вищої державної наукової організації України, заснованої 27 листопада 1918 р. У структурі НАН України функціонує секція суспільних і гуманітарних наук, до складу якої входять три відділення: економіки; історії, філософії та права; літератури, мови та мистецтвознавства.

Основною ланкою структури НАН України є науково-дослідні інститути та прирівняні до них наукові установи.

Зміст і характер наукових досліджень Інституту соціології НАН України спрямовані насамперед на виявлення закономірностей та основних тенденцій соціального розвитку українського суспільства, відтворення в наукових концепціях динамічного образу сучасного українського соціуму, аналіз особливостей суспільних перетворень, визначення основних показників, форм і наслідків соціальних змін, які відбуваються в Україні на стику тисячоліть.

Профільною науково-дослідною установою НАН України, яка спеціалізується на системних дослідженнях проблем демографічного і соціального розвитку, проводить фундаментальні та прикладні дослідження, моделює новітні тенденції, розробляє комплексні демографічні прогнози та концептуальні засади державної соціально-демографічної політики, є Інститут демографії та соціальних досліджень НАН України (2002).

Теоретико-методологічне підґрунтя для розроблення стратегічних прогнозів і програм соціально-гуманітарного розвитку становлять праці науково-дослідного колективу Інституту економіки та прогнозування НАН України (1997).

Широкий спектр проблем вітчизняної історії вивчає науково-дослідна установа "Інститут історії України НАН України" (1936). Важливе значення для розвитку теорії державного управління мають дослідження науковців інституту, присвячені ролі й місцю як України у загальноєвропейському та світовому історичному контексті упродовж останнього тисячоліття національної історії, так і історичні розвідки, зорієнтовані на період новітньої історії України.

Провідною науково-дослідною установою в Україні, діяльність якої спрямована на всебічне вивчення української літератури, літератури зарубіжних країн, на розробку теоретичних та методологічних проблем, збереження й вивчення рукописної спадщини українських письменників, є Інститут літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України (1926).

Багатопрофільним центром лінгвістичних досліджень в Україні є Інститут мовознавства ім. О.О.Потебні НАН України (1930), спрямований на розроблення теорії й методології мовознавства, вивчення історії, структури та функціонування слов'янських, германських, романських і балтійських мов. Головна місія інституту - одержувати й поширювати нові знання про мову, сприяючи духовному розвитку суспільства.

Проведення наукових народознавчих досліджень, здійснення культурно-просвітницької роботи, широкої пропаганди культурних та мистецьких надбань українців як в Україні, так і за її межами забезпечує Інститут народознавства НАН України, створений у 1992 р. на базі Львівського відділення Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. М.Рильського АН України. Це відділення функціонувало протягом десяти років і було утворене на базі Музею етнографії та художнього промислу АН України, фонди якого нараховують понад 90 тис. експонатів і є загальнонаціональним надбанням. До складу інституту входять такі наукові відділи: історичної етнології, етнології сучасності, народного мистецтва, мистецтвознавства та фольклористики.

Важливим координаційним центром з вивчення проблем українознавства є академічна науково-дослідна установа Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України (1951). Він координує діяльність у галузі історико-культурологічних, археологічних та філологічних досліджень. Інститут здійснює також міждисциплінарні дослідження гуманітарного спрямування (історичного, соціокультурного та літературно-мовознавчого). Його діяльність передбачає вирішення актуальних соціогуманітарних проблем, насамперед з історії та культури України в загальноєвропейському і світовому контекстах.

Поглиблене і всебічне розроблення проблем, що набули особливого значення з проголошенням незалежності України, про сучасну динаміку політичних інститутів і процесів, співвідношення політики та етнонаціональних відносин, необхідність вироблення нових парадигм етнонаціонального розвитку, запобігання конфліктності в етнонаціональній сфері, моделювання оптимальних варіантів етнополітики, технології управління сферами політичних і міжетніч-

них відносин, здійснення експертизи законопроектів, державних і недержавних програм розвитку в різних сферах суспільного життя здійснює Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф.Кураса (1991).

Вирішення важливої наукової та суспільної проблеми утвердження позицій української мови як державної у мовно-культурному просторі України, формування передумов досягнення мовної гармонійності у житті суспільства покладено на Інститут української мови НАН України (1991) - робочий орган Української національної комісії з питань правопису та Комітету наукової термінології при Президії НАН України.

Здійснення наукових досліджень у галузі соціогуманітарних наук, зокрема філософських, забезпечує Центр гуманітарної освіти НАН України (1991), підпорядкований безпосередньо Президії НАН України.

Масштабність і складність трансформаційних процесів у соціогуманітарній сфері обумовлює ключове значення галузевих наукових досліджень для формування ефективної і дієвої державної стратегії соціогуманітарного розвитку.

Визначальну місію і активну участь у методологічному та науково-методичному забезпеченні розвитку освіти, розробленні її законодавчої і нормативної бази, створенні концепцій розвитку загальноосвітньої, професійної та вищої школи, здійсненні виховного процесу виконує Національна академія педагогічних наук України (1992). Основними науковими підрозділами Академії є науково-дослідні інститути, центри та Університет менеджменту освіти, об'єднані в п'ять відділень: загальної педагогіки та філософії освіти; психології, вікової фізіології та дефектології; загальної середньої освіти; професійної освіти і освіти дорослих; вищої освіти.

У системі Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України важливі для розвитку теорії державного управління у сфері соціально-гуманітарних та соціально-трудова відносин наукові здобутки напрацьовано такими науково-освітніми установами: Інститут соціально-трудова відносин (2010) Державного вищого навчального закладу "Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана"; Інститут соціальних наук Одеського національного університету ім. І.І.Мечникова (1994); Інститут соціальних наук Волинського національного університету ім. Лесі Українки (1990); Інститут гуманітарних і соціальних наук (1992) Національного університету "Львівська політехніка"; Гуманітарний інститут (2008) Київського університету ім. Бориса Грінченка. Фундаментальні дослідження з актуальних питань державної політики щодо поліпшення становища сім'ї і жінок, забезпечення здорового, всебічного розвитку дітей і молоді, розробки законодавчих актів стосовно вирішення проблем сім'ї, жінок, молоді та дітей, розробки методичних рекомендацій з питань попередження та розв'язання соціальних проблем уразливих категорій населення проводить Державний інститут сімейної та молодіжної політики Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України (1991).

Особливе місце в системі науково-дослідницької діяльності галузі фізичної культури і спорту в Україні посідає Державний науково-дослідний інститут фізичної культури і спорту (1993), створений для вирішення науково-методичних та науково-практичних проблем у цій сфері. Найважливішим напрямом роботи інституту є науково-методичне забезпечення підготовки збірних команд країни до чемпіонатів світу, Європи, Олімпійських ігор та інших міжнародних змагань.

Важливою у законотворчій і науково-організаційній діяльності, яка спрямована на покращення організації охорони здоров'я і розвиток медичної науки в Україні, є роль Національної академії медичних наук України (1993). Окремо слід відзначити активну участь 37 установ Академії у розробці та виконанні національних і державних програм, спрямованих на боротьбу з найпоширенішими і тяжкими хворобами, збереження довкілля, зменшення захворюваності і збільшення тривалості життя населення країни.

У системі Міністерства охорони здоров'я України функціонує 26 науково-дослідних установ. Наукове обґрунтування та розробку програм реформування й поступального розвитку національної системи охорони здоров'я, її нормативно-правового, фінансово-економічного, кадрового, інформаційного забезпечення здійснює Український інститут стратегічних досліджень (2008) Міністерства охорони здоров'я України. Інститут працює над проблемами реструктуризації галузі, пріоритетного розвитку первинної медико-санітарної допомоги, створенням системи забезпечення якості медичної допомоги та стандартизації охорони здоров'я. Значна увага приділяється формуванню програм валеологічного виховання.

У системі Міністерства соціальної політики України здійснює свою діяльність п'ять науково-дослідних установ. Тематика наукових досліджень Науково-дослідного інституту праці і зайнятості населення Мінсоцполітики та НАН України (1997) спрямована на наукове забезпечення положень Послання Президента України до Верховної Ради України в частині, що стосується соціальної політики, програмних дій уряду, пріоритетних завдань та плану роботи Міністерства соціальної політики України. Основним напрямом діяльності Центру перспективних соціальних досліджень Міністерства соціальної політики України та НАН України (2002) є здійснення наукових досліджень та розробок, спрямованих на реалізацію стратегічних завдань соціальної політики та соціальної стратегії держави. Основною функцією Науково-дослідного інституту соціально-трудова відносин Мінсоцполітики (1966) є вивчення проблем економіки праці та соціальної політики на прикладному рівні та розроблення механізмів регулювання сфери соціально-трудова відносин. Державна науково-дослідна установа Центр продуктивності Міністерства соціальної політики України (1992) провадить дослідження в галузі нормування праці, професійної класифікації та продуктивності.

Структуру науково-дослідних установ у системі Міністерства культури України складають: Український Центр культурних досліджень; Науково-дослідний інститут пам'яткоохоронних досліджень; Національний центр театрального мистецтва ім. Леся Курбаса; Науковий центр розвитку туризму; Проблемна науково-дослідна лабораторія по вивченню і пропаганді народної музичної творчості Національної музичної академії ім. П.І.Чайковського; Проблемна науково-дослідна лабораторія музичної етнології Львівської національної музичної академії ім. М.В.Лисенка; Проблемна науково-дослідна лабораторія історії образотворчого мистецтва і архітектури Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури. Провідною галуззю науково-дослідною установою Міністерства культури є Український центр культурних досліджень (1994), спрямований на розробку нових концептуальних підходів до державної культурної політики незалежної України, у тому числі до вирішення актуальних господарчих та правових проблем культурної сфери, вивчення різних аспектів культурної трансформації в сучасному українському суспільстві, підготовку законопроектів, інших розробок культурної політики. До складу Українського центру культурних досліджень входять: Інститут культурної політики; Інститут проблем народної культури; Інститут норми і права у сфері культури.

Науково-дослідні установи - приватні та громадські організації

Фундаментальні та пошукові наукові соціологічні та соціальні дослідження здійснює Український інститут соціальних досліджень ім. Олександра Яременка (1991). Пріоритетними напрямками діяльності інституту є актуальні для сучасного українського суспільства проблеми: проведення моніторингу соціальної політики; вивчення та аналіз інтересів, настроїв, орієнтацій, потреб населення; проведення різнопланових маркетингових досліджень. В Інституті створені та функціонують: Центр соціологічних досліджень; Центр політичного аналізу і прогнозування; Центр формування здорового способу життя молоді; Центр аналізу соціальних наслідків епідемії ВІЛ/СНІДу та груп ризику й ін.

Правові, економічні та соціальні аспекти трансформації соціальної політики держави є об'єктом науково-дослідницької діяльності Академії праці і соціальних відносин Федерації професійних спілок України (1993).

Державна політика у соціально-економічній галузі соціальної політики є сферою досліджень недержавного аналітичного Центру Разумкова (1994), який об'єднав експертів у галузях економіки, права, політології, міжнародних відносин, соціології, історії, філософії тощо.

Дослідження проблематики у соціальній і гуманітарній сферах також проводять Український центр соціальних реформ, Український незалежний центр політичних досліджень, Центр "Соціальний моніторинг" та ін.

Ці наукові установи визначають пріоритетні напрями розвитку та практичне використання наукових досліджень у соціогуманітарній сфері.

Важливим теоретичним і практичним здобутком у дослідженнях проблем демографічного і соціального розвитку, основ ринку праці, зайнятості та соціально-трудова відносин є основні монографічні видання:

- Інституту стратегічних досліджень: М. Т. Степико. (Українська ідентичність: феномен і засади формування : монографія / М. Т. Степико. - К. : НІСД, 2011. - 336 с.)

- Інституту демографії та соціальних досліджень НАН України: Е. М. Лібанова, О. В. Макарова, І. О. Курило. (Ринок праці : навч. посіб. / Е. М. Лібанова. - К. : Центр навч. л-ри, 2003; Економічні та гуманітарні напрями розвитку соціальної інфраструктури / В. М. Новіков, Н. М. Деєва, Г. А. Дмитренко та ін. ; за заг. ред. В. М. Новікова. - К. : Ін-т демографії та соц. дослідж. ім. М. В. Птухи НАН України, 2012; Людський розвиток в Україні: соціальні та демографічні чинники модернізації національної економіки : кол. моногр. / [Е. М. Лібанова, О. В. Макарова, І. О. Курило та ін.] ; за ред. Е. М. Лібанової. - К. : Ін-т демографії та соц. дослідж. ім. М. В. Птухи НАН України, 2012; Населення України. Трудова еміграція в Україні. - К. : Ін-т демографії та соц. дослідж. ім. М. В. Птухи НАН України, 2010. - 233 с.)

Кафедри управління персоналом та економіки праці КНЕУ, серед яких: С.І.Бандур, В.І.Герасимчук, А.М.Колот, І.Л.Петрова, Ю.П.Туранський. (Оплата праці на підприємстві: організація та удосконалення / А. М. Колот. - К. : Праця, 1997; Аналіз стану і прогнозування регіонального ринку праці / С. І. Бандур та ін. ; Рада по вивч. продукт. сил України. - К. : [б. в.], 1999; Проблема вибору оптимального рішення з можливих варіантів розвитку регіонального ринку праці / В. І. Герасимчук, І. Л. Петрова, Ю. П. Туранський. - К. : РВПС, 2001; Праця, зарплата, соціальний захист: проблеми та шляхи вирішення / Т. М. Кір'ян. - К. : Соцінформ, 2002; Соціально-трудова відносина: теорія і практика регулювання. - К. : КНЕУ, 2003; Методологія, напрями, тенденції, проблеми у сфері праці та соціальної політики : кол. моногр. / В. А. Савченко, М. М. Папієв, Т. М. Кір'ян, О. М. Кузнецова. - К. : Соцінформ, 2007; Дослідження проблем оплати праці: порівняльний аналіз (Україна та країни ЄС) / А. М. Колот, Г. Т. Куліков, О. М. Поплавська, Л. В. Щетиніна. - К. : КНЕУ, 2008; Український ринок праці: особливості розвитку та ефективність функціонування / І. Л. Петрова, В. В. Близнюк, Г. Т. Куліков та ін. ; за ред. І. Л. Петрової. - К. : Ін-т економіки та прогнозування. НАН України, 2009.)

ДУ НДІ соціально-трудова відносин Мінсоцполітики: С. В. Мельник, Н. С. Гаєвська, Ю. С. Сімакова. (Механізм регулювання соціально-трудова сфери України / С. В. Мельник. - К. : Соцінформ, 2009; Україна і світ: соціально-економічні зіставлення / С. В. Мельник, Н. С. Гаєвська, Ю. С. Сімакова. - Луганськ : ДУ НДІ СТВ, 2011.)

Значна увага у дослідженнях вітчизняних науковців приділяється проблемі розвитку соціального діалогу (Проблеми колективно-договірного регулювання трудових відносин в Україні : монографія / В. І. Жуков, Г. В. Осовий, Ю. О. Привалов. - К., 1999; Соціальне партнерство в Україні : навч. посіб. / В. І. Жуков, В. А. Скуратівський. - К. : УАДУ, 2000); Система соціального партнерства як інститут регулювання трудових відносин в Україні : монографія / А. І. Андрищенко, І. М. Дубровський ; заг. ред. Т. А. Прокопенко ; Харків. соц.-екон. ін-т Об'єднання профспілок Харк. обл., Нац. рада соц. партнерства при Президентові України. - Х. : Слобожанщина, 2004; Соціальний діалог. Соціальне партнерство. Соціальна держава : монографія / Н. В. Балабанова, В. І. Жуков, В. Е. Пилипенко. - Б. м., 2002; Державне управління соціальним діалогом: проблеми та шляхи вирішення : монографія / О. Д. Шемяков, М. Л. Братковський. - Донецьк : ВІК, 2010.)

Суттєво збагатили загальну теорію ринку праці, формування соціально-трудова відносин в Україні, розбудови законодавчої бази та організаційно-економічного механізму розвитку соціально-трудова відносин розробки авторів наукових періодичних видань: Демографія та соціальна економіка (Інституту демографії та соціальних досліджень НАН України); Зайнятість та ринок праці (НДІ праці і зайнятості населення Мінпраці та НАН України); Україна: аспекти праці. Науково-виробничий журнал (Науково-дослідний інститут праці і зайнятості населення Міністерства праці та соціальної політики і НАН України; Товариство з обмеженою відповідальністю "Інформаційно-консультаційна фірма "Праця"); Людина і праця (Міністерство праці та соціальної політики України); Охорона праці (Державний комітет України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду) та ін.

Розроблення нових концептуальних підходів до державної культурної політики на сучасному етапі, вивчення особливостей культурної трансформації сучасного українського суспільства здійснює колектив науковців Українського центру культурних досліджень, зокрема О. Гриценко, В. Солодовник (Гриценко О. Культура і влада. Теорія і практика культурної політики в сучасному світі / О. Гриценко. - К. : УЦКД, 2000. - 228 с.; Дослідження проблем трансформації культурної сфери та шляхів реалізації ключової ролі культури в соціально-економічному роз-

витку сучасної України. Аналітичний огляд і рекомендації [Електронний ресурс] / О. А. Гриценко, В. В. Солодовник, М. Ю. Рябчук та ін. - Режим доступу : http://www.culturalstudies.in.ua/2009_zv9_menu.php.)

Проблемам формування гуманітарного простору в Україні, української національної ідентичності присвячені праці науковців Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса, зокрема Л.П.Нагорної (Історична пам'ять: теорії, дискурси, рефлексії. - К. : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2012. - 328 с.; Соціокультурна ідентичність: пастки ціннісних розмежувань. - К. : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2011. - 272 с.), теоретико-методологічному осмисленню етнокультурних параметрів мультикультуралізму, етнополітичних процесів в Україні присвячені розробки В.Євтуха, М.Панчука, В.Войналович, В.Котигоренко, О.Калакури та ін. (монографії: Етнополітична культура в Україні: реалії та виклики часу. - К. : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2010. - 431 с.; Етнополітичні процеси в Україні: регіональні особливості : монографія. - К. : Ін-т політ. та етнонац. дослідж. ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2011. - 396 с.)

3.5.3. Здобутки та напрями вдосконалення системи теоретико-методологічного забезпечення управлінської діяльності щодо модернізації соціогуманітарної сфери: науковий ресурс Національної академії

Науково-дослідна робота

Науково-дослідні роботи за напрямом "Соціальна і гуманітарна політика" проводились як у Національній академії, так і в її регіональних інститутах. Вони були зорієнтовані на забезпечення виконання пріоритетних завдань, визначених Президентом України, Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України у сфері соціального і гуманітарного розвитку.

Тематика науково-дослідних робіт мала теоретико-методологічне і практико-орієнтоване спрямування. Її змістове наповнення передбачало дослідження пріоритетних проблем у соціогуманітарній сфері та обґрунтування шляхів їх розв'язання. В ролі об'єктів наукових досліджень виступили соціогуманітарний розвиток, державна політика в соціогуманітарній сфері, державне регулювання соціогуманітарного розвитку, механізми та інструменти реалізації державної політики в соціогуманітарній сфері на загальнодержавному та регіональному рівнях.

Результати виконання науково-дослідних робіт зробили вагомий внесок у розвиток науки "Державне управління" та були використані при підготовці монографічних, експертно-аналітичних та навчально-методичних видань, які застосовувалися у навчальному процесі з метою поглибленого розуміння слухачами тенденцій і закономірностей державного управління соціогуманітарним розвитком.

Тематика науково-дослідних робіт за напрямом "Соціальна і гуманітарна політика", які проводились в Національній академії та її регіональних інститутах:

- Етнічний фактор трансформаційних процесів на півдні України (1996-1998 рр.);
- Механізми вдосконалення процесу управління економічним і соціальним розвитком регіону (на прикладі Луганської, Полтавської, Сумської та Харківської областей) (1997-2001 рр.);
- Соціальний розвиток і соціальна політика: основні проблеми і тенденції розвитку (1996-1999 рр.);
- Соціальна держава: проблеми формування в умовах трансформації українського суспільства (соціологічний аспект аналізу) (1998-2000 рр.);
- Соціальний розвиток і соціальна політика: механізми реалізації соціальної політики на етапі переходу до ринкових відносин (2000-2002 рр.);
- Розвиток культурного потенціалу державного управління в Україні (2000-2002 рр.);
- Державне регулювання процесів соціального і економічного розвитку аграрної сфери регіону (на прикладі Луганської, Полтавської, Сумської та Харківської областей) (2002-2003 рр.);
- Поточна оцінка соціальної ефективності діяльності органів державної влади (2002-2003 рр.);
- Державна політика в соціогуманітарній сфері суспільства (2003-2005 рр.);
- Визначення соціально-економічних передумов та розробка механізмів залучення територіальних громад до розвитку туризму в Україні (2003-2004 рр.);
- Державна молодіжна політика: тенденції розвитку, теорія та практика (2004-2005 рр.);
- Концептуально-методологічні основи управління соціальним розвитком (2004-2005 рр.);

- Розроблення соціально-економічних механізмів державного регулювання процесів соціального розширення (2004-2005 рр.);
- Розроблення методики оцінки соціальних потреб і визначення механізмів підвищення довіри населення до дій органів державної влади (2004-2005 рр.);
- Соціальна політика Української держави та особливості її реалізації в регіоні (2005-2006 рр.);
- Організаційно-правові засади регіональної політики в соціогуманітарній сфері (2007 р.);
- Цілі та механізми реалізації державної політики в соціогуманітарній сфері України (2006-2008 рр.);
- Механізми формування соціального капіталу в Україні (2007-2008 рр.);
- Соціальна і гуманітарна складова паспорта територіальної громади (2007-2008 рр.);
- Сучасний соціально-політичний та гуманітарний розвиток регіону (2007-2008 рр.);
- Соціальне самопочуття населення України: регіональні виміри (2008 р.);
- Практичні рекомендації щодо використання економічного аналізу в процесі реалізації соціально-гуманітарної політики в Україні (2005-2010 рр.) (2008 р.);
- Управління регіональним розвитком в умовах його соціальної зорієнтованості (2008 р.);
- Соціокультурні, ментальні та духовні аспекти підготовки управлінської еліти в Україні (2008 р.);
- Дослідження концептуальних основ державної політики в соціогуманітарній сфері як напряму для професійної діяльності фахівців публічного управління (2009 р.);
- Інструменти і механізми вирішення суперечностей розвитку соціогуманітарної сфери (2010-2011 рр.);
- Розробка системи оцінювання результативності та ефективності публічного управління соціальною та економічною сферою (2010 р.);
- Базові засади соціального розвитку як сфери публічного адміністрування (2010-2011 рр.);
- Теоретико-методологічні засади реформування соціальної сфери в Україні (2012 р.);

Монографії, підручники

До наукових продуктів, які поглиблюють розуміння реформ у соціогуманітарній сфері України, належать монографії та навчальні підручники, посібники, а також енциклопедичні видання.

Кафедрою соціальної і гуманітарної політики Національної академії упродовж 15 років підготовлено низку монографій за різними напрямами державного управління розвитком соціогуманітарної сфери. У монографіях здійснено аналіз сучасного стану, проблем та шляхів удосконалення цілого спектра питань соціальної та гуманітарної політики. Ґрунтовно висвітлено різні погляди науковців та практиків на вирішення окреслених проблем. Критично, з урахуванням особливостей розвитку українського суспільства, переосмислено зарубіжний досвід здійснення реформ у соціогуманітарній сфері.

За останні роки вагомим здобутком колективу кафедри стали підготовка та видання понад 20 монографій. До їх підготовки були залучені провідні вітчизняні науковці та працівники кафедри, а саме: Е.М.Лібанова, О.В.Макарова, І.О.Курило, В.О.Омельчук, І.Ф.Гнибіденко, М.В.Кравченко, О.Ф.Новікова, В.Б.Євтух, В.П.Трощинський, А.А.Попок, О.М.Петроє, Н.П.Ярош, В.М.Новіков, У.Я.Садова, Н.І.Андрусишин, Н.С.Власенко, О.С.Власюк, І.В.Калачова та багато інших.

У навчальних посібниках, підготовлених членами кафедри, відображено питання соціогуманітарного розвитку, які висвітлюються в навчальних курсах, що викладаються для всіх форм навчання на спеціальностях "Державне управління", "Публічне адміністрування", "Управління суспільним розвитком", для нових спеціальностей в освітній галузі "Державне управління" (нормативні навчальні дисципліни; навчальні дисципліни спеціалізацій "Соціальна і гуманітарна політика" та "Соціогуманітарні пріоритети суспільного розвитку"; факультативні навчальні дисципліни). Всі навчальні дисципліни з підготовки державно-управлінських кадрів забезпечені відповідними підручниками і посібниками, чотири з яких - з грифом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.

За останні роки колективом кафедри та провідними українськими науковцями, з якими кафедра тісно співпрацює, видано близько 20 навчальних посібників та підручників. Їх авторами є: В.А.Скुरатівський, В.П.Трощинський, П.К.Ситник, І.Ф.Гнибіденко, М.В.Кравченко, О.М.Коваль, О.Ф.Новікова, О.Денис, О.Дубовик, А.Я.Кузнєцова, Є.Е.Матвєєв, О.М.Петрос, В.Б.Євтух, К.Ю.Галушко, Е.М.Лібанова, І.Горгес, А.А.Попок, О.М.Палій, С.А.Чукот, В.С.Гошовський та ін.

Науковці кафедри взяли активну участь у підготовці Енциклопедії державного управління у восьми томах та Енциклопедичного словника з державного управління. Ними підготовлено понад 200 статей, які розкривають особливості управління соціогуманітарною сферою українського суспільства.

Дисертації

Дослідженню соціогуманітарної сфери в Україні присвячені підготовлені й захищені в Національній академії кандидатські і докторські дисертації (більше 100) за спеціальностями: теорія та історія державного управління, механізми державного управління, галузеве управління та державна служба. Пріоритетними напрямками цих досліджень, зокрема, є:

- формування та механізми реалізації соціальної, гуманітарної, культурної, етнонаціональної, міграційної державної політики;
- державна політика щодо соціального захисту;
- державна політика в галузі охорони здоров'я;
- державна політика щодо релігії і церкви;
- державна політика щодо підтримки і захисту дітей;
- державна політика щодо закордонного українства;
- теоретико-методологічні засади формування й реалізації державної гендерної політики;
- громадські організації як суб'єкти формування та реалізації соціальної, гуманітарної політики;
- особливості державного управління в соціогуманітарній сфері;
- взаємозв'язок державного регулювання та механізмів самоорганізації в управлінні соціальною і гуманітарною сферами;
- політико-управлінські засади взаємодії України з українською діаспорою в державах Європейського Союзу;
- особливості державного управління у сфері духовно-ціннісного розвитку українського суспільства.

Експертні матеріали для органів державної влади та органів місцевого самоврядування

Кафедрою соціальної і гуманітарної політики Національної академії здійснювалась підготовка експертно-аналітичних матеріалів для Адміністрації Президента України, Кабінету Міністрів України, Міністерства соціальної політики, Міністерства охорони здоров'я, Міністерства фінансів, Державної служби статистики України, Пенсійного фонду України. Частина експертно-аналітичних матеріалів була використана під час підготовки доповідей Президента України та членів Уряду України, у роботі створених при органах державної влади комісій.

Експертно-аналітичні матеріали висвітлювали стан реалізації нормативно-правових документів України щодо розвитку соціогуманітарної сфери України, питання формування та реалізації бюджетної політики, забезпечення державних соціальних стандартів та державних соціальних гарантій тощо.

Конференції, круглі столи, семінари

Кафедра соціальної і гуманітарної політики Національної академії підготувала і взяла участь у проведенні низки комунікативних заходів, присвячених актуальним проблемам соціального і гуманітарного розвитку, до їх проведення були залучені керівники органів державної влади, провідні вчені у галузі науки "Державне управління":

- відеоконференція "Роль науки і галузевої освіти "Державне управління" в інституціоналізації національної моделі соціального діалогу // Роль науки і галузевої освіти "Державне управління" у розвитку соціального діалогу в Україні (Київ, НАДУ, 18 травня 2010 р.);
- науково-методологічний семінар за участю експертів ООН "Роль наукових досліджень у розробленні державної політики щодо подолання негативних наслідків старіння населення України" (Київ, 5 квітня 2011 р.);

- науково-методологічний семінар "Творча спадщина Тараса Григоровича Шевченка та сучасні культуротворчі процеси" (спільно з кафедрою україністики, Київ, 14 березня 2012 р.);
- круглий стіл у режимі відеоконференцзв'язку з регіональними інститутами державного управління Національної академії на тему: "Суспільство, в якому ми живемо: етнонаціональний та релігійний виміри" (Київ, 4 травня 2012 р.).

3.5.4. Наукові підходи до модернізації державного управління освітою

У Національній Доктрині розвитку освіти України, ухваленій у 2002 р., зазначено, що освіта виступає фактором примноження багатства держави та її конкурентоспроможності, основою політичної і економічної незалежності країни на світовій арені. Цим документом освіта була визнана стратегічним ресурсом поліпшення добробуту людей, забезпечення національних інтересів, зміцнення авторитету і конкурентоспроможності держави на міжнародній арені, а якість освіти названа пріоритетним напрямом державної політики в галузі освіти.

Державне управління освітою як система органів державної влади та вид управлінської діяльності покликане забезпечити успішну реалізацію освітніх реформ, ефективне функціонування й розвиток освітньої системи, створити належні умови для підготовки висококваліфікованих професійних і наукових кадрів для всіх галузей виробництва і сфер життєдіяльності людини. Поставлені завдання вимагають модернізації системи державного управління освітою в Україні.

Сьогодні в Україні склалися несприятливі умови для реалізації завдань модернізації системи управління освітою та розвитку освітньої галузі. Це пов'язано передусім із складними соціально-економічними умовами; відставанням теорії державного управління від потреб практики; невідповідністю рівня професійної компетентності державних службовців поставленим завданням державної освітньої політики, недієвістю інструментів стимулювання їх професійного зростання; недосконалістю механізму оцінювання й прогнозування потреб і перспектив розвитку освітньої сфери тощо.

Значний вплив на розвиток теорії і практики державного управління освітою в Україні справляють загальносвітові тенденції, зокрема розвиток громадянського суспільства і становлення демократичного врядування, децентралізація управління освітою, автономізація освітніх установ та диверсифікація освіти, що відбуваються майже в усіх країнах світу, тощо. Україна не стоїть осторонь від цих світових тенденцій. Під впливом цих процесів Україна визначила нову стратегію реформування системи державного управління освітою, що спрямована на забезпечення державних гарантій рівного доступу до якісної освіти на різних етапах навчання, організацію наукового аналітичного супроводу всіх управлінських рішень, запровадження національної системи незалежного оцінювання результатів функціонування освітньої сфери, ефективності освітніх реформ та управлінських рішень.

Ефективність державного управління сучасною системою освіти залежить від багатьох факторів, зокрема: ступеня ресурсного забезпечення системи освіти та управління нею, загальних принципів реалізації управління, наявності науково обґрунтованих моделей державного управління освітою, що адекватні вимогам часу і особливостям вітчизняної системи освіти, рівня адаптованості до потреб суспільства механізму державного управління освітою та оцінювання результатів розвитку освітньої системи, якості управлінських технологій, якості підготовки і підвищення кваліфікації управлінських кадрів тощо. У такому контексті цілком закономірною стає необхідність розвитку державного управління освітою і як напряму науки "Державне управління", і як практичної діяльності.

Основними завданнями модернізації державного управління у сфері освіти, що покликані підвищити ефективність управління, є:

- узгодження змісту і завдань державної освітньої політики із стратегією загальносуспільних реформ у державі;
- розвиток фундаментальних і прикладних досліджень у галузі державного управління освітою, спрямованих на обґрунтування теоретичних моделей управління освітою на різних рівнях в умовах сучасних суспільно-політичних процесів;
- розроблення теоретичних засад державно-громадської форми управління в освіті та створення механізмів її впровадження;

- постійне підвищення освітнього і професійного рівня державних службовців у сфері освіти, обов'язкове здобуття ними вищої освіти за спеціальністю "Державне управління у сфері освіти" як умова кар'єрного зростання та успішного виконання завдань державної освітньої політики;

- забезпечення випереджаючого характеру державного управління освітою;

- запровадження національної системи моніторингу якості освіти, освітніх реформ та ефективності управлінських рішень як механізму незалежного оцінювання державної освітньої політики та прогнозування перспектив розвитку освітньої сфери;

- підвищення ефективності адміністрування навчальних закладів, яке забезпечить умови для підвищення якості освіти та посилить відповідальність за кінцеві результати діяльності;

- запровадження механізмів взаємодії установ професійної освіти і роботодавців, що забезпечить залучення до сфери освіти додаткових матеріальних, інтелектуальних та інших ресурсів.

Наукове забезпечення державного управління розвитком освітньої сфери на національному рівні створюється різними науковими інституціями, зокрема: Національною академією з її регіональними інститутами, Національною академією педагогічних наук (НАПН) України та її науковими інститутами, Університетом менеджменту освіти НАПН України, Інститутом інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.

Фундаментальні дослідження, що проводяться Інститутом вищої освіти, Інститутом педагогіки, Інститутом професійно-технічної освіти НАПН України, присвячені розробленню теоретико-методологічних засад державного управління розвитком різних освітніх рівнів - загальною середньою, професійно-технічною, вищою, післядипломною освітою. У полі зору української академічної науки перебувають проблеми визначення економічних умов забезпечення якості освітніх послуг у системі вищої освіти, розроблення концептуально-методологічних основ проектування методів і засобів діагностування результатів освітньої діяльності, обґрунтування теоретико-методологічних засад децентралізації державного управління професійно-технічною освітою та розробки державних стандартів професійно-технічної освіти нового покоління як інструменту гарантування державою якості освітніх послуг. Особливе місце у структурі наукової діяльності посідають дослідження проблем забезпечення якості професійної підготовки та підвищення кваліфікації керівних і педагогічних кадрів освіти.

Велике значення для розвитку вітчизняної галузі науки "Державне управління" мало відкриття нового напрямку педагогічних досліджень, наукової спеціальності 13.00.06 - теорія і методика управління освітою. Спеціалізовані вчені ради із захисту докторських дисертацій діють при Університеті менеджменту освіти НАПН України, Луганському національному університеті ім. Тараса Шевченка. У межах даного наукового напрямку досліджуються: теоретико-методологічні та методичні засади державної політики в галузі управління освітою; актуальні проблеми місцевого і регіонального управління освітою; історичні аспекти теорії й технології управління навчальними закладами в Україні і за рубежом; досвід організації систем державної атестації та акредитації навчальних закладів та принципи їх реалізації; проблеми громадського самоврядування в системі управління освітою; роль, місце і функції, мета, завдання, зміст, принципи, організаційні форми, методи, засоби управління освітою; технології моніторингу, контролю та оцінювання в галузі управління освітою тощо.

Лідером у системі наукових інституцій у цій галузі управління освітою є Національна академія. Понад десять років у закладі розробляється науковий напрям державного управління у сфері освіти. Враховуючи специфіку підготовки фахівців з державного управління у сфері освіти, основними напрямками наукової діяльності Національної академії щодо розвитку державного управління у сфері освіти стали: 1) визначення та наукове обґрунтування основних механізмів реформування системи освіти та управління нею, зміст державно-громадського управління освітою; 2) розроблення наукового підґрунтя та методичних засад підготовки компетентних фахівців у сфері державного управління освітою.

Результатом наукових пошуків учених Національної академії є акумулювання кращого досвіду державного управління освітою та адаптація його до соціально-політичних умов і особливостей відповідної системи управління освітою України, критичний аналіз практики здійснення державного управління освітою в Україні та побудова на цій основі теоретичних моделей ефективного управління освітньою сферою. Фундаментальні дослідження проблем державного управління у сфері освіти присвячені вивченню:

- історичних аспектів становлення й розвитку державних органів управління освітою в Україні;
- зарубіжного досвіду управління освітніми системами та реалізації процесів децентралізації управління освітою;
- сутності та механізмів державного управління якістю освіти в Україні;
- теоретичних засад модернізації державного управління освітою в умовах входження України до світового та європейського освітнього простору;
- сутності, основних принципів та особливостей реалізації компетентнісного підходу до підготовки керівних кадрів освіти;
- теоретичних основ стандартизації освіти, у тому числі в галузі державного управління;
- сутності й змісту державної освітньої політики за різними напрямками;
- методологічних засад вироблення й аналізу державної освітньої політики;
- особливостей становлення державно-громадського управління освітою в Україні та інших країнах Європи, основних принципів і механізмів його реалізації та інших питань.

Результати наукових розвідок вчених Національної академії впроваджуються у навчальний процес підготовки та підвищення кваліфікації керівних кадрів освіти, що здійснюється на базі кафедри управління освітою з 2009 р. в межах нової спеціальності за магістерською програмою "Державне управління у сфері освіти". Ця спеціальність є унікальною і не має аналогів в Україні. Вона орієнтована на формування у слухачів професійних компетентностей підготовки та реалізації державної освітньої політики і здійснення управління освітою відповідно до вимог сучасної науки та практики. З цією метою слухачі знайомляться з основами теорії управління складними системами, новітніми досягненнями передових країн світу в галузі державного управління освітніми системами національного, регіонального та локального рівнів; принципами і технологіями вироблення й аналізу освітньої політики; теоретичними основами державного управління освітою в Україні в умовах розвитку громадянського суспільства, становлення демократичного врядування та реалізації євроінтеграційних процесів; світовими тенденціями щодо запровадження стандартів у систему освіти; принципами і механізмами державного управління якістю освіти; методиками проведення моніторингових і маркетингових досліджень в освіті; визначення основних тенденцій, перспектив та пріоритетних напрямів розвитку національної, регіональної системи освіти; роллю органів державного управління у виробленні стратегії управління освітою в умовах змін; основними підходами до реалізації фінансово-економічної діяльності у сфері освіти; технологіями адміністративної діяльності у цій сфері.

Надзвичайно важливу роль у модернізації державного управління освітою відіграє розвиток науки державного управління, зокрема у сфері освіти. Саме тому одним із пріоритетних напрямів діяльності кафедри управління освітою Національної академії є підготовка науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації з державного управління освітою. Науковий ступінь кандидата і доктора наук з державного управління з актуальних питань теорії та історії державного управління освітою, механізмів державного управління освітою, державної служби в органах управління освітою здобули кілька десятків молодих учених. Проте запропоновані ними теоретичні моделі модернізації управління освітою в Україні, рекомендації щодо адаптації зарубіжного досвіду вдосконалення механізмів управління освітою, оцінювання результатів функціонування освітніх систем, технологій формування й аналізу державної освітньої політики далеко ще не повною мірою знаходили своє застосування у практиці державного управління освітою.

З метою удосконалення теоретико-методологічного забезпечення управлінської діяльності у сфері освіти наукового та навчально-методичного забезпечення підготовки фахівців у галузі державного управління освітою важливим є одержання, акумулювання та аналіз зарубіжних моделей управління освітою в сучасних умовах, досвіду реформування управлінських структур у країнах Європейського Союзу. У цьому контексті кафедра управління освітою Національної академії розширює міжнародне співробітництво та обмінюється досвідом з науково-дослідними й освітніми установами, вищими навчальними закладами, громадськими організаціями та об'єднаннями, зокрема з Центром політичної освіти землі Баден-Вюртемберг (Німеччина) в рамках реалізації проекту "Освітня політика Європейського Союзу та Німеччини: уроки для України", Цюрихським педагогічним університетом (Швейцарія) під час упровадження проекту "Сприяння розвитку освіти для демократії в Україні", Радою Європи при поширенні проекту "Освіта для демократичного громадянства та освіта з прав людини".

Значна увага при реалізації проектів приділяється ознайомленню з досвідом європейських країн із формування та реалізації освітньої політики, проведенню стажування й підвищення кваліфікації слухачів спеціальності "Державне управління у сфері освіти" та викладачів Національної академії за кордоном, поширенню ідей децентралізації управління освітою, впровадженню "доброго врядування" в управлінні освітньою сферою в Україні; розробці технологій демократичного врядування та вироблення державної освітньої політики тощо.

У ході чотирьох міжнародних наукових симпозіумів (2009-2011 рр.), які проводилися в м. Києві та м. Цюрих (Швейцарія), науковцями Національної академії та НАПН України разом із швейцарськими колегами обговорювалися питання розробки дієвих механізмів децентралізації управління освітою в Україні та шляхів стандартизації освіти в Швейцарії. У результаті наукових обмінів українські й швейцарські колеги мали можливість ознайомитися з практикою управління освітою України та Швейцарії, взяти участь у наукових дискусіях, проведенні опитувань керівних кадрів і представників громадськості в Україні та Швейцарії стосовно проблем удосконалення управління освітньою сферою.

У зв'язку з цим актуальними завданнями забезпечення наукового супроводу процесів реформування державного управління освітою є:

1 Створення науково обґрунтованих моделей запроваджуваних освітніх реформ із прогнозованими результатами й наслідками.

2. Модернізація системи підготовки та підвищення кваліфікації керівних кадрів освіти, запровадження обов'язкової освіти державних службовців системи управління освітою за магістерською програмою "Державне управління у сфері освіти".

3. Більш широке і своєчасне впровадження у практику діяльності системи державного управління освітою результатів наукових розробок науки державного управління у сфері освіти.

3.5.5. Кадрове забезпечення сфери охорони здоров'я як ключова ланка наукових досліджень

У Програмі економічних реформ на 2010-2014 рр. "Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава"¹ закладено основи розбудови якісно нової системи охорони здоров'я. Успіх реформування охорони здоров'я, досягнення прийняттого рівня медичної допомоги і покращення показників здоров'я населення значною мірою визначаються правильною кадровою політикою галузі, професіоналізмом кадрів. На світовому рівні кадровий ресурс охорони здоров'я визнано базисною ланкою (складовою) розвитку сектору охорони здоров'я, що визначає якість управління реформуванням галузі із застосуванням сучасних підходів, визначенням пріоритетних напрямів подальшого розвитку галузі.

Відповідно до Стратегії державної кадрової політики на 2012-2020 рр., представленої в Указі Президента України, завданням кадрової політики є відповідність вимогам сьогодення, таким як демографічна криза, нові соціально-економічні реалії, глобалізаційні процеси.

Важливість кадрового питання полягає ще і в тому, що медичні кадри розглядаються як стратегічний капітал, і 70% усіх капіталовкладень у галузь охорони здоров'я у світі спрямовуються саме на кадрове забезпечення. Проблеми кадрового забезпечення галузі в Україні залишаються невирішеними і поглиблюються в процесі провадження реформ. На сьогодні вітчизняна галузь охорони здоров'я перебуває на порозі кадрової кризи.

Відсутність науково обґрунтованої державної програми розвитку кадрового потенціалу охорони здоров'я в Україні зумовлює недостатню укомплектованість і забезпеченість медичними кадрами, зниження якості їх підготовки та невідповідність новим реаліям сьогодення, заострення невирішених проблем сфери охорони здоров'я населення України.

Недостатнє кадрове забезпечення медичної галузі позначається на внутрішньогалузевій структурі кадрового забезпечення, яка характеризується зростанням кількості вузьких спеціалістів популярних спеціалізацій (акушер-гінеколог, хірург, офтальмолог, отоларинголог, уролог тощо) та зменшенням, у деяких регіонах - критичним, кількості лікарів загальної практики (первинної

¹ Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава : Програма економічних реформ на 2010-2014 роки / Комітет з економічних реформ при Президентові України. - Режим доступу : http://www.president.gov.ua/docs/Programa_reform_FINAL_2.pdf

ланки). Співвідношення чисельності лікарів загальної практики (сімейної медицини) до чисельності хірургів по Україні в середньому становить 0,18 до 0,62 (на 1000 населення).

Вітчизняні та міжнародні експерти вказують на значне зниження якості кадрів системи охорони здоров'я України, яке характеризується²:

- збільшенням числа кваліфікованих працівників, які залишають вітчизняну сферу охорони здоров'я за рахунок міжгалузевої та трудової міграції (щорічно з України за кордон виїжджає понад 6 тис. медиків³);

- низьким рівнем клінічно-практичної підготовки молодих спеціалістів, на що вказують і фахівці, й управлінці охорони здоров'я^{4,5}, і пересічні громадяни⁶.

- зниженням якості кадрів, які приходять у систему охорони здоров'я. Про низький рівень підготовки кадрів свідчить і той факт, що визнавати дипломи українських медичних вузів відмовляються не тільки європейські країни, але навіть такі країни як Іран і Саудівська Аравія^{7,8}.

Аналіз кадрового забезпечення сфери охорони здоров'я свідчить про недоліки в реалізації державної кадрової політики галузі, надзвичайно застарілу управлінську логістику, яка не в змозі забезпечити її подальший розвиток, ефективні структурно-функціональні зміни та модернізацію принципів фінансування та, в цілому, модернізацію соціально-економічної і гуманітарної ролі системи охорони здоров'я в Україні. Основні виклики щодо сфери кадрового забезпечення галузі охорони здоров'я аналогічні тим, що стоять перед галуззю в цілому, а саме:

- глобалізаційні процеси сприяють міграції лікарів, а також швидкому поширенню хвороб;
- соціально-економічні зміни і запровадження принципів ринкової економіки призвели до зміни умов кадрового забезпечення між приватними і державними лікувальними закладами.

Питання кадрової політики у сфері охорони здоров'я унормовані в багатьох нормативно-правових документах. Зокрема, в документах відображені такі важливі питання як удосконалення державних освітніх стандартів підготовки медичних кадрів задля підвищення якості підготовки фахівців⁹, забезпечення та управління якістю медичної допомоги¹⁰, прогнозування кадрового забезпечення відповідно до потреб охорони здоров'я з урахуванням перетворень, а також демографічної ситуації в країні.

Проте жоден з цих документів не містить цілісної стратегічної програми вирішення проблем кадрового забезпечення сфери охорони здоров'я в Україні, концептуальних завдань та механізмів реалізації кадрової політики в цій сфері¹¹.

Управління кадровими ресурсами у даній сфері продовжує базуватися на жорстких кадрових нормативах та архаїчній системі планування, що ускладнює адаптацію кадрового складу до потреб галузі, особливо на регіональному та місцевому рівнях. Характерними у цій ситуації є:

- відсутність або недостатня кількість фахівців - менеджерів;
- відсутність стратегічного планування кадрової ситуації на місцях;
- невідповідність статистики й звітності реальному стану справ.

² Роль управління кадровими ресурсами у покращенні результатів діяльності системи охорони здоров'я України / Посібник підготовлено в рамках проекту Європейського Союзу "Сприяння реформі вторинної медичної допомоги в Україні". - К., 2009. - 72 с.

³ Україна - донор медичних кадрів для багатьох країн [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://health.unian.net/ukr/detail/223513>

⁴ Про затвердження Концепції розвитку вищої медичної освіти в Україні : наказ МОЗ України від 12 верес. 2008 р. № 522/51 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.moz.gov.ua/ua/portal/dn_20080912_522.html

⁵ Кто нас завтра будет лечить [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://zn.ua/HEALTH/kto_nas_zavtra_budet_lechit-99247.html

⁶ Кто излечит украинскую медицину? [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://debaty.org/article/medicina_deb/medicina_analitika/467.html

⁷ Українська освіта більше не влаштовує іранців. - Режим доступу : <http://vnz.org.ua/statti/1134>

⁸ Освіта на експорт. - Режим доступу : <http://www.ukrbizn.com/headline/153-osvta-na-eksport.html>

⁹ Про затвердження Концепції розвитку вищої медичної освіти в Україні : наказ МОЗ України від 12 верес. 2008 р. № 522/51 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.moz.gov.ua/ua/portal/dn_20080912_522.html

¹⁰ Про затвердження Концепції управління якістю медичної допомоги у галузі охорони здоров'я в Україні на період до 2020 року : наказ МОЗ України 1 серп. 2011 р. № 454 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.moz.gov.ua/ua/portal/dn_20110801_454.html

¹¹ Про затвердження Методичних рекомендацій з прогнозування потреби закладів охорони здоров'я України у медичних кадрах на довгострокову перспективу : наказ МОЗ України від 15 серп. 2011 р. № 512 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.moz.gov.ua/ua/portal/dn_20110815_512.html

Потреба у модернізації кадрової політики в системі охорони здоров'я України зумовлена відсутністю у списку кваліфікацій таких поширених у світі фахівців як менеджери з охорони здоров'я. Відповідно, цих спеціалістів також не готують вищі навчальні заклади для сфери охорони здоров'я. Недостатньою є кількість медичних сестер - фахівців з вищою освітою.

Вирішення проблеми кадрового забезпечення сфери охорони здоров'я в Україні потребує низки системних заходів на державному рівні. Передусім, йдеться про необхідність розроблення та прийняття Концепції державної кадрової політики у сфері охорони здоров'я. Для цього доцільно утворити міжвідомчу робочу групу, до складу якої увійдуть провідні вчені та фахівці. Головною метою Концепції є систематизація найважливіших завдань щодо реалізації основних напрямів кадрової політики у сфері охорони здоров'я, спрямованих на досягнення якісно нового рівня кадрового забезпечення медичної галузі в умовах її реформування.

Основними її складовими мають бути:

- удосконалення підготовки кадрів (додипломної і післядипломної);
- підготовка управлінських кадрів, здатних працювати в умовах ринкової економіки;
- вдосконалення системи планування потреби в медичних кадрах, яка б відповідала сучасному стану і розвитку медичної галузі в цілому, а також на регіональному та місцевому рівнях;
- підвищення престижності професії лікаря, вдосконалення системи оплати праці та соціального захисту медичних працівників.

Слід здійснити низку важливих практичних заходів на державному та регіональному рівнях. По-перше, з метою усунення регіональної, територіальної (місто-село) диспропорції в розподілі кадрового потенціалу, а також удосконалення механізму планування підготовки медичних кадрів:

- провести деталізований (загальна кількість, кількість вузьких спеціалістів, укомплектованість, забезпеченість (загальна і за окремими спеціальностями) аналіз стану кадрового забезпечення закладів охорони здоров'я усіх форм власності та визначити реальну потребу в кількості спеціалістів залежно від демографічних та соціально-економічних показників (у цілому по Україні й на регіональному рівні);

- розробити регіональні програми підготовки медичних працівників для закладів охорони здоров'я, ширше використовувати при цьому систему цільового направлення на підготовку кадрів (особливо серед сільської молоді, а також молоді "проблемних" регіонів). Для цього передбачити відповідні кошти в місцевих бюджетах.

По-друге, з метою усунення внутрішньогалузевої диспропорції, а саме - дефіциту сімейних лікарів, необхідно:

- внести зміни до системи вузької спеціалізації в інтернатурі після того, як випускники відпрацюють сімейними лікарями три роки в регіонах, де найбільш гостро стоїть ця потреба;
- переглянути практику працевлаштування молодих спеціалістів, підготовлених за кошти державного бюджету, з тим, щоб гарантувати обов'язковість відпрацювання ними не менше трьох років за направленням, або відшкодування витрачених на їхню освіту коштів.

По-третє, з метою створення мотивації та зацікавленості медичних працівників необхідно:

- запровадити диференціацію у розмірах оплати праці медичних працівників залежно від рівня їх кваліфікації, обсягів, якості, складності, ефективності та умов виконуваної роботи, а також безперервності її стажу. Для цього широко використовувати індикатори якості, процедуру анонімного анкетування споживачів послуг з охорони здоров'я;

- у місцевих бюджетах щороку передбачати кошти на цільове фінансування надбавок до заробітної плати за ненормований та напружений робочий графік медичних лікувально-профілактичних закладів у сільській місцевості;

- підвищити пенсії медичним працівникам, які мають безперервний стаж роботи у державних та комунальних закладах охорони здоров'я понад 25 років шляхом внесення відповідних змін до Закону України "Про пенсійне забезпечення";

- створити фонд службових квартир, передбачити відповідні кошти для побудови такого житла в державному та місцевих бюджетах, а також забезпечити можливість отримання довгострокового кредиту під 1-2% на придбання житла для медичних працівників, особливо первинної ланки.

Для подальшої модернізації кадрової політики у сфері охорони здоров'я слід розробити регіональні програми підготовки медичних працівників для місцевих закладів охорони здоров'я, при цьому впровадити систему цільового направлення на підготовку місцевих випускників навчальних медичних закладів.

В умовах реформування сфери охорони здоров'я набувають нових структурно-функціональних рис не тільки галузь охорони здоров'я, але й ціла низка галузей, дотичних до системи охорони здоров'я, в тому числі й органів державної влади, як центрального, так і регіонального та місцевого рівнів, які в новій політиці охорони здоров'я беруть на себе відповідальність за територіальну охорону громадського здоров'я і стають замовниками послуг з охорони здоров'я і, відповідно, платниками послуг. Відтак, ціла низка посадових осіб як у галузі охорони здоров'я, так і в органах влади мають набути компетентності вирішення нових проблем, що теж входить до сутності модернізації державної кадрової політики у сфері охорони здоров'я.

3.5.6. Удосконалення україномовної підготовки державно-управлінських кадрів

Володіння українською мовою, на думку В. Кононенка, як найважливішим чинником національної самоідентифікації не лише забезпечує комфортне існування індивіда в соціальному просторі, а й сприяє виробленню загальнонародних, національно окреслених поглядів і переконань, визначає національний мовний тип.

Для забезпечення україномовної підготовки слухачів і аспірантів, надання навчальної, методичної та консультативної допомоги працівникам органів державної влади й органів місцевого самоврядування, виховання у них мовної свідомості та національної гідності у Національній академії створена кафедра української мови (далі - кафедра).

Основною метою діяльності кафедри було забезпечення україномовної підготовки слухачів Національної академії та підвищення кваліфікації працівників органів державного управління та місцевого самоврядування з питань використання засобів української мови в управлінських текстах. Серед основних завдань діяльності кафедри виокремлюємо такі:

- здійснення всіх видів навчальної, науково-методичної, наукової, культурно-виховної роботи;
- розширення загальної україномовної підготовки слухачів Національної академії;
- удосконалення мовних і мовленнєвих навичок щодо складання документації українською мовою у державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування;
- формування навичок ведення диспуту, дискусії, ділової бесіди, дебатів;
- проведення наукових досліджень за темою "Наукове спілкування у сфері державного управління: особливості та проблеми";
- розробка і систематичне оновлення освітньо-навчальних програм і робочих навчальних планів, навчально-методичних комплексів із дисциплін, що закріплені за кафедрою.

Україномовна підготовка слухачів Національної академії має свою історію. Навчальна дисципліна нормативної частини "Ділова українська мова" викладалася на денній формі навчання з 1998 - 1999 н. р., на заочній формі навчання - з 1999-2000 н. р., на вечірній формі навчання - з 2000-2001 н. р.

За час функціонування кафедри української мови (1998-2006 рр.), української та іноземних мов (2006-2010 рр.), кафедри україністики (з 2010 р. до нині) науково-педагогічні працівники підготували й опублікували для слухачів денної, вечірньої, заочної та заочно-дистанційної форм навчання навчально-методичне забезпечення навчальних дисциплін, зокрема навчальні посібники з грифом МОН України, монографії, робочі зошити, методичні рекомендації для слухачів, роздаткові матеріали, тестові завдання, ділові ігри, ситуаційні вправи, завдання для вхідного та підсумкового контролю, самостійної та індивідуальної роботи слухачів і аспірантів.

Слухачі під час практичних занять з україномовних дисциплін удосконалюють навички спілкування українською мовою; засвоюють основні норми українського діловодства і мовленнєвого етикету, а також основні правила оформлення організаційно-розпорядчих документів; під час самостійної роботи слухачі засвоюють чи згадують основні норми сучасної української літературної мови (орфографічні, орфоепічні, пунктуаційні, морфологічні, синтаксичні, стилістичні), удосконалюють орфографічну та пунктуаційну грамотність; індивідуально виконують практичні вправи і завдання, оформляють документи за програмою.

З 2001-2002 навчального року почала викладатися для аспірантів з відривом і без відриву від виробництва навчальна дисципліна "Українська мова: науковий і діловий стилі". Ця дисципліна згодом була замінена дисципліною "Культура мовлення науковця", а з 2011-2012 навчального року аспіранти вивчають дисципліну "Основи наукового мовлення".

В Інституті підвищення кваліфікації керівних кадрів Національної академії державного управління при Президентові України підготовлено програму тематичного короткотермінового семінару з підвищення кваліфікації керівних кадрів "Культура мовлення як складова адміністративної культури", за якою читаються лекції та проводяться тренінги, ділові ігри в межах практичних занять.

Навчальні програми з дисципліни нормативної частини "Ділова українська мова в державному управлінні", а також факультативних дисциплін "Усне ділове мовлення", "Практичний курс української мови" є авторськими і спрямовані на практичне оволодіння писемною та усною формами ділової української мови в державному управлінні, нормами сучасної української літературної мови.

Навчальним планом передбачено в основному практичні заняття в мовних групах. Рівень мовної підготовки слухачів визначається за результатами вхідного тестування. Результати вхідного тестування, проведеного в останні роки свідчать про недостатній, а іноді й низький рівень володіння українською мовою багатьма слухачами денної, заочної, вечірньо-заочної та заочно-дистанційної форм навчання.

В Інституті підвищення кваліфікації керівних кадрів Національної академії державного управління при Президентові України читаються лекції та проводяться практичні заняття з культури мовлення як складової адміністративної культури і мовні семінари. Викладачі кафедр надають навчальну і консультативну допомогу з ділової української мови, з культури ділового українського мовлення центрам підвищення кваліфікації, міністерствам, закладам тощо.

Один із напрямів діяльності кафедри - науково-дослідна робота. Для успішного вирішення проблеми культури мовлення державних службовців і підвищення рівня мовленнєвої культури українського народу (адже державні службовці представляють інтереси народу) потрібне різнобічне вивчення мовної ситуації в державному управлінні. Окремі аспекти культури мовлення державних службовців досліджувалися у межах комплексного науково-дослідного проекту Національної академії державного управління при Президентові України. Матеріали досліджень апробуються під час українських і зарубіжних науково-практичних конференцій, лекційних і практичних занять, у публікаціях. На кафедрі навчаються два аспіранти, здобувач і докторант.

Беручи до уваги Указ Президента України від 20 лютого 2008 р. № 146/2008 "Про деякі питання розвитку державної мовної політики", у якому йдеться "про забезпечення неухильного додержання конституційних гарантій щодо всебічного розвитку і функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя на всій території України, задоволення мовних потреб громадян України, враховуючи необхідність вироблення послідовного і виваженого підходу до вирішення мовних питань", варто подумати про створення Центру україномовної підготовки (далі - Центр).

Функції Центру могли бути такими:

- надання навчально-консультативної допомоги центрам підвищення кваліфікації;
- україномовна підготовка державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування;
- організація та проведення семінарів україномовного циклу;
- формування комплексу тестових завдань для визначення рівня україномовної компетенції державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування;
- сертифікація державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування з ділової української мови.

Наявність і діяльність Центру допоможе виховувати україномовну свідомість і національну гідність державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування.

Мовна підготовка слухачів, яка буде забезпечуватися висококваліфікованими викладачами, дозволить їм неухильно додержуватися "вимог законодавства про мови посадовими і службовими особами органів виконавчої влади під час виконання ними службових обов'язків".

Донині проблема використання української мови в писемній та усній формах комунікативної діяльності управлінців залишається злободенною, про що свідчать результати й аналіз численних опитувань для з'ясування рівня мовної свідомості управлінців, яке проводять викладачі кафедри.

Слід зазначити, що державно-управлінські кадри, які навчаються в Національній академії, повинні вільно володіти державною мовою та здійснювати нею управління. Без вивчення й удосконалення своїх риторичних навичок сучасним управлінцям не варто брати участь у "полі-

тиці" - це одна з основних і головних ознак держави і рівня професіоналізму державного службовця. Кожен державний службовець має вміти донести до підлеглого поставлені завдання, висловити свою думку, довести свою позицію зрозуміло, чітко, правильно. Він є взірцем, обличчям державного закладу, тому рівень володіння мовою - важливий елемент його професійної компетентності.

Таким чином, україномовна підготовка управлінців, яка здійснюється в Національній академії, її регіональних інститутах, центрах підвищення кваліфікації державних службовців та керівників державних підприємств, установ й організацій, спрямована на гармонійне поєднання трьох складників: грамотність, лінгвістичне мислення і національно-мовна свідомість.

Складна нинішня мовна ситуація у країні вимагає системних заходів, спрямованих на підвищення рівня володіння українською мовою державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування.

Ефективність україномовної підготовки та її відповідність сучасним стандартам управлінської діяльності визначатиметься спроможністю дати галузі "Державне управління" управлінців, які вільно володіють державною мовою, особливо нормами офіційно-ділового стилю.

3.6. Формування наукових засад управління суспільним розвитком

Сучасний етап розвитку України характеризується трансформацією суспільства та держави, що пов'язано з кардинальними змінами у всіх сферах суспільного життя. Ці зміни відбуваються на тлі дуже динамічних та суперечливих перетворень у світовому масштабі, зокрема глобалізації, розбудови постіндустріального суспільства, загострення міжнародної конкуренції, виникнення глобальних проблем тощо. В таких умовах гострою є потреба розбудови дієвого та ефективного суспільного управління, що базується на співпраці державних і недержавних інститутів. Саме воно має відіграти ключову роль у суспільному розвитку України, що відповідатиме інтересам більшості її громадян, сприятиме підвищенню якості їх життя. Зазначене зумовлює актуальність формування та обґрунтування наукових засад такого управління з урахуванням сучасних вітчизняних та світових умов і тенденцій суспільного розвитку. Виходячи з цього кафедрою управління суспільним розвитком проводяться наукові дослідження за такими основними напрямками:

- формування понятійно-категоріального апарату управління суспільним розвитком;
- систематизація принципів та тенденцій сучасного суспільного управління;
- узагальнення історичних аспектів управління суспільним розвитком;
- виділення інноваційних засад управління суспільним розвитком;
- розвиток наукових основ управління суспільними реформами;
- обґрунтування ролі людського чинника в управлінні суспільним розвитком;
- розвиток теоретико-методологічних засад запобігання та протидії корупції.

Відповідно до наведених наукових напрямів виділено сукупність базових категорій управління суспільним розвитком, серед яких: суспільство, людина, цивілізація, суспільний розвиток, інституалізація, еволюція, революція, суспільні реформи, інновації, громадянське суспільство, постіндустріальне суспільство, суспільне управління, держава, державна влада, державне управління тощо. Узагальнено наявні та частково запропоновано авторські тлумачення зазначених базових категорій.

Поглиблено розробляється понятійна система за такими основними напрямками: суспільство, його основні типи та характеристики; держава як суб'єкт управління суспільним розвитком; принципи, підходи, моделі, функції, методи державного управління; співвідношення та взаємодія суспільства і держави; реформування суспільства та держави; еліти та їх вплив на розвиток управління суспільним розвитком.

Узагальнено понятійну систему, яка відображає світові тенденції суспільного розвитку, серед яких: міждержавна інтеграція; глобалізація економіки; поширення інформаційно-комунікаційних технологій; уніфікація культури в світовому масштабі; зростання ролі на світовій арені наднаціональних і транснаціональних суб'єктів; демократизація суспільного життя; індивідуалізація суспільства; інформатизація суспільства; зростання швидкості суспільних змін тощо.

Важливим напрямом наукової роботи кафедри є дослідження історичного досвіду українського державотворення, функціонування та розвитку державно-управлінських систем на те-

ренах України. Насамперед, це дозволяє краще зрозуміти причини сучасних проблем державного управління в Україні. Крім того, в історії можна знайти позитивні приклади вирішення управлінських проблем, що є практично корисним при здійсненні сучасних реформ державно-управлінської галузі. Безперечно, слід врахувати і негативні історичні уроки невдалої діяльності управлінських структур, що призводила до деструктивних процесів у державі та суспільстві. Виходячи з цього проведено систематизацію історичних аспектів управління суспільним розвитком, зокрема: розкриті особливості державної організації та структури управління на території України у стародавні часи в межах Скіфської держави; висвітлено різні аспекти державотворення та державного управління у Київській Русі, зокрема еволюцію форми цієї держави, становлення та розвиток її військових та управлінських структур; описано суспільно-політичний устрій та особливості управління у Галицько-Волинському князівстві, що стало головним продовжувачем руських політичних і культурних традицій; розкрито процеси становлення та розвитку територіально-адміністративного устрою козацької держави; дано уявлення про державне управління на українських землях, що перебували у складі Російської імперії; деякою мірою розкрито вітчизняний державотворчий досвід та державне управління в Україні у період визвольних змагань на початку ХХ ст.; розглянуто історію державного розвитку на території України в радянський період, зокрема адміністративно-територіальні реформи на території УРСР у 1920-1930-ті рр. та організацію державної влади в УРСР на етапі "розвинутого соціалізму"; висвітлено процеси трансформацій державного управління в сучасний період незалежності України, зокрема еволюцію вітчизняної конституційної моделі державного управління, розвиток системи виконавчої влади, державно-управлінські реформи, насамперед адміністративну реформу. Спеціальну увагу приділено історичним аспектам еволюції земельних відносин у контексті розвитку українського суспільства.

Приділяється пильна увага дослідженням, що узагальнюють та розкривають інноваційні засади суспільного управління на сучасному етапі світового розвитку. Зокрема, виділено новітні підходи управління суспільним розвитком, а саме: синергетичний; глобалізаційний; інформаційно-інноваційний; корпоративний; соціальний; новий державний менеджмент. Глобалізаційний підхід передбачає посилення взаємозв'язку і взаємозалежності різноманітних явищ і процесів у світі, що вимагає врахування їх наслідків в управлінні суспільним розвитком. Зокрема, вплив глобалізаційних процесів, особливо зростання ролі наднаціональних і транснаціональних суб'єктів на світовій арені, зумовлює потреби суттєвих перетворень державного управління в політичному аспекті. Передусім такі зміни стосуються діяльності з вироблення внутрішньої політики держав у всіх сферах суспільного життя. Крім того, зазнала змін організація діяльності з метою найкращого забезпечення національних інтересів у процесах вироблення політики на наднаціональному рівні.

Інформаційно-інноваційний підхід виходить з реальної ситуації переходу до постіндустріального суспільства послуг та знань, а в подальшій перспективі, у міру зростання частки інформаційних послуг, до його найбільш розвиненої стадії - інформаційного суспільства. Основною концепції інформаційного суспільства є оцінка нового глобального соціуму, який радикально відрізняється від суспільства, що панувало у світі протягом кількох століть і буде побудоване на перевагах матеріального виробництва.

Впровадження інформаційно-інноваційного підходу покликане забезпечити якісно новий рівень управління державою та в цілому суспільством. У зв'язку з цим активно розвивається така нова форма функціонування системи державного управління як електронний уряд, розвиток якого відбувається за кількома основними напрямками: забезпечення присутності органів влади у мережі Інтернет; створення електронних комунікацій між органами влади; надання електронних публічних послуг; запровадження електронних державних закупівель; електронне інформування громадян про діяльність органів влади; проведення електронних державно-громадських консультацій; забезпечення електронної участі громадян у прийнятті рішень.

Корпоративний підхід передбачає децентралізацію державної влади, широку участь громадян у прийнятті державних рішень та суспільний контроль за діями державних органів. У світі напрацьовано низку інноваційних методів та засобів інформування громадян про діяльність державних органів, проведення державно-громадських консультацій та активної участі громадян у прийнятті управлінських рішень. Новітня світова практика передбачає перехід від дер-

жавно-громадських консультацій до спільного вироблення рішень державними органами і громадянами за допомогою таких методів, як громадські журі, конференції з вироблення консенсусу, процеси діалогів, громадські форуми та ін. Натомість, в Україні на порядку денному налагодження ефективного процесу консультацій органів влади з громадськістю. Для вирішення цього завдання можна запропонувати такі рекомендації: розробити і передбачити у регламентах органів виконавчої влади та місцевого самоврядування процедуру підготовки й ухвалення рішення щодо проведення консультацій з громадськістю; розробити та запровадити стандарти проведення таких консультацій; запровадити в практику роботи органів виконавчої влади та місцевого самоврядування використання консультаційних документів на зразок "зелених" та "білих" книг, розробити інструкцію щодо їх підготовки; затвердити мінімальні вимоги щодо участі зацікавлених сторін у консультаціях; запровадити спеціальні форми документів з аналізу та оцінки проведених консультацій як для органів влади, так і для представників громадськості; організувати навчання державних службовців, відповідальних за процес консультацій з громадськістю.

Суспільний контроль за своєю сутністю є механізмом регуляції поведінки людей (груп, колективів, організацій, суспільства загалом), спрямованим на те, щоб домогтися неухильного виконання суспільними інститутами, соціальними групами та окремими громадянами правових і етичних норм, законів, що регулюють суспільні відносини, забезпечити соціальний захист індивідів, їх прав з урахуванням соціальної справедливості, дотримання ними нормативних та етичних обмежень. Основою суспільного контролю є інформація, а саме - збирання та оприлюднення інформації про роботу органів влади та місцевого самоврядування.

Соціальний підхід виходить з того, що не політика та економіка є головною метою розвитку суспільства й умовою підтримання його рівноваги, а постійне підвищення якості життя його членів, неперервне удосконалення способу їх життя. Дану тезу можна розглядати як законмірність пріоритетності соціальних цілей, виходячи з якої підвищення якості життя є ключовим питанням державної політики. Усвідомлення цього привело цивілізовані країни до побудови соціальної держави, соціально орієнтованого ринку, соціального партнерства.

Суспільні реформи є якісними еволюційними суспільними змінами, яким притаманні визначальні риси: спрямованість на прогресивний суспільний розвиток, тобто на підвищення якості життя переважної більшості громадян країни; відносно повільний та поступовий, поетапний характер змін, що сприяє їх органічності для суспільства, стабільності суспільного розвитку, уникненню насильницьких методів і кризових явищ; здійснення під проводом державної влади, тому її дієздатність та ефективність має ключове значення для успішного реформування; цілеспрямованість, тобто неможливість здійснення реформ без чіткого цілепокладання; законність, що зумовлює важливість конституційного і законодавчого забезпечення реформаторських змін; збереження основ існуючого ладу, що, з урахуванням наявності конституцій у більшості сучасних держав, доцільно трактувати так, що реформи не порушують основ саме конституційного ладу. Доцільно відзначити, що у сучасному динамічному, глобалізованому та конкурентному світі для забезпечення суспільного розвитку, підвищення якості життя громадян періодичне здійснення продуманих, планових, керованих та ефективних суспільних реформ - це не добра ласка, а суспільний обов'язок державної влади.

Невід'ємною властивістю справжніх суспільних реформ є наявність механізму управління такими змінами. Дієвість та ефективність цього механізму є необхідною умовою успішного здійснення суспільних реформ, оскільки саме він забезпечує перетворення реформаторських ідей і задумів на конкретні цілі та стратегію реформ, реальне втілення цієї стратегії. Управління суспільними реформами пропонується розуміти як діяльність, у якій головним суб'єктом виступає держава, що включає ініціювання таких реформ, реалізацію функцій планування реформ, їх організацію, мотивацію до змін та їх контролю, а також політичне забезпечення і взаємодію органів державної влади з громадськістю у процесі реформування, з метою підвищення якості життя переважної більшості громадян країни.

Враховуючи, що в будь-яких управлінських процесах у соціальних системах центральним є людський чинник, досліджено роль цього чинника в управлінні суспільним розвитком. Увагу сконцентровано на вивченні еліти державного управління, роль якої у трансформаційному суспільстві є ключовою для здійснення широкомасштабних реформ, зокрема в державному управлінні, та вирішення актуальних завдань суспільного розвитку. Визначено, що серед двох

основних підходів щодо зарахування особи до еліти (аксіологічного і альтиметричного) на даний час переважає альтиметричний підхід.

Виділено ціннісні показники, що є особливо важливими для всіх представників еліти державного управління, зокрема: патріотизм; порядність; відповідальність; гідність та повага до гідності інших. Обґрунтовано, що одним із базових при здійсненні функцій державного управління, а тому - закріпленим у законодавстві України, має бути принцип добросовісності. Серед еліти державного управління виокремлено вищу управлінську еліту та показано її роль в умовах суспільних трансформацій. Сформульовано низку рекомендацій щодо розвитку вітчизняної вищої управлінської еліти, що передбачають запровадження нових підходів до формування вищої управлінської еліти, розробку та реалізацію комплексної програми її підготовки, перепідготовки і виховання, затвердження профілів компетенцій лідерства для державних службовців вищого корпусу державної служби, посилення громадського контролю за діяльністю вищої управлінської еліти тощо.

Аналіз антикорупційних політик багатьох країн дозволяє виділити сукупність напрямів, що властиві практично будь-якій державі. Інша справа - зміст конкретних заходів, що вкладаються у кожен з напрямів. Тут універсалізму бути не може, оскільки запозичення самої системи заходів бажаного ефекту не дає. Міжнародна практика свідчить, що успішне вироблення національної антикорупційної політики має відбуватися на основі поєднання "універсальних" елементів, які довели свою ефективність безвідносно до умов конкретної країни, та елементів, які враховують ці специфічні умови. Таким чином, можна виділити низку загальних напрямів запобігання та протидії корупції, які успішно застосовувалися у різних країнах. Це є своєрідним простором можливостей, з якого можна вибирати елементи для здійснення антикорупційної політики в Україні, безперечно з адаптацією цих елементів до наших вітчизняних умов. До таких загальних напрямів належать: корекція законодавства з метою зменшення відповідних причин корупції; удосконалення засад формування та організації вищих органів державної влади; структурно-функціональне упорядкування системи органів виконавчої влади; зміна принципів державної служби і контроль за майновим становищем представників влади; ефективний контроль за розподілом і витрачанням бюджетних коштів; удосконалення економічної політики; зміцнення судової влади; вдосконалення діяльності правоохоронних органів і спецслужб; забезпечення прозорості діяльності державних органів; формування антикорупційної культури суспільства; антикорупційна співпраця держави та громадянського суспільства.

На основі зазначених загальних напрямів та з урахуванням вітчизняної корупційної ситуації можна запропонувати наступні рекомендації стратегічного характеру.

1. Якщо суспільство потерпає від корупції, то вона проникає в політику й починає руйнувати демократію. Якщо ми прагнемо боротися з корупцією, то для цього насамперед необхідна політична воля. У цьому аспекті дуже добрим є приклад Грузії.

2. Україна потребує системних реформ. Найкраще поєднання для їх проведення (на думку відомого польського реформатора Г.Колодко) - це правильна політика і гарна інституційна структура, а найгірше - протилежний випадок. Досвід трансформаційних країн навчає, що створення інституційної системи набирає ходу тільки тоді, коли нагромаджуються проблеми. Саме в такий момент потреба структурних реформ особливо зростає.

3. Необхідне реформування законодавчої бази. З точки зору суспільної небезпеки встановлювати лише адміністративну відповідальність за корупційні діяння неприпустимо. В чинному законодавстві при характеристиці таких кримінальних злочинів як хабарництво, зловживання владою чи службовим становищем чітко не визначено, що вони є злочинами корупційними. Законодавство має дати більш повне визначення корупції і чітко встановити види відповідальності, в тому числі кримінальної.

4. Тільки налагодження ефективної взаємодії органів влади з інститутами громадянського суспільства сприятиме розвитку останнього, що є однією з найважливіших умов становлення України як демократичної, правової і соціальної держави, яка повинна базуватися на забезпеченні прав і свобод людини та громадянина.

Крім того, незаперечним є твердження, що ефективна взаємодія інститутів громадянського суспільства з державою дасть можливість поступово обмежити державне втручання в економічне і соціокультурне життя громадян. Держава посідатиме належне їй в умовах сучасного

розвитку місце - бути функцією суспільства під його постійним і всебічним контролем, що неодмінно значно обмежить корупційні прояви.

Наукові дослідження кафедри управління суспільним розвитком підпорядковані завданням формування вітчизняної управлінської еліти, тому результати цих досліджень дістали широке впровадження у навчальному процесі Національної академії державного управління при Президентові України. Насамперед наукові напрацювання кафедри стали основою розробки навчально-методичних комплексів дисциплін чотирьох спеціалізацій за спеціальністю "Управління суспільним розвитком", у тому числі:

- спеціалізації "Сучасні механізми управління суспільним розвитком", що включає дисципліни: інновації в управлінні суспільним розвитком; інституалізація суспільного розвитку; комунікативна парадигма суспільного розвитку; кризовий менеджмент в суспільному розвитку; лідерство та управлінська еліта; управління якістю суспільних реформ;

- спеціалізації "Інвестиційний менеджмент суспільного розвитку", що включає дисципліни: теоретико-методологічні засади інвестиційного менеджменту; фінансування інвестиційних проектів; правове забезпечення інвестиційної діяльності; суспільна безпека інвестиційної діяльності; інвестиції в людський розвиток; управління інвестиційною діяльністю;

- спеціалізації "Стратегія суспільного розвитку", що розроблена спільно з кафедрою філософії і методології державного управління, в межах якої кафедрою викладаються дисципліни: механізми взаємодії суспільства та влади; громадянське суспільство в Україні: становлення та розвиток; інноваційно-інвестиційний розвиток суспільства;

- спеціалізації "Відкрите урядування", що також розроблена спільно з кафедрою філософії і методології державного управління, в межах якої кафедрою викладаються дисципліни: теоретико-методологічні засади відкритого урядування; громадянське суспільство, приватний сектор і відкритий уряд; державна служба в умовах відкритого урядування; відкрите урядування та інноваційно-інвестиційна політика; міжнародні стандарти відкритого урядування; принципи та інструменти багаторівневого урядування.

Результати кафедральних досліджень використані також при формуванні за спеціальністю "Державне управління" спеціалізації "Управління суспільними процесами", що включає дисципліни: громадянське суспільство; базові інститути демократичного суспільства; взаємодія влади і суспільства; інновації в суспільному розвитку. Крім того, теоретико-методологічні напрацювання з проблематики запобігання та протидії корупції стали основою навчально-методичного забезпечення дисципліни "Запобігання та протидія корупції", що запроваджена у Національній академії державного управління при Президентові України на всіх спеціальностях та за всіма формами навчання.

Наукові здобутки кафедри щодо формування наукових засад управління суспільним розвитком відображені у багатьох працях, зокрема: монографіях "Теоретичні та методологічні проблеми розробки і реалізації управлінських стратегій" (2008 р.), "Суспільні відносини та розвиток: теорія, історія, практика" (2009 р.), "Адміністративна реформа в Україні: сучасний стан, проблеми та перспективи" (2009 р.) та ін.; навчальних посібниках "Управління суспільним розвитком. Вступ до спеціальності" (2006 р.), "Історичний нарис: Проблеми управління суспільним розвитком" (2007 р.), "Інновації в управлінні суспільним розвитком" (2009 р.), "Управління якістю суспільних реформ" (2009 р.), "Взаємодія органів державної влади та громадянського суспільства" (2011 р.), "Інституалізація суспільного розвитку" (2011 р.), "Запобігання та протидія корупції" (2012 р.) та ін.; Енциклопедичному словнику з державного управління (2010 р.), Енциклопедії державного управління (2011 р.), інших словникових виданнях, численних статтях у наукових фахових виданнях України, методичних рекомендаціях, навчально-методичних матеріалах та інших публікаціях.

4. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ НАУКИ "ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ" В УКРАЇНІ

4.1. Вплив наукових досліджень з державного управління на формування та реалізацію державної політики та управління політичними процесами

На сьогодні у світовій практиці сформувалась нова сфера прикладних наукових досліджень - наука "державна політика" (Policy science). Як мультидисциплінарна сфера знань і галузь прикладних досліджень, наука "державна політика" (*policy science*) де-факто поділяється на два компоненти:

1) *дослідження політики (policy study)*, що ґрунтується на емпіричному вивченні конкретних суспільних проблем для розуміння й інформування щодо процесу розроблення й упровадження політики. Це сфера інтересів груп дослідників, науковців, орієнтована на проведення досліджень конкретних проблем державної політики у перспективних напрямках. Заключним аналітичним документом є *пропозиція щодо дослідження політики*;

2) *аналіз політики (policy analysis)*, як більш політично мотивована сфера, що намагається безпосередньо впливати на реальні результати й наслідки політики шляхом її вироблення і проектування для органів влади.

Розвиток політичних процесів у сучасній Україні пов'язаний з розбудовою демократії, становленням правової держави і громадянського суспільства, що обумовлює необхідність вдосконалення владно-управлінських відносин на всіх етапах державотворення та реформування. На сьогодні існує гостра потреба не лише у діагностуванні, констатації наявного стану політичних процесів, їх динаміки, а й у науковому передбаченні ймовірних наслідків їх розвитку для організації адекватного владно-управлінського впливу на їх перебіг. Особливо важливо мати точні науково обґрунтовані прогнози щодо їх тенденцій саме у перехідному суспільстві, яке перебуває у стані демократичного реформування всіх сфер суспільного життя.

У широкому розумінні науковий супровід управління політичними процесами, передусім, полягає у:

- а) визначенні вірогідностей, шляхів і тенденцій розвитку політичних процесів;
- б) системному аналізі діяльності суб'єктів політичного процесу в Україні як на інституційному, так і на неінституційному рівні;
- в) дослідженні механізмів оптимізації впливу владно-управлінських структур на розвиток політичних процесів;
- г) розробленні пропозицій і рекомендацій щодо їх запровадження у державно-управлінську практику, прогнозуванні та науковому аналізі ефективності їх застосування.

Науковий супровід управління політичними процесами здійснюється як комплексний, системний та багаторівневий процес, спрямований на підвищення ефективності владно-управлінського впливу шляхом проведення відповідних науково-теоретичних, інформаційно-аналітичних та прикладних досліджень. Завдяки цьому органи державної влади мають змогу отримати достовірну інформацію, ґрунтовний, незалежний аналіз розвитку і тенденцій політичних процесів та обґрунтовані пропозиції щодо управління ними.

Фахові науково-експертні оцінки з цих питань є вкрай важливими для визначення та коригування цілей, завдань і напрямів політичного реформування суспільства та їх узгодження зі стратегією демократичного розвитку України. Вагомою їх складовою виступають оцінка кращих зарубіжних практик та аналіз досвіду розв'язання аналогічних актуальних проблем, на основі яких розробляються програми реформування, формується сценарний прогноз очікуваних результатів та визначаються перешкоди і ризики на шляху реалізації.

Значення наукового супроводу управління політичними процесами полягає також у тому, що об'єктивний і незаангажований політичними уподобаннями науковий аналіз дає змогу критично оцінити результати демократичної трансформації політичних інститутів, ефективність механізмів державного управління та їх відповідність завданням оптимізації й раціоналізації системи владно-управлінських відносин.

Науковий супровід державної політики та управління політичними процесами створює основу для поглибленого розуміння змісту і спрямованості політичних процесів, вибору

найбільш ефективних владно-управлінських засобів їх регулювання та спрямування в демократичному руслі, що в результаті забезпечить підвищення якості всієї системи політичного й державного управління. Він може забезпечуватися на трьох рівнях.

Фундаментальний рівень - науково-методичне забезпечення управління політичними процесами - полягає у проведенні системних наукових досліджень з проблем, які є актуальними на сучасному етапі розвитку політико-владних відносин, а також стосуються перспектив і тенденцій подальшого політичного розвитку суспільства. Це, зокрема, дослідження механізмів реформування виборчої системи України в контексті європейського досвіду; визначення політико-управлінських засад становлення парламентаризму; дослідження шляхів підвищення інституційної спроможності партійної системи України та політико-управлінських механізмів забезпечення відповідальності в системі влади і владних відносин; аналіз ролі інститутів громадянського суспільства у реформуванні українського суспільства тощо.

Дослідження цих та інших проблем на рівні теоретичних узагальнень і висновків є основою практичних пропозицій і рекомендацій органам державної влади для врахування: при розробленні програм і стратегій політичного розвитку, внесенні змін і коректив у плани й програми; при прогнозуванні та науковому аналізі ефективності застосування механізмів управління державними і суспільними процесами; при визначенні стратегії і перспектив політичного курсу країни.

Інформаційно-аналітичний рівень - отримані під час теоретико-методологічних досліджень результати, які спираються на конкретні емпіричні дані, узагальнення, соціологічні, експертні опитування та аналіз - можуть бути використані для здійснення інформаційно-аналітичного супроводу діяльності суб'єктів політичного процесу, зокрема на інституційному рівні, закладені в основу моніторингу стану, динаміки і тенденцій політичних процесів в Україні, використані, у разі потреби, для обґрунтування конкретних політичних чи державних рішень.

Прикладний рівень - практичне забезпечення науковими та інформаційно-аналітичними матеріалами - включає розроблення методик та практичних рекомендацій, зокрема щодо напрямів демократизації політичних процесів; механізмів оптимізації владно-управлінського впливу на розвиток політичних процесів; визначення критеріїв оцінки рівня їх демократичності; організаційно-правових засад участі громадськості в політичному житті суспільства; політико-управлінських механізмів політичної відповідальності; шляхів досягнення легітимності влади; механізмів імплементації зарубіжного досвіду формування сучасної владно-управлінської еліти; розробки проєктів, концепцій, моделей, програм, орієнтованих на вдосконалення окремих елементів політичного процесу України тощо.

Перспективними в частині наукового супроводу управління політичними процесами нині є:

- дослідження повноважень та функцій органів державної влади на сучасному етапі політичної модернізації українського суспільства;
- технології впровадження делегованого управління; шляхи залучення до реформування державної політики інститутів громадянського суспільства;
- систематизація європейського досвіду управління політичними процесами; формування політичної, правової, громадянської культури українського суспільства та дослідження їх впливу на розвиток політичного процесу тощо.

На сучасному етапі основними проблемами забезпечення наукового супроводу управління політичними процесами є такі:

- відсутність з боку суб'єктів політичного процесу активного попиту на професійну науково-експертну підтримку управління політичними процесами (зокрема розуміння важливості такого супроводу);
- відсутність системної державної політики, спрямованої на створення незалежних центрів дослідження політичних процесів.

4.2. Упровадження досягнень галузі науки "Державне управління" у політичну аналітику і прогнозування

Базовими пріоритетами соціально-економічних та політичних перетворень, що відбуваються сьогодні в Україні, є розбудова правової держави, формування громадянського та інформаційного суспільства. Нині визначаються нові підходи до діяльності органів виконавчої влади, спрямовані на розвиток демократизму, відкритості та прозорості в їх діяльності.

Ефективність реформування залежить від достовірності та точності отриманої аналітичної інформації, яка необхідна для забезпечення збалансованості роботи органів виконавчої влади. Її якість, у свою чергу, залежить від точності прогностичних (з урахуванням поліваріативних моделей) підходів, спрямованих на випереджальне виявлення проблемних соціально-економічних ситуацій різного масштабу та характеру. Забезпечення ефективності політичного аналізу і прогнозування потребує формування системно-аналітичного підходу до розв'язання управлінських проблем в цілому, що обумовлює потребу поєднання професійних якостей та компетенцій державного службовця з функціональними можливостями сучасних управлінських технологій та удосконаленими автоматизованими інформаційними системами. Відповідно, нині підвищується значення інформаційно-аналітичного забезпечення, що пов'язано з необхідністю формування чіткого, безперебійного, своєчасного та ефективного механізму формування та обігу інформації, а також її аналізу в органах державної влади з метою прийняття ефективних управлінських рішень на всіх рівнях. Виходячи з цього актуалізується необхідність удосконалення механізмів інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів державної влади та обґрунтування відповідних практичних рекомендацій.

У цілому українському суспільству та державі довелося пережити низку складних криз та проблемних соціально-політичних ситуацій, породжених помилками та прорахунками в процесі прийняття та реалізації політичних рішень. Очевидно, що ці прорахунки були значною мірою обумовлені слабкістю системи інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади та вищих посадових осіб. Пошук шляхів та підходів до реформування як політичної системи, так і державного управління є актуальним завданням нинішнього часу. У теперішньому соціально-політичному процесі детермінуючим фактором є стратегічне планування. Відсутність стратегічних планів та прогнозів розвитку на загальнодержавному рівні, дієвого моделювання політичного процесу в країні призводить до перманентного кризового стану в державі, що ставить під загрозу ефективність роботи політичних та суспільних інституцій. Як наслідок, політична криза переростає в кризу влади, інститут влади стає нефункціональним, неефективним, рішення, що приймають основні гілки влади, суперечать одне одному, що дискредитує всю державну владу та державну політику. Практика формування стратегічних планів та прогнозів розвинута у багатьох європейських країнах, де вона довела свою ефективність.

В Україні політичні та управлінські науки як комплекс дисциплін стали особливо активно розвиватися після створення незалежної держави. За цей період українські вчені освоїли цілу низку визнаних у світовій науці концепцій і понять, проте окремі з них все ще потребують подальшої розробки. До таких понять належить поняття "публічна політика" (public policy). Впроваджена у навчальний процес спеціальність "Публічна політика та управління" покликана зробити свій внесок насамперед у розвиток українських політико-управлінських наук. Як результат, сформовано методологічні концепти щодо сутності публічної політики:

- публічна політика та управління - це політико-адміністративна спеціальність, головною метою якої є дослідження наукових підходів до усунення протиріч, що виникають між управлінням адміністративним, управлінням політичним та суспільством;

- публічна політика - це політика, яка розробляється і реалізується не тільки виключно органами державної влади (так званий "вертикальний вимір"), а й на "горизонтальному вимірі" політичного процесу;

- вертикальна складова процесу здійснення публічної політики відображає її когерентність, ієрархічність та інструментальність;

- горизонтальна складова доповнює вертикальну, акцентуючи увагу на зв'язках між акторами політики, які визначають набір можливих варіантів політики. Саме горизонтальна складова повинна радикально вплинути на визначення предмета політики та на впровадження політичних рішень.

Спеціальність "Публічна політика та управління" направлена на: розробку методології публічної політики та управління; дослідження політичних і соціальних конфліктів; вивчення динаміки політичних дискурсів та переговорів; моделювання політичних ситуацій; використання прогностичної методології у розробленні політичних та управлінських рішень та підготовці планів і програм; розробку методологічних та методичних аспектів інформаційно-аналітичної діяльності в державному управлінні; розв'язання проблем політичної сфери, усунення та узгодження протиріч між групами інтересів; отримання достовірної і прогностичної інформації, її обробку та інтерпретацію щодо розвитку конкретних політичних подій та ситуацій.

Кафедра проводить науково-дослідну роботу на тему "Розробка теоретико-методологічних засад публічної політики та експертно-аналітичного супроводу діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування", яка спрямована на:

а) вдосконалення спеціальності "Публічна політика та управління" та окремих навчальних дисциплін кафедри за спеціальністю "Державне управління", які мають безпосереднє відношення до інформаційно-аналітичного супроводу органів державної влади та місцевого самоврядування, а також формування основ публічної політики та управління в Україні;

б) підготовку навчально-методичних розробок для використання в навчальному процесі Національної академії державного управління при Президенті України та при підвищенні кваліфікації державних службовців.

Слід зазначити, що дисципліни, які входять до нормативної частини спеціальності "Публічна політика та управління", розроблені науково-педагогічними працівниками кафедри вперше і до цього часу не викладалися в Україні.

Дисципліни зі спеціальності "Публічна політика та управління" розроблені на основі матеріалів українських і зарубіжних учених, зокрема професора політичних наук Джеймса Андерсона, який працює на факультеті політичних наук у Техаському Університеті в США. На сьогодні професор Андерсон - професор "Емерітус", сфера інтересів якого включає американську політику, публічну політику та державне управління в США. А також розроблені на основі матеріалів Вейна Парсонса - завідувача кафедри політичних наук Коледжу Куїн Мері Лондонського університету, автора книги "Публічна політика. Вступ до теорії і практики політики", професора Хелі Колбеча, Фредеріка Варона - професора департаменту політичних та соціальних наук Католицького університету м. Лувен (Бельгія), який є одним із директорів Університетської асоціації з наукових досліджень публічної дії (AURAP). В цьому університеті він викладає аналіз та оцінювання публічної політики, а також проблеми реформування публічного сектору, Коріна Ларю (1957) - професора університету м. Тур, заступника директора UMR CITERES № 6173 (Університет м. Тур, CNRS) та директора дослідного центру Ville Societe Territoire (дослідницька група, яка об'єднує близько сорока науковців-дослідників з географії, благоустрою території - урбанізму та соціології). Він викладає аналіз публічної політики та управління навколишнім і водним середовищами на різних курсах університету м. Тур, проводить наукові дослідження з питань аналізу публічної політики у сфері охорони навколишнього середовища та благоустрою територій у Франції та у кількох європейських країнах. Далі - Пітера Кньопфелья - професора аналізу публічної політики та сталого розвитку (раніше керівник наукових досліджень у Wissenschaftszentrum Berlin, професор Freie Universität Berlin, запрошений професор Університету Каселя), професора багатьох швейцарських та іноземних університетів та автора низки робіт і наукових статей з теоретичних і практичних аспектів аналізу публічної політики, зокрема у сфері політики охорони навколишнього середовища, культурної політики та політики охорони природних ресурсів. Він є директором Інституту вищої освіти в галузі публічного адміністрування - IDHEAP (1994-2002), відповідальним за освітню та науково-дослідницьку діяльність у сфері публічної політики та сталого розвитку. Запрошений професор в Universitat Autònoma de Barcelona (2003) та професор IEP Університету м. Гренобль.

Викладачі кафедри співпрацюють більш ніж із десятьма провідними навчальними та науковими закладами в Україні та світі, мають значний досвід практичної роботи у виконавчих органах державної влади, правоохоронних структурах, аналітичних недержавних центрах.

4.3. Концепція розвитку системи наукової діяльності Національної академії *(схвалена рішенням Вченої ради від 22 грудня 2011 р., протокол № 188/11-2)*

Загальна характеристика системи наукової діяльності Національної академії

Протягом останнього десятиріччя на базі Національної академії державного управління при Президенті України сформовано розвинену систему наукової діяльності, яка охоплює:

1. Суб'єктів наукової діяльності: науково-педагогічних і наукових працівників, аспірантів, докторантів та здобувачів наукового ступеня в галузі "Державне управління", слухачів-магістрантів денної форми навчання в процесі наукових досліджень за тематикою кафедр (за спеціалізаціями), стажування та підготовки магістерських робіт.

2. Суб'єктів управління науковою діяльністю: керівництво Національної академії, керівників структурних підрозділів, наукових керівників, консультантів, голів спеціалізованих рад, які реалізують науково-організаційну діяльність і ресурсне забезпечення в науковій галузі "Державне управління".

3. Нормативно-правове забезпечення наукової діяльності в Національній академії, що керується Конституцією України; чинними законами України: "Про освіту", "Про вищу освіту", "Про наукову та науково-технічну діяльність", "Про наукову та науково-технічну експертизу", "Про науково-технічну інформацію", "Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки", "Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні"; "Про трансфер технологій"; указами Президента України щодо питань сфери наукової та освітньої діяльності, а також питань Національної академії, зокрема "Питання реформування Національної академії державного управління при Президентові України" від 9 грудня 2011 р.; Концепцією науково-технологічного та інноваційного розвитку України, схваленою постановою Верховної Ради України від 13 липня 1999 р.; нормативно-правовими актами Кабінету Міністрів України, які регламентують діяльність у галузі освіти та науки, зокрема Положенням про підготовку науково-педагогічних і наукових кадрів, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 1 березня 1999 р. № 309 (зі змінами); Положенням про вищий навчальний заклад, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 5 вересня 1996 р. № 1074; постановою Кабінету Міністрів України "Про затвердження переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2015 року" від 7 вересня 2011 р. № 942; нормативно-правовими актами Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, зокрема Положенням про організацію наукової, науково-технічної діяльності у вищих навчальних закладах III та IV рівнів акредитації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 1 червня 2006 р. № 422; Положенням про спеціалізовану вчену раду, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту від 14 вересня 2011 р. № 1059; Типовим положенням з планування, обліку і калькування собівартості науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 20 липня 1996 р. № 830; Переліком платних послуг, які можуть надаватися навчальними закладами, іншими установами та закладами системи освіти, що належать до державної та комунальної форми власності, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 р. № 796; Положенням про організацію та проведення наукової роботи в Національній академії; Положенням про Національну академію державного управління при Президентові України, затвердженим Указом Президента України від 21 вересня 2001 р. № 850, а також Державними стандартами, які регламентують наукову діяльність у галузі освіти та науки; наказами та розпорядженнями керівництва Національної академії.

4. Організаційну структуру проведення і забезпечення наукової діяльності Національної академії: кафедри, Інститут проблем державного управління та місцевого самоврядування; управління організації фундаментальних та прикладних досліджень, управління підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів, управління інноваційних освітніх технологій, відділ інформаційно-бібліотечного забезпечення, управління з видавничої діяльності, Вчену раду, Науково-методичну раду, Науково-експертну раду (до якої включено секцію з координації наукових та дисертаційних досліджень); Раду з питань інформатизації, спеціалізовані вчені ради, регіональні інститути державного управління Національної академії.

5. Інфраструктуру наукової діяльності: наукові школи, аспірантуру і докторантуру, спеціалізовані вчені ради, фахові наукові видання, бібліотечний фонд, інформаційно-технічне забезпечення, інформаційно-комунікативний та організаційний супровід.

6. Наукову діяльність Національної академії, яка включає: по-перше, проведення фундаментальних і прикладних наукових досліджень у науковій галузі "Державне управління", у тому числі виконання науково-дослідних робіт (далі - НДР) у межах комплексного наукового проекту "Державне управління та місцеве самоврядування", який фінансується за рахунок державного бюджету. Фундаментальні наукові дослідження спрямовані на отримання нових знань про закономірності суспільного розвитку, розбудову ефективної системи державного управління і системи місцевого самоврядування, їх взаємодії та взаємозв'язки. Прикладні наукові дослідження спрямовані на одержання й використання нових знань для досягнення практичних цілей системи державного управління і системи місцевого самоврядування. По-друге, виконання дисертацій-

них досліджень у процесі підготовки науково-педагогічних та наукових кадрів відповідно до паспортів спеціальностей через аспірантуру, докторантуру та інститут здобувачів наукового ступеня кандидата, доктора наук з державного управління. По-третє, науково-методичне забезпечення професійного навчання державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування та підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування у різних навчально-прикладних формах. По-четверте, надання експертно-аналітичних, консультативно-дорадчих та інших послуг органам державної влади і органам місцевого самоврядування.

7. Партнерство в науковій діяльності: взаємодію з розвитку галузі науки "Державне управління" з такими основними партнерами, як НАН України, Академія правових наук України, провідні ВНЗ України та зарубіжжя; науковий супровід та експертно-консультативну діяльність спільно або на замовлення з такими партнерами, як Адміністрація Президента України, Національне агентство України з питань державної служби, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, іншими органами державної влади та місцевого самоврядування.

8. Комунікативну складову наукової діяльності: зовнішні комунікації щодо формування тематики дисертаційних і магістерських робіт, держзамовлення на виконання НДР, навчання, підготовку кадрів вищої кваліфікації, науковий супровід діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування та внутрішні комунікації щодо проведення експертизи та затвердження тем НДР, визначення стратегії наукової діяльності й технологій проведення досліджень, кафедральних та міжкафедральних обговорень дисертацій і результатів НДР.

9. Результати наукової діяльності Національної академії: нове знання, одержане в процесі виконання фундаментальних, прикладних, аналітичних або дисертаційних наукових досліджень, а також висновки проведених експертних досліджень, що зафіксовано на носіях наукової інформації у формі звіту, наукової праці, наукової доповіді, наукового повідомлення про науково-дослідну роботу, монографічного дослідження, наукового видання, дисертаційної роботи, висновків наукової експертизи тощо.

10. Систему експертизи та впровадження результатів наукових досліджень у практику державного управління, місцевого самоврядування, реалізації соціально-економічних та державно-управлінських реформ.

Аналіз ситуації. Проблема, яка потребує розв'язання

Аналіз функціональної структури організації, проведення та забезпечення наукової діяльності Національної академії дає підстави для таких висновків: у Національній академії сформувалася інституціональна основа освітньої і наукової галузі "Державне управління", де Національна академія за своїм науковим доробком і кадровим потенціалом є лідером серед залучених до розвитку галузі інших закладів освіти та наукових установ України.

З урахуванням пріоритетів, визначених в Указі Президента України "Питання реформування Національної академії державного управління при Президентові України" від 9 грудня 2011 р., виникає необхідність створення нормативно-правових, організаційних, фінансових та матеріально-технічних умов для належного функціонування Національної академії, вирішення нею нових завдань державного будівництва та формування нового покоління професіоналів державного управління.

Актуалізується необхідність суттєвого підвищення якості освітніх, наукових, експертно-консультативних, інформаційно-аналітичних, науково-методичних та інших послуг Національної академії, модернізації змісту, форм, методів, засобів навчання державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування, набуття ними професійних умінь і навичок, формування та реалізації стандартів і процедур нової публічної політики з метою забезпечення органів державної влади та органів місцевого самоврядування сучасними управлінськими кадрами; переходу Національної академії у режим динамічного оновлення.

Указом Президента України "Питання реформування Національної академії державного управління при Президентові України" від 9 грудня 2011 р. визначено статус Національної академії як головного державного вищого навчального закладу з підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації державних службовців. Серед основних напрямів подальшого розвитку Національної академії визначено посилення її ролі в координації науково-дослідної роботи в науковій галузі "Державне управління", формуванні теоретико-методологічних засад реалізації державної кадрової політики та використання кадрового потенціалу і наукових досліджень Національної академії в роботі органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Разом з тим існуючі нині прогалини в науковій діяльності Національної академії не дозволяють їй повною мірою адаптуватися до сучасних практичних державно-управлінських потреб органів державної влади та органів місцевого самоврядування, нарощувати кількісні та якісні показники наукової роботи.

За нинішніх умов організації системи наукових досліджень для наукової галузі "Державне управління" характерним є переважне екстенсивне зростання кількості дисертаційних робіт, публікацій, розширення обсягу підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації, збільшення кількості спеціалізованих вчених рад замість інтенсифікації якісного розвитку науки. На сьогодні наукова діяльність Національної академії є недостатньо ефективною, не адаптованою до вимог сучасного розвитку державотворення України, що не дає змоги повною мірою реалізувати її лідерську роль у розвитку галузі науки "Державне управління", науковому супроводі державно-управлінських реформ.

Наукова робота Національної академії потребує постійної уваги та зусиль щодо подальшого вдосконалення та інноваційного розвитку. В умовах соціально-економічної модернізації суспільства перед Національною академією стоїть відповідальне завдання з розвитку галузі "Державне управління" та системної організації наукових досліджень, які мають бути актуалізованими на науковий супровід демократичного реформування Української держави, пошук нових підходів до організації системи наукової діяльності.

Мета і строки реалізації Концепції. Напрями розвитку системи наукової діяльності в Національній академії

Метою цієї Концепції є визначення напрямів розвитку системи наукової діяльності в Національній академії та механізмів реалізації її модернізації шляхом впровадження нових і вдосконалення існуючих форм координації та організації наукових розробок, удосконалення нормативних документів, практики їх застосування, а також розроблення та здійснення організаційних заходів, спрямованих на забезпечення наукового супроводу діяльності Президента України.

Реалізація Концепції передбачається протягом 2012-2014 рр.

Напрямами розвитку системи наукової діяльності в Національній академії є такі:

- розвиток галузі науки "Державне управління", визначення її проблемного поля, формування стратегії, тематичних пріоритетів з урахуванням прикладного, технологічного спрямування галузі на практику державного управління;
- науковий супровід діяльності Президента України і центральних органів влади, формування та реалізації державної кадрової політики і суспільних, у тому числі державно-управлінських, реформ;
- наукове забезпечення системи професійного навчання державно-управлінських кадрів, навчального процесу в Національній академії.

Модернізація наукової діяльності Національної академії передбачає створення сприятливих організаційних, нормативно-правових, матеріально-фінансових та соціально-психологічних умов проведення наукових досліджень за пріоритетними напрямами, поглиблення інтеграції з практикою діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування і навчальним процесом.

Шляхи та засоби розвитку системи наукової діяльності в Національній академії за напрямами:

За напрямом - розвиток галузі науки "Державне управління" - передбачається:

- забезпечення лідерської та координуючої ролі Національної академії в загальнодержавній системі підготовки й атестації наукових і науково-педагогічних кадрів та відповідної наукової роботи в галузі науки "Державне управління";
- удосконалення організації та управління за напрямом "наукова діяльність у Національній академії" в частині планування, проведення наукових досліджень, контролю за їх виконанням та моніторингу впровадження результатів наукових досліджень;
- розробка пріоритетів наукових досліджень у галузі науки "Державне управління" і механізмів їх впровадження.

Для цього пропонується:

- розроблення стратегії розвитку галузі науки "Державне управління", формування відповідного координаційного центру щодо організації та проведення наукових досліджень у сфері державного управління;

- удосконалення діяльності Координаційної ради з питань розвитку галузі науки "Державне управління" з метою розробки пропозицій та рекомендацій щодо сприяння розвитку і координації тематики наукових досліджень з державного управління, що виконуються в наукових установах і вищих навчальних закладах України;
- формування цілісної системи організації та проведення наукових досліджень у галузі науки "Державне управління", зокрема в частині вироблення та реалізації узгодженої політики щодо визначення тематики наукових досліджень з урахуванням потреб розвитку держави, суспільства та відповідної галузі науки;
- підвищення якості та конкурентоспроможності наукових досліджень Національної академії в галузі науки "Державне управління", посилення їх прикладного аспекту та спрямування на науковий супровід державно-управлінських реформ;
- розвиток на базі Національної академії Всеукраїнської громадської організації "Українська академія наук з державного управління" як центру інтегрування та пропагування галузі науки "Державне управління", започаткування під її егідою виконання спільних наукових проєктів на державному та міжнародному рівнях;
- поєднання кафедрального, міжкафедрального, міжрегіонального способів організації виконання НДР;
- запровадження проєктного та програмно-цільового підходів з метою удосконалення планування та організації наукової роботи;
- налагодження чіткої системи планування, експертизи, контролю за якістю та впровадженням результатів таких досліджень;
- інформування органів державної влади, органів місцевого самоврядування, вищих навчальних закладів, наукових установ щодо тематики та проблематики дисертаційних досліджень, що виконуються в Національній академії, можливості та доцільності реалізації наукових розробок у практичній діяльності. Здійснення систематичного моніторингу практичної реалізації результатів наукових досліджень, що виконуються в Національній академії;
- удосконалення системи підвищення кваліфікації наукових, науково-педагогічних кадрів;
- визначення на довгострокову та короткострокову перспективу напрямів, проблематики, тематики досліджень відповідно до потреб держави і суспільства, органів державної влади та органів місцевого самоврядування, системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців за напрямом "Державне управління", зокрема навчального процесу Національної академії;
- розробка концепції та програми PR основних наукових напрямів та досягнень Національної академії;
- модернізація роботи Інституту проблем державного управління та місцевого самоврядування як сучасної наукової установи з проведення фундаментальних і прикладних досліджень, науково-аналітичної, експертно-консультативної діяльності, центру координації змісту всього комплексу наукової роботи Національної академії та її регіональних інститутів; створення на його основі науково-дослідної установи з проблем державної кадрової політики та державного управління для подальшої активізації, підвищення ефективності відповідних наукових досліджень;
- створення системи моніторингу стану і тенденцій розвитку галузі науки "Державне управління", співвідношення фундаментальних та прикладних досліджень у галузі;
- створення інформаційних баз даних з питань розвитку галузі науки "Державне управління";
- цільова підготовка кадрів вищої кваліфікації за потребою суспільства в наукових школах Національної академії;
- розроблення програми дій щодо формування позитивного іміджу наукової та науково-педагогічної діяльності у сфері державного управління в суспільстві з метою залучення перспективної творчої молоді до проведення наукових досліджень у галузі науки "Державне управління" та формування інтелектуального підґрунтя ефективної діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування;
- розробка концептуальних та програмних документів з питань розвитку галузі науки "Державне управління", розвитку наукових досліджень з державного управління в Україні;
- запровадження проєктного менеджменту в системі наукової діяльності Національної академії.

За напрямом - науковий супровід діяльності Президента України, реалізації державної кадрової політики і державно-управлінських реформ - передбачається:

- науковий супровід та взаємодія з органами державної влади та органами місцевого самоврядування;

- розвиток експертно-аналітичних та консультативно-дорадчих послуг;

- розвиток міжвідомчих, міжнародних наукових зв'язків і комунікацій.

Для цього пропонується:

- створення цілісної системи взаємодії з органами державної влади та місцевого самоврядування з питань експертизи, замовлення, планування, реалізації та впровадження результатів наукових досліджень;

- розроблення пріоритетних напрямів і тематичної політики розвитку наукових досліджень на запити органів державної влади та органів місцевого самоврядування;

- залучення до співпраці органів державної влади та органів місцевого самоврядування через спільне визначення потреб у науковому супроводі їх діяльності та здійснення спільних НДР;

- здійснення моніторингу не вирішених актуальних проблем практики державного управління та місцевого самоврядування;

- пропагування в органах державної влади запровадження новітніх технологій оперативних експертно-аналітичних та соціологічних досліджень з використанням електронного формату;

- започаткування в органах державної влади майданчиків запровадження результатів наукових досліджень Національної академії;

- сприяння залученню до аналітичної роботи у своїх установах, а також до наукових досліджень Національної академії випускників, підготовлених Національною академією, та наукових кадрів, які працюють в органах державної влади й органах місцевого самоврядування;

- розробка та формування в науковій діяльності Національної академії напрямів взаємодії з бізнес-структурами, політичними партіями та іншими організаціями "третього сектору";

- запровадження удосконалених технологій соціологічних досліджень для моніторингу впливів державно-управлінських реформ на ефективність системи державного управління;

- пропагування результатів наукових досліджень Національної академії шляхом їх оприлюднення, проведення науково-комунікативних заходів, публікацій оглядів наукових досліджень, реферативних електронних розсилок;

- зміцнення інтеграційних зв'язків Національної академії з Національною академією наук України в частині розробки спільних наукових проектів з актуальних проблем державної політики та державного управління;

- започаткування щорічних президентських читань та публікацій щорічних наукових доповідей Національної академії з актуальних проблем державної політики та державного управління;

- створення проблемних науково-дослідних лабораторій та регіональних і міжрегіональних центрів, а також постійно діючих фаховоспрямованих груп для наукового супроводу стратегічних і поточних напрямів розвитку суспільства в цілому й забезпечення регіональної динаміки зокрема та реалізації державно-управлінських реформ;

- запровадження міжрегіональної форми організації досліджень за комплексним науковим проектом на замовлення органів державної влади, недержавних вітчизняних і міжнародних організацій у співпраці з НАН України;

- впровадження програми комерціалізації оперативних наукових досліджень та експертно-аналітичної роботи Національної академії;

- забезпечення довгострокового міжнародного співробітництва в наукових дослідженнях за системою договорів та проектів.

За напрямом - наукове забезпечення системи професійного навчання державно-управлінських кадрів, навчального процесу в Національній академії - передбачається:

- посилення впливу наукових досліджень на освітню діяльність з професійного навчання державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування;

- забезпечення оптимального поєднання навчального процесу з підготовки фахівців у галузі знань "Державне управління" з фундаментальними та прикладними науковими дослідженнями з проблем державного управління, розробка механізмів запровадження результатів наукових досліджень у практичну діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування;

дування, що сприятиме підвищенню результативності та ефективності їх діяльності, а також у навчальний процес у частині підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування.

Для цього пропонується:

- забезпечення наукового супроводу модернізації загальнонаціональної системи професійного навчання в освітній галузі "Державне управління", підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування;

- формування комплексного науково-методичного забезпечення навчального процесу в Національній академії: запровадження сучасних інтерактивних технологій, створення комплексних інноваційних підручників для цільової підготовки магістрів державного управління за спеціальностями "Державне управління", "Управління суспільним розвитком", "Публічна політика та управління", "Регіональне управління", "Міське самоврядування", "Публічне адміністрування", "Державне управління у сфері охорони здоров'я", "Державне управління у сфері освіти", "Державне управління у сфері національної безпеки", "Електронне урядування";

- удосконалення програм підготовки магістрів державного управління, підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, забезпечення їх комплексом фундаментальних монографій та енциклопедичних видань за пріоритетними напрямками розвитку державотворення;

- забезпечення розробки та вдосконалення документів стратегічного розвитку Національної академії (нової редакції Положення про Національну академію, зокрема закріплення в Положенні завдання координації Національною академією наукових досліджень у галузі "Державне управління", Стратегії розвитку Національної академії, проекту Державної програми розвитку Національної академії до 2015 р., а також документів стратегічного розвитку закладу за напрямками діяльності);

- удосконалення системи навчання аспірантів та докторантів в аспекті її орієнтації на володіння здобувачами наукового ступеня сучасною методологією й інструментарієм наукових досліджень галузі науки "Державне управління";

- подальший розвиток практики систематичного проведення тематичних семінарів для обміну досвідом і підвищення кваліфікації вчених, пропагування результатів досліджень;

- запровадження щорічного конкурсу "Кращий молодий науковець Національної академії державного управління при Президентові України" з відзначенням індивідуальними грантами на проведення подальших наукових досліджень;

- проведення науково-методологічних і навчально-методичних семінарів, стажувань, короткотермінових форм навчання науковців;

- організаційне та ресурсне забезпечення реферативного журналу для збирання й систематизації інформації щодо наукових публікацій у галузі науки "Державне управління" та суміжних наук;

- започаткування викладання модуля "Організація виконання науково-дослідних робіт";

- оновлення чинних та укладення нових угод про співпрацю з вітчизняними і зарубіжними установами та закладами освіти професійного навчання державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, проведення спільних наукових досліджень і науково-комунікативних заходів;

- введення обов'язковим етапом виконання науково-дослідних робіт обґрунтування та формування емпіричної бази дослідження, а в разі потреби - проведення масових та експертних соціологічних опитувань;

- забезпечення регулярного підвищення кваліфікації та стажування в органах державної влади та місцевого самоврядування професорсько-викладацького складу Національної академії.

Механізми реалізації Концепції

Реалізація зазначених напрямів передбачає:

- розвиток нормативно-правової бази з питань розвитку галузі, функціонування її інфраструктури;

- створення Міжвідомчої проблемної комісії при президентові Національної академії з координації та проведення НДР у галузі науки "Державне управління" в Україні з представництвом Адміністрації Президента України, Кабінету Міністрів України, Нацдержслужби України, Української академії наук з державного управління, НАН України. У складі комісії - окремі секції за напрямками досліджень;

- розвиток діяльності Координаційної ради з питань розвитку галузі науки "Державне управління" в Україні;
- запровадження координації дисертаційних досліджень в Україні, створення загальнонаціональної інформаційної системи дисертаційних досліджень у галузі науки "Державне управління" та суміжних галузях наук на базі Національної академії;
- створення механізмів постійних комунікацій виконавців НДР з органами державної влади та місцевого самоврядування;
- розвиток Інституту проблем державного управління та місцевого самоврядування як провідної наукової установи з проблем кадрової політики та державного управління і центру координації розвитку галузі науки "Державне управління" в Національній академії;
- з метою забезпечення орієнтації на запити практики державного управління запровадити узгодження технічного завдання НДР з органом (органами) державної влади, в інтересах яких провадиться ця НДР і де заплановано впровадження її результатів;
- створення та запровадження системи мотивації й оцінювання науково-дослідної роботи на основі реальної практичної потреби органів державної влади та органів місцевого самоврядування;
- розробка та запровадження системи контролю якості наукових досліджень Національної академії;
- посилення взаємодії із законотворчими колективами України щодо вдосконалення нормативно-правового забезпечення наукової та науково-педагогічної діяльності;
- запровадження конкурсу (тендеру) на найбільш потужні наукові розробки, зокрема базові підручники, концепції, проектні розробки тощо;
- створення Ради молодих науковців.

Перспективи та очікувані результати

Проект Концепції системи наукової діяльності Національної академії орієнтовано на посилення її провідної ролі в розвитку галузі науки "Державне управління", в загальнонаціональній системі професійного навчання управлінських кадрів, науковому супроводі системних державно-управлінських реформ, що сприятиме відновленню ефективності державного управління, посиленню інституційних засад державної служби, якісному оновленню її кадрового корпусу.

Основними результатами модернізації наукової діяльності Національної академії будуть:

- лідерство Національної академії в розвитку галузі науки "Державне управління" в Україні та координуюча роль у визначенні пріоритетів наукових досліджень, інституційного розвитку та інфраструктурної модернізації галузі;
- провідна роль Національної академії в системі підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування на основі продуктивної науково-методичної роботи;
- ефективний трансфер результатів наукових досліджень у державне управління України, суспільно важлива експертно-аналітична й консультативно-інформаційна діяльність, науковий супровід реалізації державної кадрової політики і державно-управлінських реформ.

Джерела фінансування, необхідні для реалізації Концепції

Фінансування заходів із реалізації Концепції здійснюватиметься за рахунок коштів державного і місцевих бюджетів, інших джерел, не заборонених законодавством України. Удосконалення матеріально-фінансового забезпечення наукової діяльності можливе за рахунок диверсифікації фінансово-економічного забезпечення НДР у напрямках залучення ресурсів місцевої влади, державних підприємств, установ та організацій, бізнесу, громадських організацій і ресурсів міжнародних організацій та фондів.

4.4. Завдання та заходи з активізації і координації досліджень у галузі науки "Державне управління" в Україні

Імперативи забезпечення актуалізації, результативності та ефективності наукових досліджень, що проводяться в галузі науки "Державне управління" у форматі науково-дослідних та дисертаційних робіт, консалтингової та науково-експертної діяльності, впровадження їх результатів у практику державного управління та місцевого самоврядування, а також завдання інтеграції науки, освіти і практики державного управління потребують як активізації наукових досліджень, так і їх систематизації.

Активізація і координація наукових досліджень має здійснюватися у багатовимірній сфері об'єктно-предметної наукової діяльності та інфраструктури підтримки наукової діяльності в галузі державного управління, що разом складають інституціональне середовище галузі науки "Державне управління", яке охоплює:

По перше, об'єктно-предметну сферу наукових досліджень у галузі державного управління, що включає:

а) систему державного управління як інституціональну системну субстанцію держави, основними складовими якої є:

- законодавчі акти державного управління в контексті їх розроблення, дії та проявів відносно системи державного управління, її складових підсистем та елементів;

- суб'єкти державного управління, які розробляють та ухвалюють державно-управлінські рішення щодо здійснення керівного впливу на об'єкти управління або регулювання певних процесів чи відносин у різних сферах суспільної життєдіяльності і представлені органами державної влади, органами державного управління, організаціями, установами, на які покладаються завдання реалізації державної політики, а також їх структурні підрозділи чи окремі посадові особи, наділені певними повноваженнями;

- об'єкти державного управління, якими виступають суспільство в цілому, адміністративно-територіальні утворення, процеси, відносини у різних галузях і сферах діяльності, а також організації, установи, підприємства, колективи, окрема людина, на які спрямована організуюча, регулююча, контролююча діяльність відповідних суб'єктів державного управління;

б) проблеми сфери державного управління, сфери місцевого самоврядування, державної політики, соціально-економічного та суспільного розвитку, що визначені у програмних документах політичного керівництва України і планах Уряду, у пропозиціях органів державної влади та місцевого самоврядування, а також напрями наукових дисертаційних досліджень, які визначені у паспортах спеціальностей наукової галузі "Державне управління" (25.00.01 - теорія та історія державного управління; 25.00.02 - механізми державного управління; 25.00.03 - державна служба; 25.00.04 - місцеве самоврядування).

По-друге, інституціональну структуру організації, проведення та забезпечення наукової і освітньої діяльності в галузі державного управління, що включає:

- *суб'єкти наукової діяльності в галузі державного управління*, якими є: вищі навчальні заклади, що проводять підготовку, перепідготовку і підвищення кваліфікації кадрів за напрямом спеціальностей "Державне управління", наукові заклади, які здійснюють наукові дослідження в проблемній площині державного управління. Серед цих закладів особливе місце займають суб'єкти публічного права, до яких згідно зі ст. 81 "Види юридичних осіб" Цивільного кодексу України зараховані заклади, створені розпорядчими актами Президента України, органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування в результаті їх інституціональних зв'язків із системою державного управління і місцевого самоврядування. Суб'єктами наукової діяльності є також науково-педагогічні та наукові працівники, аспіранти, докторанти і здобувачі наукового ступеня в галузі науки "Державне управління", а також посадові особи, які наділені певними повноваженнями і здійснюють науково-організаційну діяльність чи ресурсне забезпечення наукових досліджень у галузі науки державного управління;

- *інфраструктуру підтримки наукових досліджень у галузі науки "Державне управління"*, що включає структурні підрозділи, консультативно-дорадчі органи (вчена рада, науково-експертна рада, науково-методична рада та інші органи), які утворені у вищих навчальних закладах, наукових установах і здійснюють науково-організаційну діяльність, спрямовану на методичне, організаційне забезпечення, координацію наукової діяльності та інформаційно-аналітичну підтримку виконання наукових досліджень, розробляють пропозиції тематики щодо НДР та дисертаційних досліджень у галузі науки "Державне управління", організують їх виконання, здійснюють науково-експертну, прогностичну та науково-консультаційну діяльність, аналітично-координаційну діяльність щодо визначення пріоритетних напрямів тематики наукових та дисертаційних досліджень у галузі науки "Державне управління" з урахуванням прогнозів соціально-економічного та політичного розвитку держави, трансформації конституційного статусу вищих органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їх потреб у високо-

кваліфікованих управлінцях; організацію та проведення науково-комунікативних заходів (навчально-методичних семінарів, семінарів-нарад тощо) з актуальних проблем державного управління та інші види діяльності щодо організації, проведення та забезпечення наукових досліджень, підготовка кадрів вищої кваліфікації в галузі державного управління.

Таким чином, інституційне середовище та його об'єктно-предметна сфера наукових досліджень у галузі державного управління має складну багатовимірну структуру, відзначена системними властивостями багатозв'язності, внутрішньої та зовнішньої взаємодії.

Наукові дослідження в галузі державного управління, як вид наукової діяльності, спрямовані на аналіз і розроблення теоретичних, методологічних та практичних засад державного управління з метою пізнання та визначення закономірностей побудови і функціонування системи управління та на їх основі розроблення пропозицій щодо її удосконалення, оптимізації її форм і механізмів.

Виходячи з імперативів і контенту програмних документів Президента та Уряду України, зокрема, Програми економічних реформ на 2010-2014 рр. "Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава", адміністративної та державно-управлінської реформ, а також актів законодавства з питань наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності, напрями наукових досліджень у галузі державного управління мають бути орієнтовані на:

- розроблення засад модернізації системи державного управління;
- інституціональне проектування, що передбачає аналіз і проектування норм законодавства, їх удосконалення, розроблення державно-управлінських рішень, а також визначення інституцій, на які має бути покладено впровадження та контроль їх дії;
- розроблення і вибір оптимальних форм, методів та механізмів державного управління, а також їх верифікацію;
- формування категорійно-понятійного апарату державного управління;
- розроблення методології наукового передбачення (foresight), прогнозування, стратегічного планування державного управління;
- обґрунтування пропозицій щодо проведення державно-управлінських реформ та вибору раціональної структури органів державної влади;
- аналіз кадрової політики, зокрема: питання підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів для системи державного управління і системи місцевого самоврядування, включаючи підготовку наукових кадрів вищої кваліфікації, які здатні забезпечити ефективність державної політики у сфері державного управління та місцевого самоврядування і лідерство у проведенні адміністративних та економічних реформ, прогнозування потреби у підготовці кадрів для системи державного управління;
- розроблення сучасних методів контролінгу, комунікацій, інформаційного забезпечення в системі державного управління;
- розроблення засад і механізмів реалізації державно-публічного партнерства для ресурсного забезпечення реалізації державних цільових програм і національних проектів.

Виконання дисертаційних досліджень у ході підготовки науково-педагогічних кадрів та наукових кадрів відповідно до паспортів спеціальностей через аспірантуру, докторантуру та інститут здобувачів наукового ступеня кандидата, доктора наук з державного управління:

25.00.01 - теорія та історія державного управління, змістом спеціальності є дослідження теоретико-методологічних засад державного управління як цілеспрямованого впливу держави на стан і розвиток суспільних процесів та відносин з метою досягнення цілей і реалізації функцій держави через діяльність органів державної влади та в межах визначених законом повноважень органів місцевого самоврядування, демократизації державотворчих процесів і оптимізації систем державного управління, дослідження соціальних та історичних джерел їх виникнення, закономірностей і тенденцій розвитку.

25.00.02 - механізми державного управління, змістом спеціальності є теоретико-методологічне обґрунтування механізмів державного управління, адміністративно-організаційних напрямів державотворення, функцій, структури, повноважень та особливостей органів державної влади усіх рівнів.

25.00.03 - державна служба, змістом спеціальності є дослідження державної служби та служби в органах місцевого самоврядування з метою забезпечення реалізації цими інститута-

ми держави положень Конституції, законодавчих та інших нормативно-правових актів щодо впровадження цілей, завдань і функцій держави, громадянського суспільства, надання послуг юридичним і фізичним особам, урахування соціальних та історичних джерел їх виникнення та тенденцій розвитку.

25.00.04 - місцеве самоврядування, змістом спеціальності є дослідження місцевого самоврядування як специфічної форми публічної влади з метою досягнення цілей і завдань держави через діяльність органів місцевого самоврядування з урахуванням його політичних, економічних, соціальних, правових, організаційних, фінансових та інших аспектів.

У цілому наукові дослідження спрямовані на формування науково обґрунтованих пропозицій щодо удосконалення системи державного управління з урахуванням сучасних вимог суспільства до влади, створення реальних передумов здійснення переходу від емпіризму до науковості державного управління, надання йому характеру випереджаючого управління з прогнозованими результатами.

Аналіз інституціональної структури організації, проведення та забезпечення наукових досліджень дає підстави для висновку, що сформувалася інституціональна основа освітньої і наукової галузі "Державне управління", де Національна академія державного управління при Президентові України за своїм науковим доробком і кадровим потенціалом є лідером серед залучених до розвитку галузі інших закладів освіти та наукових установ України.

Разом з тим за нинішніх умов характерним для стану наукової галузі "Державне управління" є переважно екстенсивне зростання кількості дисертаційних робіт, публікацій, розширення обсягу підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації, збільшення кількості спеціалізованих вчених рад, а не інтенсифікація якісного розвитку наукової галузі "Державне управління".

Завдання, які постають у зв'язку з імперативами суспільних трансформацій та державно-управлінських реформ для реалізації проголошеного Президентом України стратегічного курсу реформування та системної модернізації країни, спрямованого на вихід України на траєкторію сталого розвитку і прискорення поступу за вектором інтеграції до Євросоюзу шляхом утвердження інноваційно-інвестиційної моделі розвитку національної економіки, розбудови заможного суспільства і соціально орієнтованої, ефективної та конкурентоспроможної держави, потребують наукового осмислення з використанням інтелектуального потенціалу всієї наукової галузі "Державне управління". Це визначає певні вимоги до напрямів, змісту та якісного рівня наукових досліджень у галузі державного управління, а також формує відповідні критерії до їх оцінювання. У цьому контексті доцільно оцінювати наукові дослідження в галузі науки "Державне управління" за такими критеріями:

- актуальність тематики наукових, дисертаційних досліджень, що проводяться в галузі державного управління та їх наукового якісного рівня;

- затребуваність наукових результатів для науково-методологічного супроводу державно-управлінських реформ, прогнозування наслідків спричинених ними суспільних трансформацій;

- впровадження результатів наукових і дисертаційних досліджень у практику державного управління та місцевого самоврядування;

- використання результатів наукових досліджень для експертно-аналітичної діяльності, що спрямована на науково-консультаційний супровід державно-управлінських реформ, а також роботу органів державної влади та органів місцевого самоврядування;

- використання результатів інституціонального проектування в законопроектній роботі органів державної влади, зокрема, при розробці програмних та аналітичних документів загальнодержавного, галузевого або регіонального рівнів;

- підготовка аналітичних матеріалів з проблем державної політики, державного управління та місцевого самоврядування для політичного керівництва України;

- релевантність забезпечення наукових досліджень фінансовими, інформаційними, кадровими ресурсами та їх ефективного використання за встановленими пріоритетними напрямами наукових досліджень.

Аналіз наукових досліджень щодо їх відповідності цим критеріям дає змогу отримати певні висновки для вирішення проблемних питань активізації наукових досліджень, підвищення їх результативності та ефективності, а також інституціонального проектування заходів вирішення цих проблемних питань, що передбачають:

1. Забезпечення актуалізації напрямів наукових та дисертаційних досліджень, прикладної орієнтованості та впровадження їх результатів у практику державного управління та місцевого самоврядування.

Пропозиція заходів для врегулювання проблеми:

1.1. Керуючись програмними документами Президента України, уряду, законодавством України, а також ініційованими запитами суб'єктів наукової діяльності в галузі державного управління - суб'єктів публічного права до органу, розпорядчим актом якого вони створені за пропозицією наукового дослідження проблеми, котрим цей орган займається, визначити пріоритетні напрями наукових та дисертаційних досліджень.

Крім цього, мають бути враховані визначені законодавством пріоритетні напрями наукових досліджень, на які доцільно посилатися при розробці пріоритетних напрямів наукових досліджень у галузі науки "Державне управління". Необхідно також розробити наукові проекти для участі в конкурсних відборах проектів для реалізації встановлених законодавством пріоритетних напрямів наукових досліджень. Зокрема, це пріоритетні напрями визначені:

Законом України "Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки":

- фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави;
- раціональне природокористування;
- нові технології профілактики та лікування найпоширеніших захворювань;

Законом України "Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності":

Стаття 4. Стратегічні пріоритетні напрями інноваційної діяльності на 2011-2021 роки:

- впровадження нових технологій та обладнання для якісного медичного обслуговування, лікування, фармацевтики;
- широке застосування технологій більш чистого виробництва та охорони навколишнього природного середовища;
- розвиток сучасних інформаційних, комунікаційних технологій, робототехніки;

Постановою Кабінету Міністрів України "Про затвердження переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2015 року" від 07 вересня 2011 р. № 942:

Фундаментальні дослідження з актуальних проблем суспільних та гуманітарних наук.

1.2. Запровадження в практику організації їх виконання за визначеними пріоритетними напрямами наукових досліджень, що виконуються у вищих навчальних закладах в галузі державного управління, для забезпечення комплексного характеру, повноти, практичної спрямованості НДР:

- застосування міждисциплінарних методологічних підходів сформованими міжкафедральними науковими колективами з відбором виконавців до цих колективів за їх пропозиціями на конкурсних тендерних засадах щодо концептуального бачення їх вкладу в реалізацію ТЗ, прогнозованих отриманих результатів їх участі у виконанні ТЗ, а також пропозиції органу державної влади або органу місцевого самоврядування, де ці результати будуть отримані;

- з метою забезпечення орієнтації наукових досліджень на запити практики державного управління запровадити узгодження ТЗ прикладної НДР з органом (органами) державної влади, в інтересах яких провадиться ця НДР і де заплановано впровадження її результатів.

1.3. Розроблення і впровадження системи експертних оцінок актуальності проблем та перспектив розвитку наукових досліджень у галузі науки "Державне управління". Подолання суб'єктивних підходів, браку об'єктивності, запровадити вибіркоче замовлення державної наукової експертизи виконаної НДР у новоутвореній Державній науковій установі "Державний інститут науково-технічної та інноваційної експертизи" Держінформнауки. Це має позначитися на змісті інших НДР, а також посилить вимоги до внутрішніх та зовнішніх експертиз.

1.4. Інтеграція наукових досліджень за пріоритетними напрямами роботи секцій наукових конференцій у галузі науки "Державне управління", а також моніторингу отриманих наукових результатів на момент проведення конференції.

1.5. Залучення слухачів вищих навчальних закладів післядипломної освіти в освітній галузі державного управління до наукових досліджень (участь у виконанні НДР, підготовка нау-

кових публікацій, участь у наукових комунікативних заходах, зокрема, наукових конференціях, а враховуючи те, що частка слухачів працює в органах державної влади чи органах місцевого самоврядування, через вибір тем магістерських робіт, зорієнтованих на розв'язання проблем у предметній сфері діяльності цих органів, забезпечується їх взаємодія з Національною академією і на перспективу.

1.6. Для інституціонального забезпечення цих заходів слід:

- розробити методику оцінювання результативності наукових та дисертаційних досліджень;
- розробити методику визначення пріоритетів наукових та дисертаційних досліджень;
- визначити робочі, консультативно-дорадчі органи, структурні підрозділи закладу в галузі державного управління, на які має бути покладено впровадження і моніторинг застосування цих методик.

- внести відповідні зміни в Порядок розгляду та прийняття НДР щодо врахування в ТЗ НДР запланованого впровадження в органах державної влади, органах місцевого самоврядування.

2. Розширення експертно-аналітичної діяльності освітніх та наукових закладів у галузі державного управління щодо надання експертно-консультативних, інформаційно-аналітичних, науково-методичних та інших послуг з питань державного управління та місцевого самоврядування, що мають використовувати наукові продукти та результати наукових досліджень у галузі науки "Державне управління".

Пропозиція заходів для врегулювання проблеми:

2.1. Ініціювати освітнім та науковим закладам у галузі державного управління розробку щорічних аналітичних доповідей за результатами проведених комплексних НДР у контексті визначених Президентом України пріоритетних напрямів державної політики, що перебувають у предметній площині наукових та дисертаційних досліджень закладу.

2.2. Ініціювати підготовку методичних матеріалів з питань результативності суспільних трансформацій, державно-управлінських реформ, урахувати зацікавленість органів державної влади в розробці методичних матеріалів стосовно визначення ризиків і прогнозування наслідків суспільних трансформацій та державно-управлінського реформування.

2.3. Налагодити персоніфікований облік наукових та науково-педагогічних працівників стосовно їх участі в робочих групах, законопроектній роботі органів державної влади на підставі наказів міністерств, відомств, місцевих органів влади про формування таких груп та їх склад або наданих довідок про таку участь. Задіяти механізми заохочення такої участі в робочих групах шляхом її врахування при атестації, участі в конкурсах наукових та науково-педагогічних працівників на заміщення вакантних посад, кар'єрного зростання.

2.4. Сформувати та підтримувати базу даних щодо напрямів наукових досліджень, експертно-аналітичної роботи, що можуть проводити структурні підрозділи закладу, зокрема, кафедри, окремі науково-педагогічні та наукові працівники, з розміщенням цієї інформації на сайті закладу.

2.5. Досягти розширення позиціонування наукового потенціалу закладу в галузі науки "Державне управління" шляхом розміщення довідкових, бібліографічних, методичних матеріалів на сайті закладу, де ця опція має діяти в режимі on-line. Доцільно опрацювати питання надання платних інформаційних послуг через сайт.

Інституціональне забезпечення заходів

Необхідно розглянути питання щодо фінансування розробки методичних матеріалів з питань оцінювання результативності суспільних трансформацій, державно-управлінських реформ та видання цих матеріалів у співпраці з Національним агентством з питань державної служби України.

3. Налагодження координації напрямів наукових та дисертаційних робіт у межах усієї галузі "Державне управління".

Пропозиція заходів для врегулювання проблеми:

3.1. Розвиток галузі науки "Державне управління" має відбуватися за умов її інтеграції зі сферою освіти та практики державного управління і має бути пов'язаний з актуалізацією тематики, активізацією наукових досліджень та їх координацією, що вимагає проведення інституціональних трансформацій у галузі, починаючи з її наукового й освітнього лідера в галузі державного управління - Національної академії державного управління при Президентові України.

Незважаючи на започаткування наукової галузі "Державне управління" в Україні саме в Національній академії, закладом не забезпечена координація наукових і дисертаційних досліджень, що проводяться в галузі, а також не забезпечене використання повною мірою наукових напрацювань у суміжних до державного управління галузях (політичні науки, соціологія, державне будівництво, право), що можуть складати теоретико-методологічний базис наукової галузі "Державне управління".

Звідси непоодинокі факти колінеарності напрямів наукових і дисертаційних досліджень у межах галузі науки "Державне управління", що не відповідає провідній ролі Національної академії в освітній галузі та ролі лідера в науковій галузі "Державне управління".

Тому на часі інституціональне утвердження Національної академії як головної (базової) організації в галузі "Державне управління", що має стати природним доповненням до інституціонального статусу Національної академії, за яким її визначено головним державним вищим навчальним закладом у загальнонаціональній системі підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб органів місцевого самоврядування.

Визначальним фактором активізації наукових досліджень у галузі науки "Державне управління" через уникнення їх колінеарності виступає координація цих досліджень.

Випробуваними формами здійснення координації є: наради, зустрічі, спеціальні плани координації, координаційні комітети та ін. Координація визначає зв'язки між виконавцями НДР, усуває неузгодженість, дублювання, що дає змогу досягти оперативної реалізації вирішення проблемних питань державного управління чи місцевого самоврядування за короткий строк і при оптимальних витратах ресурсів.

Для координації наукових досліджень у галузі державного управління доцільно використати методологію "відкритий метод координації", який у глосарії офіційних термінів ЄС представлений як інструмент європейського врядування і рамковий метод для міждержавного співробітництва між державами-членами ЄС.

Запровадження методології "відкритого методу координації" для координації наукових досліджень в галузі державного управління передбачає:

- спільне серед закладів - суб'єктів наукової діяльності в галузі державного управління визначення цілей, пріоритетів наукових досліджень, яких необхідно/бажано досягти, реалізувати, а також часових рамок, прийнятних для їх досягнення;
- узгодження інструментів і засобів вимірювання досягнення визначених цілей, реалізації;
- організацію спільного інформаційно-комунікаційного простору в процесі виконання завдань наукових досліджень;
- моніторинг і порівняння досягнутих наукових результатів.

Інституціональне забезпечення реалізації зазначених заходів координації наукових досліджень включає:

3.1.1. Положення про Національну академію, затверджене Указом Президента України "Питання Національної академії державного управління при Президентові України" від 21 вересня 2001 р. № 850/2001, включити визначення інституціонального статусу НАДУ як "...головного державного вищого навчального закладу у загальнонаціональній системі підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб органів місцевого самоврядування і базової організації в галузі науки "Державне управління".

Основними завданнями базової організації визначити координацію науково-дослідних та дисертаційних робіт, їхнє нормативно-методичне та інформаційне забезпечення в галузі науки "Державне управління".

Національна академія підтримує та наповнює БД з НДР та дисертаційних досліджень у галузі науки "Державне управління".

Вона сприяє науковому співробітництву різних наукових установ та закладів освіти в галузі науки "Державне управління" з метою координації досліджень, обміну науково-теоретичними та методологічними напрацюваннями. Укладає відповідні угоди про співпрацю, проведення спільних досліджень і науково-комунікативних заходів.

(Як приклад за прецедентом вирішення зазначеного питання координації наукових досліджень шляхом визначення базової організації наводимо постанову Кабінету Міністрів України "Про затвердження Положення про базову організацію з науково-технічної діяльності у будівництві" від 14 липня 2010 р. № 589.)

3.1.2. Утворити актом Кабінету Міністрів України міжвідомчий постійно діючий орган - "Координаційну міжвідомчу раду з питань розвитку галузі науки "Державне управління" для організації роботи з координації проблематики наукових та дисертаційних досліджень у галузі державного управління в Україні, підвищення їх якості, спрямування на науковий супровід державно-управлінських реформ, упровадження результатів наукових досліджень у діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також у професійне навчання державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування.

До складу Координаційної ради мають входити Голова Національного агентства України з питань державної служби та президент Національної академії (за посадами) як співголови Координаційної ради; віце-президент Національної академії, відповідальний за науковий напрям її діяльності (за посадою), голови спеціалізованих вчених рад у галузі науки "Державне управління" (за посадою), голова експертної ради науки з державного управління МОНмолодьспорту, керівники вищих навчальних закладів, наукових установ, які забезпечують підготовку й атестацію наукових кадрів вищої кваліфікації з державного управління та їх заступники, відповідальні за науковий напрям діяльності (за згодою), провідні вчені галузі науки "Державне управління" (за згодою), з числа яких обирається відповідальний секретар Координаційної ради.

Організаційно-технічне забезпечення роботи Координаційної ради слід покласти на Національну академію.

На Координаційну раду покладається виконання таких основних завдань:

- розроблення пропозицій щодо визначення та реалізації в межах повноважень стратегічних пріоритетів державної політики у сфері наукових та дисертаційних досліджень, а також підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації в галузі науки "Державне управління";
- координація наукових досліджень з державного управління в Україні, вироблення тематичної політики пріоритетів та стратегічних документів розвитку галузі науки "Державне управління";
- підготовка аналітичних документів та пропозицій Президенту України, Кабінету Міністрів України, органам державної влади та органам місцевого самоврядування щодо вдосконалення наукових досліджень та впровадження їх результатів;
- забезпечення орієнтації наукових досліджень на вирішення ключових питань реформування суспільства та держави, реалізацію державно-управлінських реформ;
- сприяння впровадженню результатів наукових досліджень у практику державного управління та підготовки державно-управлінських кадрів;
- сприяння проведенню аналітичної роботи з планування та координації дисертаційних досліджень наукової галузі "Державне управління" з урахуванням прогнозів соціально-економічного та політичного розвитку держави, трансформації конституційного статусу вищих органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їх потреб у висококваліфікованих управлінцях;
- організація роботи з координації проблематики дисертаційних досліджень у галузі державного управління, уникнення дублювання та забезпечення відповідності тематики докторських і кандидатських дисертацій паспортам спеціальностей у галузі науки "Державне управління";
- консолідація зусиль провідних учених галузі науки "Державне управління" щодо підготовки рекомендацій та розробки пропозицій з питань удосконалення переліку спеціальностей та змісту паспортів спеціальностей у галузі науки "Державне управління";
- сприяння підвищенню ефективності проведення наукових досліджень, вивченню передового досвіду планування, фінансування, організації, кадрового забезпечення галузі науки та впровадження її результатів у практику;
- сприяння вдосконаленню підготовки науково-педагогічних кадрів, використанню людського капіталу галузі науки "Державне управління";
- сприяння розвитку українських наукових шкіл з державного управління;
- інформування наукової громадськості про прийняті Координаційною радою рекомендації та запропоновані ініціативи.

Координаційна рада відповідно до покладених на неї завдань:

- визначає пріоритетні напрями розвитку галузі науки "Державне управління" та пріоритетну тематику наукових досліджень у сфері державного управління України;

- організовує взаємодію наукових установ та вищих навчальних закладів України, спрямовану на визначення й розроблення актуальних проблем розвитку галузі науки "Державне управління";

- погоджує та координує тематику докторських і кандидатських дисертаційних досліджень з державного управління, що виконуються в наукових установах та вищих навчальних закладах України;

- координує питання щодо створення тимчасових творчих колективів з метою розв'язання актуальних науково-практичних проблем державного управління;

- здійснює наукове консультування дослідників у галузі державного управління за спеціальностями;

- забезпечує доступ до інформаційного ресурсу Координаційної ради щодо тематики наукових досліджень на офіційній сторінці Національної академії в мережі Інтернет, систематичне оновлення сайту Національної академії відомостями про погоджені Координаційною радою теми кандидатських і докторських дисертаційних досліджень з державного управління;

- організовує проведення фахової експертизи НДР та дисертаційних робіт на предмет їх актуальності та значущості для практики державного управління.

4. Забезпечення належної інтеграції між освітньою, науковою галуззю і практикою державного управління.

4.1. Інтеграція може бути забезпечена шляхом:

- виконання НДР в інтересах органу виконавчої влади за узгодженням з цим органом ТЗ НДР та із впровадженням результатів НДР у практику діяльності цього органу;

- підготовки магістерських робіт, спрямованих на розв'язання проблем, що лежать у предметній площині діяльності органу державної влади (місцевого самоврядування);

- цільової програмної підготовки магістрів згідно з вимогами до профілю компетентності посади в органі, де слухач НАДУ працює або буде працювати;

- відкриття підготовки магістрів за спеціальностями, що затребувані зараз як в органах державної влади, так і на ринку праці. Наприклад, "Управління проектами";

- участі наукових і науково-педагогічних працівників в утворених органами державної влади та органами місцевого самоврядування робочих групах для підготовки програмних документів, нормативно-правових актів, нормативно-методичних матеріалів з предметних питань діяльності цих органів або на виконання доручень Президента України, Верховної Ради, уряду України. Така участь має бути врахована при оцінюванні діяльності кафедр, ПІДУМС;

- залучення до науково-педагогічної роботи в НАДУ кадрів (з науковим ступенем), що працюють або працювали в органах державної влади на керівних посадах і мають сталі зв'язки з цими органами;

- підтримки кафедрами зв'язків зі слухачами, випускниками НАДУ, які працюють в органах державної влади або органах місцевого самоврядування і виявили схильність до наукової роботи, для їх залучення до участі в наукових дослідженнях кафедр за проблемними питаннями у предметній сфері діяльності цих органів і з перспективою використання отриманих наукових результатів у подальших дисертаційних дослідженнях цих слухачів, випускників НАДУ за цією проблематикою.

4.2. Розроблення Інтегрованих навчально-атестаційних комплексів (ІНАК) за нормативними дисциплінами навчальних програм підготовки магістрів та в інтересах органу державної влади. (Наприклад, ІНАК "Управління інноваційно-інвестиційними процесами" для Державного агентства з інвестицій та управління національними проектами, а також для Державного агентства з питань науки, інновацій та інформатизації.)

Інтегрований навчально-атестаційний комплекс - це сучасна система навчання, підвищення кваліфікації, надання інформаційно-довідкових послуг та атестації кадрів. ІНАК розробляється з використанням новітніх дидактичних моделей та інформаційних технологій, включаючи підтримку системи за допомогою Інтернет або інтранет-технологій (рис. 4.1).

Рис. 4.1. Структура інтегрованого навчального комплексу ІНАК

За структурою побудови ІНАК складається з таких трьох взаємопов'язаних складових:

- посібника (підручника) на паперовому носії для всіх рівнів фахівців і спеціалістів функціонального або галузевого органу виконавчої влади. Структура змісту посібника охоплює навчальні теми, в яких мають бути розкриті: усі завдання функціональної діяльності органу виконавчої влади, механізми реалізації та ресурси забезпечення цієї діяльності, питання планування, звітності, надання державних послуг та перспективні завдання розвитку органу;

- автоматизованої системи навчання (далі - АСН), яка призначена для навчання, самоконтролю, а також атестації працівників за розпорядженням керівника. АСН, що розміщується на електронному носії у мультимедійному форматі, зокрема на CD, DVD, доповнює посібник і включає розроблені за сучасними комп'ютерно-орієнтованими дидактичними методиками озвучені фільми-лекції, інтерактивні практичні завдання, тренінги, тести, контрольні роботи. До АСН входять також словники термінів і понять;

- інтернет-порталу, на якому накопичується інформаційна база даних законодавства, інформаційно-довідкової системи, через інтернет-портал здійснюється також підтримка та оновлення програмних компонентів, інформаційних блоків в АСН. Інтернет-портал створюється та підтримується розробником ІНАК.

Доцільність запровадження ІНАК зумовлена потребою звернення до нього у майбутньому державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування для відновлення, поповнення свого знання в галузі державного управління (місцевого самоврядування), проведення атестації службовців, а також звернення управлінців до інформаційно-довідкової системи ІНАК. Таким чином через інформаційний простір встановлюється зв'язок між освітнім закладом і службовцями органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

5. Активізації наукових досліджень та їх координації має сприяти також удосконалення інституціонального середовища наукової діяльності закладів у контексті посилення системної взаємодії між структурними підрозділами, предметною сферою яких є наукова та науково-організаційна діяльність разом із розмежуванням і конкретизацією покладених на них завдань у сфері наукової діяльності, для чого пропонується:

5.1. Переглянути положення про структурні підрозділи і консультаційно-дорадчі органи, що мають завдання у сфері наукової діяльності з позиції інституціональної спроможності виконання цих завдань, їх достатності або, навпаки, зменшення чи збільшення, а також визначення ресурсного забезпечення їх виконання (фінансового, кадрового, інформаційного, методичного та ін.).

5.2. Навчально-науковим та науковим підрозділам закладу визначити напрями наукових досліджень відповідно до їх пріоритетних напрямів, виходячи з наукового потенціалу науково-

педагогічних та наукових співробітників цих підрозділів та інтеграції за визначеним напрямом. Тим самим забезпечити наукові спеціалізації цих підрозділів закладу.

5.3. Скласти інформаційний бюлетень щодо наукової спеціалізації та наукового потенціалу кафедр і науково-педагогічних та наукових працівників закладу в галузі науки "Державне управління", а також у суміжних наукових галузях, з розміщенням бюлетеня на веб-порталі закладу.

5.4. Удосконалити організаційні форми наукових досліджень. Перехід від переважно кафедральних тем до міжкафедральних (враховуючи і регіональні інститути) проектів. Формування наукових колективів різного кількісного складу відповідно до виду розробки. Створення проблемних науково-дослідних лабораторій та центрів для наукового супроводу стратегічних напрямів розвитку суспільства та державного управління.

6. Оплата праці наукових і науково-педагогічних працівників не зорієнтована на стимулювання реального індивідуального внеску, якості результатів наукових досліджень. Мотивація цих працівників до наукової діяльності ослаблена внаслідок нівелювання отриманих результатів їх наукових досліджень та егалітарного підходу до їх матеріального заохочення. Зарування виконавцями НДР працівників кафедр (за сумісництвом) здійснюється без урахування кваліфікаційних вимог до посад наукових працівників.

Пропозиція заходів для врегулювання проблеми:

6.1. Положенням про організацію та проведення наукової роботи в закладі упорядкувати вимоги до посад виконавців НДР, забезпечити відповідно до наукової кваліфікації заміщення наукових посад виконавцями НДР, зокрема:

- науковий керівник НДР - головний науковий співробітник;
- науково-педагогічний працівник, який має вчене звання професора, доцента, старшого наукового співробітника - провідний науковий співробітник або старший науковий співробітник;
- науково-педагогічний працівник, який має науковий ступінь кандидата наук, але не має вченого звання - старший науковий співробітник;
- аспіранти, слухачі зараховуються на посади молодших наукових або наукових співробітників;
- секретарі, методисти кафедр, якщо вони мають фахову освіту за предметною галуззю НДР і стаж роботи не менше 5 років за предметною сферою НДР, можуть займати посади наукових або молодших наукових співробітників. Якщо вони не відповідають цим кваліфікаційним вимогам, то працюють за сумісництвом в НДР на посадах провідних спеціалістів, техніків.

6.2. Положенням про організацію та проведення наукової роботи в закладі унормувати матеріальне заохочення наукових працівників НДР залежно від індивідуальних наукових результатів та їх внеску у виконання НДР, підготовку наукових кадрів вищої кваліфікації, підготовку навчально-методичних матеріалів тощо.

7. Підготовка науково-педагогічних кадрів ще не повною мірою є дієвим механізмом нарощування інтелектуального потенціалу закладу та розвитку галузі науки "Державне управління", формування її наукових шкіл. Кваліфікація кадрів недостатньо відповідає сучасним вимогам щодо володіння методологією наукового пошуку, формування наукового бачення проблематики державного управління, застосування засобів програмування і проектування.

Пропозиція заходів для врегулювання проблеми:

- посилити увагу до розвитку методологічних підходів до наукових досліджень у галузі науки "Державне управління";
- запровадити НДР наукознавчого спрямування для розроблення методології визначення пріоритетних напрямів, цільового комплексу наукових досліджень, моніторингу галузі науки "Державне управління", а також осмислення методологій наукових розвідок відповідно до паспортів спеціальностей 25.00.01, 25.00.02, 25.00.03, 25.00.04 наукової галузі "Державне управління". Передбачити провадження семінарів за напрямом "Інформаційні технології та програмні продукти в державному управлінні";
- сприяти становленню та розвитку наукових шкіл відповідно до предметних меж галузі науки "Державне управління".

8. Удосконалення функціонування системи підвищення кваліфікації наукових і науково-педагогічних кадрів, що впливає на якість наукових досліджень та навчального процесу; має бути також налагоджений облік підвищення кваліфікації науковими та науково-педагогічними

кадрами, що повинно враховуватися при проведенні атестації, обрання за конкурсом наукових та науково-педагогічних кадрів.

Інституціональне забезпечення вирішення проблеми включає необхідність розроблення концепції удосконалення системи підвищення кваліфікації наукових і науково-педагогічних кадрів у закладі, яка має передбачати:

- участь наукових і науково-педагогічних працівників в науково-методологічних семінарах, короткотермінових тематичних семінарах, що проводяться в Інституті підвищення кваліфікації керівних кадрів і в Національній академії;

- навчання на курсах, що періодично організовуються різними навчальними центрами, тематика яких цікава і корисна для науково-педагогічних працівників (наприклад, семінари з управління проектами, освоєння нового програмного забезпечення, інноваційних технологій в освіті та ін.), що має бути засвідчено відповідними сертифікатами;

- організацію тематичних семінарів за запитами наукових, науково-педагогічних працівників, зокрема, з інформаційних технологій у державному управлінні, методології наукових розвідок у галузі науки "Державне управління", інноваційних технологій у навчальному процесі та за іншими темами, що становлять інтерес і мають посилити інструментарій наукового пошуку працівника;

- облік підвищення кваліфікації науковими, науково-педагогічними працівниками закладу з метою врахування даних про підвищення кваліфікації при атестації або при участі в курсі на заміщення вакантної посади.

9. Поліпшення забезпечення інформаційними ресурсами наукових досліджень і впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у науковий процес, а також позиціонування наукового потенціалу закладу в інформаційному інтернет-просторі, що прямо пов'язано з координацією наукових та дисертаційних досліджень, зі збільшенням звернень до закладу щодо надання експертно-аналітичних наукових, інформаційних та освітніх послуг.

Потребує поліпшення комплектування бібліотечних фондів закладу науковою літературою, зокрема монографіями, періодичними виданнями, інформаційними базами, виданнями на електронних носіях. У цих питаннях необхідна більш чітка орієнтація на забезпечення пріоритетних напрямів наукових досліджень.

Інституціональне забезпечення врегулювання проблеми:

9.1. Здійснити аудит:

- програмних продуктів;

- інформаційно-комунікаційних технологій, що на поточний момент використовується в закладі.

Проаналізувати заявки суб'єктів наукової діяльності на придбання програмних продуктів для забезпечення наукової діяльності та визначити пріоритетність їх запровадження з позиції можливостей розширення інструментарію методології наукових досліджень.

Створити єдиний інформаційний простір навчальних, наукових закладів у галузі науки та освіти "Державне управління".

Опрацювати пропозиції розміщення в інтернет-просторі:

БД - напрями наукових досліджень структурних підрозділів НАДУ і перелік експертно-аналітичних послуг, що їх може надати заклад;

БД (інтегрована) - напрями дисертаційних досліджень, які проводяться в галузі науки "Державне управління";

БД - освітні послуги (короткострокові семінари, дистанційні курси та ін.), що можуть надаватися закладом;

БД - напрями наукових досліджень кафедр, ІПДУМС;

БД - наукових експертів і консультантів у галузі науки "Державне управління" за спеціальностями;

БД - електронна бібліотека.

9.2. Вирішити питання поліпшення комплектування бібліотечних фондів:

а) включення Національної академії в обов'язковий реєстр розсилки видавництвами монографічних досліджень, фахових наукових періодичних видань, навчально-методичних видань у науковій та освітній галузі "Державне управління";

б) формування бібліотечних фондів навчально-методичних видань, фахових журналів у галузі науки "Державне управління" на електронних носіях, зокрема, створення повнотекстової електронної бібліотеки видань науково-педагогічних працівників (за відбором Науково-експертної ради), корпоративного електронного каталогу;

в) за рішенням Керівника Апарату Верховної Ради України отримувати від Парламентського видавництва матеріали Парламентських слухань, що проводяться періодично Верховною Радою України з актуальних проблем державної політики, соціально-економічних проблем тощо;

г) за рішенням Науково-видавничої ради НАН України отримувати від видавництва "Наукова думка" НАН України енциклопедичні видання в галузі гуманітарних наук;

д) звернутися до Українського мовно-інформаційного фонду НАН України для отримання бібліотекою Національної академії інтегрованої лексикографічної системи "Словники України", а також багатотомного видання "Словник української мови";

е) звернутися до Державної служби статистики щодо одержання Національною академією від Держстату статистичних збірників.

9.3. З метою забезпечення оперативності та здешевлення видань навчально-методичних праць у галузі державного управління розширити їх видання на електронних носіях, а також опрацювати питання видання фундаментальних наукових праць у галузі науки "Державне управління" за рахунок коштів Фонду фундаментальних досліджень.

10. Для планування наукових досліджень не повною мірою задіяний програмно-цільовий підхід як цілісна система проблемно-орієнтованого планування організації, провадження, забезпечення наукової діяльності та впровадження отриманих наукових результатів у практику державного управління та місцевого самоврядування, що покликано забезпечувати реалізацію стратегії інтеграції наукової та освітньої галузей і практики державного управління (місцевого самоврядування).

Забезпечити впровадження програмно-цільового підходу, суттєве удосконалення планування, організації, провадження та забезпечення наукової діяльності в галузі державного управління за таким підходом:

10.1. Визначення на довгострокову та короткострокову перспективу напрямів, проблематики досліджень (відповідно до потреб органів державного управління та органів місцевого самоврядування, розвитку галузі науки "Державне управління", системи професійного навчання державних службовців, зокрема навчального процесу в Національній академії).

10.2. Формування тематики досліджень з чітким плануванням результату відповідно до такої класифікації за науковим продуктом:

фундаментальні НДР (2-3 роки), напрями яких відповідають встановленим законодавством пріоритетним напрямам наукових досліджень і спрямовані на осмислення ключових проблем системи державного управління, місцевого самоврядування, суспільного розвитку. Результатом виконання цих НДР має стати видання: монографій, енциклопедичних довідників, підручників, аналітичних доповідей для політичного керівництва органів державної влади і т. д.;

прикладні (стратегічні) НДР (1-2 роки): проекти нормативно-правових актів, стратегій, програм, концепцій розвитку, відповідно до настанов щорічного послання Президента України до Верховної Ради України, Програми соціально-економічного розвитку України, Програми діяльності уряду України, завдань органів державної влади та органів місцевого самоврядування тощо;

прикладні НДР (1 рік): наукові, науково-методичні праці, навчально-методичні рекомендації, навчальні посібники, соціологічні опитування тощо;

прикладні (оперативні) НДР (3-6 місяців) передбачають їх виконання шляхом формування тимчасових творчих колективів (ТТК): аналітичні записки, експертні висновки, пропозиції на запит органів державної влади та органів місцевого самоврядування тощо.

10.3. Удосконалення організаційних форм наукових досліджень:

- перехід від переважно кафедральних тем НДР до міжкафедральних (враховуючи і регіональні інститути) НДР;

- формування наукових колективів різної спеціалізації та потенціалу відповідно до виду розробки;

- створення проблемних науково-дослідних лабораторій і центрів для наукового супроводу стратегічних напрямів розвитку суспільства та державного управління;

- запровадження договірної форми відносин з виконавцями НДР (договір на керівника + індивідуальні договори);
- удосконалення фінансування НДР за принципом оцінювання індивідуального внеску виконавця, його результативності;
- посилення конкурсної складової організації наукових досліджень, зокрема, запровадження конкурсу на найбільш значущі наукові розробки, в тому числі базові підручники, концепції, законопроектні розробки, методики на замовлення органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

10.4. Інформаційна підтримка впровадження програмно-цільового підходу з використанням сучасних програмних продуктів управління проектами, наприклад, Microsoft Office Project.

10.5. Сприяння запровадженню проблемно-орієнтованої технології наукового дослідження: магістерська робота - дисертаційне дослідження - НДР - впровадження результатів на кожному етапі.

Інституціональне забезпечення заходів.

Розробити методичку впровадження програмно-цільового підходу організації, провадження та забезпечення НДР.

11. Розширення науково-комунікативних заходів і наукових зв'язків у науковому просторі галузі науки "Державне управління" і суміжних галузях науки, для чого:

- налагодити взаємодію з науковими установами національних академій, що здійснюють наукові дослідження як у галузі науки "Державне управління", так і в суміжних галузях (економіка, право, історія, соціологія, інноватика, педагогіка та інші людинознавчі науки) шляхом проведення спільних науково-комунікативних заходів, залучення провідних учених цих наукових установ до опонування, рецензування НДР, виступів на науково-методологічних семінарах. Такі заходи мають сприяти розвиткові наукової галузі "Державне управління";

- поглибленню і розширенню наукових зв'язків Національної академії з Національною академією наук України, Національною академією педагогічних наук, а також утвердженню авторитету Національної академії в науковій та освітній галузі "Державне управління" сприятиме висвітлення комплексу робіт "Теоретико-методологічне обґрунтування та практичне запровадження освітньої і наукової галузей "Державне управління" (робоча назва) авторського колективу у складі: науковців НАДУ, під загальним редагуванням яких випущена Енциклопедія державного управління, а також знаних науковців-представників зазначених національних академій, які мають праці в галузі державного управління.

12. Розширення та поглиблення співпраці Національної академії з бізнес-структурами, громадськими організаціями освітньо-наукової спрямованості з метою досягнення консенсусу в суспільстві, розбудови громадянського суспільства, пропагування досягнень освітньої, наукової галузі та практики державного управління, а також визначення проблемних питань щодо досягнення цієї мети, для чого:

- а) розробити механізми взаємодії Національної академії з бізнес-структурами, громадськими організаціями освітньо-наукової спрямованості, органами державної влади та органами місцевого самоврядування (механізми "потрійної спіралі");

- б) сприяти становленню та розвитку Всеукраїнської громадської організації "Українська академія наук державного управління" як центру координації, інтегрування, пропагування галузі науки "Державне управління", розглянути пропозиції перетворення її у відділення (секцію відділення) НАН України.

13. Диверсифікація джерел і збільшення обсягів фінансування наукових досліджень у галузі державного управління, підвищення ефективності використання фінансових ресурсів забезпечення наукової діяльності.

Пропозиція заходів для врегулювання проблеми:

13.1. Диверсифікація джерел фінансування наукових досліджень шляхом підготовки наукових проектів для:

- а) участі наукових колективів закладу в конкурсах наукових проектів, оголошених Державним фондом фундаментальних наукових досліджень України за напрямом "Фундаментальні дослідження з актуальних проблем суспільних та гуманітарних наук";

б) участі у міжнародних наукових програмах; зокрема, можлива участь Національної академії у таких наукових програмах Євросоюзу і за такими напрямками:

- 7-ма рамкова програма ЄС "Побудова суспільства, заснованого на знаннях" за пріоритетними напрямками в галузі соціоекономічних та гуманітарних наук, а також за напрямками "Охорона здоров'я" та "Безпека";

- COST - "Міжнародна співпраця у сфері фундаментальних наук" - співпраця можлива у проведенні спільних наукових досліджень, конференцій і семінарів;

в) ініціювання замовлення органів державної влади та органів місцевого самоврядування на проведення наукових досліджень в їх інтересах; зокрема, може бути запропоновано створення профілів компетентностей для працівників, проведення соціологічних обстежень, функціонально-вартісного аналізу діяльності органу та інші пропозиції, що мають бути розроблені й розміщені на веб-порталі НАДУ.

13.2. Забезпечити фінансування НДР за критерієм оптимального врахування фундаментальних і прикладних досліджень, спрямованих на розвиток галузі науки "Державне управління", наукове забезпечення функціонування органів державного управління та місцевого самоврядування, науковий супровід системи професійного навчання державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування.

Структура фінансування НДР має враховувати вартість конкретних запланованих НДР і передбачати оперативні дослідження за запитом органів державної влади. Запровадження проблемно-орієнтованого та програмно-цільового підходів до фінансування НДР.

Висновки

Активізація наукових досліджень, їх актуалізація та підвищення ефективності відповідно до вимог нинішнього часу суспільних трансформацій та державно-управлінського реформування має супроводжуватися зміцненням внутрішніх зв'язків складових наукової діяльності та забезпечуватися багатоплановою координацією усіх суб'єктів науково-організаційної діяльності, передусім, з позицій забезпечення системності, програмно-цільового підходу до організації планування, проектно-орієнтованого управління та оцінювання результатів наукової діяльності.

У цьому контексті посилюються вимоги до забезпечення управління скоординованою діяльністю усіх закладів, їх структурних підрозділів - суб'єктів наукової діяльності в галузі державного управління, спрямованої на розвиток наукової і освітньої галузі "Державне управління" з метою підвищення ролі наукового методологічного супроводу суспільних трансформацій, державно-управлінських реформ, забезпечення наукового прогнозування їх наслідків та ризиків запровадження, а також забезпечення цих процесів підготовленими управлінськими кадрами.

Для вирішення цих завдань передбачається розробити наукові основи, що включають:

- інституціональне проектування взаємодії наукової, освітньої галузі "Державне управління" і практики державного управління та місцевого самоврядування;

- впровадження проектно-орієнтованого управління багатоплановою науковою та освітньою діяльністю Національної академії. У цьому питанні має бути корисним вивчення досвіду корпорацій, де завдання управління багатопрофільним бізнесом вирішено шляхом утворення корпоративного центру управління;

- проектування системи інформаційного, консультаційного забезпечення наукових досліджень, а також їх експертних оцінок;

- розроблення методики визначення пріоритетних напрямів наукових та дисертаційних досліджень у галузі науки "Державне управління";

- розроблення критеріїв для визначення експертів та консультантів з питань державного управління та місцевого самоврядування в колективі наукових та науково-педагогічних працівників Національної академії;

- розроблення оцінювання результативності та ефективності запровадження освітніх інноваційних технологій у навчальний процес Національної академії;

- складання переліку платних послуг у сфері наукової діяльності та забезпечення експертно-аналітичними, інформаційними послугами, визначення їх вартості та умов користування.

Зміст

1. СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ТА ПРОБЛЕМНЕ ПОЛЕ ГАЛУЗІ НАУКИ "ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ" ...	3
1.1. Короткий категорійно-термінологічний апарат галузі науки "Державне управління"	3
1.2. Сутність та особливості галузі науки "Державне управління"	6
1.3. Інституційний розвиток галузі науки "Державне управління" в Національній академії	10
1.3.1. Система наукової діяльності	11
1.3.2. Інституційна структура наукової діяльності	14
1.4. Проблеми розвитку державно-управлінської науки та напрями їх вирішення	18
1.5. Комплексний науковий проект Національної академії "Державне управління та місцеве самоврядування"	21
1.6. Міжнародні проекти та наукова співпраця Національної академії	29
1.6.1. Основні міжнародні програми і проекти, реалізовані Національною академією	29
1.6.2. Наукові дослідження та договірна робота	36
1.7. Наукова діяльність Інституту проблем державного управління та місцевого самоврядування Національної академії	37
1.8. Підготовка наукових та науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації з державного управління	46
1.9. Динаміка пріоритетів дисертаційних досліджень з державного управління в Україні	61
1.10. Технології впровадження результатів науково-дослідних робіт у практику державного управління	66
2. РЕГІОНАЛЬНІ ВИМІРИ СТАНУ ТА РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ НАУКИ "ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ"	75
2.1. Східний регіон (м. Харків, Донецьк, Луганськ, Полтава)	75
2.2. Західний регіон (м. Львів, Івано-Франківськ, Тернопіль, Чернівці)	83
2.2.1. Загальна характеристика наукової діяльності	83
2.2.2. Динаміка підготовки кадрів вищої кваліфікації з державного управління	88
2.2.3. Науковий супровід основних сфер державного управління та місцевого самоврядування	89
2.2.4. Завдання та заходи щодо розвитку галузі науки "Державне управління"	99
2.3. Центральний регіон (м. Дніпропетровськ, Запоріжжя, Київ)	100
2.4. Південний регіон (м. Одеса, Миколаїв)	114
3. ОЦІНКА СТАНУ НАУКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСНОВНИХ СФЕР ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ	120
3.1. Наукове бачення розвитку економіки та модернізація економічної політики	120
3.2. Теоретико-методологічне забезпечення реалізації адміністративної реформи в Україні	122
3.2.1. Сутність, мета і призначення адміністративної реформи в Україні	122
3.2.2. Концептуальні основи реалізації адміністративної реформи на сучасному етапі	124
3.2.3. Інституціоналізація пріоритетів реформування адміністрації	125
3.3. Науково-методичне забезпечення загальнонаціональної системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування	127
3.4. Наукові дослідження у сфері національної безпеки	130
3.5. Науковий супровід модернізації соціогуманітарної сфери	134
3.5.1. Загальна характеристика соціогуманітарної сфери, її структури та функцій у суспільному розвитку	134
3.5.2. Стан системи наукового забезпечення державного управління розвитком соціогуманітарної сфери на загальноукраїнському рівні	135
3.5.3. Здобутки та напрями вдосконалення системи теоретико-методологічного забезпечення управлінської діяльності щодо модернізації соціогуманітарної сфери: науковий ресурс Національної академії	140
3.5.4. Наукові підходи до модернізації державного управління освітою	143
3.5.5. Кадрове забезпечення сфери охорони здоров'я як ключова ланка наукових досліджень	146
3.5.6. Удосконалення україномовної підготовки державно-управлінських кадрів	149
3.6. Формування наукових засад управління суспільним розвитком	151
4. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ НАУКИ "ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ" В УКРАЇНІ	156
4.1. Вплив наукових досліджень з державного управління на формування та реалізацію державної політики та управління політичними процесами	156
4.2. Упровадження досягнень галузі науки "Державне управління" у політичну аналітику і прогнозування	157
4.3. Концепція розвитку системи наукової діяльності Національної академії (схвалена рішенням Вченої ради від 22 грудня 2011 р., протокол № 188/11-2)	159
4.4. Завдання та заходи з активізації і координації досліджень у галузі науки "Державне управління" в Україні	166

Список авторів

Ковбасюк Ю.В.	д.держ.упр., проф.
Ващенко К.О.	д.політ.н., проф.
Сурмін Ю.П.	д.соц.н., проф.
Руденко О.М.	д.держ.упр., доц.
Білинська М.М.	д.держ.упр., проф.
Попок А.А.	д.держ.упр., доц.
Гошовська В.А.	д.політ.н., проф.
Загорський В.С.	д.е.н., проф., чл.-кор. НАН України
Іжа М.М.	д.політ.н., проф.
Ландсман В.А.	к.пед.н., доц.
Луговий В.І.	д.пед.н., проф., дійсний чл. Нац. акад. пед. наук України
Серьогін С.М.	д.держ.упр., проф.
Амосов О.Ю.	д.е.н., проф.
Бакуменко В.Д.	д.держ.упр., проф.
Бородін Є.І.	д.і.н., проф.
Воронкова В.Г.	д.філос.н., проф.
Даниленко Л.І.	д.пед.н., проф.
Дрешпак В.М.	д.держ.упр., доц.
Жаліло Л.І.	д.б.н., проф.
Ільяшенко В.А.	д.держ.упр., проф.
Князєв В.М.	д.філос.н., проф.
Корженко В.В.	д.філос.н., проф.
Кравченко С.О.	д.держ.упр., доц.
Круглашов А.М.	д.політ.н., проф.
Лахижа М.І.	д.держ.упр., доц.
Лопушинський І.П.	д.держ.упр., проф.
Мерзляк А.В.	д.держ.упр., проф.
Михненко А.М.	д.і.н., проф.
Монаєнко А.О.	д.ю.н., доц.
Мордвінов О.Г.	д.держ.упр., проф.
Огаренко В.М.	д.держ.упр., проф.
Пілюшенко В.Л.	д.т.н., проф.
Протасова Н.Г.	д.пед.н., проф.
Рачинський А.П.	д.держ.упр., доц.
Ребкало В.А.	д.філос.н., проф.
Рожкова І.В.	д.держ.упр., проф.
Розпутенко І.В.	д.держ.упр., проф.
Ситник Г.П.	д.держ.упр., проф.
Ситнік П.К.	д.філос.н., проф.
Скुरатівський В.А.	д.філос.н., проф.
Стадник М.М.	д.філос.н., проф.
Телешун С.О.	д.політ.н., проф.
Тергичка В.В.	д.держ.упр., проф.
Трощинський В.П.	д.і.н., проф.
Хожило І.І.	д.держ.упр., доц.
Ярош Н.П.	д.держ.упр., доц.
Ажажа М.А.	к.держ.упр.
Антонова О.В.	к.держ.упр., доц.
Брайченко О.Д.	к.і.н.
Валентюк І.В.	к.держ.упр., доц.
Вировий С.І.	к.і.н., доц.
Гогіна Л.М.	к.і.н., доц.
Голоха Л.Ф.	к.держ.упр.

Гусєв В.О.	к.е.н., с.н.с.
Демедишина Н.І.	к.держ.упр.
Дехтяренко Ю.Ф.	к.е.н., доц.
Євмєшкіна О.Л.	к.держ.упр.
Ємельянов В.М.	к.т.н., доц.
Загайнова Л.І.	к.ф.-м.н., с.н.с.
Загороднюк С.В.	к.держ.упр.
Іванченко Ю.Г.	к.е.н., с.н.с.
Казюк Я.М.	к.держ.упр.
Карлова В.В.	к.держ.упр., доц.
Козлова Л.В.	к.держ.упр.
Козюра І.В.	к.і.н.
Коник С.М.	к.держ.упр., доц.
Корень Н.В.	к.е.н.
Краснейчук А.О.	к.держ.упр.
Крушельницька Т.П.	к.держ.упр.
Кузнецов А.О.	к.держ.упр.
Ларіна Н.Б.	к.пед.н.
Лещенко В.В.	к.держ.упр.
Ліпенцев А.В.	к.е.н., доц.
Літвінов О.В.	к.держ.упр.
Логунова М.М.	к.філос.н., доц.
Мартинюк О.І.	к.держ.упр., доц.
Москаленко С.О.	к.держ.упр.
Науменко Р.А.	к.пед.н., с.н.с.
Недокус І.М.	к.і.н., доц.
Орлів М.С.	к.е.н.
Паутова Т.О.	к.держ.упр.
Петроє О.М.	к.держ.упр., доц.
Плотницька І.М.	к.філол.н., доц.
Попов С.А.	к.т.н., доц.
Попченко Т.П.	к.держ.упр.
Ралдугін Є.О.	к.т.н., с.н.с.
Рудік О.М.	к.політ.н., доц.
Сороко В.М.	к.т.н., доц.
Тинкован О.В.	к.держ.упр.
Топалова Е.Х.	к.держ.упр., доц.
Фурса М.В.	к.філос.н.
Чикаренко І.А.	к.держ.упр., доц.
Чмига В.О.	к.держ.упр., доц.
Щербаков П.С.	к.е.н., доц.
Батушан В.В.	
Васюк Н.О.	
Гладкова С.М.	
Завадська Н.О.	
Коняшина Н.А.	
Крайнік П.І.	
Лазар Я.І.	
Лакоза О.В.	
Пак С.Я.	
Саченко Т.А.	
Серов О.В.	
Соколова А.В.	
Яскевич А.Й.	

**ГАЛУЗЬ НАУКИ
"ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ" В УКРАЇНІ: СТАН,
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

Національна наукова доповідь

Відповідальний за випуск *В. А. Дон*
Редактори : *В. А. Дон, С. М. Шиманська, В. Г. Шевельова*
Коректори : *С. Г. Крушельницька, О. В. Должикова*
Технічний редактор *Н. Ю. Колайгора*

Підп. до друку 19.11.2012.
Формат 60 x 84/8. Обл.-вид. арк. 17,4. Ум.-друк. арк. 21,3.
Тираж 200 пр.

Видавець Національна академія державного управління
при Президентіві України
03057, Київ-57, вул. Ежена Потье, 20, тел. 456-67-93.
E-mail: vydav@academy.kiev.ua